دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی
سەرۆکی ئەنجومەنی کارگێڕیو سەرنووسەر
مصلح مصطفی جلالی

هاوکاری
التضامن

ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

لەم ژمارەیەدا
● خوێندنی کوردی لەسایەی شۆڕشدا ل٢ ·
● گەلی کوردو شۆڕشی بیست ل٤ ·
● ئەدەبو رۆشنبیری ، لێکۆلینەوە ل٦،٣ ·

● پێنج شەممە ١٧/٣/١٩٨٣ ژمارە ٦٧٩ ● ٨ لاپەڕە به ٥٠ فلسه ● الخميس ١٧/٣/١٩٨٣ العدد ٦٧٩ ●

جەنگاوەرە دلێرەکانی عیراق زیانی زیاتر لە دوژمن ئەدەن

لە ماوەی هەفتـەی رابـوردوودا ، هێـزە جەنگاوەرەکانی سـوپای عیراقی دلێر ، زیانـی زۆرتری بە هێزەکانـی دوژمنی نەفامگەیانـدو سەرکەوتنی زیاتری عیراقیە مەردەکان ، هەر ئـاڵای گەورەو مەزنەو بەبـەرزی دەشەکێنەوە ·

بەپێی ئەو بەیاننامانەی کە سەرکردایەتی گشتـی هێزە چەکدارەکـان دەریان کـردوە ، لە ماوەی هەفتەی رابووردوودا زەرەرو زیانی گەورە لە دوژمنـی نەفامدراوەو لە هەمـوو بەرەکانـی جەنگـدا ، هێزەکانمان لایەنی هاتنـە دەستی مەردانەیـان بەدەستەوە بووە ·

هێزی ئاسمانی عیراقـی مەزن ، لەم هەفتەیـەدا فرۆکە ئازاکانی چەنـدان هەڵمەتی سەرکەوتوویـان کردۆتەسەر بنکەو مۆڵگاکانی دوژمنو زیانی گـەورەی راستەوخۆی پێگەیاندوون·

دیسان هێزی دەریایمان چەند جارێ دەستی تونـدی لە نیشانە دەریاییەکانـی دوژمن وەشاندوە ، زیانەکانی دوژمن لەم هەفتەیەدا ، لـە رووی سەروماڵـیو تێکشکاندنی ئاڵاتی شەڕی دوژمن ، یەکجار زۆر بووە ·

بەم جۆرە ، هێزەکانـی عیراقی سەربەرز هەمـوو رۆژێ کە بەسەر جەنگـی رەواماندا رادەبووری لـە هەموو بەرەکانی جـەنگ ، زیاتر دووپانی دەکـەنەوە، کە سنووری عیراق ئـەو پەرژینە بە هێزە پۆڵاینەیە ، هەرگیز ناکرێ لە لایەن هێزە نەفامە چاوبرسیەکانـی خومەینی جادووگەرو تاقمە رەگەز پەرستەکەیەوە بشکێو سەرکەوتنی تەواو هەر بـۆ عیراقـی شۆڕشـو سەربەرزیو سەربەستـی دەبێ ·

سەرۆکی فەرماندە صدام حسین سەرۆکایەتی کۆبوونەوەیەکی فراوانی هاوکۆی سەرکردایەتی دەکات

دووشەممەی رابووردوو، کۆبوونەوەیەکی هاوکـۆی هەردوو سەرکردایەتـی نەتەوەییو هەرێـمو ئەنجومەنی سەرکردایەتـی شۆڕش بە سەرۆکایەتـی بەرێز سەرۆکی فەرمانـدە صدام حسین بەسترا ·

لەو کۆبوونەوەیـەدا بەرێزان طه محی‌الدين معروف جێگری سەرۆك کۆمـار سەرۆکی وەفدی عیـراق بۆ حەوتەم کۆنگرەی سەرۆك دەوڵەتو حکومەتـە بێلایەنەکانو طارق عزیـز جێگری سەرۆك وەزیـران وەزیری دەرەوە راپۆرتێکیان دەربارەی چالاکیەکانی وەفدی عیراق لە کونگرەکـەدا پێشکەش کرد · هەروەهـا دەربـارەی کاروباری کونگرەکەو ئەنجامەکانی ·

لە کۆبوونەوەکەدا ئەوە دووپات کرایەوە کە کۆنگرەی جووڵانەوەی بێلایەنەکـە پشتیوانی مەسەلـەی ئاشتی کرد پشتیوانـی هێزێکی فراوان بـۆ وەستاندنی ئەو شەڕەی لـە لایەن رژێمی ئێرانەوە بەسەر عیراقدا سەپێنراوەو بانگـ کردنی بۆ چاری ناکۆکیەکە لەسەر رێگای گفتوگـۆو لەسەر بنەرەتی بیروباوەڕەکانی بزوتنەکەو یاسای دەوڵەتـان، دیسان زۆربەی هـەرە زۆریان رێزیان دەربڕی بـۆ هەڵویستی عیراق کـە بانگی ئاشتی دەدا ·

دابراوی رژێمی ئێران لە کۆنگرەکە بۆ هەمـوان ئاشکرا بوو بەهـۆی سووربونیەوە لەسـەر بەردەوامی هەڵوێستـی دوژمنایەتی کاری کـە دژ بەدەستەڵاتی زۆربەی هـەرە زۆری وەفدە بەشدارەکانـی کۆنگرەکە بوو ·

دیسان دابراوی رژێمی ئێرانو هەردوو رژێـمە هاوسوێندەکەی اسدو قەزافی ساغ بووەوە کاتێ زۆربـەی هـەرە زۆری وەفـدە بەشدارەکان رازی بوون بە خواستی عیراق بۆ میوانداری کردنی کونگرەی هەشتەمو داوای رژێمەکانی سوریـاو لیبیا رەفزکرا ·

سەرۆکی فەرماندە سەرلە باڵەخانە نیشتەجێیەکانی بەغداد دەدات

بەرێز سەرۆکی فەرماندە ، صدام حسين پێری گەشتێکی کرد بۆ سەردان لـەو باڵەخانە نیشتەجێییانەی لە ناوچەی شەواکەی بەغـدا لەسەر تەرزێکی هاوچـەرخ بینا دەکرێ ·

سەرۆکی بەرێز راسپاردەو باری سەرنجـی خۆیی دەربارەی، ئەو لایەنانـەی کارکردن لە بیناکردنـی ئەم باڵەخانانەدا راگەیانـد کـە پەیوەندیان بـە خۆشگوزەرانی هاووڵاتیـ کانەوە دەبێو پەرەپێدانـی ئەو خزمەتگوزاریانـەی پێشکەشیان دەکرێ ·

سەرنج

لەژمارەی داهاتووەوە وتارو لێکۆلینـەوەی تایبەت دەربارەی ووتە مێژوویەکەی سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە کاتی لێکۆلینـەوەی بەرنامەی کاری دەزگاکە ـکەماندا بڵاودەکەینەوەو لاپەرەکانـی هاوکاری بۆ هەرباسێکـی مەوزوعی لەم بارەیەوە کراوەیە ·

بازرگانەکان بە مەسەلەی کوردەوە

دەوری هەڵبـازیو کلکایەتی نارەوای حزبـی شیوعی عیراق لە بازرگانـی کردندا بە کوردو مەسەلەی کوردەوە ، لێکۆلینەوەیەکـی تێرو تەسەلی سیاسـی راستیگۆیانەیە ، لـە لاپەرەی حەوتی ئەم ژمارەیەدا بەشی یەکەمی بخوێنەرەوە ·

لە رۆژەڵی ئێرانەوە

● راکردنی سەدان ئێرانی بۆ تورکیا ·

● رافسنجانی دان بە شکاندنیادا دەنێ ·

● ٣٠ ئەندامی تودە گیراون ···

● بە سەدان هاونیشتمانی ئێرانی کە رایان کردوە بۆ تورکیا ، دووپاتیان کردۆتەوە ، کە ئۆ باڵی هەموو کارەساتێکی ناخۆشو کوشتنو برینیو بەسیەتی کە بەسەر گەلانی ئێراندا دێ لـە ئۆباڵی رژێمی خومەینی جەلادەو گەلانی ئێران لە ناخۆشترین باری ژیاندا دەژین کەم جـار رووی داوە بەسەر ژیانی گەلاندا هاتبێ ·

● رەفسنجانی دوای کۆبوونەوەیەکی ناوبراو بە « ئەنجومەنی بەرگری ئێران » دانی بـەو زیانـە گـەورەیە دانا وەکـەلەئەنجامی هیرشـە سـەر نەکەوتوەکەیدا بۆ سەر کەرتی شیبلێ‌یان کەوت ، ناوبراونـەمەی بـە ئاژانسی ئەسوسـیتدپریس دووە ·

● رۆژنامـەی « جمهـوریەتی ئیسلامی » ئورگانی رژیمی ئیران دانی بەوە دانا کە رژیمەکەی لە شوباتی رابووردوودا سی ئـەندامی حزبی تودە « حزبی شیوعی ئێران »ی بـە تاوانی « جاسوسی کردن لە سەر حسابي سۆڤیەت » گرتوە :

گوناهبارکردنی رژێمی قەزافی

رێکخـراوی لێبـوردنی دەوڵەتان لقـی فەرەنسـا هەرەشـەو گورەشـەکانی رژێمی لیبیای بۆ هـاووڵاتیە لیبیـە راکردووەکان گوناهبار کـردوە . ئەمـەش لـە بانگەوازێکدا بووە بەرامبـەر بەو هەرەشەیەی ئەو رژێمـە لـەو هاووڵاتیانەی کـردوە ، رێکخـراوەکە باسی ئـەوەی کـردوە رژێمی نابەسەندی قـەزافی سـاڵی ١٩٨٠ ژمارەیەکی لـەو هاووڵاتیانە کوشت ·

وێنەو ··· هەواڵ

پێشـەوای بەرهەڵـستکاری زیمبابۆی جۆشـۆ نکـۆمۆ لەپایەختی بەریتـانیا دوای راکردنی لـە زیمبابۆیەوە بـۆ بۆتسوانەو لەوێوە بۆ لەندن لـەترسی هاورێی خـەباتی پێشـوی رۆبرت مۆگـابی سـەرەکی ئیسـتای زیمبابۆی ·

کاربەدەستانی سوودان (٧٠) تەن چەك دەگرن کە قەزافی بـۆ پیلاننانـەوە ناردوویەتی

خەرتووم : ئاژانسـی دەنگوباسـی سوودان بڵاوی کـردەوە کـە کاربەدەستانی سوودان (٧٠) تەن چەكو جبەخانـەو تەقەمەنییان گرت کـە بەکرێ گیراوانی قەزافـی دەیانویست بە قاچـاغ بیهێننە سوودانەوە بـۆ جێبەجێ کردنی ئـەو کودەتایەی کە قەزافـی دەیویست مانگێ لەمەوبـەر لە سوودانا سازی بکا ·

ئاژانسەکە روونـی کردەوە کە هێزی دەریایـی سوودان کەشتییەکـی راگرت پڕکرابوو لـە چەكو ناقمەکەیشی گـرت کە یەکێکیان بەکرێگیراوێکی لیبیایی بوو سەرپەرشتـی ئەم کارەی دەکرد ·

هەروەهـا وتـی بەکرێگیراوەکە کـە ناوی محمد سیمانە کاربەدەستانی سوودانی بردەسەر مەڵۆیەکی تری چەك لە دوورگەیەکدا لە ئاژانسەکە بە نـاوی سەرچاوەکانی موخابەراتەوە وتی ئەم چەکانـە ئامادەکرابوون بۆ ئـەو هەوڵی کۆدنایەی کـە بڕیاروابوو هەژدەی مانگـی رابوردوو جێبەجێ بکرێو ئەم چـەکانە بەهـۆی فڕۆکەیەکی (هێرکولێس) ـەوە و بە سەرپەرشتـی سێ ئەفسـەری لیبیاییو دوو سوپایی تری لیبیـا برابوونە وڵاتێکی دراوسێوە کە ناوی نەبراوەو چەکـەکان بە کەشتی گوێزراونەتەوە بۆ ناو سوودان ·

لە کۆتاییدا ئاژانسەکـە وتی دەستەی قاچاغەکـە هەموویان گیران ·

ئیعدام کردنی ٦ بەرهەڵستکار لە ئێران ·

تاران : رژێمی سـزاو ستەمی ئێران بـەردەوام لەسەر تاوانو کوشـتارە گوێرانەکانی بەرامبەر بـە گەلانی ئێران ·

رۆژنامەی (اطـلاعات) بـەنـاوی « دادیاری شۆرش »ەوە وتی شەشـس کەس لە شاری جـوادرزی هەرێمی لورستان ئیعدام کران کە دەکەوێتە نزیك شـاری بروجردەوە ·

هەروەها وتی ئـەم شەش کەسە بەوە تاوانبـار کراون کە وا شەش مانـگ لەمەوبەر بـەرەکانـیێ کاربەدەستانیان کـردوەو هێرشیان بە بۆمبا بردوەتـە سەر دەزگاکانی رژێمـی ئێران ·

چاککردنـی پـردی نێوان تارانو واشەنتـۆن پاش ئەوەی ئێران بـە رەزامەندی ئەمەریکا چەکـی دەستکەوت

کوێت : رۆژنامـەی (الانباء)ی کوێتی وتـی پردی پێوەنـدی نێـوان تارانو واشەنتۆن ئیستا زۆر باشتر بوە لە جاران ·

رۆژنامەکە وتی ئـەم چاكبوونە دەگەرێتەوە بـۆ ئەوەی ئێران بە رەزامەنـدی ئەمەریکا چەك و یەدەکـی هەندێ جۆرە چەکـی ئەمەریکایی دەستکەوتوە ·

وەك رۆژنامەکە وتـی ناوەندە ئاگـادارەکان چاوەڕێی ئەوە دەکەن بێجگە لە ئێرانیش پێوەندی نێوان ئەمەریکاو رژێمـی اسدو قەزافیش باش ببێ ·

(ئۆپێك) رێكدەکەوێ

لەندەن : وەزیری نەوتـی قەتەر عبدالعزيز آل خليفە آل ثانی روونیکردەوە کە وا رێکخراوەی وڵاتانـی نەوتفرۆشـی (ئۆپێـك) رێككەوتن لەسـەر رادەی بەرهەمو نرخی نەوت ·

ئەم رێکەوتنە پاشـی ئەو کۆبوونەوە ناکاوە بوو کـە وەزیرانی نەوتی سیانگـزە وڵاتی نەوتفرۆش لـە لەندەندا کردیانو لە ئەنجاما بڕیاری ئەوەیان دا بەرمیلی نـەوت بـە (٢٩) دۆلار بفرۆشن لەجیاتـی (٣٤) دۆلارو بەرهەمی رۆژانـەی نەوتیش لە سـاڵی ١٩٨٣دا بکەن بە ١٧٫٥ ملیۆن بەرمیلو هەموو دەوڵەتێکی ئەندامیش لە بەشی خۆی تێپەڕ نەکا · وەزیرانی نەوت وتیان ئـەم رێکەوتنە کشانەوەیەکـی تاکتیکیە لـە بەردەم زۆری نەوتدا لە بازاڕەکانا ·

رووداوەکانی رۆژانی رابووردو

● **وەزیری دەرەوەی نەمسا سەرلەنوێ پشتیوانی وڵاتەکەی بۆ مەسەلەی گەلـی فەلەستین دووپـات کـردەوە دیسـان سەلماندی کە رێکخراوی رزگاری ئاقە نوێنەری گەلی فەلەستینە ·**

● دوێنی لە شاری فرانکفۆرت چـوار بەکرێگیراوی خومەینی ـ یەکان دران بـە بە مەحکەمە بە تاوانـی ئەوەی دەستدرێـژی درندانەیان کردۆتەسەر دوو قوتابی ئێرانی ·

● **مەکسـیك رایگەیاند کە نرخـی نەوتی کەمدەکاتـەوە ، کە مەکسیك چوارەم گەورەترین دەوڵەتە لـە بەرهەمی نەوتـداو ئەندامی رێکخـراوی ئۆپێکە ·**

● گفتوگۆی نێوان یەکێتی سۆڤیەتو چینی میللـی بە نیازی چاککردنی پەیوەندیە ـ کانی نێوانیان دەستـی پێکردوە ·

● **وا چـاوەڕوان دەکرێ لەم رۆژانـەدا گۆڕانێکی وەزاری لـە فەرەنسا رووبداتو بە ئیستقالەکردنی بیێرمۆ ـ روای سەرۆك وەزیـران دەست پێدەکا ·**

Institut Kurde de Paris

لەبەر ڕۆشنایی وتە بەنرخەکەی سەرەکی فەرماندە دەربارەی ڕۆشنبیری کوردی .

کۆڕێکی فراوان دەربارەی ڕۆشنبیری کوردی لە هەولێر

لەبەر ڕۆشنایی ئەو وتە بەنرخەی که سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە کاتی لێکۆڵینەوەی کارنامەی ساڵانەی دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی خوێندیەوە ، لە هۆڵی ڕۆشنبیری جەماوەری هەولێر کۆڕێکی فراوان لەلایەن نووسینگەی پیشەیی لقی هەولێری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالستەوە سازکرا .

تیایا بەڕێزان ئەمینداری نهێنی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست لە هەولێرو لێپرسراوی نووسینگەی پیشەیی و جێگری ئەمینداری ڕۆشنبیری و لاوانەوە پارێزگاری هەولێر ئامادەبوون لەسەرەتای کۆڕەکەدا بەڕێز هاوڕێ عبدالحسن خلیل لێپرسراوی نووسینگەی پیشەیی وتەیەکی پێشکەشی کردو بەوردی باسی بایەخی ئەو کۆڕەی کرد که سەرەکی فەرماندە صدام حسین تیایا ئامادە بووە داوای لەخاوەن قەڵەمەکان کرد بە گیانێکی دڵسۆزانە هەوڵبدەن بۆ زیاتر پتەوکردنی ڕەوڕەوی برایەتی کوردو عەرەب و وتەکەی سەرەکی فەرماندەش ببێتە بەرنامەیەکی کارکردن بۆ زیاتر پەرەپێدانی ڕۆشنبیری کوردی لە ژێر ئاڵای گەشاوەی عیراقدا ئینجا ئەمینداری نهێنی لقی هەولێری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالست وتەیەکی خوێندەوە تیایا داوای لە ئەدیب و هونەرمەندانی کورد کرد که لەمەودوا زیاتر تێکۆشن بۆ بەرەو پێشەوە بردنی کاروانی ڕۆشنبیری کوردی لە سایەی شۆڕشی سەرکەوتووی عیراقداو بەرابەری سەرەکی فەرماندە صدام حسین . پاشان ئەوان بەڕێز یحیی محمد رشید. پارێزگاری هەولێر ئەوەی دەربڕی که ئەم دەسکەوتە گەورەیەی سەرەکی فەرماندە دوپاتی ئەوەی کردەوە که سەرکردایەتی شۆڕش چەند بە دڵسۆزییەوە تەقەلای خزمەتی وشەو کەلتوری کوردی دەدات . ئینجا کاك عبدالوهاب تاڵەبانی ڕایگەیاند که کۆڕەکەی ئەم دواییەی که سەرەك صدام حسین ئامادەی بوو زۆر گیروگرفتی ڕامالی و دەرگایەکی نوێی لەبەردەم ڕۆشنبیریدا کردەوەو ئەدیب و ڕۆشنبیرانی

کورد گەلێك خۆشحاڵ بوون بە ئامادەبوونی سەرەکی فەرماندە صدام حسین وە وتی هاتنی سەرەك بۆ کۆڕەکەی دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی نیشانەیەکی سەربەرزی گەورەیە لەسەرسنگی هەموو ڕۆشنبیران و ڕۆژنامەنووسانی دەزگای ناوبراو وە هەموو ڕۆشنبیرانی کورد.

دوایی کاك نزار جرجیس چەند پێشنیارێکی پێشکەش کرد . هەروەها مامۆستایان ممتاز حیدری و صفوت جراح، داوایان کرد که کۆڕێکی فراوانتر لەم کۆڕە سازبکرێ بۆ لێکۆڵینەوەی باری ڕۆشنبیری و هونەری کوردی لە پاشا مامۆستا جەودەت احمد ناجی باری سەرنجی خۆی دەربڕی ، لە کۆتایی کۆڕەکەدا بە ناوی هەموو ئامادەبووانەوە بروسکەیەکی ڕێزلێنان و وەفاداری بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین نێررا .

شێرزاد عبدالرحمن
نووسینگەی هەولێر

بەبۆنەی جەژنەکانی ئادارو نەورۆزەوە :

بەڕێوەبەرێتی گشتی خوێندنی کوردی لە سایەی شۆڕشدا

لە چاوپێکەوتنێکدا لەگەڵ بەڕێوەبەری گشتیی بەڕێوەبەرێتیی خوێندنی کوردی ، دکتۆر احسان فواد ، بەبۆنەی جەژنەکانی ئادارو نەورۆزەوە گوتی :ـ

● خوێندن بە زمانی کوردی لاپەڕەیەکی گەشی مێژووی نوێی عێراق دەنەخشێنێ ، که تا هەتایێ نیشانەی پتەویی برایەتیی عەرەب و کوردە که لە سایەی ئەو برایەتییەدا مافێکی بەنرخی گەلی کوردمان چەسپاوەو هەمیشە بە چەسپاوی دەمێنێتەوە . ئەویش مافی خوێندنی ڕۆڵەکانیتی بە زمانی زگماکی خۆیان لە قوتابخانەکاندا . ئەو مافە سروشتییەی که گەلی کورد لە ئێراندا لێی بێبەشەو وا لە پێناو هێنانە دیدا لە خەباتێکی خوێنین دایە .

مایەی شانازییە که لە عیراقی شۆڕشدا زمانو ڕێزمانو شیعرو ئەدەبی کوردی لە قوتابخانەکاندا هەر لە سەرەتاییەوە تا دوا پلەی خوێندنی ئامادەیی بخوێندرێ ، هەروەها جێگەی شانازییە که ماددەو بابەتی تازەی وەکو کیمیاو فیزیاو ڕووەك زانی و ئەندازەو جەبر بە کوردی بنووسرێتەوەو بخوێنرێ . بێگومان ئەم کارە بناغەی زمانەکەمان پتەو دەکات و وا دەکات زمانی کوردیش لەگەڵ کاروانی ستارستانەتی نوێدا بکەوێتە ڕێ و بە پێی توانا پەل بهاوێژێ و پەرە بستێنێ .

جا لەم ڕووەوە ، بایەخی ئەم دەستکەوتەو ئەرکی گرنگی بەڕێوەبەرێتییەکەمان دەردەکەوێ . دەمەوێ بە بیر خوێنەرانی ئەم ڕۆژنامەیەی بهێنمەوە که ساڵی پار پتر لە دوو ملیۆن و سێسەد هەزار دانە کتێبی کوردیمان چاپ کردووە و (٦٦) کتێبی هەمە جۆری زانیاری و ئەدەبی بە دەست قوتابیانی کورد گەیشتووە .

بێگومان ئەمەش کارێکی گەورەیەو دەستەوبیی بەنرخە ، دەبێ ئەوەش بزانین که حکومەتی شۆڕش تێدەکۆشێت ،هەموو ساڵێك چاپخانە پەیدا بکات بۆ لە چاپدانی ئەم کتێبانە، هەرچەندە هەمووشمان تەنگو چەڵەمەی چاپ دەزانین چۆن کتێبەکانیشمان ، بەشێکی بوو لەم یەك دوو ساڵەی دواییەدا ، جا بۆ چاپکردنی لە چاپخانەی وەزارەتی پەروەردە لە هەولێرو بەشێکیشیان لە چاپخانەکانی تری کەرتی سۆشیالست و چاپخانەکانی کەرتی تایبەتی تەنانەت لە دەرەوەی عیراقیشدا چاپکراون .

● **بەڵگەیەکی تری بایەخدانی شۆڕش [illegible] خوێندنی کوردی ، کردنەوەی کوردی خوێندنی بابەتە کۆمەڵایەتییەکانە .**

بێگومان پەروەردە بەوە گرنگە که بە ئاسانترین شێواز بکات بە قوتابیان. زانستە کۆمەڵایەتییەکانیش (وەکو مێژوو ، جوغرافیاو پەروەردەی نیشتمانی ..) لەو بابەتانەن که پەیوەندییەکی ڕاستەوخۆیان لەگەڵ دڵو دەروونی منداڵان و قوتابیاندا هەیە ، نەشونمایان پێدەکات ، بەرەو ئامانجە نەتەوەیی و کۆمەڵایەتییەکانیان دەبات .. بۆ ئەوەی ئەم مەبەستە بێتەدی گەلێ هۆو ئامانج هەن .

یەکێ لە پێداویستە بنەڕەتییەکان توانستی منداڵو قوتابییانە لە تێگەیشتنی ئەم بابەتانەدا . جا بۆ ئەوەی منداڵان قوتابیانی کورد ، بە بیری نوێ ، بە کرداری نوێی ئەم قۆناغەی وڵاتدا پێبگەن ، ببن بە کادیرو سەربەرزی بزورگی دوا ڕۆژ ، بۆ ئەوەی وڵاتی عیراق پلە لە دوای پلە بە کورد بە ورەو بە هەموو جۆری پێشکەوێت ، زۆر ئەرکێکی بەجێو پیرۆزە کۆمەڵی قوتابیانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە ئەرکەکانی قۆناغ بە زمانێکی ئاسانو ڕەوان تێبگەن . بۆیە گەڕانەوەی مێژوو و جوغرافیاو پەروەردەی نیشتمانی بۆ زمانی کوردی ئەووژمی ئەم هەستپێکردنە حیرارو پتەوتر دەکات . جگە لەوە ، وونەوەی ئەم دەرسانە بە کوردی ، قوتابیی کورد هەرگیز وا لێناکات ، که زمانی عەرەبی فەرامۆش بکات ، بەڵکو بە پێچەوانەوە، پاڵی پێوەدەنێ که زۆرتر سوود لە هەڵو ناوەنە ببینێ ، که زمانی عەرەبی باشترو ووردتر فێر بێت وەکو زمانێکی پێویستی ئامراز بە دەستی پێشکەوتووی شارستانەتی ، هەر وەکو چۆن ، فێربوونی زمانی کوردی لە لایەن هێندێك لە قوتابیانی عەرەبەوە ، وەکو ئەمڕۆ لە بەشی زمانی کوردیدا هەیە لە زانستگای پەروەردە ، هەنگاوێکە که لە یەکتری گەیشتن و گیانی برایەتی پتەوترو هێزا تر دەکات لە نێو ڕۆڵەکانی نیشتماندا .

ئەنجومەنی گەل لە دهۆك و خزمەتگوزاری جەماوەر

ـ ئەڤە چەند سالە ئەڤ جڤاتە وا هاتی هێوراندن کو ئەڤگەرەکا گەرەکە د ناڤ ژیانا خەلکێ دەڤەرێ دا ، سەربەندە د ناڤبەرا وان ودەسەلاتێ دا ، ئارمانجێن هەردوو جوینا بسەرکڤەد هەلبەستنت ئەڤجا یا فەرە هەمی کەس سەد هلبنەرەسەنیا ڤێ چەندێ و بزانن کارتێ‌کرنا وێ د جەئینانا هەلی و ئومێدێن وانا نەوێن هەڤبەندی دگەل داهەی هەتا چ پایە لێ چوویە . لەوا مە ئەڤ هزرە کرنە داخواز و دانا بەر ڕێدانا سەرەکێ وێ یێ هێژا سەیدا (احمد حاجی احمد) ی دا بنەهاندنا خۆدەرنوو یا ڤی بابەتێ هەستیار بکەت .

بسەرکزی سەیدایێ احمد حاجی بەرسڤ دا و گوت :

● ل دەمێ بجهـ ئینانا دیموکراتیا مللی ل ناڤ کومەلێن نوێژەن دا هندەك دەستگەهـ و کومیتەیێن نوی پەیدا دبن د گەل دەسەلاتێ پشکدارێ و کاربرایەتیێ د ڤاکرنا کومەلا نوی دا دکەن ، ئەو ژ ڤان کومیتەیێن کارکەر جڤاتێن مللی نە ئەڤێن کو ئاوایەکێ گرنگ د ڤی مەودایی دا دگرن کو گرنگترین دارشتە دکار ئینانا دیموکراتیا مللی دا ل دویف لاسایی یا هەمی چینێن گەلێ ، لەوا شورەشێ و پارتا وێ یا سەرکێش پویتە پێ کرنەکا تایبەتی ب ڕاپەڕین و پێك ئینانا ڤا جڤاتا کر دا مل بە مل دگەل ئەڤ تاڤەیێن مللی و ئالاڤێن داکوکیێ ڕانانا ئالاڤێن ڕێڤەبەرێ بکەن و سەبایا ڕەخساندنا پەیداکرنا خزمەتێن گشتی و گەرەکێن خەلکی لێێناوا ڕێدان و ڕاگیر کرنا ئەوێن د شایستەیی پێرویا دارشتێن ساخ لەم ، لو موکم کرنا باوەریێ ل ناڤبەرا گەلێ و لایێن بەرپسیار

ـ دا پتر ڕوناهی دادەتە سەر ڕاستێن سەیدا ئەحمەد حاجی ڤێرا چوو گوت :

● بێ گومان قوناغەکا درێژ ژ هەوڵو بزاڤێن خۆ مە یا هاژوتی بهەمبێزا سەرکردایەتیا پارتێ و شورەشێ بۆ ڤان جڤاتا لسەر ئاستێ وەلاتی خۆێ بگشتی و دەڤەرا ئوتونومی ل کوردستانا عیراقێ بتایبەتی بهاریکاریا سەرەدانێت مەیدانی یێن ئامۆر ئەوێن بەرپسیار پێ ڕادبن بۆ دەڤەرێ ، چاخ‌کرن بۆ تەمین و گوتنێت سەروکێ مەیێ ژینا خەلکی دکەتن ، دا تێپەڕینا وان ژ ئاوایێ ئەوێ هەرگیز پویتەیێ ب سەربەست و ئازا بهێتە کرن . لەوا جڤاتێن مە ل دەوکێ سەرومر خەباتێ دکەن بۆ دەسڤەئینانا پتر دەسکەفتا ژوارا برێکا پشکداریا ئەندامێت جڤاتێن مە د هەمی کومیتەیێن مەلبەندێ و قەزا و نەحیا و گوندێن پارێزگەهێ ، ژ بلی ڤێ‌چەندێ ژی ئەڤ جڤاتێن هەنێ پشکداریێ دگەل ئەڤگەرێن دی دکەن ب ڕابونا چاڤ پێکەفتنا و پێك ئینانا کورێن مللی دگەل هاوەلاتیا، فەرماندە (صدام حسێن) ی دا ئارمانجێت پارتێ و شورەشێ ژوارا ڕاڤەکەن و دەسکەفت و قازانجێن سەرکردایەتیێ بجهـ ئانین ئاشکەرا بکەن .

نووسینگەی دهۆك

ڕێکخراوە جەماوەرییەکانی سلێمانی یادی ئادار و نەورۆز دەکەنەوە

هەموو ساڵێك لەم وەرزەدا که سەرماو سۆڵەو ئاو هەوا دەشکێ میللەتی کورد بە شێوەیەکی تایبەتی و عێراق بە شێوەیەکی گشتی یادی دوو بیرەوەری مەزن لە مێژووی خۆیان دەکەنەوە ئەویش یەکەمیان بیرەوەری بەیاننامە مێژوویەکەی یازدەی ئازارو ئەوی کەشیان یادی جەژنی نەورۆزی پیرۆز.

هەر بەم بۆنەیەوە چاومان بە چەند سەرۆکی یەکێتی و ڕێکخراوە جەماوەرییەکانی پارێزگای سلێمانی کەوت و سەرەتا کاك **فائق طاهر رشید سەرۆکی یەکێتی نەقابەکانی کرێکاران و سەرۆکی ئەنجومەنی گەلی پارێزگاکەمان وتی** پێشەکی بە ناوی جەماوەرانی کرێکارانی سلێمانییەوە گەرمترین پیرۆزبایی لە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش و هەڤاڵی تێکۆشەر کاك صدام حسین دەکەین و هەر بەم بۆنەیەوە پەیمانیان بۆ نوێ دەکەینەوە که چینی کرێکاران لە جەنگی ڕەوای بەرگری کردنی وڵاتدا دژی ڕژێمی ئێرانی ڕەگەزپەرست بە شێوەیەکی تایبەتی ئەرکی سەرشانی خۆی جێبەجێ بکات و لەم پێناوەدا هەوڵی خۆی بۆ زیادکردن و چاك‌کردنی بەرهەم و پاڵپشت گرتنی باری ئابوری وڵاتمان تەرخان بکات ..

● **پاشان کاك اسماعیل حمه سور سەرۆکی لقی یەکێتی لاوانی سلێمانی وتی** به بۆنەی جەژنەکانی ئازارو نەورۆزەوەو زەنجیرە سەرکەوتنەکانی سوپای دلێرمان بەسەر سوپای ڕژێمی ئێرانی ڕەگەزپەرستدا جوانترین ڕێزو سڵاو ئاراستەی سەرکردایەتی حزب و شۆڕش و سەرەکی فەرماندە کاك صدام حسین دەکەین و لە هەمان کاتیشدا پیرۆزبایی لە گەلی کوردمان دەکەین بە بۆنەی ئەم دوو جەژنە مێژووییەی خۆیەوە ... شایانی باسیشە هەر بەم دوو بۆنەیەوە لقی یەکێتیمان هەڵدەسێ بە سازکردن و جێبەجێ‌کردنی بەرنامەیەیی تایبەتی لەوانە خۆپیشاندانێك لە لایەن نەوجەوانان و پێشڕەوانی پارێزگاوە لەگەڵ پێشانگەیەکی ڕێنە لە لایەن نەوجەوانان و پێشڕەوانی مەڵبەندی لاوانی پارێزگاوە لەگەڵ سازکردنی میهرەجانێکی شیعرو خوتبە خوێندنەوە بۆیان .. ئەمانەو چەند چالاکییەکی وەرزشی لەوانە پاڵەوانێتی پاسکیل و شەترەنج و تێنس ..

● **هەروەها بەڕێز نجاة عمر صالح سەرۆکی لقی یەکێتی ئافرەتانی عێراق لە سلێمانی وتی** بە بۆنەی هەردوو بیرەوەری ئازارو نەورۆز لەگەڵ بیرەوەری جەژنی ئافرەتانی جیهان و عێراقەوە جوانترین ڕێزو سڵاو پێشکەشی بە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش و سەرەکی فەرماندە صدام حسێن دەکەین و لە هەمان کاتیشدا بەبۆنەی سەرکەوتنەکانی سوپای دلێرمان لەم شەڕانەی دوایی ناوچەی شیبی پارێزگای میساندا بەسەر سوپای جانەوەری ڕژێمی ئێرانیدا گەرمترین پیرۆزبایی خۆمانیان پێشکەشی دەکەین و هەر بەم بۆنەشەوە پەیمانیان بۆ نوێ دەکەینەوە که ئەرکی سپێراوی سەرشانمان بەو پەڕی سەربەرزییەوە جێبەجێ بکەین شایانی باسە لەم ڕووەشەوە بەرنامەیەکی تایبەتیمان بۆ خۆمان دەستنیشان کردوە لەوانەن که بە بۆنەی جەژنی ئافرەتانەوە کراوەو دەکرێت پێشوازی کردنمان بوو لە لێپرسراوان و میوانەکانی لقی یەکێتیمان لەگەڵ چاپ- کردن و دابەش‌کردنی کارتی پیرۆزبایی بە بۆنەی جەژنی ئافرەتانەوە

● **لە لایەکی ترەوە کاك هاوڕێ کمال محمد سەرۆکی لقی یەکێتی قوتابیانی کوردستان لە سلێمانی وتی** بەناوی جەماوەرانی قوتابیانی پارێزگای سلێمانییەوەو بەبۆنەی هەردوو بیرەوەری ئازارو نەورۆزەوە ڕێزو سڵاو و پیرۆزبایمان پێشکەش بە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش و هەڤاڵی تێکۆشەر کاك صدام حسین دەکەین و هەر بەم بۆنە پیرۆزانەوە بەڵێن دووپات دەکەینەوە که تفەنگ و قەڵەم تەرخان بکەین بۆ پاراستنی خاك و ئاوی نیشتمانی خۆشەویستمان لەم دۆخە ناسکەی ئێستای وڵاتەکەماندا هەوڵی تایبەتی بدەین بۆ بەرزکردنەوەی ئاستی یەکێتیمان بەو بۆنە پیرۆزانەوە چەند چالاکیەکی بۆ خۆی دەستنیشان کردوە سازکردنی پێشانگەیەکی پۆستەری سیاسی لە بەرهەمی قوتابیان و هاوبەش- کردنمان لە پێشانگەی هەزار بڵاو کراوە (١٠٠٠ نشرە) بە /٥٠/ دانە هەروەها هاوبەشی کردنمان لە پێشانگەی کاریکاتێری بە /٣٠/ دانە که هەردوکیان لە بەغدا جێبەجێ دەکرێن ئەمانەش سەرباری سەردانی نەخۆشخانەکان و کاروانی ناو کارگە بەرهەم هێنەرەکان. لە لایەکی تریشەوە سازکردنی چەند ، پێشانگایەك بۆ بەرهەمی قوتابخانەی پیشەسازی لەگەڵ چەند سەردانێکمان بۆ کەرتەکانی لقی یەکێتیمان لە قەزاکانی سلێمانی .

● **لە لایەکی تریشەوە بە ناوی جەماوەرانی جوتیارانی پارێزگاوە کاك نجم الدین سعید سەرۆکی لقی یەکێتی هەرەوەزی جوتیاران وتی** بەم بۆنەیەوە پیرۆزبایی خۆمان پێشکەش بە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش و هەڤاڵی تێکۆشەر کاك صدام حسین دەکەین و هەمیشە جێگای شانازی و سوپاسی ئێمەن که هەموو ساڵێك یادکردنەوەی ئەم دوو بیرەوەرییە بۆ میللەتی کورد ئاسان دەکەن که تیایدا خوشك و براکانمان بەو پەڕی سەربەرزییەوە ئاهەنگی خۆیان دەگێڕن لە کاتێکا ئەگەر ئەم مافە لەگەڵ هەندێ وڵاتانی دەرەوەو دراوسێدا بەراورد بکەین ئەوسا بۆمان دەردەکەوێ که هاو زمانەکانی خۆمان لەو وڵاتانەدا چۆن دەژین و چۆن لە هەموو مافێکی نەتەوایەتی خۆیان بێ بەرین و کەچی لە عێراقدا جەژنی نەورۆز بەرەسمی کراوە بە بیرەوەی یەکی میللەتەکەمان ئەمەش تەنها نمونەیەکە لە سەدان نمونە که بە بۆنەی جەژنەکانی ئازارو نەورۆزەوە بەسەری بکەینەوە .. خۆ ئەوە بەیاننامەی یانزەی ئازاریش یەکێکە لەو دەستکەوتە مەزنانەی گەلی کوردمان لە عێراقدا که ئەمەش ڕاستەوخۆ دووپاتی هەڵوێستی سەرکردایەتی حزب و شۆڕش و سەرەکی صدام حسین دەکاتەوە بەرامبەر بە نەتەوەی کورد .

● شایانی باسە دەستەی ڕاوێژکاری ڕاگەیاندنی پارێزگای سلێمانی لەم ڕووەوە هەڵدەسێت بە دانانی بەرنامەی هەردوو بیرەوەری ناوبراو لەگەڵ چاوگێڕان بە بەرنامەی هەفتەی قادسیەی صدام لە نێوان ١١ ئازاد هەتا ٦ نیسان لەگەڵ سازکردنی پێشانگەیەکی هونەری تەشکیلی لە لایەن نەقابەی هونەرمەندان و چالاکی قوتابخانەکانەوە هەروەها دوو پێشانگەی کتێب لە لایەن دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی و دەزگای نیشتمانی دابەش‌کردن و ڕاگەیاندنەوە لەگەڵ سازکردنی کۆڕێك لە لایەن لیژنەی هۆشیاری ئاینییەوە ئەمانەشی لەگەڵ ئەو چالاکیە جۆر بە جۆرانەی تردا که بەسەرمان کردنەوە.

● فریا ●
نوسینگەی سلێمانی

ڕۆشنبیری کوردی و پاشە ڕۆژی گەشەدارتر

لەیادی ٩ ساڵەی دەرچوون و جێ‌بەجێ‌کردنی یاسای ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستاندا

خوێنەری بەڕێز :
سبەینی ٩ ساڵی تەواو بەسەر ڕاپەراندن و چەسپاندنی مافی نەتەوایەتی گەلەماندا رادەبورێ کە لە ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانی عیراقدا خۆی دەنوێنێ .

بێگومان ، ئەو لایەنی کە لە سایەی ئەم دەستکەوتە مەزنەدا گەشەدار بووەو بوژاوەتەوە ، لە ژیانی نەتەوەی کوردماندا ، لایەنی ڕۆشنبیری و گەشەسەندی وشەی پیرۆزی کوردی‌یە . کە هەمیشەو هەر لەکۆنەوە ، دەوری پیرۆزی لەپتەوکردنی یەکێتی نیشتمانی عیراقدا گێڕاوە . بەڵکو سەرکردایەتی حزب و شۆڕش لەعیراقدا، ئاوردانەوەی دڵسۆزانەی لەم لایەنە گرنگەی ژیانی گەلەکەمان پێش لایەنەکانی تر کەوت و ئەوەبوو لە کۆتایی ١٩٦٩دا بەیاننامە مێژوویی‌یەکەی ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش دەرچوو بە باوەرهێنان بە مافە ڕۆشنبیری‌یەکانی نەتەوەی کورددا و شانازیش بەوەوە دەکەین لەم بۆنەیەدا دەست بۆ ئەوە بکێشین کە لە دایک‌بوونی ((هاوکاری))و گۆڤاری «بەیان» بەرهەمی ئەو بڕیارە مێژوویی‌یە بوو . لەبەر ئەوە بۆمان هەیە ، بڵێین گەشانەوەو پەرەپێدانی بزوتنەوەی ڕۆشنبیری گەلەکەمان لەسایەی شۆڕشی ١٧ – ٣٠ تەمموزی مەزنەوە دەستی پێ‌کردو لە بەدی هێنانی مافی نەتەوایەتی گەلەکەمان ((ئۆتۆنۆمی بۆ ناوچەی کوردستانی عیراق)) زیاتر پەرەی سەندو پێشکەوت و بوژایەوە .

ئەمرۆ گەلی کوردمان خاوەنی چەندان داموو دەزگای تایبەتی ڕۆشنبیری و چاپکراوو ڕێکخراوی هونەری و ڕۆشنبیری خۆیەتی کە ئەدیب و نووسەرو ڕۆشنبیرو هونەرمەندانی لەدەوری خۆی کۆکردۆتەوەو هەمە جۆر یارمەتیان دەدا بۆ زیاتر بەرەوپێشەوە بردنی ڕۆشنبیری گەلەکەمان .

لە یادی ٩ ساڵەی بەدی‌هاتنی مافی رەوای گەلەکەماندا ، بەشانازیەوە سەیری کاروانی ڕۆشنبیری کوردی دەکەین کە لە سایەی شۆڕشە مەزنەکەی عیراقدا لە لوتکەی پێشکەوتندایە .

● ئەدەب و ڕۆشنبیری ●

پەرەسەندنی لێکۆڵینەوەی زمانەوانی

د. کوردستانی موکریانی

بۆ زانینی سنووری دیاری‌کراوی پەرەسەندنی لێکۆڵینەوەی زمانەوانی ، پێویستە ئەو لێکۆڵینەوە گرنگانە بخەینەروو ، کە دەورێکی باڵایان لە پێش‌خستنی بابەتی زمانەوانی‌دا بینیوەو رۆڵی ئەو زانایانە دەست نیشان بکەین ، کە لەم جیهانەدا بەهۆی شاکارە زمانەوانی‌یەکان‌دا نێودار بوون و لە بابەتی زمانەوانی‌یان بەووردی و قووڵی و لە ژێر تیشکی زانستدا کۆڵیوەتەوە .

لێکۆڵینەوەی زمانەوانی بە چەند سەدەیەک پێش زایین ، تا ئەمرۆ بەم پلانەی خوارەوەدا تێپەڕیوەو ئەم ئاڵ و گۆڕو ڕێبازانەی دیوە ، کە لەمەودوا بۆ دەست‌نیشان‌کردنی چۆنیەتی پەرەسەندنی لێکۆڵینەوەی زمانەوانی دەیخەینەروو :

لێکۆڵینەوەی زمانەوانی لە لای هیندی‌یەکانەوە

کۆنترین لێکۆڵینەوەی زمانەوانی بۆ (٢٥٠٠) دوو هەزارو پێنج سەد ساڵ لەمەوبەر دەگەڕێتەوە ، کە ئەویش لە هیندستان‌دا بووە . گرنگترین هۆی پەیدابوونی ئەم لێکۆڵینەوەیە بۆ چۆنیەتی و جۆری دەربڕینی تێکستەکانی ڤیدو سانسکریت بووە ، کە ئەمەی دووایان ناکە زمانی ئەدەبی هیندی بووە .

هیندی‌یەکان لە فۆنۆلۆژی و مۆرفۆلۆژی زمانی ئەدەبی و ئایینی خۆیان کۆڵیوەنەوە بەناوبانگترین ڕێزمان‌ناسی کۆنی هیندی پانینی بووە ، کە لە سەدەی شەشەمی پێش زایین ژیاوە . پانینی نزیکەی (٤٠٠٠) چوار هەزار بنکەو دەستووری ڕێزمانی لە زمانی هیندی کۆن‌دا دۆزیوەتەوە ، زانستی فۆنۆلۆژی بەشی زۆری ڕێزمانەکەی گرتۆتەوە ، کە تێیدا زۆر بە ووردی هێز (سترێس)ی پێشان داوە ، لە بواری مۆرفۆلۆژی‌دا بە دوورو درێژی دیاردەکانی باس‌کردووە ، کار (فعل)ی لە رووی یاسای ڕێزمانی‌یەوە دابەش‌کردۆتە سەر چەندین بەش . لە پاش ئەمانەش‌دا پانینی باسی دیالێکتەکانی زمانی هیندی نوێی کردووەو لەگەڵ سانسکریتی‌دا بەراوردی کردوون .

بە بیروڕای زۆربەی زمانەوانی هیندی دەژمێردرێ ، لە رووی ئەوەوە ، کەوا لە لێکۆڵینەوەکانی‌دا ڕێبازی بەراوردەکاری پێڕەو کردووەو فۆنیم و مۆرفیم و بەشێك لە رستەی نێوان زمانی ڤیدی و سانسکریتی بەراوردکردووە .

پانینی لە بەرهەمەکانی‌دا تەنێ دیاردەی جیاوازی نێوان ئەم دوو زمانە پێشان دەدات ، بێ ئەوەی لە ئەنجام‌دا تیوری‌یەکی بخاتە روو .

لەدوای پانینی ڤاراروجی کاتیانا ، کە لە سەدەی سێ‌یەمی پێش زایین‌دا ژیاوە ، چەند لێکۆڵینەوەیەکی زمانەوانی دەربارەی زمانی هیندی نێوەراست پێشێش بە گیتی زمانەوانی کرد ، بەتایبەتی لە رووی مێژووی زمانەوە . هەروا فەیلەسوفی هیندی – بوخارت‌خاری ، کە بە سەدەیەك پێش زایین ژیاوە لە رووی فەلسەفەوە باسی زمانی کردووەو گرنگێکی زۆری بە رستەو بیر داوەو لەو باوەرەدا بووە ، کە رستە بناخەی زمانە .

لێکۆڵینەوە لە بابەتی جۆراوجۆری زمانەوانی هەروەکو پێشتر پێشاندرا پەرەی‌سەند ، تا کەیشتە پلەی فەرهەنگ دانان . یەکەمین بەرهەمی هیندی‌یان لەم بوارەدا ، ئەو لیستەیە بوو ، کە بۆ ئەم وشانەیان دانابوو ، کە لە زمانی ڤیدی‌دا هەبووە .

لە نێوان سەدەی پێنجەم و شەشەم‌دا (ئامار) فەرهەنگێکی بۆ زمانی سانسکریتی دانا ، کە تا ئەمرۆش لە لایەن ئەو ئەوروپی‌یانەی ، کە سانسکریت ناسن بەکاردێت . لەم فەرهەنگەدا کار لە شێوەی ڕەگ و نێو لە شێوەی بناخەدا دەدۆزرێنەوە .

ماوەیتی

لەبیر ناچن ئەی شەهیدان

مکرم رشید تاڵەبانی

لەبیر ناچن ئەی شەهیدان
ئەی ئەوانەی ویستتان رۆژ بپارێزن
باخچەی خاکی دایکە کۆرپە ڕووگەشەکان ،
تێر ئاو بکەن !
پردی شارە بچکۆلەکان
کێڵگەی سەوزی هەژارەکان
لە رووخاندن
لە سووتاندن
ڕزگاربکەن !
لەبیر ناچن
وەك بیلبیلەی گەشی چاومان
وەکو بزەو زەردەخەنەی رووی
هەتاومان !
لەبیر ناچن .. لەبیر ناچن !!

● × ●

ئەی شەهیدان ، لەبیر ناچن
خوێنی گەشتان
نیشانەی سەر زەوی‌وزاری نشتمانە
بەڵگەی مێژووی دێرینمانە
ئێوەی سەربەرز
ئێوەی نەبەز
بۆ بەرگری خاکی عیراق لە دوژمنان
مەرگتان بەزاند
پەرەی گەشی نەمریتان وا هەڵبژارد
نائومێدی‌و غەمتان ڕەتاند
پەڕەی مێژووی تێکۆشانی گەلتان نەخشاند ،
گوللە سنگی نەپیکاون
ئێرە خەون بوون
لە قەد پێڵووی هەردوو چاون
لە لاپەڕەی نەمریدا
هەر دەژین و هەرگیز ماون
لەبیر ناچن ، لەبیر ناچن
بۆ هەمیشە
ئێوەی نەمر ، ئێوەی ژیاو
لە نێو دڵدان ، نێو هەناون !
ئەی شەهیدان ، ئەی شەهیدان !!

(عن اقرار)ی مودەڕیسی(٢)
مزگەوتی جامیعەی
ئەڵەبجە شێخ ڕەسووڵ

مودەڕیسی دێی ئەحمەد بڕندە
شێخ عەبدولکەریم

مودەریسی مزگەوتی دێی ئەباعوبەیدە
سەیید بابا ڕەسووڵ

مودەڕیسی دێی دەرەشیش
مەلا عەبدوللآ

مودەڕیسی دێی فەقێ‌جنە
مەلا عەبدولقادری صۆفی

مودەڕیسی مزگەوتی دێی پریس
مەلا عەبدولعەزیز

مودەڕیسی مزگەوتی پاشا
لە ئەڵەبجە شێخ عومەر

مودەڕیسی دێی نەرگسەجاڕ
مەلا عابید

ئەم مۆرانە کە بەم سەنەدەوەن مۆری مودەڕیسی مزگەوتی جامیعەی ئەڵەبجە شێخ ڕەسووڵ‌و ، مودەڕیسی مزگەوتی پاشا لە ئەڵەبجە شێخ عومەرو ، مودەڕیسی مزگەوتی ئەبا عوبەیدە سەیید بابا ڕەسووڵ‌و ، مودەڕیسی مزگەوتی دێی پریس مەلا عەبدولعەزیزو ، مودەڕیسی مزگەوتی دێی ئەحمەد بڕندە شێخ عەبدولکەریم‌و ، مودەڕیسی مزگەوتی دێی فەقێ جنە مەلا عەبدولقادری صۆفی‌و ، مودەڕیسی مزگەوتی دێی نێرگسەجاڕ مەلا عابیدو ، مودەڕیسی مزگەوتی دێی دەرەشیش مەلا عەبدوللآ . ئەم ناوانە کە ئەڵێن لە ئەڵەبجەن شەخص‌و هەویەتیان لە ئێمەوە مەعلوومەو بە موندەرەجاتی ئەم سەنەدە لە لای ئێمە ئیقراریان کرد (بناء علیە) شەهادەت ئەدەین .

١٧ی حوزەیرانی ١٩٣١
شاهید
ساکنی ئەڵەبجە شێخ عەلی
شێخ قادر

بروانە ل : ٧

پێش نیو سەدە .. «وەکالەت‌نامە»ی ئاوا نووسراوە

● محەممەد عەلی قەرەداغی ●

لە ژمارە (٤٥٤)ی ڕۆژنامەی هاوکاریدا نامەیەکی شاعیری نەمر (بێخود)م بڵاوکردەوە کە لە مێژووی ١٩٣٢دا نووسرابوو ، لەو نامەوە دەردەکەوێ کە مەعاشی هەموو مەلاکانی هەڵەبجەو دێهاتەکانی (٩٥) روپیە بوە .

لەو کاتەدا نەمزانی بێخود بە چ شێوەیەك مەعاشی ئەو مەلایانەی لابوەو بۆی ناردوون . لەم ماوەدا لە بنەماڵەی (موفتی)یەوە وەکالەت نامەیەکم دەست‌کەوت ، کە مەلاکانی هەڵەبجە بێخودیان کردوە بە وەکیلی مەعاشی خۆیان‌و ، ئەویش مانگ بە مانگ بۆی وەرگرتوون‌و بۆی ناردوون .

ئەم وەکالەتە ئیستە لە گیانی خۆیدا بەتاڵ بوەتەوەو وەك دەڵێن مەفعوولی نەماوە ، بەڵام کە لە لایەکی دیکەوە سەرنجی بدەین زیاد لەو پارە دەژی کە کاتی خۆی پێی وەرگیراوەو ، لە گەلێ رووی دیکەوە دەبێ لە چوارچێوەی تەلآ بگیرێ‌و شوێنی باڵای بۆ دابنرێ .

یەکەم : نامەکە بە دەسخەتی شاعیری نەمر (بێخود) خۆیەتی‌و ئەمە لە گیانی خۆیدا سامانێکی بە نرخەو لای کەسی خۆی نرخی تەواو نابێ .

دوەم : جگە لەوە کە نامەکە بە زمانی کوردی‌یە زۆر بە نزیکی دەزانم کەدەقەکەیشی دەقی بێخود خۆی‌بێت ، واتە نامەکە نموونەیەکی پەخشانی کوردی بێخودە ، با نموونەی (پەخشانی ئەدەبی)ش نەبێ .

سێهەم : شێوەو شێوازی وەکالەتی ئەو سەردەمە – واتە پتر لە نیو سەدە پێش ئیستە – مان بە زمانی کوردی بۆ دەگێڕێتەوە .

چوارەم : بۆ ئیمرۆیش نەبێ زۆری پێ ناچێ کە ئەم نامە بەڵگەیەکی مێژوویی بە بایەخ ئەبێ بۆ نووسین‌و لێکۆڵینەوەی ژیانی بێخودو هاوەڵانی .

پێنجەم : وەکالەت‌نامەکە ئاوێنەیەکی روناکی نیشانەی گەرمی‌و پتەوی دۆستایەتی نێوان بێخودو ئەو مامۆستاو مەلایانەیە ، هەروەها بەڵگەی ڕێزی شاعیرە لە لای هاوەڵانی لە لایەکەوەو ئاشکراتریش بەڵگەی مشوورخۆری بێخودە بۆ ئەو هاوەڵانەی .

بۆیە زیندوکردنەوەو رزگارکردنی لە چنگی لەناوچوون کارێکی پێویست‌و پیرۆزە .

دەقی وەکالەتنامەکە :

ئێمە کە لە ژێرەوە (واضع الامضاین) : شێخ ڕەسووڵ مودەڕیسی مزگەوتی جامیعەی ئەڵەبجەو ، شێخ عومەر مودەڕیسی مزگەوتی پاشا لە ئەڵەبجەو ، سەیید بابا ڕەسووڵ مودەڕیسی دێی (ابا عبیدە)و ، مەلا عەبدولعەزیز مودەڕیسی دێی پریس‌و ، شێخ عەبدولکەریم مودەڕیسی دێی ئەحمەد بڕندەو ، مەلا عەبدولقادری صۆفی مودڕیسی دێی فەقێ جنەو ، مەلا عابید مودەڕیسی دێی نەرگسەجاڕو ، مەلا عەبدوللآ مودەڕیسی دێی دەرەشیش‌و ، ئەڵێین مووەققەتەن لە ئەڵەبجەین .. ئیقرارو ئیعتیراف ئەکەین بەم نەوعە کە بۆ ئەخذی قەبضی مەعاشانی (متخصصە)ی ئێمە لە ئیعتیباری ١ی حوزەیرانی ١٩٣١ەوە تا ئەم مەعاشانەمان دەوام بکات لە موستەقبەلدا لە صندووقی ئەوقافی سلێمانی‌و سائیری صندووقی ئەوقافی حوکوومەتی عیراق بە دەورو ئیعتیباری سەرێ ، وە (عند الایجاب) بۆ وەرگرتنی ئەم مەعاشانەمان شەخصێکی ثالیث بکات بە وەکیل : دمانی ئەسی دملێمانی مە. مەحموود بە وەکیل‌و نایب مەڵی خۆمان کە وەکوو ئەفسی خۆمان موعامەلات ا بوردرو !](١) و ئیمضاکردنی‌و ئەخذی قەبضی مەعاشانی مەذکوورەمان چی پێویست بێ ئیجرای بکات .

(بناء علیە) ئەم مەسنەدی وەکالەتمان بە تەصدیق‌کراوی دایە دەستی . ١٧ی حوزەیرانی ١٩٣١ .

تیرۆژك

● احسان صدیق ئامێدی ●

هەڤالێ من دەمێ تیرۆژکا رۆژێ هەلات‌و خەلکێ گوندێ مە هەمی دا ژی ژخەو رابن داکو هەر ئێك بچیتە سەر کارو شولێت خو ...

– دا گاڤان ل جهەکێ بلند گازیکەت .. هێ گەلی خەلکێ گوندی حێوانا بەردەن‌و دا زاروك رابن‌و چن قەستا گوڤێ کەن کا چ هەیە دا بەردەن ..

– شڤان دا پەزو مهێا خرکەتە مەخەلاو بێری داچن و هەر ئێکێ مەنجەلوکا وێ‌یا د لەپیدا . بوان کراسێت سوورو زەر دا بخو سترانا بێژن‌و داچن کو پەزێ خو بدوشن ....

– جوتیار سەر تێشتێ خوت و رابیت بچیتە ناڤ ریباری ئان ناف نزبەی کو رەزێ خو بکەزێخیت و بسەرێ بەرکەت .

– کابانیا مالێ رابیت بکارێ مالێ و ڤەوژاری‌و خزمەتا میهڤانا .

– زاروکێت گوندێ مە دا چنە بەر کارکا یاکو ئەم دبینێ شڤان کارکت . ئانژی داچن ئاڤدانێ کەن .. هەڤالێ من .. وێ‌جا نە دبتبا وەختێ وانا شولێت خو دکرن ئەو چەند بکەیفبون دێ خو بێژی ئەڤەیێ ل دیالانێ و نەکو ل شولێنەو ؟؟

دەمێ رۆژێ پەرێت خو دات‌هێلان دا بینین کچ‌و کورێت گوندی چ ژ شولێتێ تێنەڤەو داسو مەرێت وان یێل سەرملی ل گوندی دا ژێك ڤەبن‌و هەر ئێك قەستا مالا خوکەت . وبشەڤێ رابن چنە مالێت ئێکو دو یا کو ئەم دبینێ . دێ چینە بگوندوە . ودا رینەخارێ لبەر روناهیا لەمپێ یان چرای . و دا سحبەتا کەن . ومروڤی هەر حەزدکر گوهێ خو بدەتێ ..

دا نەکبیرێت خو کەن تا دێ روژا پاشتر چ کەن ودا بەندێت سترانا هافێنە بەر ئێکو دو حەتا و درەنگی شەڤێ . پاشی دا رابن چنە مالێت خو و دلێ وان پڕ خوشی‌و کەیفە .. .. بەلێ هەڤالێ من ئەز چ بێژم !!! سەت خوزێت وان روژا و ئەو تیرۆژك چوو نەو ناهێنەڤە !!!

Institut Kurde de Paris

بەشداری گەلی کورد لە شۆڕشی بیستی عێراقدا

• حیلمی عەلی شەریف •

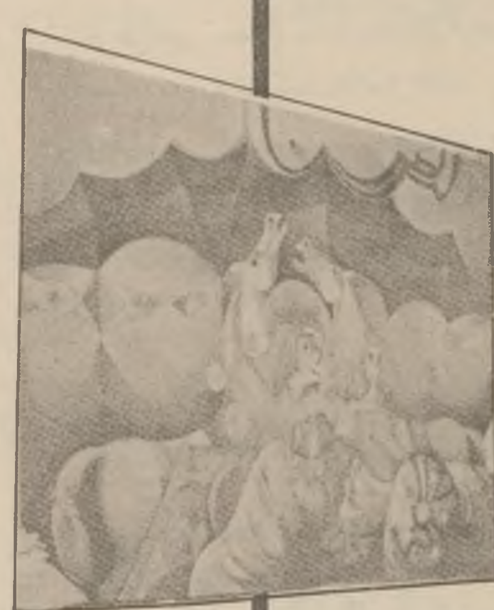

دوکتۆر کەمال مەزهەر لە ساڵی ١٩٧٨دا بەو ناوەی سەرەوە کتێبێکی بەنرخی وەکو ئەوانەی تری بە زمانی عەرەبی خستۆتە بەرچاوی خوێنەران ، وە لەم بەرهەمەیدا دەیان کتێبو گۆڤارو ڕۆژنامەی باسی کردووە بە سەرچاوەی نووسینەکەی . لەبەرئەوە لـــە خوێندنەوەیدا دەرئەکەوێت کـــە باسێکی تێروپڕو ڕێکوپێکو لە ڕاستییەوە نزیکە .

وە نەبێ ئەمەشـــی بەرواڵەت پێبلێم چونکە دوکتۆر کەمال زانایەکە لەو زانا کوردانە کە بەراستی کەڵکیان لەخوێنـــدنو ماندوبوون بەخوێندنـــەوە وەرگرتووە ، دیارە ئەو کەڵک وەرگرتنەش لـــە کۆمەڵگای خوێنەرانی کوردو عەرەبدا جێگایەکی باش بۆخۆی ئەکاتەوە . بەڵام ئەم ڕاستییەش نابێ ڕێگـا لەوە بگرێت کە هەر ناتەواوییەکی ئایدیۆلۆجی یـان تەکنیکی یان هەر بەهەڵەچوونێک کەوتەپێش چاو لە سەری بنووسرێتو ڕێگای ڕاستکردنەوەی بـــۆ بکێشرێت کە بێ گومان کەڵک بە نووســـــەرو بەخوێنەرانیش ئەگەیەنێت بۆیە بـــە پێویستم زانی ئەم سەرنجە بخەمە پێش چاو بڕوا بەو ڕاستییەی کە هەر نووسینێک تا بەنرختر بێت ڕەخنەلێ گـــرتنی پێویست تر ئەبێت . سەرنجەکەشم ئەوەیە کـــە لە سەرەتای پێشـەکی کتێبەکەی لە دامێنی لاپەڕەی ســـێدا بە شۆڕشی بیســـتی عیـــراقی ئەڵێ : **« ... جۆریکە لـــە بزوتنـەوەیـەکی جەماوەر کـە ڕوژئاواییەکـــان پێی ئەڵێن لێ هەڵگەڕانـەوە ... »** وە بۆ ساغ کردنەوەی ئەم باری سەرنجەش شۆڕشی گەورەی فەرەنسای بە نموونە هانیوەتەوەو پەنـای بردۆتەبەر بیروڕای ناو هەندێ کتێبی مارکســـی دەربارەی شۆڕش کە ئەبێ بنکەو پۆپەی کۆمـــەڵ بگۆڕێت یان ڕژێمی دەربەگایەتی لە ڕەگوڕیشـــە هەڵکەندێو لە جێـــگای ئەو ڕژێمی سەرمایەداری دابمەزرێنێتو دەســــەڵات لە دەرەبەگەکـــان بسێنێتەوەو بیداتە دەست سەرمایەدارەکانو هەموو پەیوەندییەکانی کۆمەڵایەتی بگۆڕێت بەو پێیە وەکو دوای سەرکەوتنی شۆڕشی فەرەنسا لە فەرەنسـادا ڕوویدا .

بێ گومان هەروەکو دوکتۆر کەمـال مەزهـــەر باسی کردووە ئەمەشتێکی ڕاستەو ئەبێ شۆڕش نیازی هەڵتەکاندنی ڕژێمێکی کۆن بـە ڕژێمێکی نوێ بێت نەوەکا چەند کەسێک لە ڕژێمێکدا چەند کەسێک ئالوگۆڕ بکەن کە زۆرجار دەســـــتەو کۆمەڵانی ناوڕژێمێک یان بەڕێوەبەرانی ڕژێمێک لە ناوخۆیانا لە سەر قازانجی تایبەتی خۆیان تێک ئەچنو لایەکیان بە ناوی شۆڕشەوە لایەکی تریان ئەخەنە لاوە ، یان هەندێ جار لایەکی زیرەکی هەمـان ڕژێم بۆ لـــە ناوبردنو پساندنی نارەزایی کۆمەڵانی خەڵک لـــە خراپیو زوڵمو زۆرو ناڵەباریو ناتەواوی ڕژێمەکەیان بۆ بەربەستکردنی شۆڕشێکی ڕاســــتەقینەی چاوەڕوان کراو وە بۆ پاراستنی ڕژێمە کۆمەڵایەتییەکەی خۆیان بە بزوتنەوەیەکی بەرواڵەت بە شۆڕش بۆیـە کراو هەڵئەستن تاکو چاووراوکە کۆمەڵانی خـەڵک بکەن وە شۆڕشی ڕاستەقینە دوا بخەنو بۆماوەیەکی تر درێژە بە تەمەنی ڕژێمەکەیان بدەن . بێ گومـان ئەم جۆرە بزوتنەوانە پێیان ناوترێت شـــۆڕش هەروەکو پێشیان ناوترێت ڕاپەڕین یان هەڵگەڕانەوەی جەماوەر چونکە نە سیستەمی ژیانی خەڵکیو نـە باری ئابووریو نەپێوەندییە کۆمەڵایەتییەکـــان ئەگۆڕدرێنو نە قەوارەی ڕژێمەکەش لـە جێـگای خۆیدا جوڵە ئەکات بگرە هەندێ جار بەو جـــۆرە بزوتنەوانە ڕژێمە کونەکە پتەوو قایمتریش ئەکـەنو زیاتر بەندی خەڵکی توندتر ئەکەن . بەڵام هەروەکـو ئەم جۆرە بزوتنەوانە لـــە دنیـــادا جۆراو جۆرنو هەرجارە بە شێوەیەکو لە بەرگێکدا دێنە پێشەوە ئاواش شۆڕشەکانی گەلانی دنیا شێوە جیـــاوازن

هەرچەندە لە ناوەڕۆکدا هەموو ئاو تیان گۆڕرانی سیستەمی کۆنە پاریزە بە ژیانیکی تازەو ڕزگاربوونە لە دەسـەڵاتێکی کونی زورداڕانەی دەوڵەتێک یـــان چینێک یان چەند چینێکی کۆمەڵ کەلـە پێشکەوتن ڕاوەستاو ڕێگای گورڕانی لـە کۆمەڵانی خەڵک بەرەو چاکتر بەستووە . بۆیە شۆڕشەکانی دنیا بە گشتی دوو شێوەی گرتۆتە خۆی ، شێوەی یەکەمیـــان شۆڕشی نیشتمانییە کە لە ناوەڕۆکدا شۆڕشـــی بورجوازیو جوتیارانە کە ئامانجی ڕزگاربوونـە لـە دەسەڵاتی بێگانەو دەرەبەگو دەسەڵات خســـتنە دەست بورژوازی هاوکار لەگەڵ چینی جوتیاردابـە وە دووەمیان شۆڕشی چینایەتی ڕووتە کە لە وڵاتێکدا چینێک دژی چینێکی زورداری تر بەرپای ئەکات ، دژی چینێکی زۆرداری چەوسێنەرەوە وەکو چینـی سەرمایەدارکە لە دوای شەری دووەمی دنیا لە چەند وڵاتێکی دنیادا بەرپابوون کە هەر دوو ئامانجەکەیـان لە خۆیانا کۆکردەوە ، ئامانجی ڕزگاربوون لـــە دەسـبـەڵاتی بێگانەو ئامانجی لابردنی چینێکـــی چەوسێنەرو هانینە سەرکاری چینێکی چەوسـاوەی پێشکەوتنخواز وەکو وڵاتە سۆشیالیستەکانی ئیستای ئەورووپای ڕوژهەڵاتو ڤیتنامو کەمبـودیاو لائووسو موزەمبیقو ئەنگولاو ...

جا وەکو لـــەو چـەند دێڕەی سەرەوە بۆمان دەرئەکەوێت جۆری یەکەمیش لە ناوەڕۆکدا هـــەر شۆڕشی چینایەتییە چونکە هەروەکو ستالین ئەڵێت شۆڕشی نیشتمانی - واتـە ئـەو شورشەی دژی دەسەڵاتی بێگانە ئەکرێت - لـە ناوەڕۆکدا شۆڕشی جوتیارانە .

هەمـوو ئەزانین کە ئیمپریالیستەکان هـــەر وڵاتێکیان داگیرکردبێت پشتیان بەستووە بـەدەستە پیاوێکی چینێکی لە پیشکەوتن ڕاوەستاو تا بە هۆی ئەوانەوەو بەناوی ئەوانەوە ئامانجەکانی خویان لەو وڵاتەدا جێبەجێ بکەن .. بەڵام جوری دووەم کـــە تەنیا شۆڕشی چینایەتییەو چینێک یان چەند چینێک لـــە وڵاتێکدا چینێکی زۆرداری چەوسێنەری لـــە پیشکەوتن ڕاوەستاو لا ئەبەن ، ئەوەی ڕاست بێت لـــە دوای شۆڕشی ئۆکتوبـــەری بولشـەویکـــەکانی ڕوسیاوە نمونەی کوتومت وەکو ئەو نایەتە بەرچاو چونکە دوای پەرەسەندنی ئیمپریالیەت لە دنیاداو بەشکردنی هەموو وڵاتانی دنیا لـــە نێوان دەوڵەتە ئیمپریالیســـتەکاندا ولاتێک لە دنیادا نـــەما کـــە ڕاستەوخۆ یان بە شێوەیەکی نیوە دیار یان شارراوە نەکەوتبێتە ژێر دەسەڵاتو نفوزی سیاسیو ئابوری دەوڵەتێکی ئیمپریالیستییەوە . بۆیە هەر شۆڕشێک کرا بێت لە هەمان کاتدا شۆڕشی نیشتمانیو شۆڕشی چینایەتیش بووەو هەوڵی ڕزگاربونی لـە دەسەڵاتی بیگانەداوە هـــەروەکو دەسەڵاتی چینێکی کومـەڵی لابردووەو چینێکی تری خستۆتە شوێنی ئـەو وە باری سیاسیو ئابوزیو کومەڵایەتیو زانیاری وڵات هـــەر وەڵاتێک بوو بێت بەپێی ئامانجو ئارەزووی شۆڕشگێڕان هاتونەتە دی .

دیارە دوکتور کەمال لە بۆچوونەکەیدا لایـەکی مەسەلەکەی کـــەوتۆتە پیش چاو وە لاکـــەی تری خستۆتە لاوە ، واتە ئەو شۆڕشانەی کـە دەسەڵاتی بیگانە لە ناو ئەبەنو دەسەڵان ئەدەنە دەست نیشتمان پەروەران واتە بورژوازیو چینی جوتیاران یان هەر بورژوازی کە چینی جوتیاریش بە پاشکۆی خۆیەوە ئەبەستێت ئـەم جۆرە شۆڕشانەی لـــە خانـــەی شۆڕش کردۆتە دەرەوە چونکە بە ڕواڵەت یان بـە سەیرکـــردنی دیمـــەنی دەرەوە یان لـــە شۆڕشی چینایەتی ناچن .

هەروەکو لـــە سەرەوە باسمان کرد شۆڕشی نیشتمانی ســـەرکەوێت یان سەرنەکەوێت لـــە ناوەڕۆکدا شۆڕشی چینایەتییە چونکـــە بێ گومان لابردنی پێوەندییە کۆمەڵایەتییە کۆنەکان ئەکات بـــە ئامانجی کە لە جیاتی ئەوان پێوەندی کۆمەڵانی نوێ دێتەکایەوە . هەروەکو هاوکارانی بێگانە لـــە هـــەر وڵاتێکدا بن نە لـــە ڕوی ئایدیولوجی یان کومەڵایەتی یان زانیاری لەو دەستەکەسانە ناچن لە هەر چینێک بن کە دەسەڵاتی بیگانەیان لابردووە هەروەکو دەوڵەتە ئیمپریالیستەکانیش پشت بـــە کەسان کۆمەڵێک ئەبەستن کە پارێزگاری قازانجو دەسەڵاتیان بکەن .

وە ئەوەی بۆ شۆڕش جیاکردنەوە لە ڕاپەڕین یان لە هەڵگەڕانەوە پێویستە ئەوەیە کە نابێ تەنیا سەیری سەروسیماو سەرچاوەی بنەماڵەی ئـــەو کەسانە بکرێت کە شۆڕشەکە هەڵئەگیرسێنن بەڵکو ئەبێ ئەوە بخرێتە پێش چاو وە بەو پێیە بخرێتە تای تەرازووەوە کـــە دوای سەرکەوتنی چی بـــەدی ئەهێنێت با هەموو بەڕێوەبەرانی یان هەندێکیان ئەو ئامانجانەی ئەو شۆڕشەیان هەموویان هەندێکیان لە سەرەتای شۆڕشەکەوە نەخستبێتەبەر چاویان وە بە تەمای جێبەجێ کردنیان نەبووبن یان هەر لـــە بنەڕەتەوە باوەڕیان پێیان بەبووبێت .

ئـــەمە جگـــە لەوەی کە پێویستە ســـەیری جەماوەرو چاوگە زۆرەکەی ئەو شۆڕشانەش بکرێت واتـــە ڕوڵە فیداکارەکانی ئـــەم مەیدانە کە زۆربەی زۆریان ڕۆڵەی چینی جوتیارانن کە نەبێ هەر ئەوە ئەزانن کە ئەو دەوڵەتە داگیرکەرە پارێزەری قازانجو دەسەڵاتی هاوکارانی خۆیەنی کـــە ئەم هاوکارانە دەسکەلای دەستی ئەو داگیرکەرانەن لە وڵاتەکەدا .

واتا ئەو جەماوەرەی کـــە هاوکارانی بیگانـــە لەناوخۆداو داگیرکەرانی دەرەوە وەک یەک سـەیر ئەکەنو هەردوولایان بە دوژمنی خوێنەخۆی خۆیان ئەزانن وە کە دەست ئەدەنە چەک بـــۆ دەرکردنی داگیرکەرانی بێگانە لە هەمان کاتدا بیر لە لەناوبردنی چینە زورداره هاوکارەکەی بێگانەش ئەکەنەوەو حەز بە دامەزراندنی ڕژێمێکی ئاسودەو بێ زوڵمو زۆرو چەوسانەوە ئەکەن .

خۆ ئەگەر ئـــەم باسە بەم جۆرەلێک نەدەینەوە. ئەبێ چاو بە ناو لێنانی هەموو شۆڕشەکانی کوردیشا بخشێنینەوە کە دکتور کەمال مەزهەر خـــۆی لـــە نووسینەکانیدا بە شۆڕشیان دائەنێت .

ئـــەوی ڕاست بێت هـــەندێک نووسەرانو پسپۆڕانی زانینی کۆمەڵایەتیو سیاسی کە لەم ڕووەوە بە هەڵە ئەچنو ئەیانـەوێت دەقاو دەقی نووسراوو ئایدیولوجی ســـیاسی زانایـــەکی تایبەتی یان هی پارتییەکی سیاسی سوشیالیستی یان پێشـــکەوتن خواز بەسەر دیمەنی دەرەوەی هـــەموو بزوتنەوەو شۆڕشێکدا بێ ڕەچاوکردنی زروفی تایبـــەتیو بێ لێکۆڵینەوەی ناوەڕۆکەکانیان بسەپێنن بـــە گشتی هۆی بەهەڵەچونیان لەم دوو خاڵەی خوارەوەدا خۆی ئەنوێنێت :

یەکـــەم ئەوەیە کـــە ئەو تیۆریو نووسینو ناولێنانە ڕاستەوراست بـــە بێ لیکدانەوەی قوناغی مێژوویو زروفی تایبەتیو سروشتی نەتـــەوایەتیو پلەی پێشکەوتنی کۆمەڵایەتیو ناوەڕۆکی ڕاستەقینەی بزوتنەوەی ئەو گەلو نەتەوەیە ئەسەپێنن بەسەریاو لەبـــەر تیشکی ئەوانەو بـــەو جۆرەی خـــۆیان تێی گەیشتوون ناوی لێ نـــەنێنو شیرازەکانی شی ئەکەنەوە . بۆ نمونە کە باسی دەربەگ ئەکرێت خێرا ســـێبەرو تارماییو سروشتو ڕەوشتی دەرەبەگە خاوەن ئیمارەتەکانی ئەورووپای سەدەکانی ناوەڕاست یان هی وڵاتی وەکو چینی جاران کە هەندێکیان بە تەنیا لە ولاتێکی پچوکی ئەم کاتە گەورە تر بون دێنە بەرچاویان . هەرگیز ئەوەیان نایەتە بەرچاو کـــە خاوەن مولکێکی ئیستای وڵاتانی وەکو وڵاتی پێش پەنجا ساڵی ئیمە یان خاوەن مۆلکێکی ئاسایی بـــە کۆلکە کوێخایەکی دەوروبەری سەدەکانی ناوەڕاستی ئەورووپا ناژمێردری جگە لە جیاوازی تەواوی نێوان دەرەبەگێکی گەورەی خۆبەستو بـــە ڕژێمو نەریتی دەربەگایەتییەوە .

وە سەرەک هۆزێک کە خۆ تێکەڵ کردنی لەگەڵ هۆزەکەیدا لە خۆبەستن بە مۆلکەکەیەوە لا گرنگ ترەو کەوتۆتە ژێر سایەو سیستەمی سروشتو ڕەوشتێکی مێژوویی تایبەتی ئەوتۆوە کە لە زۆر ڕووەوە قازانجو ئامانجی لەگەڵ بەشی زۆری عەشیرەتو هۆزەکەیدا بە جۆرێک تێکەڵو ئامێتە بووە کە شێوەی کۆمۆنیزمی بدائی لە زۆر ڕووەوە پێوە دیارە .

ئەمە لـــە لایەک لـــە لایـــەکی ترەوە زۆرجار کاربەدەستانو نوێنـــەرانی دەوڵەتە ئیمپریالیستـــە داگیرکەرەکان سا لە ئەنجامی لە خۆ بایی بوون بێت یان لە گەوجی هەڵسوڕێنەرانی کاروبارییانەوە بوبێت لـــەو وڵاتانەدا کردەوەو ڕەفتاریان بە جۆرێک بووە کە بە زۆرە ملێی سەرەک عەشیرەتو هۆزەکانیـــان بەستووە بـــە هـــۆزو عەشیرەتو میللەتەکەیانەوە هەروەکو لە ساڵی ١٩٦٠دا عەبدولکەریم قاسم باجی خستە سەر زەویو خاوەن مولکەکانی کرد بە باج گری زەویو زاری زەراعی وە بـــەو کارەی خاوەن مولکو جوتیاری بەیەکەوە بەستو کردنی بە دوژمنی خـــۆی . خاڵی دووەمیش ئەوەیە کـــە هـــەموو سیستەمێکی تازە لە هەموو وڵاتێکی دنیادا ڕاستەوخۆ نەهاتونەتە کایەوە بەڵکو ماوەیەکی زۆریان خایاندووە وەکو هەموو گیانلەبەرێک کە لە - جنین - ێکـــەوە وردە وردە گەورە ئەبێت تا ئەگاتە ئاستی تەواوی خۆیو ئەوسا وردە وردە ئەپوکێتەوە لە ناو ئەچێت ، یان ئاوێکی بەستوو واتە بە سەهۆڵ بوو لە دوای گـــەرمایی ژوور سفرەوە ئەبێتەوە بـــە ئاو وە لـــە شێوەی ئاویدا واتـــە شلی ئەمێنێتەوە تا پلـــەی گەرمایی ئەگاتە سەدوو ئەوسا ئەبێت بـــە هەڵمو ئەچێت بە ئاســمانا .

هەموو ئەزانین کە لە پلە گەرمایی ٤٠یشدا هەر ئاوەو بەرەو زورتریش هەرئاوە کەچی لە پلەی هەفتا لەگەڵ پلەی سێدا کە بە دیمەن هەردووکیان یەکن واتە لە هەردوو پلەدا ئاوەکە شلە نە سەهۆڵەو نەهەڵم نێوانێکی زۆریان هەیە .

هەروەها چینەکانی کۆمەڵو پێشکەوتنی مێژوویی کۆمەڵێکیش وەکو هەردوو نمونەکە وایـــە زۆرجار دیمـــەنی دەرەوەی کۆمەڵێک شتێکەو کەچی بـــە سیستەمێکی تازەی پێشکەوتنخوازی تەواو جیاواز لە خۆی ئاوسەو لە پڕ بە ژانگرتێنکی تەمەن کورت سیستەمێکی ساوای تازە دێتە دنیاوەو کۆنەکـەش سەرەوبن ئەبێت وە بەمە زۆر کـــەس سەری سور ئەمێنێت کە چۆن وا کوتوپڕ ئەو داوودەزگا خاوەن لەشکرو هێزو دەسەڵاتە بەو چەند روژە یان چـەند هەفتەو مانگە وەکو بەفری بەهار تواوەتەوە .

جـــا بۆ ڕونکردنەوەی بۆچوونەکەی دوکتور کەمال مەزهەر دەربارەی شۆڕشی بیستی عیراق کـە لەبەر دڵی خەڵکیو نووسەران نەبێت کـــە ناویان لێناوە شۆڕشو بەو ناوەوە دەقی گرتووە پێی ئەڵێت

بڕوانە ل : ٧

١١ی ئادارو عێراقی سەرکەوتوو

● فؤاد حسين احمد ●

میللەتی عیراتی خۆشەویستمان بە کـــوردو عەرەبو کەمایەتیەکانیەوە یادی ١١ی ئادار دەکەنەوە .. ئەم بۆنەیە گرنگیەکی گەورەو چـــەنـد واتاو لایەنێکی تری بڕشنگدارو ڕۆشن دەبەخشێـت .. لاپەڕەیەکی زێڕینی نوێی لە مێژووی هاوچەرخماندا نەخشاند .. بۆ هەموو عیراقیەك بە گشتی ، بـــۆ هەموو کوردێکی دڵسۆز تایبەتی ...

ئادارو ئەو بەیانە مەزنەی کە تیایا ئۆتۆنۆمـی بە گەلی کوردمان لە ناوچەی کوردستاندا بەخشی .. گرنگیەکەی تەنها لایەنە سیاسیەکە ناگرێتـەوەو ، بەڵکو دەتوانین بڵێین ، بوو بە هۆی دروستیکردنی وولاتێکی یەکگرتووی پتەوی پۆڵاو بەهێز کە بتوانێت لوتی دوژمنانی ئەم میەەتە بشکێنێتو ئیتر بیـــر لەوە نەکەنەوە خۆیان بخەنە توخنی عیراق یان هەر وابڵێین بیر لەشکاندنی پەرژینەکەی بکەنـەوە .. ئاداری خۆشەویست .. بووە هۆی ئەوەی لـــە عیراقی نازدارماندا ڕاپەرینێکی گـــەورەی ئابوری هەڵسێتو ببێتە هۆی گۆڕانکاریەکی ئێجگـــار گەورە لە هەموو بوارەکانـــی ژیانـــدا ... دەڵێین گۆڕانکاریو پێشکەوتن .. بەتایبەتی لە کوردستاندا سەدەها پرۆژەی نایاب جێبەجێ کرا ، بە جۆرێـــك دەتوانین بڵێین کوردستان بوو بە بوکێکی جوانـــی ڕازاوەی قەشەنگو شیرین ...

ئەم گۆرانکاری مەزنانە کەلەدایـــك بوی هەڵویستی مرۆڤایەتی حزبی بەعســـی عەرەبـــی سۆشیالستە کارێکی گـــەورەی کردەســـەر هاووڵاتیانمان ، بەچەشنێکی وا مرۆڤی نوێی هاوچەرخ کە بیر لە هەموو شت بکاتەوەو بێتە خـــەم خۆری نیشتمانەکەیو لە هەموو شت تـــێبگاتو شان بەشانی گشتی مرۆڤێکی ئەم وولاتە کە نیشتمانەکەی خۆش بوێت ڕاوەستێت . بەرەنگاری لێی بـــکاتو گیانی خۆی لە پێناویدا ببەخشێت ...

با یادی ئادارە خۆشەویستەکەمان بکەینـەوەو مۆمی بۆ داگیرسێنین ...

با ئاداری پیرۆزمان وەکو ئەستێرەکـــی گەش لە ئاسمانی شۆڕشە مەزنەکەمان شۆرشـــی ١٧ـ٣٠ تموز بەرابەری سەر کردەی ڕەوتـــی سەرکەوتومان صدام حسین بدرەوشێتەوە .

هەزار سلاو پێشکەشت بێت ئـەی مانگـــی بەخێرو بەرەکەت ..

یادت بەخێر ئەی بوکی خۆشەویستی نازدار ..

Institut Kurde de Paris

لەسایەی ئۆتۆنۆمیدا ..

ژمارە دەدوێ

٥٦٠ پرۆژەی ئاوەدانی و خزمەتگوزاری

هەرچەندە ، دیارترین مەبەستی دەستدرێژی نارەوای ئێران بۆسەر وڵاتە خۆشەویستەکەمان ، کۆسپ خستنە رێگای پێشکەوتنی گەلەکەمانەو لەباربردنی تاقی کردنەوەی شۆڕشگێڕانەی لەژیانێکی سەربەستی پیرۆزدا ، بەڵام بەرنامەی شۆڕش لە بیناکاریو گەشەسەندو بۆ زامن کردنی پێشکەوتنی سەرجەم لە هەموو لایەنەکانی ژیاندا بەردەوامە شانی بە شانی بەرپەچدانەوەی ئازایانەی دەستدرێژی نارەوای دوژمن .

ئەمڕۆش کە یادی نۆیەم ساڵەی دەرچوون و راپەراندنی یاسای ئۆتۆنومی ناوچەی کوردستانە کە یەکێکە لە هەرەدەستکەوتە گرنگەکانی شۆڕش ١٧ـ٣٠ تەموزی مەزن با گەشتێ بە ژمارەی ئەو پرۆژە گرنگانەدا بکەین لەناوچەکەدا دەکرێن و کراون .

● ئەو ژمارانە لەبەردەمماندا قوتدەبنەوە کە خەرجی ئەو پرۆژە گرنگانەی ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنومین کە بایەخی تایبەتی لە لایەن بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین‌ەوە پێ دراوەو هەمیشەو بەردەوام ئەم ناوچەیە دەبینرێ کە کاری تێدا کراوە بۆ تەواوبوونی راپەراندنی زۆر پرۆژەی سەرەکی بەجۆرێك کە بەرێز سەرەکی فەرماندە فرمانیدا کە (١٦٨) پرۆژەی بەخەرجی (٣٠) ملیۆن و ١٨٩ هەزار دینار رابپەرێنرێ و (١٤٥) پرۆژەی بە خەرجی (١٥) ملیۆن و (٦٤٦) هەزار دینار راپەرێونراون و کاریشی بۆ تەواوکردنی (٢٣) پرۆژە بە خەرجی (٤) ملیۆن و (٥٢٣) هەزار دینار لە ئارادایەوە ئەمەش کە کاری گەرمیان تێدا دەکرێن و هیوا وایە کە بەم زوانە تەواوبین و ئەم پرۆژانەش هەمووی خزمەتگوزارین و بەشدارن لە بیناکردنی ژیانی پێشکەوتووی هاووڵاتی ناوچەی کوردستانی عیراقدا .

ـ وەك دەبیستین کە کاری تریش هەیە کە راپەراندنی گەلێ پرۆژەی خزمەتگوزاری و رۆشنبیری و کۆمەڵایەتی دەگرنەوە .

ـ لەو پرۆژانە (١٣٦) پرۆژەیان لە پارێزگەی دهۆك و (١٤١) پرۆژە لە پارێزگەی سلێمانین بەڵام پارێزگەی هەولێر کە مەڵبەندی ئۆتۆنۆمییە (١١٥) پرۆژەو قۆنتەراتمان راپەراندووەو بەڵام (١٠٠) پرۆژەی تریش هەن کە لە پلەیەکی بەرزا لە راپەراندن و ئەم پرۆژانەش بریتین لە خوێندنگەی هەموو قۆناغێك و لەماڵی مامۆستایانی ئافرەت و پیاوو خوجەخۆرانی میری و لەوانەش پرۆژە هەن کە بەرێوەبەرێتی یە ناوخۆییەکان دەپەرێنن و پرۆژەش هەن کە وەزارەتی تر وەکو وەزارەتی کارو تەندروستی و ناوخۆو پەروەردەو لاوان و وەزارەتی تر کەڵکیان لێوەردەگرن بەڵام کاری وەزارەتەکەمان لەگەڵ کاری وەزارەتەکانی تردا لێرەدا تێکەڵاوە .

● **خزمەتگوزاری شارەوانی .**

بۆ ئەوەی خزمەتگوزاری شارەوانی بگەیەنینە پلەی خواستی تایبەتی و لەبەر ئەوەشی شارو شارۆچکەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی جێی راکێشانی سەرنجی گەریدەو میوانی بێگانەن و لەبەر ئەوەی جێگەی گەشت و گوزاری نایابن هاتین یارمەتی کادیرەکانی شارەوانیمان بەکەلوپەلی نوێدا تاوەکو بتوانن ئەو پرۆژە خزمەتگوزاریانە رابپەرێنن کە لەناوچەکەدا هەن و (٤١٩) کەلوپەلمان بە پارێزگەی سلێمانی و (٢٨٧) کەلوپەلمان بە هەولێردا بەڵام کەلوپەلەکانی پارێزگەی دهۆك گەیشتە (١٨٣)ی هەمەجۆر .

ئەم ژمارانەش هەموو ئەوشتانە نین کە بۆ ئەم شارەوانیانە تەرخان کراون بگرە بە پێی کاتی کەلوپەل کە دەگەنە وڵات یەکسەر بۆ پارێزگەکان دەنێررێن و بێجگە لەمانەش پێنج کارگەی ئەسفلتمات بە هەموو ئەو شەقامانەی سەرەکی و لقین بەنابیەتی لە شوێنە ئاوەدان کراوەکاندا ئەمە سەرباری ئەوی کە بێ‌وچان زەوی نیشتەجێ‌بوون بەسەر هاووڵاتی‌یەکاندا دابەش دەکرێ .. بەڵام دابەش کردنی ئەم زەوییە بەسەر هاووڵاتیاندا لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی لە لایەن سەرەکایەتی ئەنجوومەنی راپەراندنی ناوچەکەوە دەبێت و گونجانی تەواویش لە نێوان وەزارەت و ئەنجوومەنی ناوبراودا هەیە .. بەجۆرێك کە هەندێ لە ئەمیندارەکانی ناوچەکە نوێنەرن لە ئەنجوومەنی راوێژکاری وەزارەتەکەمانداو رێك‌وپێك لە کۆبوونەوەکانیدا ئامادە دەبن و ئێمەش هەمیشە بە پێی ئەو خواستانەوە دەچین کە لەو کۆبوونەوانەدا دەهێنرێنە پێشەوە کە بۆ پێشکەوتنی ناوچەکە دەبەسترێن .

(١٧) کارگەی بەرهەمدانی لەناو پارێزگەکانی ناوچەکەدا هەیەو لەوانەشن کارگەی کاشی و بلۆك و گەچ و چەوەو دیسان کارگەی ئاسنکەری و دارتاشیشمان هەیە کە یارمەتیەکی گەورەی پێویستی‌یەتانی فێربوون دەدەن و بەرهەمی ئەم کارگانەش بە جۆرێك زۆربوون کە خواستی هەندێ بەرێوەبەرایەتی دەوڵەتی و هاووڵاتیانیان تەواو بەجێ‌هێنا .

نەخشەیەکی خواستراوی بۆ پێشخستنی ناوچەکە لە رووی پیشەسازییەوە دانراوە ئەمەش بە هاندانی سەرمایەداران بۆ ئەوەی لەناوچەکەدا بەرهەم بدات بەتایبەتی ئەوەی کە بۆ کشت‌وکاڵ پشت بە کەرەسەی سەرەتایی دەبەستێ و ئێمەش هاتین پارچە زەویمان بە نرخێکی زۆر هەرزان بۆ دروست کردنی ئەم جۆرە کارگانە ئامادەکرد .

هەرچەندە ناوچەی ئۆتۆنۆمی ناوچەی بەفرو کانیاوە بەڵام دەزگای گشتی ئاوو ئاوەڕۆ کەوتە راپەراندنی پرۆژەی زۆری ئاو ئاوەڕۆ لەناوچەکەداو لەوانەش چەسپاندنی پێنج حەوزی ئاوێ کە کەوتونەتە ناحیەی خەلیفان و دیانەو زاخۆو شەقلاوەو ئیبراهیم خەلیل .

ئەمە بێجگە لە تەواوکردنی پرۆژە تازەکانی ئاوی هەولێر بە وزەیەکی نەخشەکێشراو لە رۆژێکدا کە دەگاتە (٦٣٣٦٠) مەتری شەش گۆشەیی لەگەڵ پرۆژەی تەواوکراوی ئاوی مەڵبەندی سرێشمە کە رۆژانە دەگاتە (١٣٣٠) شەش گۆشەو نۆ پرۆژەی تری ئاویش لە دیهاتەکانی پارێزگەکانی ناوچەکە لە راپەڕیندان لەگەڵ حەوت تۆردا بۆ ئەم پرۆژانە کە هەندێکیان تەواوبوون و ئەوانی تریش لەتەواوبوندان و درێژیان دەگاتە (٣١،٣) کیلۆمەترو بە وزەیەکی زۆر بەرزیش نەخشە کێشراون و لە سلێمانیش تۆڕێك بە درێژی (١٢٣) کیلۆمەتر تەواوبووەو ئێستاکەش خەریکی تەواوکردنی مەڵبەندی پاڵاوتن و ئێزگەی ئاوسەرخستن و ئەوەشی شایەنی باس‌بێ ئەوەیە ئەم پرۆژەی ئاوەڕۆیە خزمەتی (١٨٦) هەزار کەس دەکات .

لەو بایەخە بێ‌وچانەدا کە سەرکردایەتی حزب و شۆڕش لە کەرتی فێرکردن دەداو لەزەمینەی بیروباوەری لامەرەزییەوە دەسەڵاتی پارێزگەکان دراوە کە فرمانی دامەزراندنی دەرچوانی خوێندنگەکان نێرو مێ دەربکرێ بۆ پڕکردنەوەی ئەو شوێنە چۆڵانەی لە قوتابخانە سەرەتاییەکاندا هەن و لەناوچەی ئۆتۆنۆمی ژمارەی دەرچوونی ئامۆژگایان و مامۆستایان بە نێرو مێوە تەنیا ساڵی ١٩٨٢ گەیشتنە (٨١٦) مامۆستاو خولی پەروەردەش لەناوچەکەدا کرایەوە ئەوانەی کە لەم خولەدا سەرکەوتووبوون ژمارەیان بە نێرو مێوە گەیشتە (٢٧٩ مامۆستاو بەسەر خوێندنگەکانی دابەش‌کران .

سەرباری بلاوکردنەوەی خوێندەواری لە هەموو گوندو شارۆچەیەکی ناوچەکە .. لە پەیداکردنی خوێندنگەو خانووی مامۆستایان تا بە ئامادەکردنی هەموو شتێکی پێویست .. بەرێوەبەرێتی خوێندنی ناوخۆ کە سەر بەم وەزارەتەمانە دەورێکی گرنگی بەشداربوونی هێرشی قەڵاچۆی نەخوێندەواری سەرجەم دەکات و هەموو خانووی خوێندنگەکان و ئەو ئۆتۆمبێلانەی کە هی ئەوان و مامۆستایانی بۆ ئەم مەبەستە تەرخان کردووەو تەقەلای ئەوەشماندا کە (٢٥٠) شوێنی خوێندن بۆ مامۆستایان پەیداکەن بۆئەوەی خوێندنی بەرز لە زانکۆکانی وڵاتدا تەواوبکەن لەم ژمارەیەش (٣٥) شوێنی بۆ مامۆستایانی ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌بوو .

بە ئامادەکردنی ژمارەیەکی زۆر باربەری پێشکەوتوو لە رێگەی هێنانەناوەوەیانەوە بۆ وڵات بۆسەر شەقامەکانی ناوخۆو دەرەوە بۆئاسان کردنی هات‌وچۆ جێ‌بەجێ کردووەو ئەمەش بەلابردنی ئەو باربەرانەی کە کۆن بوون بۆ ئەوەی هەمیشە جۆری باربەرەکان و دابین کردنی و پەك‌نەکەوتن و پاراستنیان و مەشق‌دادانی کادری بەرێوەبردن و هونەری و ئەمینداری ئەمبارەکان لای ئەو کومپانیانە مسۆگەر بکرێن کە ئۆتۆمبێلیان هەیەو کەرەسەی سوپێریش لە رێگەی رێکەوتنەوە جێ‌بەجێ کراوەو نرخی ئەم جێ‌بەجێ‌کردنانەش ساڵی پار (٢١) هەزار دیناربوو تەنیا بۆ ناوچەی ئۆتۆنۆمی .

ژمارەی باربەرە نوێ و ئەوانەی کە ئیستە کاردەکەن گەیشتە (٢١٩) باربەر کە بەسەر پارێزگەکانی ناوچەکەدا دابەش‌کراون ئەمە بێجگە لەوە کە بەرێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین کاتێ کە سەری لە شاری هەولێردا رێگەی پارێزگاری هەولێری‌دا کە (٣٠) باربەری مارسیدس بکرێ و ٢٠٪ی کەل‌و پەلی سپێر لە خەرجی هەموو ئەوباربەرانە بکرێ کە ناومان بردن .

هەروەها بەرێز سەرەکی فەرماندە فەرمانی‌دا گەراجێکی نموونەیی لە پارێزگەی دهۆك بکرێ ئیستا وا لەتەواوبووندایەو ئەوی شایەنی باسە گەراجی نموونەیی بە فراوانی (١٠٠ ـ ٢٠٠) باربەر بەر هەموو پارێزگەکانی وڵات دەکەوێ و بەلام لە پێشەوە لەناوچەی ئۆتۆنۆمیەوە دەست‌پێ‌دەکات و ئەم وەزارەتەش گەرمە لەسەر ئەوەی کە پەیڕەوێکی نوێ بۆ بەرێوەبەرایەتی‌یەکانی گواستنەوەی خەڵکی دەربکات کە لە ئەحکامەکانیدا پشت بەو برگانە ببەستێ کە لە یاسای دەزگای گشتی گواستنەوەی وشکانی و دەزگای گشتی گواستنەوەی خەڵکی‌دا لەبەغداد هەیە کە ئەمەش کۆرانێك لە کردەوەی گشتی گواستنەوەدا پەیدادەکات .

سەرجەمی پەرەپێدانی بەرێوەبردن کە لە ساڵی ١٩٨٢دا شان‌بەشانی پەرەپێدانی نەتەوەیی دەرۆشت و ساڵی دووهەمی ئەو شەرەبوو کە بەسەر وڵاتە تێکۆشەرەکەماندا سەپێنرا (١٨) کەس کادری بەرێوەبەری ناوچەی ئۆتۆنۆمی بەشداری بەرنامەی ئەو پەروەردەیەیان کرد کە مەبەست پەرەپێدانی شارەزابوونیان و زانیاریان و توانایانبوو لەهەموو بوارێکی زانیاری و بەرێوەبەرێتی و رەوشتیانداو لە پەیوەندی مرۆڤانەو بەرنامەی کاردا دەیکەن .

دیسان (١٢٣٣) کرێکار تا چاپووك کران بە کرێکاری چاپووك بەمەبەستی پێشخستنی هێزی کرێکارانی ناوچەکەو ئەمەش لە ریەی مەشق‌دادانیاندا لە مەڵبەندەکانی مەشق‌دادانی سەربە ناوچەی ئۆتۆنۆمی و گەورەترین ژمارەش لە کرێکارانی ناوچەی ئۆتۆنومیدا لەهەموو پلەیەکدا بەشداری بەرنامەی مەشق‌دادان دەکەن و نەخشەی پەرەپێدان و پێشخستنی خزمەتگوزاری دەزگای حوکمی ناوخۆ کە بە نیازی وەدیهێنانی خواستی سەرکردایەتی حزب و شۆڕشە لە بواری پەرەپێدانی کۆمەڵایەتیدا لەسەر ئەو بناغەیە هەڵچنراوە کە مەبەستی چارەسەرکردنی هەموو ئەو کارانەیە کە بەرەو رووی راپەراندن دەبنەوەو ئەمە بێجگە لەوەی کە دەبێ چاودێری ئەو دۆخە مەوزعیە بکرێ بۆ مسۆگەر کردنی وردی و خێرایی کاری دەزگای راپەرێنەر کە شان بەشانی راپەراندنی پرۆژەکان دەروات .

بەشی لێکۆڵینەوەی رۆژنامەی « هاوکاری »

لەسلێمانی ..

چەند جەنگاوەرێکی سوپای میللی و بەرەکانی جەنگ

لە یەکەم رۆژی دامەزراندنی سوپای میللی‌دا بە پاڵپشتێکی بە هێزی هێزە چەکدارەکانی سوپای قارەمانی عێراقیمان پێناس کراو چەسپاندنی ئەم دروشمەش زیاتر بە هاوبەشی کردنیان لە بەرەکانی جەنگدا دژی رژێمی ئێرانی رەگەزپەرست سەلمێنراو لەم روەشەوە مێژووی ئەم چەند ساڵەی شەڕی بەرگری کردنی وڵاتمان پڕیەتی لە نمونەو بەڵگە ..

ئەوەتا لە بیرمانە پێش زیاتر لە پێنج مانگ ژمارەیەك لە جەنگاوەرانی سوپای میللی پارێزگای سلێمانی بۆ بەرەکانی جەنگ بەرێ‌کران و دوای ئەوەی مەردانە ئەرکی سەرشانی خۆیان جێ‌بەجێ کرد گەڕانەوەو بەم بۆنەیەوە لە پارێزگای سلێمانیدا پێشوازیەکی گەرمیان لێ‌کراو تیایدا بەرێز محمد امین عبو جێگری پارێزگاری سلێمانی لەگەڵ ژمارەیەك لە سەرۆك دائیرەکان و سەرۆکی یەکێتی و رێکخراوە جەماوەریەکان سەرباری چەند لێپرسراوێکی سوپای میللی و نوێنەرانی لقی سەرکردایەتی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست لە سلێمانی ئامادە بوون و بەم بۆنەیەوە لە کاتی پێشوازی کردنیاندا چەند وتارێك خوێنرایەوەو تیایدا بەرێزەوە پەنجە بۆ هەڵوێستی شەرەف مەندایەتی و هاوبەشی کردنی ئەم جەنگاوەرانەی میللی سلێمانی کێشراو دووپات کرایەوە کە هەتا رژێمی ئێرانی رەگەزپەرست درێژە بە خۆش‌کردنی ئاگری شەڕ بدات ئەوەندەی تر بەرپەچ دەدرێتەوەو بەردەوام سنورەکانی عێراقی پیرۆزمان دەکرێن بە گۆرستانی دوژمنان .

شایانی باسە لە گەرمەی پێشوازی لێ‌کردنی ئەم جەنگاوەرانەدا کە لە ناوچەکانی پارێزگای میسانەوە بەسەر بەرزییەوە گەڕابونەوە چاومان بە چەند جەنگاوەرێکیان کەوت و سەرەتا برای جەنگاوەر کاك صالح رەشید قادر وتی جێگای سەربەرزی و شانازیمانە کە ئەم پێنج مانگە راستەوخۆ لە بەرەکانی جەنگدا بەرەنگاری هێرشەکانی دوژمنی ئێرانی رەگەزپەرست بوینەوەو ئەوەی ئێمە

بەوانمان کردوە بەتایبەتی لەم هێرشانەی دواییاندا مەگەر با بە دەواری شەڕی کردبێت و بەرەکانی جەنگیش شاهیدی ئەم راستیەن ئەمەش لە سایەی خوای گەورەو هۆشیاری سەرکردایەتی حزب و شۆڕش و

ورەی بەرزمانەوەیە بۆیە هەر ئێستا کە گەیشتومەتە جێ ئامادەم راستەو خۆ بگەڕێمەوە ئەو جێگایەی کە لێوەی هاتووم و تا وەکو ئەگەر دوژمن بەنەمای پەلەقاژێی پاش مردنە با ئەوەندەی تر تەمێی بکەین .

● هەروەها جەنگاوەرێکی تر بەناوی کاك بەشارەت ناصر وتی گەڕانەوەمان لە بەرەکانی جەنگ مانای ئەوە نی‌یە کە ئەرکی سەرشانی خۆمان بەجێ هێناو ئیتر تەواو بەڵکو ئەم هاوبەشیەـ کردنەمان کەمێکی زۆر کەمی ئەرکی سەرشانمان بوو بەڵام گەڕانەوەشمان راستەوخۆ مسۆگەرکردنی بەرەکانی جەنگمان بۆ ئاشکرا دەکات لەگەڵ ئەوەشدا دووپاتی دەکەینەوەو سوورین لەسەر ئەمە ئەمەی کە هەموو ساتێك بگەڕێینەوە سەنگەرەکانی خۆمان لە هەر کوێیەکی بەرەکانی جەنگدا بێت نەك بۆ ناوچەکانی پارێزگای میسان چونکە لەو ناوچانەدا دەرسێکی وامان پێ‌داون و سەرکەوتنێکی ئەوەندە گەورەمان بەدەست هێناوە ئێمە هەتا هەتایە بە سەربەرزییەوە دەیگێڕینەوەو ئەوانیش بە شەرمەزاریەوە .

● دواجار جەنگاوەر کاك هادی وتی هاوبەشی کردنمان و بەرەنگار بونەوەمان بەرامبەر بە سوپای دوژمنی ئێرانی لە ناوچەی میساندا ئەوەندەی تر ورەی ئێمەی

بڕوانە ل ٧:

Institut Kurde de Paris

چەند لایەنێك لە داب و نەریتی کوردی

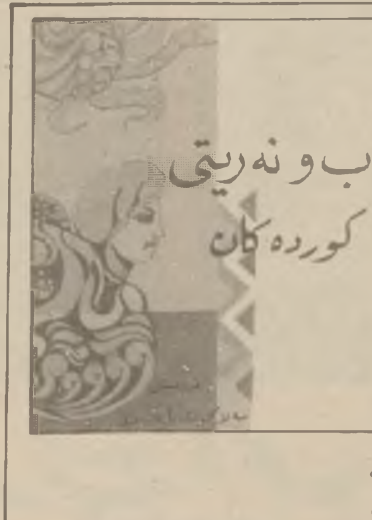

● نووسینی : ڕەئووف بێگەرد ●

لەم ڕۆژانەدا کتێبە وەرگێڕاوەکەی دکتۆر شوکریە ڕەسوڵ - (داب و نەریتی کوردەکان) ی دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی بە بێ لە چاپ دراوە کەوتە بەردەستی خوێنەران .

ئەم کتێبە لە سەدەی نۆزدەدا لە لایەن (مەلا مەحموودی بایەزیدی) یەوە کە کوردێکی کوردستانی تورکیایە نووسراوە ، بەهۆی (ئا. د. ژابا) وە کە قونسولی ڕووس بووە لە ئەرزڕۆم لە کتێبخانەی (سالیکوف شیدرین) پارێزراوە . دەقی نووسینەکە بە شێوە زمانی کوردی کرمانجی سەرووەو خانوو (ڕۆدینکۆ) گۆڕیویەتە سەر زمانی ڕووسی ، هەر دوو دەقەکە (ژابا ڕووسی و کرمانجیەکەی) پێکەوە سالی ١٦١١ بە چاپ گەیاندووە . کتێبەکە تەرخان کراوە بەو باس لەو داب و نەریتانە دەکات کە تایبەتن بە کوردەکانی تورکیاوە . ئەگەرچی هەر لە مەیدانی ئەو باسانەدا هەندێك لایەنی مێژوویی و شێوەی دروستبوونی چینەکانی ئەو سەردەمە دەخرێتە بەرچاو . کتێبەکە لە خۆیدا لەو ڕوانگەیەوە کە تۆماری سەردەمانێکی ژیانی کوردەواریمانە لە ناوچەیەکی کوردستاندا بەکەڵکەو ، مەلا مەحموود پێش دەستیەکی باشی کردووە . بەڵام ئەوەی جێی داخە لە نرخی کتێبەکەی زۆر کەم کردۆتەوە ، ئەو سەرەتایەیە کە مەلا مەحموودی بایەزیدی کتێبەکەی دەست پێ کردووەو ، حەقیقەتە مێژوویەکانی کەلا خستووە ، ئێمە مەلا مەحموودی سەدەی نۆزدە ناخەینە جێگای ڕووناکبیرێکی هوشیاری ئێستای کورد ، چونکە بەهادان و نرخاندنی [illegible] هەر بەرهەمێك و [illegible]

ئەمیتە نەبێ لە بەسارێ سەردەمەکەی جیاکرێتەوەو ، پێشەکی هەموو لایەنێکی کۆمەڵ دەوروبەری بخرێتە ڕوو ئەنجا بنیاتی فەرمانەکان بدرێت .

ئێمە لێرەدا نامانەوێت چەندوچوون لەسەر ئەم ڕاچەوتانەی نووسەر بکەین ، چونکە کوردو زمانی کوردی پێویستیان پێی نەماوەو ، هەموو حەقیقەتە مێژوویی و جوگرافی و شوێنەوارە دێرینەکانمان ئەوەیان ساغ کردۆتەوە کە ئەم میلەتە چ لە ڕووی دروستبوون و خانەوادەیی و ڕەچەڵەکەوەو ، چ لە ڕووی زمان و بنەماکانی دروست - بوونیەوە هیچ لە گەلەکانی دەوروبەریان کەمتر نەبوون و ، پێبەپێی ئەوان بەشداریان لە بنیاتنانی شارستانیەتی مرۆڤایەتیدا کردوو .

خۆ ئەگەر بێینە سەر جۆری وەرگێڕان و پرۆگرام و ڕای تری نووسەر ، گەلێك گەلێنێ ترمان دێتە بەرچاو

[illegible] ڕاستەوخۆ شانی دکتور شوکریە دەبرنەوە . کتێبە لە ڕەمەکیانە باس لەو داب و نەریتانە ئەکات و ، پرۆگرامێك لە پێش نووسەردا نیە پشتی پێ بەستبێت ، گەلێك جار داب و نەریتە جیاوازەکان تێکەڵ بە یەکتر ئەکرێن ، یان لە زۆر شوێندا دووبارەو سێ بارە کراونەتەوە ، یان ئەمەندەیان پێچەوانە کراوە کە لەمەنتیق چوونەتە دەرێ ، لە کاتێکدا کە لەم بابەتە نووسینەدا دەبێت هەر لایەنێك بکرێتە بەشێکی کتێبەکە ، بۆ نموونە لە باسی ئابووریدا ژن و ژنخوازی و ئاینی تێکەڵاو ئەکات و بە پێچەوانەیشەوە . هەروەها هەندێك جار سەرپێیانە نیشارەت بە دیاردەیەك دەدات و بەسەریا تێ ئەپەڕێت ، وەك باسی قەرەج و یەزیدی و ئەستێرەناسی کورد ، بەڕای من نەبەرەسە کتور شوکریەمەد پەراوێزی بۆ ئەمانە دابنایەو .

یان لە پێشەکیەکەیدا ئاماژەی بۆ بکردنایە ، هەموو وەرگێڕێك بەتایبەت لە بابەتێکدا کە پەیوەندی بە شارەزایی خۆی و ژیانی نەتەوەکەیەوە هەبێت پێویستە لە بەرەدەم هەندێك ڕادا دۆش دانەمێنێت و ڕای خۆی هەبێت ، ئەگەرچی - ڕۆدینکۆی ڕووسی شارەزایانە گەلێکی لەم بۆشاییانە پڕکردۆتەوە ، بەڵام دکتور شوکریە بەدەگمەن خۆی لەم لایەنە داوە ، بەتایبەت کە ڕایەکی پووچی نووسەر دێتە ناراوە دەبێت ڕایەکی زانستیانە بکەوێتە ڕوو ، بۆ نموونە لە لاپەڕە ٦٥-٦٦ ی کتێبەکەدا نووسەر باس لەوە دەکات کە گوایا کوردەکان ئەگەر خۆشە - وێنتیکیان نەخۆش کەوت و نەخۆشیەکەی ترسناك بوو ، ژن یان خوشك یان کچ سێ جار خۆی لە دەور ئەگێڕێت و دەڵێت هەرچی قەزاو بەڵای نەخۆشەکە بە لەو بکەوێت (جاری وا هەیە

بە فەرمانی خوا نەخۆشەکە چاك ئەبێتەوەو ئەو ژنەی کە ئەو مرازەی کردبوو بە ئەمری خوا نەخۆش ئەکەوێت و ئەمرێت) .

بێگومان ئەمە ڕاست نیەو ئەکەوێتە بەر بیری پڕوپووچەوە ، کە پێویستە وەرگێڕ ڕای خۆی لەسەر بدات و بەهەڵەی بدانە قەڵەم . هەروەها لە نووسەر دەکەوێتە دژایەتی لە نێوان ڕایەك و ڕایەکی تریدا پێویستە وەرگێڕ ئاگای لێ بێت و نیشانەیان بدات ، بۆ نموونە دەڵێت : (زۆربەی زۆری کوردەکان بە درۆ سوێند ئەخۆن و لەبەر زۆری نەزانیان معاذالله نازانن سوێندی چیە ل٥٤ کەچی لە چەند شوێنێکی تردا بە پێچەوانەی ئەم ڕایەوە قسە دەکات و دەڵێت کورد کە سوێندی خوارد بەجێی ئەهێنێت و لێی لا نادات .

لە بارەی جۆری گۆڕینە- کەیشەوە گەلێك بۆشایی دەبینم کە نەدەبوو دکتۆر شوکریەی تێ بکەوێت ، بەتایبەت لە گۆڕینی ئەم بابەتانەدا . هەروەك لە سەرەتاوە ووتم دەقی کتێبەکە بە دیالێکتی کرمانجی سەرووەو کراوەتە ڕووسی ، دکتۆر شوکریەش لە ڕووسیەوە کردوویەتیە کرمانجی خواروو ، ئەوانەی دەقە کرمانجیەکەیان دیوە ڕایان وایە تێگەیشتنی ئاسانەو شێوەی نووسینەکە سادەو بێ گرێ و گۆڵە ، بێگومان بابەتەکەیش هەر ئەو جۆرە زمانە هەڵدەگرێت و ، وەك زمانی ئەدەب وەرگێڕانی قورس و

دژوارینە . بەڵام نازانم بۆ دکتۆر شوکریە لە کاتێکدا دەقی کوردیەکەو ڕووسیەکەیشی لەبەردەستدا بووە کەچی وەرگێڕانەکەی ڕەوان نیەو تووشی گەلێك هەڵەی زمانەوانی و ڕستەسازی هاتووە ، تەنانەت لە هەندێك جێگادا مانای ڕستەکان شێواون و خوێنەر نێیان ناگات . لەگەڵێك شوێندا ناوی ئاك دێنێت و کارەکەی بە سۆ دەخاتە پاش یان بە پێچەوانەوە . من زۆر ڕستەی وام هاتە بەرچاو ، وا هەندێکیان دەکەمە نموونە :

(کوردەکان بەرپەڕی ڕێزی و یزدان و سەردەمی لا هەیە ل١١) دەبوو بڵێت (... شەرەفیان لا هەیە) . یان (کوردەکان حەز بە زەرەری دوژمن ئەکەن و ڕێگاوبان بەدوژمن ئەگرن و یەك و دوو حەوت ئەس بۆی دەرچێ و بریندار یان ئەکات یاخود ئەی کوژن ل٢١) ئەم ڕستەیە نە مانای تەواوەو نەڕێزمانی دروستە ، یان (مێژووی شەڕو ڕووداویان بە ووردی لە بیریانەو لەبەری ئەکەن زۆرترین کاتی ژیانیان بەبێی زۆزان و هەوارەکان دەستنیشان ئەکەن و دێتەوە یادیان مێژووی ئەم دوو جێگایە وای لێ ئەدوێن ، دوو ساڵ لە فلانە هەوار بوویرو . هێندەکانیش بەم شێوەیە شێوەی سەر ژمێری ڕووداوەکانیان ئەزونن ل٦١) . ئەم پەرەگرافە نەك تەنیا گوی نەدراوەتە خاڵ بەندیەکەی ، بەڵکوو گۆڕینەکەیش ئەمەندە ووشە

بە ووشەیە کە مانای تەواویان بەگران دێنەدەست و ، ڕستەکان بێ ساختمانن . پەراوێزێکی - ڕودینکۆ - یشی وا وەرگێڕاوە :

(ناتوانری لەم ڕووەوە لەگەڵ ڕای نووسەر یەك گرین ووشەی (زوربە)ی بەکارهێناوە بەڵکو هەندێ جار منالە کوردەکان بەناوی دایکیانەوە ناو ئەبرێن ، ، ئەمەشی لەم ڕووەوە دایکانی بردا لە ڕووی زیرەکی و توانایی و جوانیەوە ل٦٢) . گۆڕینەکە نانەواوە ، چونکە مەبەستی ڕۆدینکۆ - ئەوەیە کە مەلا مەحموودی بایەزیدی کاتێك دەڵێت : (زوربەی زۆری کوردەکان بەناوی دایکیانەوە بانگ ئەکرێن ل٦٣) ڕۆدینکۆ - لەگەڵ ئەو ووشەی (زۆربە)یەدا نیە ، چونکە - هەندێك جار - کوردەکان بەناوی دایکیانەوە ناوئەبرێن ، ئەوەیش لە کاتێکدایە کە ئەو دایکە خاسیەتی تایبەتی هەبێت کە جیای بکاتەوە لە دایکانی تر وەك جوانی و بە توانایی و زیرەکی . بەڵام دوکتۆر وای وەرگێڕاوە کە نە بە خۆشی دێتە سەر زمان و ، نە مانەکەی تەواو ڕوونە . یان : (یەکسەر بەرەو پیریەوە ئەچن ل٦٤) کە دەبوو بڵێت : (یەکسەر بەرەو پیری ئەچن) یان (یەکسەر بەپیریەوە ئەچن) . یان دەڵێت : (ئەگەرچی ژنە کورد ڕوویان داناپۆشن ، بەڵام خراپیشی تیا کەمە ، ئەوەش لە ترسا ، خوانەخواستە ئەگەر ژنێك خراپە بکات ئەوە ئەو ژنە

ئەکوژن و ئیتر خۆشی نابینێ لە کوشتی زیاتر ل ٦٨) . کە ئەبوو بیوتایە (ئەگەرچی ژنە کورد ڕووی خۆیان داناپۆشن ، بەڵام لەترسا ئافرەتی خراپیان کەم تیا هەڵئەکەوێت ، چونکە ئەگەر خوانە خواستە ژنێك خراپە بکات ئەوە ئەکوژرێت ..) . یان (لە جێگایەکی تایبەتی چەکیان ئەشارنەوە یاخود لە ژێر سەریان نابی نووستن دای ئەنێن و سۆزێ دوورناکەونەوە لێی ل٥٦) دەبوو بڵێت : (.. چەکیان لە جێگایەکی تایبەتیدا ئەنێن و ، لە کاتی نووستندا ئەیخەنە ژێر سەریان و لێی دوورناکەونەوە) . یان (کوردەکان لە پیشەکانیان بەوە بەناوبانگن لە ل ٥٦) کە دەبوو بڵێت (کوردە پیشەسازەکان بەوە ناویان دەرکردووە کە لە کارەکانیاندا وورد و دەست ڕەنگین و زیرەکن) . یان (قەرەج ئەوانە وەکوو بزنی کێوی لە دەشت و کێو کەنارەکاندا ئەگەڕێن و پێکەوە ئەڕۆن چاویان ڕەش ئەکاتەوە ل ٨٦) . بێجگە لەوەی بنیاتی ڕستەکە کۆك دانەڕێژراوە نایش زانرێت مەبەستی لە دەستە واژەی (چاویان ڕەش ئەکاتەوە) چیە ؟

بێگومان لەم بابەتانە گەلێك نموونەی تر هەبوون ، بەڵام ئەم من نەمویست لایەنە بکەمە مەبەستی سەرەکی نووسینەکەم بۆیە وازم لێهێنان .

کۆڕێکی ئەدەبی و

دەمەتەقێیەکی هێمن لەسەر ڕوانگە

عەبدوڵڵا عەزیز خالد

وروژاندنی هەر بوارو لایەنێکی کپ کراو بێدەنگ و لاکەوتەو لە بیرچووی ژیانی ئەدەب و ڕۆشنبیری مرۆڤ هەر وا لە خۆوەو بەهێزی هەڵمی دەم نایەتە دی و پێویستی بە بارو دۆخێکی ڕەخساو هەڵو مەرجێکی گونجاو وبنەمایەکی فیکری بەهێزو پتەوی ڕەسەن هەیە .

ئەوسا لە گەلێکی پیرۆزەوە گزنگی خۆرەکەی ئەپڕژێنێ و دەروونە پەنگ خواردوەکەی مرۆڤ لە شێوەی دەمەتەقێیەکی هێمنانەی نێوان دوو کەس یان دوو بەرەو کۆمەڵی بیرورا جیا یان هاوبیر دێتە کایەوە ، دیارە ئاکامی دوای ژیان و نەمانی ئەو بیرو بۆچوونە وروژاوەو ئەو پەیوەندیە جەدەلی ومشت و مڕەی دروستی ، بەستراوە بە واقیعی ڕاستی و حەقیقەتی مەوزوعی و زانی و حەتمیەتی

مێژوویی یەوە ، ئەوەش لەبەر ڕۆشنایی تاقیکردنەوەو بەسەرهاتەکانی ڕابووردوو هەوڵ و تەقەلای پشکنینی هۆشمەندانە لە داهاتدا ... سا لەو کاتە بەدواوە لەنکەی ئەو کارە بەلایەکدا ئەکەوێتەوە یان بیرورای ئەوانەی دەستەویەخە دژی وەستاون سەرئەکەوێ یان ئەوەتا بیرو ڕاکە بوونی شیاوی خۆی ئەسەلمێنی ، یا بە بارێکی دیکەدا ئەشکێتەوە ڕێبازەکە بۆ ماوەیەك خامۆش ئەکرێت و لە

داهاتدا بۆ جارێکی دی سەر هەڵ ئەداتەوەو گەلێ تیشکی ڕاستی ئاراستەی لایەنە شاراوەو خەفەکراوەکانی ئەکرێت ... بەڵام هەر هەموو ئەوانەش هەر دوا حوکمی ڕاستی مێژوو نی یەو ڕوژگاری ئایندەو ئایندەتر حوکمی یەك بە دوای یەکی خۆی ئەدات .

من لە لای خۆمەوە لایەنێکی ئەو دیاردەیەم لەو کۆڕە ئەدەبی یەی هەردوو شاعیر عەبدوڵڵا عەباس و صەلاحەدین شواندا هەست پێ کردو

پێشەکی ئەبێت ئەوە بڵێم : کە کۆڕەکە مژدەی دیاردەی هاوسەنگیەکی دڵخۆشکەرو لەنگەرێکی باشی لە نێوان هەردوو شاعیرو جەماوەری ئامادەبوواندا گرتبوو کە بەڕاستی بەتایبەت لەم قوناغەماندا پێویستمان بەو جۆرە (أجواء ادبیه)یە ، کە گوێگری خۆی ئامادە بێت و هەر هەموان ڕاستگۆیانەو بە مەبەستی ڕاژەی گشتی نەتەوە ئامادەبن ، نەك وەك ئەو کەم فرسەتەی هەر

ئەوەندەی هەلێکی بۆ ڕەخسا دەم و دەست بیپەرستی و بە شادیەوە بیقۆزێتەوە ، وەك هەنگی لە کلۆرە داردا دۆزیبێتەوە ، ئیتر شەڵ و کوێرم ناپارێزم ، بەڕاست و چەپدا داپاچێ ، بەوەش نەك هەر تەنیا لە نرخی خۆی ئەهێنێتە خواری بەڵکوو دەبێتە مایەی بێزکردنەوە لێی و بەرامبەرەکەی ناچار دەبێ پەردە لە ڕووی هەڵماڵێ و هەمانەکەی بە نووکی دەرزیەکی تیژ منش

بکەنەوە ... دیارە ئاکامی ناڵەباری ئەو یارە ئاڵۆزاوە کە بەسەر ئەدەبە بەسزمانەکەدا ئەشکێتەوە لە ئەستۆی ئەو ناحەزەیە کەپێم وایە دەسیسەیەکی دوژمنانەیە بۆ شێواندنی سیمای ڕاستی نەتەوەیی نەتەوەکەمان .

کەوابە جیاوازی لە نێوان ئەو دوو جۆرە کۆڕەدا ئەوەیە - یەکەمیان بە باری باشەدا ئەکەوێتەوەو لە خزمەتی گەشەکردن و پەرەسەندنی ئەدەب و زمانی ڕەش و ڕووت و چەوساوەی میللەتەکەماندایەر کەچی دووەمیان لە خزمەتی ناحەزو دوژمندایەو لە ئاژاوەنانەوە زیاتر هیچ جۆرە ئیزافەیەکی بەکەڵك بەدوای خۆیدا بەکێشی ناکات .

کۆڕە ئەدەبیەکەی عەبدوڵڵا عەباس و صەلاحەدین شوان بەرخانەی یەکەم ئەکەوێت و چەپکێ سەرنج و بۆچوونی نوێیان ئاراستەی لایەنێکی فەرامۆش کراوی بزوتنەوەی ئەدەبی سەردەمێکی قوناغی کوردد کرد ...

هەردوو شاعیر سەرەڕای ئاوڕدانەوەیەکی ورد لە ژیانی سەردەمی منالی و ئەو هۆیە کاریگەرانەی دەوریان بینیوە لە ئاشناکردن و هۆگر بوونیان لە تەك ئەدەبدا بە گشتی و شیعر بە تایبەتی و هەر یەکەیان لە باری سەرنج و کلاو ڕۆژنەی بۆچوونی خۆیانەوە بزوتنەوەی ڕوانگەی ئەدەبی کوردیان هەڵسەنگان ... لەو ڕووەوە عەبدوڵڵا عەباسی شاعیر وتی (دیارترین ڕەنگدانەوە لە بزوتنەوەی هاوچەرخی لە گەلی کوردمان لە کوردستانی عیراق بانگەوازەکەی ڕوانگە بوو کە لە سەرەتای حەفتاکاندا دەستی پێ کردو لەو مەودایەدا هەرچەندە من یەکێ نەبووم کە ناوم لە بانگەوازەکەی ڕوانگەدا بێت ، بەڵام یەکێك بووم لەو نووسەرانەی بەپێی ئەرکی ڕۆژنامەنووسیم ونزیکیم لەو برایانەوە کە لەو نووسەرانەن بەردەکەمان فڕێ دایە ناو گۆمە مەنگەکەی ئەدەبی کوردی یەوەو دەورێکی دیارم هەبوو لە بڵاوکردنەوەی دەنگی ڕوانگەو نووسین لە سەری لە چوارچێوەی مەبەستە ئەدەبیەکەیدا ...) ... ئەوەو بەنجەی بۆ گەلێ لایەنی دی بزوتنەوەکە

برد ، کەچی بیرورا و بۆچوونی صەلاح شوان بە جۆرێکی دی کەوتەوەو نەك هەر ئەوەندەی لای کاری عەبدوڵڵا ، بەبێ دیاریکردنی تەمەنی ڕوانگەیان نەمان و ژیانەوەی هەمیشەیی ، کەچی کاك صەلاح لای خۆیەوە وای دائەنێ کە ئەو گۆڕو تەوژم و گۆڕانکاریە نوێیەی بەسەر بزوتنەوەی ئەدەبیەکەماندا هاتووەو دێت ، ڕەنگدانەوەو کاریگەرتی هەمان بزوتنەوەی ڕوانگەی ئەدەبی کوردیە کە لە ساڵانی حەفتاوە دەستی پێ کردو ئەڵی : (وا ئەزانم بە نسبەت زۆربەی ئەوانەی شیعر ئەخوێنەوە ئەزانی ڕوانگە چ دەورێکی بووەو تا ئێستاش...ئەوەی پێویستە ئێستا دەربارەی ڕوانگە بیڵێم نرخاندنی ئەو بزوتنەوەیە ، تا ئێستاش ڕام وایە کە ئەدەبی ئەمڕۆی کوردی لەسەر ئەو ڕێبازە ئەڕوات ...) .. کاك صەلاح شوان لەم ڕووەوە زیاتر دەستی داگرتووەو ئاشکراو بێ ڕووپاماڵی بانگەوازی خۆی بە ڕووی دنیای شیعری کوردیدا هەڵ ئەدات و بە ڕێبازی ڕوانگەی ئەدەبی کوردیەوە ئەیانبەستێ و ئەڵی (... ڕوانگە وەك ڕێبازێکی ئەدەبی جێی خۆی گرتوەو ئێستا ئەوەی کە هیچ پەیوەندیەکی بە ڕوانگەشەوە نەبێت کە شیعر دائەنێ و دێتە دنیای شیعر نووسینەوە لەسەر ئەو ڕێبازە ئەنووستێ ، چ لە بەکارهێنانی هونەری تازەی شیعرو جۆرەها تەکنیکی هونەرەکانی تر لە چیرۆك و سینەماو شانۆ کە لە شیعردا بەکار دەهێنرێ و چ

بروانە ل : ٧

سەردەی بوژانەوە

زنجیرەی مێژوویی

د . کادی مظهر احمد

فراد مجید میسری کردویەتی بە کوردی

« پەترارك » وەك خۆی دانی پێدا دەنێ ، سەرەڕای ئەو هەموو ئاوات و خواستەی لە پێناویدا کۆششی دەکرد بۆی نەکرا خۆی لە هەموو کۆت و زنجیری پێشوو ڕزگار بکا . بۆیە شتێکی سەیر نی یە ئەگەر جۆرە ناکۆکی یەك لە بیروڕاو هەڵوێستدا بەدی بکەین ، وەك لە بیرو هەڵوێستی «دانتێ»دا هەستی پێدەکرێ . « پەترارك » پاش ئەوەی بۆی دەرکەوت ئەو هێزانەو بەو شێوەیەی ئەو باوەڕی پێیان هەبوو ، لەوە دەستەوەستانترن بتوانن یەکێتی ئیتالیا بە ئەنجام بگەیەنن ، نائومێدی باڵی بەسەردا دەکێشێ و پاشەوپاش دەگەڕێتەوە دواوەو لە دوا ساڵەکانی ژیانیدا وا بۆ مەسەلەکە دەچوو ، گوایە تاکە ڕێگایەك هەبێ گیروگرفتی سیاسی وڵاتەکەی چارەسەر بکا ئەوەیە . ئیمپراتۆریەتی پیرۆزی ڕۆمانی

زیندوو بکرێتەوە !! جگە لەمەیش خۆشویستنی ژیان وای لێکرد زۆر دەچووەوە سەر ئەو جۆرە ژیانەی بە درێژایی تەمەنی لە باوەشی کەنیسەدا پێی گۆش کرابوو . ئەم ناکۆکی یە بە ئاشکرا لە دووتویی ئەو کتێبەیدا دەردەکەوێ کە لەسەر شێوەی دیالۆژ دایڕشتووە تێیدا لەگەڵ یەکێك لە پێشەوایانی زووی ئاینی مەسیحیدا مشتومڕ دەکاو ڕای خۆی بەرامبەر بە هەڵس و کەوتی ژیان دەردەبڕێ .

« پەترارك » لە دوا ساڵەکانی تەمەنیدا بە تەواوی لە دونیای دەرەوە پچڕاو تووشی گۆشەگیری هات . بەڵام بەو حاڵەیشەوە هەر بیری لای پاشەڕۆژو چارەنووسی نیشتمانەکەی و گیروگرفتەکانی میللەت و مەسەلە جەوهەری یەکانی ژیان بوو . لەبەر ئەوە پێویستە لە قۆناغی یەکەمی بووژاندنەوەدا جێگایەکی دیاری بۆ دابنرێ و ڕادەی کارکردنیشی لە هۆمانیستەکانی تر دەستنیشان بکرێ ، بەتایبەتی « بۆکاشیۆ »ی قوتابی و هاوڕێی هەرە نزیکی خۆی کە بە پێشەوای سێیەمی سەدەی بووژاندنەوە ناسراوە .

بۆکاشیۆ ١٣١٣ - ١٣٧٥ :

نووسەری ناوداری ئیتالیایی «جیۆڤانی بۆکاشیۆ» لە خێزانێکی بازرگانی « فلۆرەنسا »یی لە پاریس لە دایك بووە . باوکی بە ئاواتەوە بوو کوڕەکەی

ببێتە بازرگان یان پارێزەر ، بەڵام «بۆکاشیۆ» ئارەزووی هیچ کام لەم پیشانەی نەدەکرد . دوای ئەوەی گەڕایەوە بۆ ئیتالیا لە شاری «ناپۆلی» دەستی دایە جموجۆڵی ئەدەبی . لەو کاتەدا «ناپۆلی» لە بارودۆخێکی سەیردا دەژیا ، بەسەرێك بەوپەڕی شانازیەوە پەیڕەوی نەریتی کۆن و سوارچاکی دەکرا ، بە سەرێکی تریش کۆمەڵێك لە هۆمانیستەکان هاتبوونە کایەوەو بانگی سەردەمێکی نوێیان بە گوێچکەی خەڵکیدا دەدا . « بۆکاشیۆ » یەکێك بوو لەو کەسانەی لەلایەن شەخسی پادشای «ناپۆلی» - یەوە ڕێزێکی زۆری لێ دەنراو تەنانەت کەوتیشە داوی خۆشەویستیی «ماریا»ی کچە نا شەرعیەکەی پادشاوەو ئەنجام وەك چۆن «پارتریس بۆرنیناری» و « لاورا » کاریان لە داهێنانەکانی «دانتێ»و «پەترارك» کرد ، بە هەمان شێوەیش «ماریا» ڕۆڵێکی گرنگی لە ژیانی «بۆکاشیۆ»و داهێنانەکانیدا بینی . ئەو کاتەی «بۆکاشیۆ» گەڕایەوە بۆ فلۆرەنسا ، لە هەرەتی لاوێتی و لوتکەی جموجۆڵی ئەدەبیدا بوو ، لەبەر ئەوە پێشوازیەکی گەرمی لێکرا . هەر لەو کاتەدا چینی بۆرژوای تازە پێگەیشتووی ئەو شارە بەسەر چینی ئۆرستۆکراتی دەسەڵاتداردا سەرکەوتنی تەواوی بەدەست هێنابوو . ئەم باروزروفە

بروانە ل : ٧

Institut kurde de Paris

بازرگانی بەمەسەلەی کوردەوە

له ناوەڕاستی شەستەکاندا حزبی شیوعی عیراق بە پێشەوایەتی (عزیز محمد) بەشێوەیەکی ئاشکراو سرنجڕاکێش دەستی‌کرد بە دەرخستنی دەوری پێشەوایەتی دەرکەوتووی (یوسف سلمان - فهد)ی سکرتێری گشتی حزبی شیوعی عیراق لە نێوان سالآنی ١٩٤٠ - ١٩٤٩داو بێگومان دەبێ ئەو ڕاسپاردە ((ئومەمی))یەی کە (عزیز محمد) زۆر سوورە لەسەر بەگوێ‌کردنی دەورێکی گەورەی لەم بارەیەوە بێ .

هەروەها پتەوکردنی پێشەوایەتی (عزیز محمد) پێویستی بە پیرۆزکردنی (فهد)و بلآوکردنەوەی « کەلەپوورە » سیاسی‌یە شیوعی‌یەکەی هەیە بۆ ئەوەی وادەرکەوێ کەوا یەکێکە لە شاگردانەی کە بەسەر ڕێبازە « مارکسی - لینینی »یەکەیا دەڕۆن ! بەم جۆرە لە ئەدەبیاتی حزبی شیوعی عیراقدا (فهد) بوو بە دامەزرێنەرو بنیاتنەری حزب‌و ناوی بە « دامەزرێنەری مەزنی حزبی شیوعی عیراق‌و دەسنیشانکەری بناغەو بیروباوەڕەکانی » برا . لێرەدا دەردەکەوێ چەند ئەمە لەگەڵ ڕاستیدا ناگونجێ چونکە لە کاتێکدا (فهد) لە سالی ١٩٤٠دا پێشەوایەتی حزبی گرتەدەست شیوعی‌یە عیراقی‌یەکان بەبۆنەی ڕۆژی دامەزرانی حزبەکەیان لە ٣١ی مارتی ١٩٣٤دا ئاهەنگ دەگێڕن .

ئەگەر چاوپۆشی لەم نەگونجانە بکەین ، لەبەر هەندێ هۆ دەبێ ئەوەمان لەبەرچاو بێ کە پێشەوایەتی (فهد) لە ڕەخنەو توانج ڕزگاری نەبوو نەك هەر لە دەرەوەی حزبەوە بە تەنها بەڵکو لەناو ڕیزەکانی حزبی شیوعی عیراق خۆیشیەوەو (حسین محمد الشبیبی - صارم) ئەندامی نووسینگەی سیاسی حزب لە سالی ١٩٤٦دا ئەو بڕیارەی پەسەند نەکرد کە (فهد) بۆ تەجمیدکردنی دەری‌کردبوو ، بەشداری نەکرد لەو بڕیارو فەرمانا٠٠کە (فهد) دەیناردن بۆ بەرپرسیاری یەکەمی حزب لە بەغدادا لە کاتێکدا کە (فهد)و هاوڕێکانی لە بەندیخانەی کووت بوون چونکە ئەو بڕیارانە هەر لە (فهدو حازم - زکی محمد بسیم‌ی ئەندامی نووسینگای سیاسی)یەوە دەردەچوون‌و (حسین الشبیبی) هیچی لە بارەیانەوە نەئەزانی . لە پاش کەوتنەکەی حزبی شیوعی عیراق لە سالی ١٩٤٨دا دەستەی «النجمە» کە بارەگاکەیان لە سلێمانی بوو فهدو نووسینگای سیاسی‌یان لە بەندیخانە بە خەتاباری ئەو لە ڕێلادان‌و هەڵەیانە دانا کە حزبیان تێ‌کەوت . لەو بلآوکراوە ناوخۆیی‌یەدا کە ئەم دەستەیە بلآوی کردەوە نووسرابوو :

« خەتاباری یەکەم - بێ‌گومان - پێشەوایەتی حزبە کە لە بەندیخانەدا بوون ، پێشەوایەتی فهد ٠٠ ئێمە نالێین ئەو پێشەوایانە خەیانەتیان لە حزب کردوە ، نا ، بەڵام کەمتەرخەمی‌یان کردوەو هەڵەیەکی زۆر ناپەسەندیان کردوەو ئەوان خەتابارن. (شیخ عبدالکریم الماشطە)یش کە ئەندامی لیژنەی ناوخۆی حزبی شیوعی عیراق بوو لە پارێزگای بابلدا گرتنی (فهد)ی لە کانوونی دووهەمی ١٩٤٧دا بە هەڵەزانی‌و دەتوانرا نەهێڵن ببێ ئەگەر (فهد) ئاگادارو وریابوایە ٠٠ ئەمەیش دیارە گرمان دەردەخا بەرامبەر بە توانای (فهد) لەوەدا کە ڕواڵەتێکی گرنگی ڕوانەتەکانی کادیری شارەزای هەبوایە کە برێتیە لە «خۆڕزگارکردن لە داوەکانی پۆلیسی نهێنی‌و گاڵتە پێ‌کردنیان » ، لەبەرئەوە بە داوەوەبوونی ئەوە دەگەیەنێ کە ئەو وانەبوو . لە سالی ١٩٥٢یشدا (بهاءالدین نوری) کە بەزۆر خۆی‌کردبوو بە سکرتێری حزبی شیوعی عیراق لە حوزەیرانی ١٩٤٩وە هات «پەیمانی نیشتمانی »ی حزبی دەسکاری‌کرد لە بارەی مەسەلەی کوردەوە «مافی چارەنووسی گەلی کورد بە مافی جیابوونەوەوە»ی تیاخستە بەردەم . لە ماوەی پێشەوایەتی (حسین احمد الرضی - سلام عادل)دا لە ماوەی نێوان حوزەیرانی ١٩٥٥ - شوباتی ١٩٦٣دا دەوری پێشەوایەتی ئاشکرای (فهد) کوێ‌کرایەوەو کەلەپوورە سیاسی‌یەکەی بەبۆنەی ئیعدام‌کردنیەوە نەبێ باس‌نەکرا .

هەرچی چۆنی بێ (فهد)ی شیوعی ئومەمی دەوری خۆی لە مەسەلەی کورددا گێڕا لە سنووری ئەرکەکانی حزبی شیوعیدا لە ماوەی پێشەوایەتی‌یەکەیدا .

پاش دەرچوونی بەیاننامەی هەڵوەشاندنەوەی ئومەمی‌یەتی شیوعی سێهەم (کومەنتێرن) لە حوزەیرانی ١٩٤٣دا (فهد) وتارێکی سەرەکی لە ڕۆژنامەی حزب (القاعدە)دا نووسی‌و ئەرکی شیوعی‌یەکانی لەو قۆناغەدا تیادەسنیشان کردو کە هەندێکیان ئەمانەن :

ـــ پتەوکردنی بەرەی یەکگرتووی نەتەوەکان لە خەباتیانا بۆ سەرکەوتن بەسەر ستەمی هیتەریدا بەهۆی پشتگرتنی تۆشتە جەنگی‌یەکانی دەوڵەتە هاوسوێندەکان‌و پێشکەش‌کردنی یارمەتی پێویست‌و وریایی بۆ ئەرەی نەهێلرێ هیچ شتێکی وا ڕووبدا کە ئەم کۆششانە پەك بخاو ٠٠ باری دۆستایەتی لە نێوان سوپا هاوسوێندو دانیشتوانە شارستانی‌یەکان بپارێزرێ ٠٠ »

•ماویەتی•

بەشداری گەلی کورد-پاشماوە

ڕاپەڕین یان بزوتنەوە پێویست بوو ئەم پیشەکی‌یە بخەینە پێش‌چاوی خوێنەران .

بێ‌گومان شۆڕشی بیستی عیراق کە لە سەرەتاوە لە خواروی عیراق دەستی پێ‌کردوو دوایی چەند جێگایەکی تری عیراقی گرتەوەو کوردیش بەشی خۆی تیا بەشدار بووە ، شۆڕشێکی نیشتمانی ڕاستەقینەی ناوەڕۆك بورژوازی‌یە دژی ئیمپریالیزمی بەریتانیاوە سەرنەکەوتنی بەسەر ئیمپریالیستەکاناو جێ‌بەجێ نەبوونی ئامانجەکانی کە دامەزراندنی حکومەتێکی عیراقی سەربەخۆی خاوەن دەسەڵات بەرەو ڕژێمێکی بورژوازی تەواو چوو هەرگیز لەو ڕاستی‌یە لای نادات کە شۆڕش بووەو پڕ بە پێستی ئەو ناوە زمانی خۆی دیوە . یەکەم بەوەی چەکی دژی دەوڵەتێکی یان ڕاست تر گەورە ترین دەوڵەتی ئیمپریالیستی ئەو ساتە هەڵگرتووەو هەوڵی داوە کە حکومەتێکی نیشتمانی دابمەزرێنێت وە بەم کارەی پایەیەکی پتەوی شۆڕشێکی ڕاستەقینەی لە عیراقدا دامەزراندووە ، دووەم هەر بە خوێندنەوەی ئەم کتیبەی دوکتور کەمال بۆمان دەرئەکەوێت کە شۆڕش چەند سەرەك هۆزو عەشیرەتێکی عەرەب‌و کورد نەبووە لە عیراقدا کە لە پێناوی قازانجی تایبەتی خۆیاندا یان لە ئەنجامی بەگژاچوونی قازانجی تایبەتی نێوان بەریتانیای گەورەو ئەو چەند سەرەك هۆزو عەشیرەتەدا هاتبێتەکایەوە بەڵکو هەموو هێزە نیشتمان‌پەروەرو بورژوازی‌یەکانی عیراقی ئەو کاتە پەیوەندی‌یان پێوەی هەبووەو یارمەتی‌یان داوەو زۆربەی زۆری گەلی عیراقیش بە عەرەب‌و کوردەوە ئەگەر بە کردەوەو چەکیش نەیان توانیبێ‌و بۆیان هەڵنەسوڕابێت لەگەڵیا بن بەڵام بە دڵ‌و بە گیان لەگەڵیا بوون‌و حەزیان بە سەرکەوتنی کردووە ، ئەمەش پایەو بەڵگەی دووەمی هەموو شۆڕشێکی بورژوازی‌یە لە دنیادا .

لێرەدا پێویستە ئەو ڕاستی‌یەش بخەینە پێش‌چاو کە دروست‌بوون گۆڕانی چینایەتی هەر دوو نەتەوە عەرەب‌و کورد لە عیراقداو بگرە لە بەشەکانی تری نیشتمانی هەر دوو نەتەوەکەدا زۆر جیاوازی هەیە لەگەڵ هی گەلێ نەتەوەی تردا وە بەتایبەتی هی ئەم دەورەی دوایی هەر دوو نەتەوەکە کە تا ئەم سالآنەی دوایی بە شێوە دەرەبەگایەتی بووە کەچی لە ناوەڕۆکدا سەرجەم بەرگی دەرەبەگایەتی لە خۆی داماڵی بوو ، وە ئەگەر ئەم ڕاستی‌یە نەسەلمێنین ئەبێ هەر لە سەرەتاوە گەلێك بیروڕای خۆمان دەربارەی پلەی پێشکەوتنی چینایەتی هەر دوو نەتەوەکە بگۆڕین .

گومان لەوەدا نی‌یە کە ئەوەی لە سەرەتای تیۆری دروست‌بوونی نەتەوە « الامە » بزانێت گورج بۆی دەرئەکەوێت کە کورد یان عەرەب بە نەتەوە ناسین مانای نەبوونی ڕژێمی دەرەبەگایەتی‌یە ئەگینا چۆن نەتەوە دروست ئەبێت ئەگەر شیرازە ئابووری‌و کۆمەڵایەتی‌و زانیاری‌یەکانی ڕژێمی دەرەبەگایەتی نەپسابێت ، کە وەکو ئیتالیای سەدەکانی چواردەو پێش چواردەی زایینی ئەبینین بریتی بوو لە چەند میرنشینێك کە هەر میرنشینێك دەوڵەتۆکەیەکی پچوکی سەربەخۆ یان نیمچە سەربەخۆ بوو . وە بۆ کۆتایی‌هێنان بەم پارچە پارچەیی‌یەی دانیشتوانی ئیتالیای ئیستا میکافیلی کەوتە خەباتی ئایدیۆلۆجی کە لە کتێبە بەناوبانگەکەی (میر)دا بە باشی ڕەنگ ئەداتەوە لە پێناوی تێك‌شکانی سنوری ئەو میرنشینانەو دامەزراندنی دەوڵەتێکی یەکگرتوو بۆ نەتەوەی ئیتالیا .

کەواتا ئەبێ ئەو بەشێوە دەرەبەگانەی کوردو عەرەب ماوەیەکیش پێش شەری یەکەمی دنیا کوت‌ومت وەکو ئەو دەربەگانە نەبووبن کە مارکسی‌یەکان لەسەریان نووسیون‌و ڕەوشت‌و خوی چینایەتی‌یان خستونەتە روو . ئنجا ئەگەر ئەوە بسەلمێنین کە ئەمانە لە دەربەگەکانی سەدەکانی ناوەڕاستی ئەوروپا نەچن ئیتر ئەبێ ئەو ڕاستی‌یەمان بۆ ڕون‌ببێتەوە کە ئەمانە لە بزوتنەوەی نەتەوایەتی هەر دوو نەتەوەدا سا دژی بێگانەی داگیرکەرو ئیمپریالیزم بووبن یان هەر بۆ مافی نەتەوایەتی خەباتیان کردبێت ، بە خۆیان زانیبێت یان نەیان‌زانیبێت ، لە بزوتنەوەیەکی نیشتمانی‌و نەتەوایەتی بورژوازی‌دا کاریان کردووە وە خەبات‌و هەوڵو تەقەلایان ئامانجی بورژوازی پێشکەوتن - خوازی ئەو کاتەی هانیوەتە دی .

لەبەرئەوە شۆڕشی بیستی عیراق شۆڕشێکی نیشتمانی بورژوازی تازە سەرهەڵدراوی عەرەب بووەو نیازی دامەزراندنی حکومەتێکی نیشتمانی بورژوازی بووە لە عیراقدا وە کوردیش هەر بە هەمان نیاز بەشداری تیاکردووەو هاوبەشی خەباتیان بووە جگە لە پێوەندی تری ئایینی‌و مێژوویی ناوکۆیی نێوان هەر دوو نەتەوە .

لێرەدا ئەبێ ئەو ڕاستی‌یەش بخەینەروو کە سەرنەکەوتنی ئەو شۆڕشە بە سەر دەسەڵاتی عەسکەری ئیمپریالیزمی بەریتانیادا نابێت بە سەنگی محەك بۆ ناولێنانی بە شۆڕش یان بەراپەڕین‌و بزوتنەوە ، چونکە لە دنیادا گەلێك میللەت بە یەکەم شۆڕش سەرنەکەوتووە واتە شۆڕش هەرئەوە نی‌یە سەرکەوێت بەڵکو شۆڕش ئەوەیە گۆڕینی پێوەندی‌یە سیاسی‌و ئابووری‌و کۆمەڵایەتی‌یەکان بە هی تازە بکات بە ئامانجی سەرەکی خۆی یان ڕزگارکردنی وڵات لە دەسەڵاتی بێگانە بکات بە ئامانج کە بێ‌گومان لەگەڵ ڕامالینی ئەو دەسەڵاتەدا دەسەڵاتێکی دەستەو چینێکی کۆنەپەرستی لە پێشکەوتن ڕاوستاویش بەو دەسەڵاتەوە ڕائەماڵێت .

له نووسراوه پاشماوه

شـــاهید
ساکنی ئەڵەبجە عەلی
ئەفەندی باپیر ئاغا

عەدەدی سجل	صەحیفە
٨١	١٧٢ - ١٧٣

ئەم سەنەدی وەکالەتە کە (خارجا) بە تەئریخی ١٧ی حوزەیرانی ١٩٣١ تەنظیم وە بۆ تەصدیق هێنراوە مۆرەکانی مۆری مودەڕیسی مزگەوتی جامیعەی ئەڵەبجە شێخ ڕەسووڵ‌و ، مودەڕیسی مزگەوتی پاشا لە ئەڵەبجە شێخ عومەرو ، مودەڕیسی مزگەوتی ئەبا عوبەیدە سەید بابا ڕەسووڵ‌و ، مودەڕیسی مزگەوتی دێی پریس مەلا عەبدولعەزیزو ، مودەڕیسی مزگەوتی دێی ئەحمەدبرندە شێخ عەبدولکەریم‌و ، مودەڕیسی مزگەوتی دێی فەتێ جنە مەلا عەبدولقادری صۆفی‌و ، مودەڕیسی مزگەوتی دێی مرگسەجاڕ مەلا عابیدو ، مودەڕیسی مزگەوتی دێی دەرەشیش مەلا عەبدوللا .. ناوانە کە ئەلئان لە ئەڵەبجەن شەخص‌و هەویەتیان بە شەهادەتی شاهیدان لە لا مەعلووم بوو ، خۆشیان لە حالی صیحەتدا بوون ، بە موندەرەجاتی ئەم سەنەدە لە حوضووری مندا ئیقرارو ئیعتیرافیان کرد . (بناء علیە) لە طەرەفمەوە تەصدیق‌و تەسجیل کرا .

١٧ی حوزەیرانی ٩٣١

لە جیاتی کاتبی عەدلی ئەڵەبجە
قاضی

ئانە	روپیە	
٠٠٠	٣٠	ڕەسمی تەصدیق (٣٠) روپیە وەرگیراو قەید کرا . ١٧ی حوزەیرانی ٩٣١ . لە جیاتی کاتبی عەدلی ئەڵەبجە قاضی)(٣)

پەراوێزەکان :

١ - ئەم وشەم بۆ نەخوێنرایەوە وەك خۆی روونووسم کرد .

٢ - مامۆستا شێخ ڕەسووڵ لە سەر پوولەکە ئیمزای کردوە ، ئەوانی دیکە هەر یەکە مۆری خۆی لای ناوەکەیدا دانراوە .

٣ - لە خوارەوە مۆری کاتبی عەدلی ئەڵەبجە دانراوەو ئیمزای بەسەرەوە کراوە .

کورێکی ئەدەبی - پاشماوە -

لەگیانی تازەگەری‌و بەرەو پێشەچوون‌و هەوڵدان بۆ پاشەڕۆژێکی جوانترو تازەتر ٠٠٠)

ئەو دوو ڕاو بۆچوونە هی دوو شاعیری روانگە خوازەو هەر یەکەشیان لە لای خۆیەوە دەم ڕاست‌و شاهیدی حالی سەردەمی سەرهەڵدانی روانگەن ٠ ٠ ٠ من پێم وایە ئەو بۆچوونانە) چەندین بۆچوونی تر کە بە دوایدا بێت هەر بەکەیان چمکی قەناعەتیکی تایبەت لەلای خوێنەر دروست ئەکات‌و بەڵگەی ئەو ڕاستیە ئەسەلمێنێ : کە ڕاستی‌و حەقیقەت هەرگیز ناگۆڕێ‌و خەفە ناکرێت ، با ئەمڕۆش نەبێ سبەی هەر سەرهەڵ ئەداتەوە ٠٠٠٠ بەڵی لەو کۆرە ئەدەبیەدا کە جگە لە خوێندنەوەی چەند کویلەیەکی شیعری هەردوو شاعیرو جگە لە باسی روانگەو ئاوردانەوەیەك بۆ ڕابوردوی ئەو بزوتنەوەیەو کاریگەریتی‌و ڕەنگدانەوەی تا ئێستا لە گەلێ لایەن بۆاری شیعرو هەڵوێستی شاعیرو ڕاستگۆی ئەدیب دوان ، بەلای منەوە هیچیان لە کەڵك خالی نەبوون ، لێدوان‌و هەڵسەنگاندنی شاعیرو ڕاستگۆی ئەدیب دوان بەلای منەوە هیچیان لە کەڵك خالی نەبوون ، لێدوان‌و هەڵسەنگاندنی سەرجەم کۆرەکە ماوەو دەرفەتێکی باشی ئەوێت‌و ئەوەش هەڵی‌ئەگرێت کە ڕاستگۆیانە لێکۆڵینەوەی لەسەر سازبکرێت‌و تیشکی ڕاستی ئاراستە بکرێت‌و وەك زۆربەی مەسەلەکانی دی خامۆش‌و خەفە نەکرێت .

لەسلیمانی پاشماوە

پێ بەرزبووەوە بە بەڵگەی ئەوەی کە ئەوان هەر هێرشێکیان دەکردو ئێمەو هێزە چەکدارەکانی سوپامان لێیان دەهاتینە دەست ئیتر خۆیان وانەی شکستیان دەهێناو بە هەزارەها کوژارو بریندارو دیلیان بەجێ ئەهێشت بێگومان ئەمەش لەسەر دوو بناغەی پێچەوانە بە ئەنجام گەیانراوە کە هەق‌و تا هەقە ٠٠

جـا

هەر وەکو دەزانین هەمیشە خاوەن هەق سەردەکەوێ‌و هەموو لایەکیش دەزانێ کێ خاوەن هەقەو کێ لەم شەڕانەدا سەرکەوت ٠٠ جالایەنێکی سەرکەوتوی خاوەن هەق کە لە بەرەکانی جەنگ گەڕابێتەوە چۆن ئامادەی ڕۆیشتنەوە نەبێت‌و سەرلەنوێ دەست بداتەوە چەك‌و بەرووی دوژمنا بوەستێتەوە .

٠٠٠ سوپاس

بۆ خواو بۆ هۆشمەندی سەرکردایەتی حزب‌و شۆڕش ئەمجارەش بە دڵنیاییەوە دەڵێین کە لە مەودواش ئەگەر ڕژێمی ئێرانی پەندی لەم دەست وەشاندنانەمان وەرنەگرتبێت ئەوا ئامادەین پەندی گەورەتریان پێ‌بگەیەنین چونکە ئێمە بەرگری لە خاك‌و ئاوی نیشتمانی عێراق دەکەین‌و ئەوانیش دەیانەوێ خاکمان داگیر بکەن مردنیش لە پێناوی پاراستنی خاکدا کارێکی نیشتمان پەروەری گەورەیە .

● فریـا ●

نوسینگەی سلێمانی

لەبەر رووناکی - پاشماوە -

پەرەسەندن لە شێوازی هەمە جۆری ئەدەب‌و هونەرو ڕۆشنبیری‌دا هەروەك لایەنی ئاوەدانی‌و گەشەسەندنی‌و گۆڕانکارە کۆمەڵایەتیەکان‌و بەشێوەیەکی هاوسەنگ ، ئەمەش‌بوو کە سەرەکی فەرماندە دووپاتی‌کردەوە کە وتی [باسکردن لە کوردیەتمان بێ‌هێزمان ناکات مادەمێکی لە چوارچێوەی باسکردن‌و شانازیماندایە بەعیراقیەتمانەوە] .

● دیسان چارەسەر بە بوونە باو لە بەربلآوی بزوتنەوەی ڕۆشنبیری گەلی کوردماندا موعادەلەیەنی هاوسەنگ دروستدەکات‌و سەرەکی فەرماندە لە دەست‌پێشانیا بۆ ئەم لایەنە لەو باوەڕەوەیە کە گەلی کوردمان بە فیڕۆ نەدەین ، وە دووپاتی کردەوە کە [بەرەو هاوسەنگی بڕۆن‌و باس لە عیراقییەتان بکەن بەهەموو ئەو شتانەوە کە تیایەتی چونکە دەوڵەمەندترو لایەق ترە بۆ عیراقیەتی کورد] .

سەدەی - پاشماوە -

نوێیە ، هەڵو مەرجێکی گونجاوی بۆ ئەو نووسەرە گەورەیە ڕەخساند تاوەکو گەشە بە ووزەو توانای فیکریی خۆی بداو لەژیانی سیاسیدا بەکردەوە ڕۆڵی خۆی بگێڕێ . ئەم نووسەرە لێهاتووە بەدڵ‌و گیان پشتگیریی دەزگا جەمهووری‌یەکانی دەکردو چەند ئەرکێکی دیپلۆماسی گەورەی پێ سپێردراو توانی سەرکەوتووانە بەجێ‌یان بهێنێ . جا هەرچەندە «بۆکاشیۆ» لایەنی توێژە چەوساوەکانی ناو کۆمەڵی نەدەگرت - کە ئەوانیش کەوتبوونە خۆو دەیانویست بەرژەوەندی‌یەکانیان مسۆگەر بکەن - بەڵام لەگەڵ ئەوەیشدا بیرکردنەوەی « بۆکاشیۆ » سیمایەکی دیموکراسی‌و نیشتمانی‌ی قووڵی هەبوو . ئەو دەیویست پەیامەکەی «دانتێ»و «پەترارك» بگەیەنێتە جێ ، بەم هەڵوێستەیشی توانی هەستی نیشتمان پەروەرێتی لەناو جەماوەردا بەرز بکاتەوە . بەوپەڕی توانایشی‌یەوە هەوڵی دەدا لە بەرهەمە ئەدەبی‌یەکانیدا پلەو پایەی زمانی نەتەوەیی ئیتالیا جێگیر بکاو بی چەسپێنێ ئەو زمانە ، زمانی نووسین لێکۆڵینەوەیە ، خۆیشی بەو زمانە بەرهەمەکانی نووسی‌یەوە .

لوتکەی داهێنانی هونەریی « بۆکاشیۆ » لە شاکاری «دیکامیرۆن»دا دەردەکەوێ . ئەو بەرهەمە بریتی‌یە لە سەد چیرۆکی کورت‌و ماوەی نووسینی سێ سالی خایاندووە . چیرۆکەکان لەسەر زمانی حەوت کچ‌و سێ لاوەوە دەگێڕدرێنەوە کە لە کاتی ڕشانەوەکەی سالی ١٣٤٨ دا شاری فلۆرەنسا بەجێ دەهێڵن‌و لە ڤیلایەکی دەرەوەی شاردا ، دە شەوو دە ڕۆژ دەمێننەوەو هەریەکەیان ڕۆژی چیرۆکێك دەگێڕنەوە . لەبەرەوە کتێبەکەی ناوی «دیکامیرۆن»ی لێ نرا کە بە زمانی لاتینی واتای «یادداشتی دە ڕۆژ » دەگەیەنێ .

Institut kurde de Paris

له به‌ر رووناکی وته‌که‌ی سه‌ره‌کی فه‌رمانده ((صدام حسین))دا ...

راستی وه‌ک ره‌نگی راستی

به‌ر له‌هه‌مووشتێ ، من‌یه‌کێك بووم له‌وکارگێرانه‌ی ، ده‌زگاکه‌مان، که به‌گه‌رم به‌خێرهاتنی سه‌ره‌ك صدام حسین‌م کردو له‌قسه‌کانیا دڵنیام کرد که نووسه‌روو رۆشنبیری کوردی وازۆرن که شانازی به‌کوردایه‌تیه‌وه ده‌که‌ن ئه‌م حاڵه‌ته ، به‌حاڵه‌تی پته‌وکردنی یه‌کیتی نیشتمانی عیراق وه‌ده‌گرن‌و هه‌ڵس‌وکه‌وتی له‌گه‌ڵ ده‌که‌ن‌و پێ‌ی موانه‌شی هه‌ر راسته شانازی کردن به‌عیراقییه‌ته‌وه‌و له‌سایه‌یدا کوردایه‌تیمان گه‌شه‌دار ده‌بێت‌و ئه‌مه هه‌ڵویستیکی به‌باوه‌ڕانه‌یه‌و سڵ‌کردنه‌وه لێ‌ی شه‌رمه‌و ... که‌متۆزێک ده‌رباره‌ی بووتری لایه‌نێکه له‌که‌م هوشیاری . ئه‌وه‌ی من لێره‌دا ده‌مه‌وێ دووپاتی بکه‌مه‌وه ، به‌هوی ئه‌و رۆژگارو باره‌پڕ گرێیه‌ی نیشتمانی کوردی له‌عیراقدا پیا تێپه‌ڕیوه‌و له‌به‌ر ئه‌و گه‌ردو باره قورسه‌ی رابووردوی که هێشتا له‌سه‌ری لانه‌چوه ، دیسان نه‌نگی نیه، باوه‌ڕی‌وا له رۆژگارێکی وادا ، ئاسان نه‌بێ . به‌ڵکو هه‌ندێ جار له‌لایه‌نی هه‌ندێ ده‌سته‌و باوه‌ڕی پێچه‌وانه‌وه ، مادده‌ی بازرگانی‌و نانه‌دان بێ له هه‌ڵگرانی ئه‌م جۆره بیروباوه‌ره ، به‌تایبه‌تی ئه‌و ئه‌رزیه‌ته‌ی ئه‌وانه متمانه‌ی په‌رده‌کان له به‌بسته‌که‌یانا «هورژاندنی عاتیفه» ی ئه‌و خه‌ڵکه‌یه له‌ژێر بارێکی نه‌فسی گرانی رابووردوی پڕ ئیش‌و ئازار رزگاری نه‌بووه ، من ، وه‌لێم ببورن خۆم ده‌که‌م به‌نموونه ، وتارێکم له « هاوکاری »دا به‌ناونیشانی «به چرپه یان به ده‌نگی به‌رز» بڵاوکرده‌وه ، کورته‌ی ئه‌و ووتاره ده‌ڵێم. « ولاته‌که‌مان و گه‌له‌که‌مان به کوردو عه‌ره‌به‌و که‌مایه‌تیه‌کانیه‌وه رووبه‌رووی په‌لامارێکی هێزی سه‌له‌فی کۆنه‌په‌رست‌و ره‌گه‌زپه‌رست بووه ، که ترسی ئه‌م په‌لاماره ، سه‌ربه‌ستی‌و سه‌ربه‌رزی‌و مافو رێبازی ژیانی بیناکراوی ولات‌و گه‌له‌که‌مان ده‌گرته‌وه ، به هه‌ر بارێکا لێکی ده‌ده‌یته‌وه‌و به‌راورد ده‌که‌ی ، ئه‌م حاڵه‌ته‌ی ئیستای گه‌لی ئێمه‌ی تیا ده‌ژی به به‌راورد له‌حاڵی ئه‌و گه‌لانه‌ی رژێمه‌که‌یان په‌لامارمان ده‌دا ، که‌مترین ئه‌رکی شه‌ره‌فمه‌ندی‌و هه‌ست به نیشتمانی په‌روه‌ریمان ئه‌وه‌یه دژێ بین‌و به‌رگری له‌ئۆمه‌تی عیراق بکه‌ین) .... ئه‌م رستانه ، له‌ماوه‌ی مانگو زیاتریشدا به هه‌زارو یه‌ك جۆر هه‌ڵگه‌ڕایه‌وه ، هه‌مه‌جۆر ناوو ناتۆرمو قسه‌ی سه‌یرم به‌رامبه‌ر کرا ، به‌ڵام ، مه‌سه‌له باوه‌ره یان بازرگانی ؟ مه‌سه‌له باوه‌ره ، له‌مێژووی هیچ که‌س‌و لایه‌ن‌و گه‌لێکی شه‌ره‌فمه‌ندو سه‌ربه‌رزدا رووی نه‌داوه رازی بێ ولاته‌که‌ی له‌لایه‌ن هه‌ر که‌سێك‌و هه‌ر هێزێکه‌وه بێ له‌ده‌ره‌وه‌ی سنووری ولاته‌که‌یه‌وه په‌لاماری بدات‌و نه‌ك هه‌ر په‌لاماری بدات به‌ڵکو بیه‌وێ ویرانیکا ... زه‌لیلی کات ، بیکا به پاشکوی خۆی .

ده‌گه‌ڕێمه‌وه سه‌ر ئه‌وه‌ی ، له به‌ر رووناکی ئه‌و ته‌یه‌ی سه‌ره‌ك صدام حسین‌دا ، ده‌بێ رووناکی بخه‌ینه سه‌ر زۆر لایه‌نی راستی ژیانمان‌و به‌مه‌نطقی عه‌قل نه‌ك ته‌نیا عاتیفه قسه بکه‌ین .. به‌راورد بکه‌ین له‌سوودی ئینسانی کورد ، به هه‌موو پاکی‌و گه‌وره‌یی‌و سه‌ربه‌رزی ئه‌و ئینسانه‌وه ... دوور ته‌نیا له گیر خواردن له کوشه‌یه‌کی ته‌نگدا ... وه بۆ ژماره‌ی داهاتوو .

● عبدالله عباس ●

له ده‌زگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردیدا

کۆبوونه‌وه‌یه‌ك بۆ دانانی به‌رنامه‌ی کاری رۆشنبیری

له‌به‌ر رووناکی وته به‌نرخه‌که‌ی سه‌ره‌کی فه‌رمانده‌دا

رۆژی دووشه‌مه‌ی رابووردو ، له هولی کۆبوونه‌وه‌کانی ده‌زگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردی ، کۆبوونه‌وه‌یه‌کی فراوان به‌سترا بۆ لێکۆڵینه‌وه‌ی ئه‌و ئه‌رکانه‌ی ده‌که‌وێته سه‌ر ئه‌م ده‌زگایه‌و رۆژنامه‌و گۆڤاره‌کانی‌و به‌رێوه‌به‌رایه‌تی رۆشنبیری، له‌به‌ر رووناکی ئه‌و ووته میژووییه گرنگه‌ی سه‌ره‌کی فه‌رمانده صدام حسین له کاتی لێکۆڵینه‌وه‌ی به‌رنامه‌ی کاری ده‌زگاکه‌دا ، هه‌فته‌ی رابووردو ئاراسته‌ی کرد .

له‌م کۆبوونه‌وه‌یه‌دا ، که هه‌موو کارگێرانی به‌رێوه‌به‌ریه‌تی رۆشنبیری‌و ده‌سته‌ی نووسه‌رانی رۆژنامه‌ی «هاوکاری»و هه‌ردوو گۆڤاری « به‌یان » ـو «رۆشنبیری نوێ» ئاماده‌یی‌بوون ، به‌رێز به‌رێوه‌به‌ری گشتی ده‌زگاکه‌مان مامۆستا مصلح جه‌لالی ئه‌وه‌ی دووپات‌کرده‌وه که ئاماده بوونی سه‌ره‌کی فه‌رمانده‌و رابه‌ری ره‌وتی سه‌رکه‌وتوومان صدام حسین له لێکۆڵینه‌وه‌ی به‌رنامه‌ی کاری ده‌زگاکه‌مان ، جێگای شانازی بزوتنه‌وه‌ی رۆشنبیری کوردی به گشتی‌و ده‌زگاکه‌مان به‌تایبه‌تی‌و ئه‌و ووته به نرخه‌ی سه‌ره‌کی فه‌رمانده ئاراسته‌ی کرد به‌رنامه‌ی کارو تیشکی رێگامان ده‌بێ له هه‌ر هه‌نگاوێکی داهاتوومانه‌دا به‌ره‌و بره‌و دان به‌بزوتنه‌وه‌ی رۆشنبیری گه‌له‌که‌مان به‌و رێگایه‌دا که یه‌کیتی نیشتمانیمان پته‌وتر ده‌کات‌و له ژێر ده‌واری گه‌وره‌ی عیراقدا که ئالای هه‌رمه‌زن ئالای عیراق‌و عیراقیه‌تی به‌سه‌ره‌وه ده‌شه‌کێته‌وه .

هه‌روه‌ها به‌رێز به‌رێوه‌به‌ری گشتی ده‌سته‌ی نووسه‌رانی رۆژنامه‌و هه‌ردوو گۆڤاره‌که‌و به‌رێوه‌به‌ریتی کاروو باری رۆشنبیری بانگ کرد بۆ زیادکردنی ته‌قه‌للاو دانانی به‌رنامه‌یه‌کی خه‌ست له لای ده‌سته‌ی نووسه‌رانی رۆژنامه‌که‌و هه‌ردوو گۆڤاره‌که‌و به‌رێوه‌به‌ریتی رۆشنبیری دابنرێ بۆ به‌جێ هێنانی هه‌موو راسپارده‌کانی سه‌ره‌کی فه‌رمانده‌و پته‌وکردنی هاوکاری زیاتر له‌گه‌ڵ خاوه‌ن قه‌ڵه‌مه دڵسۆزه‌کانی گه‌له‌که‌مان له پێناوی به‌جێهێنانی ئه‌م مه‌به‌سته‌داو به‌تایبه‌تی ده‌سته‌ی نووسه‌رانی رۆژنامه‌و گۆڤاره‌کان باس‌و لێکۆڵینه‌وه‌ی مه‌وزوعی ده‌رباره‌ی وه پرشنگداره‌کانی سه‌ره‌کی فه‌رمانده بڵاوبکه‌نه‌وه‌و کۆڕو کۆبوونه‌وه بۆ ئه‌م مه‌به‌سته بکرێ .

هه‌روه‌ها له کۆبوونه‌وه‌که‌دا باس له راسپارده‌کانی به‌رێز وه‌زیری رۆشنبیری‌و راگه‌یاندن‌و به‌رێزان هه‌ردوو جێگری وه‌زاره‌ت ده‌رباره‌ی به‌رنامه‌ی کاری ده‌زگاکه‌مان کراو بریاری تایبه‌تی ده‌رباره‌ی چۆنیه‌تی راپه‌راندنیان درا .

ئه‌مه‌و کۆبوونه‌وه‌که نزیکه‌ی سێ سه‌عاتی خایاند .

لەرۆژی ئافره‌تاندا

ده‌زگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردی رێزی ئافره‌ته رۆژنامه‌نووس‌و کارگێره‌کانی ده‌گرێ

سه‌ره‌تای هه‌فته‌ی رابووردو ، له هوڵی ده‌زگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردی ، ئاهه‌نگێکی خنجیلانه به‌بۆنه‌ی رۆژی ئافره‌تانه‌وه سازکرا ، له‌م ئاهه‌نگه‌داو به‌م بۆنه‌یه‌وه ، ژماره‌یه‌ك له ئافره‌تانی ده‌زگاکه رێزیان لێ‌گیرا .

له سه‌ره‌تای ئاهه‌نگه‌که‌دا، مامۆستا مصلح جه‌لالی به‌رێوه‌به‌ری گشتی ده‌زگاکه، پیرۆزبایی له ئافره‌تان کرد به‌م بۆنه‌یه‌وه هه‌روه‌ها ئه‌وه‌ی دووپات کرده‌وه ، که له سایه‌ی رێبازی شۆڕشی ١٧-٣٠ ته‌موزی پیرۆزدا ، ئافره‌ت له عیراق پایه‌یه‌کی به‌رزی رێزو بایه‌خ‌پێدانی مرۆڤایه‌تی وه‌رگرتوه ، به‌رامبه‌ر به‌مه ، ئافره‌تی عیراقیش سه‌لماندی که شایانی ئه‌و رێزه‌یه ، به‌تایبه‌تی تا له‌م رۆژگاره‌ناسکه‌ی که ولاته ئازیزه‌که‌مانی پیا تێ ده‌په‌ڕی‌و به‌ره‌نگاری ده‌ستدرێژی ناره‌وای حوکمڕانی راچاو برسیه‌کانی ئاران ده‌داته‌وه ، له‌م جه‌نگه‌دا ، ئافره‌تی عیراق ، توانی ده‌وری پیرۆزی خۆی له پشتیوانی سه‌رکه‌وتنه‌مه‌زنه‌کانماندا ببینی به‌وه‌ی مه‌ودای کارکردنی له کارگه‌و ده‌زگاو قوتابخانه‌یان گرته‌وه که له به‌ره‌کانی جه‌نگدا به‌رگری له سه‌ربه‌رزی عیراق ده‌که‌ن .

دیسان باسی ئه‌وه‌ی کرد که ئافره‌ته‌کانمان له‌م باره‌ی ره‌وتی شۆڕشی سه‌رفرازماندا نیشانه‌ی هه‌ره رووناکی مرۆڤی نوێی شۆڕشن بۆیه چه‌نده شانازیان پێوه بکرێ شایانی خۆیانه .

ئه‌مه‌و دوای دابه‌شکردنی دیاری به‌سه‌ر ئافره‌ته‌کاندا ، شیرینی به‌م بۆنه‌یه‌وه دابه‌شکراو ئاهه‌نگه خنجیلانه‌که جێگای ره‌زامه‌ندی هه‌موان بوو .

له‌به‌ر رووناکی به‌شداربوونی سه‌ره‌کی فه‌رمانده صدام حسین‌دا له‌لێکۆڵینه‌وه‌ی به‌رنامه‌ی کاری ده‌زگاکه‌ماندا :

وشه‌ی پیرۆزی کوردی له ژێر ئالای گه‌وره‌ی عیراقدا ده‌گه‌شێته‌وه

● مصلح جه‌لالی ●

● ده‌زگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی که له یه‌که‌م رۆژی دروست‌بوونیه‌وه وه‌ك هه‌موو لایه‌نه‌کانی تری گه‌لی کوردمان له لایه‌ن سه‌رکردایه‌تی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی ته‌موزی مه‌زنه‌وه بایه‌خی پێ‌دراوه‌و ئه‌رکی ده‌رکردنی دوو گۆڤاری مانگانه‌و رۆژنامه‌یه‌کی هه‌فتانه‌و له چاپدانی به‌رهه‌می رۆشنبیران‌و ده‌وڵه‌مه‌ندکردنی نامه‌خانه‌ی کوردی‌ی گرتۆته ئه‌ستۆی خۆی زۆر به شانازی‌یه‌وه شان‌به‌شانی ئێزگه‌و ته‌له‌فزیۆن‌و گۆڤارو رۆژنامه‌ی تری کوردی وه‌ك بڵێسه‌یه‌کی هه‌میشه گه‌ش مێشکی هه‌موو کوردێك له ناوخۆو ده‌ره‌وه‌ی عیراقی خۆشه‌ویستماندا عیراقی کوردو عه‌ره‌ب گه‌ش ده‌کاته‌وه‌و خۆی ماندوو ده‌کات‌و تائێستاکه چه‌ندان کۆڕی رۆشنبیری بۆ شاعیرو چیرۆکنووس‌و هونه‌رمه‌ندانی کورد به‌ستووه‌و ده‌ستی رێزی لێ‌ناون‌و ئه‌م دڵسۆزی‌یه‌ی سه‌رکردایه‌تی شۆڕش به گشتی به میلله‌تی عیراقمان‌و به‌تایبه‌تی به گه‌لی کوردو سه‌ردانه‌که‌ی به‌رێز سه‌ره‌کی فه‌رمانده صدام حسین له‌و کۆڕه‌دا که بۆ باسکردنی به‌رنامه‌ی کاری ده‌زگاکه‌مان به‌سترابوو قسه به نرخه‌کانی جێ‌ی ئه‌وپه‌ڕی شانازی‌یه‌و رێگه زیاتر له به‌رده‌می هه‌موو نووسه‌رو هونه‌رمه‌ندێکی کوردا خۆش ده‌کات‌و ئه‌مه‌ش ئه‌وپه‌ڕی یارمه‌تیه که له لایه‌ن سه‌رکردایه‌تی شۆڕشه‌وه به‌رامبه‌ر به رۆشنبیری‌و به‌رامبه‌ر به گه‌لی کوردو به‌رامبه‌ر به میلله‌تی عیراق وه‌ك یه‌کێتی‌یه‌ك‌و وه‌ك پته‌وکردنی برایه‌تی‌و وه‌ك پارێزگاری ماف‌و گه‌شه‌سه‌ندووی‌و سه‌ربه‌ستی‌و به‌ختیاری میلله‌ت‌و خاکی عیراق ده‌درێ‌و ئه‌م سه‌ردانه‌ی سه‌ره‌کی به‌رێز زیاتر هانمان ده‌دات چ ئێمه که ده‌زگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردین‌و چ نووسه‌ران‌و رۆشنبیران‌و هونه‌رمه‌ندانی کورد بۆئه‌وه‌ی زیاتر باڵی کاری پیرۆزی لێ‌هه‌ڵمالین‌و خزمه‌تی وشه‌ی کوردی‌و سه‌ربه‌ستی عیراق‌و پاراستنی هه‌موو ئه‌و ده‌سکه‌وتانه‌مان بکه‌ین که له سایه‌ی شۆڕشی ١٧ - ٣٠ی ته‌موزی نه‌مردا ده‌ستمان که‌وتووه‌و هه‌رگیز رێگه‌یه‌دا گیرکار نه‌ده‌ین چاوببڕێته سه‌ربه‌خۆیی‌و کامه‌رانی میلله‌ت‌و خاکی عیراق‌و هه‌موو ده‌م هه‌وڵی ئه‌وه بده‌ین که به نووسین‌و به‌شیعرو به چیرۆك‌و به‌و هونه‌ره‌ی که هه‌یه وه‌ك دڵسۆزێك وه‌ك به‌رگری کارێکی به توانا تر به‌شداری ئه‌م جه‌نگه ره‌وایه‌مان بکه‌ین که له لایه‌ن رژێمی بێ‌مێشکی ئێرانه‌وه به‌سه‌رماندا سه‌پێنراوه‌و باشتر ئه‌و بڵێسه‌ی رۆشنبیری‌و پێشکه‌وتنه به‌رزبکه‌ینه‌وه که رێگه‌ی هه‌موو کوردێکی عیراقی‌و کورده‌کانی ولاتانی ده‌وروپشتی عیراق رووناك ده‌کاته‌وه‌و یارمه‌تیان چاکتر ده‌دات بۆ ئه‌وه‌ی هه‌میشه ئه‌و گیان‌و ئه‌و بیره رووناکه‌بن که ئیمپریالیزم‌و زایۆنیزم‌و کۆنه‌په‌رست‌و نه‌زانان لێیان بترسن‌و ئه‌و رابه‌رو نیشتمان په‌روه‌رو کورده جگه‌رسۆزانه بن که رابه‌ری وشه‌ی پیرۆزی کوردی بن‌و وه یان رژێمی خله‌فاوی وه‌ك رژێمی ئێران‌و داروده‌سته‌و دۆسته‌کانیان لێیان بسڵه‌مێنه‌وه‌و له ده‌دوری سه‌رکردایه‌تی دڵسۆزانه‌ی به‌رێز سه‌ره‌کی فه‌رمانده صدام حسین کۆببنه‌وه‌و پشتی بگرن تاکو ولات بپارێزن‌و رۆشنبیری میلله‌تی ئه‌م عیراقه‌و شادمانی‌و په‌ره‌سه‌ندی نیشتمانی خۆشه‌ویستمان بێ‌وچان دوژمنانی ئاسایش‌و خۆشگوزه‌رانی پێشکه‌وتن‌و سه‌رفرازی بسڵه‌مێنێته‌وه‌و بتوقێنێ .

به‌شداری‌کردنی به‌رێز سه‌ره‌کی فه‌رمانده له باسکردنی به‌رنامه‌ی کاری ده‌زگاکه‌ماندا زیاتر زیندووکردنه‌وه‌ی که له‌پووری نه‌ته‌وایه‌تی‌و یارمه‌تیدانی هه‌موو کوردێکی دڵسۆزه که بیه‌وێ خزمه‌تی یه‌کێتی عیراق‌و رۆشنبیری‌و به‌رزی‌و ئاشتی‌و خۆشی ئه‌م ولاته‌مان بکات‌و خزمه‌تی هه‌موو هێزێکی پێشکه‌وتنخوازی جیهان بکات ، چونکه هاتنه‌که‌ی سه‌ره‌کی فه‌رمانده‌و ئه‌وه وته پیرۆزه‌ی ئاراسته‌ی کرد چه‌ند راستیه‌کی دره‌وشاوه‌ی هێنایه کایه‌وه که ده‌بێ به‌رنامه‌ی کاری ئێمه‌و هه‌موو رۆشنبیرێکی دڵسۆزبێ .. ئه‌وه‌یش دووپات کردنه‌وه‌ی ئه‌و راستیه بووه که به‌رنامه‌ی شۆڕش ئه‌وساو تا ئیستاش ئه‌وه‌یه ئۆتۆنۆمی سه‌ره‌تای ره‌وتێکی ئیجابیه له یه‌کێتی نیشتمانیداو بیناکاری‌و به‌رپرسیاری ناوکۆیی دوور له گرێ‌کانی رابووردو . له‌به‌رئه‌وه کوردیمت له‌م ره‌وته‌دا بارێکی لمباری له‌به‌رده‌مه بۆ گه‌شه‌سه‌ندن‌و

بروانه ل : ٧

شیعرو نه‌ورۆز له رانیه

له ماوه‌ی هه‌فته‌ی داهاتودا لیژنه‌ی رۆشنبیری مه‌لبه‌ندی لاوان له رانیه ، میهره‌جانێکی شیعری به بۆنه‌ی جه‌ژنی نه‌ورۆزی پیرۆزه‌وه بۆ شاعیره لاوه‌کانی رانیه ساز ده‌کات ، میهره‌جانه‌که له هوڵی مه‌لبه‌ندی لاوان ده‌بێ .

هه‌واڵێکی هونه‌ری

به چاودێری به‌رێز محمد محی‌الدین جێداری ئه‌میندارى گشتی رۆشنبیری‌و لاوانی ناوچه‌ی کوردستان ، به‌رێوه‌به‌رایه‌تی رۆشنبیری جه‌ماوه‌ری له هه‌ولێر ، پێشانگایه‌کی تایبه‌تی به به‌یکه‌ر تاشین بۆ به‌رهه‌مه‌کانی هونه‌رمه‌ند « نظیر محمود خه‌یلانی » کرده‌وه ....

جیهانی ره‌نگاوره‌نگ

کاترین دونۆڤو فلیمێکی نوێ

کاترین دونۆڤ ، ئه‌و ئافره‌ته‌ی که له رواڵه‌ت‌و سیمایا تافی لاوێتی بیست ساڵه‌و جوانی‌و ناسکی ئه‌م ته‌مه‌نه‌و هێزو دڵنیایی تیا به‌دی ده‌کرێ هه‌رچه‌نده خۆی‌داوه له چل ، وه‌ك براده‌رێکی وتی له کۆنکرێتی پته‌ویش پته‌وتره . له‌م فلیمه تازه‌یه‌دا که ناوی « ئه‌فریقایی »یه کاترین دونۆڤ ئه‌وه‌شی ده‌رخست که ئافره‌تێکی به وره‌و به‌رگه‌گره‌و هه‌ر به راستی له کۆنکرێتی پته‌و ده‌چێ .

رۆژ به‌رۆژ به هه‌موو که‌سێکی ده‌سه‌لمێنی که تا گه‌وره‌تر بێ مه‌زن‌تر ده‌بێ ..

به‌ره‌و ئۆسکار

مه‌دالیه‌کانی تۆپی ئاڵتونین هه‌میشه رێ به‌ره‌و مه‌دالیه‌ی ئۆسکار ده‌که‌نه‌وه‌و له سه‌دا حه‌فتای ئه‌وانه‌ی یه‌کێ له‌م مه‌دالیه‌یان ده‌ستکه‌وتوه گه‌یشتوون به ئۆسکاریش .

فلیمی «غاندی» له تۆپی ئاڵتونیندا پێنج مه‌دالیای وه‌رگرتوه ، باشترین فلیمی بێگانه ، باشترین ده‌رهێنان،

ده‌مانچه‌ی چه‌سپ‌کردن

له‌پێناوی ئاسانکردنی ئیش‌و زیادکردنی به‌رهه‌مدا یه‌کێ له ده‌زگا پیشه‌سازی‌یه‌کان ئامێرێکی تازه‌ی دروست‌کردوه له ده‌مانچه ده‌چی‌و ئیشه‌که‌ی ئه‌وه‌یه شت‌ومه‌ك چه‌سپ بکا وه‌ك پێچرابێته‌وه یا به سرێش قایم کرابێ .

ئه‌م ده‌مانچه‌یه زۆر به‌که‌ڵکه چونکه سووکه هه‌ر کیلۆونیوێکه‌و حازربه‌ده‌سته‌و به ئاره‌زووی خۆت ده‌توانی سه‌ره‌که‌ی بگۆڕی به‌و سه‌ره‌ی بۆ جۆری ئیشه‌که ده‌ست‌بدا .

له سه‌عاتێکیشدا ده‌توانێ ٢ر٣ کیلۆگرام جه‌وی یا سرێش ته‌واو بکا .

ده‌زگای رۆشنبیری‌و بڵاوکردنه‌وه‌ی کوردی

هاوکاری

به‌غداد : شه‌قامی ((الخلفاء)) / ته‌له‌فۆن : ٨٨٧٥٧٩٥

مه‌یدانی ((الخلاني))

پێنج خه‌ت

Institut kurde de Paris

لە «نەورۆزی» ئەمساڵدا، گەلی کوردمان دڵسۆزی بۆ رابەری رەوتی شۆڕشی عیراقی سەرکەوتوو نوێ دەکاتەوە

لە رۆژی ٢١ی ئەم مانگەوە ، سەرتاپای گەلی عیراق ، لە ئاهەنگ گێڕانو خۆشیو شادی سەرکەوتنە گەورەکانی رەوتی شۆڕشی سەرکەوتووی عیراقداو لە « هەفتەی قادسیەی صدام »دا دەژی . ئەم بۆنە پیرۆزە ، بایەخی بەلای سەرجەمی گەلی عیراقەوە ، لای ئێمەی گەلی کورد لە عیراقدا ، دووجار شادیو دوو جار شانازی پێوە دەکرێ ، چونکە رێکەوتی نەورۆزی جەژنی نەتەوایەتی کوردو جەژنی سەرجەمی گەلی عیراقە ، کە ئەمەش یەکێك بوو لەو دەستکەوتە مەزنانەی سەرکردایەتی شۆڕشی ١٧-٣٠ تەموزی پیرۆز بۆ گەکەمانی بەدی هێنا .

لە جەژنی نەورۆزی پیرۆزدا ، لە هەفتەی « قادسیەی صدام »ی بەڵگەی سەربەرزیو سەربەستیو ئازایەتیو رەسانایەتی گەلی عیراقدا ، هەموو هێزو توانای بەهرەیەکی شەرەفمەندی ئەم عیراقە، هەر لە منداڵەکانیەوە ، ئافرەتو پیاو ، پیرو هەموو رۆڵەیەکی بەوەفاو دڵسۆز ، بەڵێن نوێ دەکەنەوە بۆ سەرکردەو رابەری رەوتی سەرفرازمان ، کە هەمووان، لەژێر ئاڵای هەرە مەزنی عیراقدا ، بەرەو پێشەوە برۆن ، هێزو تواناو ئارامو خۆراگرتن ، لە هێزو تواناو ئارامو خۆراگرتنی سەرکردەو رۆڵەکەیان صدام حسین وەردەگرنو گەلی عیراق هەر بەرەو پێشەوە دەرواتو ناگەڕێتەوە ، ئەم عیراقە خۆشەویستە، لوتکەی چیا بڵندەکانی کوردستان ، پێدەشتی ناوەراستو بیابانی خوارووی ، هەموو تیشکی سەربەرزیو سەرفرازیو سەرکەوتنە ، لەژێر یەك رەشماڵی رەنگاو رەنگا گەلەکەی بنیات دەنێ، کار دەکات ، رۆڵە پازوو پۆڵاینەکانیشی لە سەر سنووری رۆژهەڵات مەردانە بەرگری لەو رەوتە مێژوویە دەکەن کە بۆ ئەوەهەستاوەتەوە ، بڕوات ، هەر بەرەو پێشەوە بڕواتو ئاڵای سەرکەوتنمان هەمیشە بەرز بشەکێتەوە .

• هاوکاری •

گەلی عیراق لە سایەی سەرکەوتنەکانی «قادسیەی صدام»دا ئاهەنگ دەگێڕێت

لەم ژمارەیەدا

• لەجیاتی سەرەکی فەرماندە صدام حسین هاوڕێ سعدی مهدی صالح بەشداری ئاهەنگەکانی نەورۆزی مەلبەندی ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان دەکات ل ٢ .

رۆژنامەیەکی هەفتانەیە

هاوکاری

التضامن

ساڵی ١٩٧٠ دامەزراوە

دەزگای رۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی

سەرەکی ئەنجومەنی کارگێڕیو سەرنووسەر

مصلح مصطفی جلالی

• پێنج شەممە ١٩٨٣/٣/٢٤ ژمارە ٦٨٠ •

١٢ لاپەرە

بە ٥٠ فلسە

• الخميس ١٩٨٣/٣/٢٤ العدد ٦٨٠ •

سڵاوی رێزنان بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین لە جەماوەری ناوچەی کوردستان

بەڕێز سعاد حبیب تالەبانی سەرەکی ئەنجوومەنی ڕاپەڕاندنی ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان بە وەکالەت رێزنانی جەماوەری گەلی کوردمانی دووپات کردەوە بۆ بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین بۆ ئەو بایەخە تایبەتی یەی کە بە ناوچەی کوردستانی دەداتو بەرزکردنەوەی رادەی جەماوەرەکەی .

شادیو خۆشیی جەماوەری ناوچەکەی دەربڕی سەبارەت بەوەی کە بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین ، هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی سەرکردایەتی ی هەرێمایەتی ئەمینداری نهێنی ی نووسینگەی رێکخراوی سەرووی حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی ناردووە بۆ ئامادەبوون لە ئاهەنگەکانی پارێزگای هەولێردا بە بۆنەی جەژنی نەورۆزەوە کە بۆنەیەکی ترە جەماوەری گەلی کوردمان تێیدا کۆبوونەوەی خۆی لە دەوری سەرکردایەتی مێژوویی و یەکبوونی لەگەڵ هێزە چەکدارەکانماندا دووپات دەکاتەوە بۆ بەرەنگاربوونەوەی دەستدرێژی ی ڕژێمی رەگەزپەرستی ئێران .

بەڕێز سعاد حبیب تالەبانی هەروەها ووتی .. سەرەکی بەڕێز نوێنەرێکی لە جیاتی خۆی ناردووە بۆ ئامادەبوونی ئەم ئاهەنگانە کارتێکردنێکی باشی گەورەی هەبووە لەلای جەماوەری ناوچەکە کە بەوپەڕی توندیو سووربوونەوە لە پشتی سەرکردایەتی یە داناکەیەوە راوەستاوە بۆ جێبەجێ کردنی هەر ئەرکێك پێی رابسپێررێت .

سەرەکی ئەنجومەن بەوەکالەت ئەو ئەنجامە باشانەی بایەخەکانی بەڕێز سەرەکی فەرماندە صدام حسین بە ناوچەکەی دەدات ، باس کردوون ، کە بەوپەڕی کاریگەری یەوە رێرەوی ئۆتۆنۆمی ی دەوڵەمەند کردووەو دامودەزگاکانی پەرەپێداون ، سەرەڕای پەرەدان بەو ڕاپەڕینە سەرتاپاگیری یەی کە ناوچەکە بە خۆیەوەی دیوە .

هێزەکانمان دەستی دڵێرانە لە دوژمن دەوەشێنن

هێزە چەکدارە بەجەرگەکانمان کە بەشداری رۆڵەکانی گەلە مەزنەکەمان دەکەن بە ئاهەنگ گێڕان بە بۆنەی هەفتەی قادسیەی صدامەوە پەیمان بە خواو گەلو نیشتمانو سەرکردەدەدەن هەر لە سەنگەری تێکۆشاندا بەردەوام بن بۆ بەدەستخستنی سەرکەوتنی نوێتر لە سەرخاكو لە دەریاو لە ئاسماندا دژ بە هێزەکانی خومەینیی کینەلەسكو گومانلێکراو ، تاکو چۆك دادەداتو ددان بە مافەکانماندا دەنێت ، ئەمەولە ماوەی ئەم هەفتەیەدا ،هێزە نەبەردەکانمان دەستی دلێرانەیان لە سەنگەرو هێزەکانی دوژمن وەشاندووەو ، چالاکی ی ئەم ماوەیان بەم جۆرە بووە .

فرۆکەکانی هێزی ئاسمانیمان ، لەم هەفتەیەدا سێ جار هێرشیان بردووەتە سەر سەنگەرو بنکەو شوێنە-کانی سوپای دوژمن لە کەرتی ژووروو و ناوەڕاستو ڕۆژهەڵاتی میسانو ڕاستەوخۆ پێکاویانن و زیانی زۆرتری سەروماڵییان لێداون . زیانەکانی دوژمنیش لەم ماوەیەدا بەم چەشنە شەست بووە .. سی کوژراو لە هەموو بەرەکانی جەنگدا ، ئاگرتێبەردانی پێنج کۆمەڵ تەقەمەنی ، تێکشکاندنی نۆ ئۆتۆمبیلو سێ تۆپخانەو یەك موۆشەك هاوێژی لوولەیی و ڕووخاندنی یەك ڕووانگەی دوژمنو، وێران کردنی دە سەنگەری چەكو سەربازی دوژمن ، سەرەڕای دۆزینەوەی چەندین چەکی قورسو سووك کە هێزەکانی دوژمن لە شەڕەکانی ئەوسادا بەجێیان هێشتوون .

وەزیری رۆشنبیری و ڕاگەیاندن :

سوورین لەسەر ئاشتیو ستایشی بەیاننامەکەی ئەنجوومەنی نیشتمانی بەرگری دەکەین لە ئێراندا

بەڕێز لطیف نصیف جاسم وەزیری رۆشنبیریو ڕاگەیاندن دوابەدوای ئەو بەیاننامەیە کە ئەنجومەنی نیشتمانی بەرگری لە ئێرانا لە ڕۆژی ١٣ی مارتی ١٩٨٣دا بڵاوی کردەوە وتەیەکی دا بە ئاژانسی دەنگوباسی عیراقو تیایاوتی :

بە شێوەیەکی گشتی ئەو بەیاننامەیە لەگەڵ گیانی ئەو گفتوگۆیەدا دەگونجێ کە بەڕێز طارق عزیز جێگری سەرەك وەزیران لە ڕۆژی ٩-١-١٩٨٣دا لە پاریسدا کردی لەگەڵ مسعود ڕەجەوی بەرپرسیاری ئەنجومەنی نیشتمانی بەرگری لە ئێرانا کە ئارەزووی گەلانی عیراقو ئێرانی دەردەخست لە ژیانێکی ئاشتیو ئاسوودانە لە نێوانا بێ دەست خستنە ناو کاروباری یەکتر . هەروەها بەیاننامەکە ئەوەی دووپات کردەوە کە بەردەوامبوونی رژێمی ئێران لەسەر دەستدرێژیو دەستوەرانە ناو کاروباری ناوخۆوە هۆی سەرەکی جێگیر کردنی ئاشتی یە بۆ ئەم دووگەلە .

بەم پێیە ئێمە ئەو دەستپێشخەری یەی ئەنجومەنی نیشتمانی بەرگری ستایش دەکەینو ئامادەیی عیراق دەردەبڕین بۆ هاوکاری لەگەڵ ئەنجومەنی نیشتمانی بەرگریو هەر ئێرانییەکی تر کە حەز لە دامەزراندنی پێوەندی یەکی ئاشتی یانەدا بکا لە نێوان ئەم دوو وڵاتە دراوسێیەدا .

وەزیری بەڕێز وتی هێشتا کاتی ئەوە نەهاتوە لەسەر ئەو خاڵانە بدوێین کە لە بەیاننامەکەدا هاتوونو باسی چۆنیەتی دامەزراندنی ئاشتی دەکەن لە نێوان هەردوو وڵاتدا چونکە شتی وا ناکرێ لە بەیاننامەدا ڕێ بکەوین لە سەری بەڵکو پێویستیان بە لێکۆڵینەوەی هاوبەش هەیە. عیراق ئامادەیە بۆ ئەوەی بە گیانێکی پڕ هەستەوە لێیان بکۆڵێتەوەو بگاتە ڕێکەوتنێك لەگەڵ ئەنجومەنی نیشتمانی بەرگریو هەر لایەکی ئێرانیی تردا کە بە ڕاستی حەزی لە دامەزراندنی ئاشتی هەبێ لە نێوان هەردوو وڵاتدا .

عیراق دووپاتی دەکاتەوە کە ئاشتی ڕەواو بەردەوام دەبێ لەسەر ڕێزگرتنی مافی ڕەوای هەردوو لا بنیات بنرێو دەبێ هیچ دەستکەوتێك بەهۆی هێزەوە نەدرێ بە هیچ لایەو ئەو کاروبارانەی کە هێشتا چارە نەکراون دەبێ لە ڕێگای قانوونی نێو دەوڵەتانەوە چارە بکرێن لەگەڵ ئەوەی کە ڕەوتی مێژوویی ئەم گیروگرفتو ئەو بارو دۆخانەی هەیانە بخرێنە بەرچاو .

جێگری شای سعوودیە

گەل بە توندی پشتی سەرەك صدام حسینی گرتووەو عیراق توانایەکی گەورەی جەنگکردنی هەیە

کوێت ـ ٢٢ ـ ئا.ژ.ع : خاوەن شکۆ میر عبداللە کوڕی عبدالعزیز جێگری شای عەرەبستانی سعوودی یەکەمین جێگری سەرەك وەزیران وا باسی بەرەی ناوخۆی کردووە لە عیراقدا کە بەرەیەکی بەهێزو یەکگرتووی پتەوەووتوویەتی عیراقی یەکان بۆ داکۆکی کردن لە نیشتمانەکەیان ئامادەی مردننو .. پشت گرتنێکی توندیشی هەیە لە سەرەك صدام حسین لە لایەن گەلەوە .

میر عبداللە لە دووانێکدا بۆ ڕۆژنامەی (سیاسە)ی کوێتی ووتوویەتی لە بەرەی سوپایی عیراقدا ژیاومو دیومە کە عیراق توانایەکی گەورەی جەنگکردنی هەیەو باری سوپایی عیراق زۆر باشەو چەکەکەشی بەهێزە .. لە کاتێکدا کە لایەنی ئێرانی دژوارە بۆی جەنگ ڕابگرێت چونکە ئەوە ، دەگەیەنێت کە بەرەی ناوخۆیان تووشی لێکدابڕین دەبێت ..

هەروەها زۆرتووشیەتی کە عیراق لەلایەنی خۆیەوە جەنگی راگرت ئەوا ئەو شتە لە ئەنجامی بەهێزی یەوە بوو .. بەڵام ئێران دەرکی بەوە نەکرد .

ئەفسەرەکانی ئەسەد سەرپەرشتیی هێرشەکانی سوپای ئێران دەکەن لە ناوچە کوردەکاندا

ئەو دەنگوباسانەی لە ئێرانەوە هاتوون وا دەگەیەنن ماوەیە کە ڕژێمی خومەینی ئەفسەری سووریایی بەکار دێنی لە سەرپەرشتی-کردنی ئەو هێزانەی کە لە ناوچەی کوردستانی ئێراندان .

ئەم هەواڵانە وا دەگەیەنن کە ئەرکی ئەو ئەفسەرانە برێتی یە لە سەرکوتکردنی ئەو شۆرشگێڕە کوردانەی کە خەریکی خەباتی چەکداران دژی ڕژێمی تاران .

دەنگوباسەکان ئەوەیشیان دووپات کردەوە کە ئەفسەرو سەربازە ئێرانی یەکان بەرهەڵستی بوونی ئەفسەرەکانی ڕژێمی سووریا دەکەن لە ئێرانداو چەندەها کردووەو ئایانەوێ هاوکاری یادداشتیان دژیان پێشکەش لەگەڵ ئەم «بێگانانە»دا بکەن .

ئەم هەواڵانە بە دەم خەڵکی ئێرانەوە دەگێڕنەوەو دەڵێن ئایا بۆچی شەڕی نێوان سووریاو (ئیسرائیل) کۆتایی پێهاتوە تا ئەم ئەفسەرانەی حافظ ئەسەد بێن لە ئێراندا نیش بکەن .

Institut Kurde de Paris

لە جیاتی سەرەکی فەرماندە صدام حسین

هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئامادەی ئاهەنگە جەماوەریە گەورەکەی هەولێر دەبێ

ڕاسپاردەکانی سەرەکی فەرماندەری نیشاندەرمانە لەسەر ڕێگای سەرکەوتنی زیاتر

لە جیاتی سەرەکی فەرماندە صدام حسین ، هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی سەرکردایەتی قوتری و ئەمینداری نهێنی نووسینگای ڕێکخراوەی ناوچەی سەرەوە لە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستدا ئامادەی ئەو ئاهەنگە جەماوەری یە گەورەیە بوو کە بە بۆنەی جەژنی نەورۆزەوە لە ناوچەی دارستانەکانی ناحیەی (خەبات)دا گێڕدرا ·

هاوڕێ نوێنەری سەرەکی فەرماندە وتارێکی لەم ئاهەنگەدا خوێندەوەو تیایا شانازی بەوەوە کرد کە سەرەك بە نوێنەری خۆی داناوە بۆ چاودێری کردنی ئاهەنگەکانی پارێزگای هەولێر و بەم بۆنەیەوە پیرۆزبایی لە ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان کردو وتی شۆڕشە سەرکەوتووەکەتان شۆڕشی ١٧–٣٠ی تەمووز توانیویەتی لەم ماوە زۆر کورتەداو لەبەر ڕۆشنایی بیروباوەڕەکانی حزبە پێشەواکەیا حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیست و تیۆری بەعسی یانەی کە سەرەکی فەرماندە صدام حسین بناغەو بنکەکەی پتەوکردوە ، توانیویەتی ئەرکێکی زۆر گەورەو مەزن لە ڕێبازی بنیاتنان و گۆڕانکاری و هێنانەدی کۆمەڵگای سۆشیالیستی دیموکراسی یەکگرتوو گەورەکردنی مرۆڤدا بە شێوەیەکی شۆڕشگێڕانە تەواو بکاو ئەو بارە ڕیشەیی یە بهێنێتەکایەوە کە هەموو لایەکی وڵاتە خەباتکەرەکەمانی گرتوەتەوە ·

هاوڕێ سعدی مهدی صالح لەسەر وتارەکەی ڕۆیشت و وتی « ئێستا عیراقی‌یەکان لەوپەڕی سەرەوەی عیراق یا خوار خوارەوەی عیراق بە عەرەب و کوردو کەمایەتی‌یە براکانی ترەوە بۆ دەربڕینی شانازی‌یان بە دەستکەوتەکانی شۆڕشە مەزنەکەیان بە شانازی‌یەوە خۆیان لەبەردەم گەلان و نەتەوەکانی سەر زەویدا پیشان دەدەن لەبەر ئەو دەستکەوتانەی لەبارەی ژیانی سەربەستی سەربەرزو ئاوو هەوای دیموکراسی‌یەوە دەستیان کەوتوەو شانازی بەوەوە دەکەن کە خەڵکی نیشتمانی عیراقن ·

ئەنجا باسی ئەو ئاهەنگانەی کرد کە چەند ڕۆژ لەوەپێش بە بۆنەی یادی سیازدەهەمی دەرچوونی بەیاننامە نەمرەکەی ئازارو نۆهەمی دەرچوونی یاسای ئۆتۆنۆمی‌یەوە کران کە چۆن ئەو شانازی‌یەیان دەردەبڕی کە گەلی سەربەرزی عیراق بە شێوەیەکی گشتی و ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان بەتایبەتی دەیکەن بەم دوو دەستکەوتەوەو وتی دەبێ بە هەموو شانازی‌یەکەوە ئەو دەورە باڵایە دەستنیشان بکەین کە سەرەکی فەرماندە صدام حسین گێڕای لە هێنانەدی ئەم دوو دەستکەوتە مەزنەو چاودێری کردنی هەموو کاروبارێکی وردو درشتدا لەم بارەیەوە بۆ هێنانەدی ئەوەی عیراقی‌یەکان بیری لێدەکەنەوە بۆ پەرەپێدانی ئەم تاقیکردنەوە دیموکراتی‌یە سەرتەلەدا ·

هاوڕێ سعدی مهدی صالح دووپاتی کردەوە کە ئەو باری هەڵسانە شارستانی‌یەی کە وڵاتە نەبەزە سەربەرزەکەمان تیا دەژێ لەگەڵ ئەو باری بنیاتنان و پێشکەوتنەی کە کەوتوتە هەموو لایەکی ژیانەوە دوژمنە کۆنو تازەکانی تۆقاندوەو دەستیان کردوە بە پیلان گێڕان بۆ تەگەرە خستنە بەر ڕەوتی شۆڕشگێڕانەی ·

هەروەها وتی یەکێتی نیشتمانی عیراقی‌یەکان و باوەڕی پتەویان بە شۆڕشە مەزنەکەیان شۆڕشی ١٧–٣٠ی تەمووز کۆبوونەوەیان بە دەورە پێشەوایەتی‌یە دووربینە خەباتگێڕەکەیانا کە سەرەکی فەرماندە تێکۆشەر صدام حسین پێشەوایەتی‌یان دەکا لە جەنگی بەرگری پیرۆزو شەرافەتمەندیانا دژی دەستدرێژی ڕژێمی خومەینی تەڵەکەباز بە تەواوی دیارو ئاشکرایە ·

هاوڕێ نوێنەری سەرەکی فەرماندە ڕووی کردە جەماوەرو وتی ئەو باری شارستانی و پێشکەوتنەی کە وڵاتەکەمان تیا دەژی بە سەرکردایەتی سەرەکی فەرماندە صدام حسین ئەرکی ئەوەمان دەخاتە سەر کە هەر کەسێ هەست بەوە بکا کە ئەندامی کۆمەڵگایەکی بەرامبەر دەستدرێژی‌یەکی تاوانبار وەستاوە کە دەیەوێ زیان بە حزب و یەکێتی نیشتمانی و سەربەرزیمان بگەیەنێ و دەبێ بە هەموو توانایەکمانەوە پێویستی‌یەکان جەنگ پتەو بکەین و ئامۆژگاری‌یەکانی سەرەکی فەرماندە بکەین بەرێ پیشاندەرمان ·

لە کۆتایی ئاهەنگەکەیشدا جەماوەرە ئەم بروسکەیەی خوارەوەیان بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین بەرزکردەوە !

ئێمە جەماوەری پارێزگای هەولێرین کە بە بۆنەی جەژنی نەورۆزو دەستپێکردنی هەفتەی قادسیەی صدامەوە ئاهەنگ دەگێڕین بە ئامادەیی نوێنەری سەرەکی فەرماندە صدام حسین هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی سەرکردایەتی قوتری ئەمینداری نهێنی نووسینگای ڕێکخراوەی ناوچەی سەرەوە لە حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستدا بەرزترین نیشانەی پیرۆزبایتیان پێشکەش دەکەین ئەی سەرەکی بەڕێزمان بەڵێنتان دەدەینێ کە هەموو توانامان بخەینە بەردەستتان بۆ جێبەجێ کردنی هەموو ئەرکێ کە پێمان بسپێرێ ·

سەرەکی بەڕێز : ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان کە لە ئاهەنگەکانی ئازارو نەورۆزدا دەژین و ئەم ئاهەنگانە دەست دەکەنە ملی شایی‌یەکانی هەفتەی قادسیەی صدامی پیرۆزو هەموو کەسێ لە شانەی سێبەری شۆڕشە بەخشندەکەمانا ڕادەبوێرن شانازی بەو چاودێری‌یە تایبەتی‌یەوە دەکەن کە ناوچەی ئۆتۆنۆمی کوردستان و جەماوەری تیایدایەو بەڵێن تازە دەکەنەوە کە ڕیزێکی پتەوبن لە پشت سەرکردایەتی‌یە بێ هاوتاکەتانەوە بۆ بەرگری کردن و ڕاوەستان دژی دەستدرێژی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێراند دوا دڵۆپی خوێن بەخت بکەن بۆ پاراستنی خاکی شۆڕش و دەستکەوتە مەزنەکانی و بنیاتنانی عیراقی ئازادی گەشەدار ·

هەر سەرکردەی ڕەوتە سەرکەوتووەکەمان بی · بەرزی و نەمری بۆ شەهیدانی قادسیەی صدام ·

جەماوەری کۆبووەوە

لە ئاهەنگی نەورۆزی پارێزگای هەولێردا

ڕۆڵەکانی گەلی کوردمان لە ئاهەنگەکانی ئادارو نەورۆزدا دەژین دەست دەکەنە ملی شایی‌یەکانی هەفتەی قادسیەی صدامی پیرۆز

عیراقی‌یەکان لەوپەڕی سەرەوەی عیراق یا خوارەوەی عیراق بە عەرەب و کوردەوە بە شانازی‌یەوە خۆیان لەمایەی دەستکەوتە مەزنەکانی شۆڕشدا دەبیننەوە

Institut Kurde de Paris

هەموو توانایەک بۆ پشتیوانی سەرکەوتن

هاوکاری ٣

١٩٨٣/٣/٢٤

لە کۆنگرەیەکــــی ڕۆژنامەنووسی بەبۆنەی جەژنەکانــــی ئازارو نەورۆزەوە سەرەکی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندن :

ڕژێمی سوریا ئەگــەر ئەوەندە دڵسۆزی کــوردە ئەی بۆچــی ڕۆشــنبیرە کوردەکانی ســـــوریای دەربەدەر کردو ، گەڕەکــە کوردییەکانی تەفرو تونـــا کردو ناوی نان «مەهاجیر»٠

● لە ٩ی ئەم مانگـــەداو بە بۆنەی جەژنەکانی ئـازارو نەورۆزەوە ، نووسینگـــەی ڕاگەیاندن لە دیوانـــــی ئەنجومەنی یاسادانانـــی ناوچـــەی کوردســـتان ، کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەنووسی بۆ بەرێزان هەڤاڵ ســـعدی مهدی صالح ئەندامـــــی سەرکردایەتی هەرێمایەتـــی حزبی بەعسی عەرەبـــــی سوشیالیستیو ڕازگـــــری سەرکردایەتی باکورو جمـــال حاجی شریف سەرەکــــی ئەنجومەنی ڕاپەڕاندنــــــی ناوچەی کوردستانو احمـــد عبدالقادر نقشبندی سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانانــــــی ناوچەی کوردســـــــتان ڕێکخست ٠

ناظـم دڵبەند
لە کۆنگرەوە بۆ ڕۆژنامـەی « هاوکاری » نوسیوە
صلاح شریف وێنەکانـــــی گرتووە ٠٠٠

لێپرسراوانی ناوچەی کوردستان دەربارەی
تاقیکردنەوەی ئۆتۆنۆمیو مەسەلەی کورد دەدوێن

که تیایدا نوێنەرانـــــی ڕۆژنامەو گۆڤارەکانـــــی ناوخۆو دەزگای ئێزگـــــەو تەلەفزیـــون ئامـــادەی پرسیارکردن بوون ٠٠٠

لە لایەکی ترەوە بەرێزان احسان هیبتـــەاللـــە المفتی جێداری سەرەکی ئەنجومەنی یاسادانانی ناوچـــــەی کوردستانو حکمت حاجـــی سلیم ڕازگری ئەنجومەنـــی یاسادانانو یحی محمد رشید پارێزگاری هەولێرو هەڤـــاڵ علی حسون الجواد ڕازگـــری حزبی بەعسی عەرەبـــــی سوشیالیستی لە هەولێـــر ئامادەی کۆنگرە ڕۆژنامە ـــ نووسییەکە ببوون)

● بەرێز عماد بارزانـــی بەڕیوەبەری گشتی دیوانـــی ئەنجومەنی یاسادانـــانو سکرتێری نووسین لە گۆڤاری « ئۆتۆنۆمی » کۆنگرەکـــەی کردەوەو وتی :ـ

جێگەی شانازییـــەو سەرکەوتنێکی گەورەیە کـــە ئەمڕۆ وولاتەکەمان لـــە نێـــو گەڕی سەرکەوتندا ئاهەنگ دەگێڕێ بە بۆنەی جەژنەکانی ئازارو نـــەورۆزەوە ٠٠٠ لەم ڕوانگەیەوەو لەســـەر داخوازی برا ڕۆژنامەنوسە ـــ کان نوسینگەی ڕاگەیاندن لە ئەنجومەنی یاسادانانـــی ناوچەی کوردستان ئـــەم کۆنگرە ڕۆژنامەنووسییەی ڕێکخست بۆ لێپرسراوان لە ناوچەکەدا ٠٠٠

● هەڤاڵ ســـعدی مهدی صالح ئەندامی سەرکردایەتی هەرێمایەتی حزبی بەعســـی عەرەبی سوشیالیستی لـــە وەڵامی پرسیاری ڕۆژنامە ـــ نووسەکاندا وتی :ـ

هەڵوێستو شۆڕش لـــە عیراق هەر لـــە ڕۆژی هەڵگیرساندنیـــەوە ڕوونو ئاشکرا بوو ، بە گوێـــرەی مافەڕەواکانی گەلی کوردمان لە چوارچێوەی ئۆتۆنۆمـــی کوردستاندا ٠٠٠ ئـــەم مەسەلـــەیە لە ڕۆژمێری پرۆگرامی حزب ڕەنگـــی دەدایەوە ئەوە بوو دوای دوو ساڵ بەسەر هەڵگیرساندنی شۆڕشی ١٧ـ٣٠ی گەلاوێژی پیرۆزو لـــە ١١ی ئازاری ساڵی ١٩٧٠دا بەیاننامـــە مێژوویییەکە دەرچوو دان نرا بە مافە ڕەواکانی نەتـــەوەی کوردا ٠٠ ٠ ڕۆژ لـــە دوای ڕۆژ پەرە بەم دەسکەوتـــە پیرۆزە درا ، تا ساڵی ١٩٧٤ کە حزبی بەعسی عەرەبـــی سوشیالیستی لەســـــەر بڕیارەکەی خۆی وەفادار بوو، یاسای جێبەجێکردنی ئەم بەیاننامەیەی دەرکـــــردو ئەوانەی کە بەیاننامەی ساڵی (١٩٧٠)یان مۆر کرد ، هەر

ئەوان بوون بوونـــە دژی بەیاننامەکە ٠٠٠ بـــەڵام سەرکردایەتی حزبو شۆڕش لە سەروی هەمووشیانـــەوە سەرەکی تێکۆشەر هەڤـــاڵ صدام حسین کە ئەوســـا پلەی جێگری سەرۆک کۆماری هەبوو ٠٠٠ سووربـــوون لەسەر ئەوەی کە دەبـــێ ئۆتۆنۆمی لە کوردستانـــی عیراقدا بچەسپێ ، چونکـــە ئەمە باوەڕی حزبە ٠٠ ٠ دەزگاکانی ئۆتۆنۆمـــــی دامەزراو هەردوو ئەنجومەنی یاسادانانو ڕاپەڕاندن هاتە کایەوەو کۆمەڵێک لە بـــرا کوردە ڕۆشـــــنبیرو تێگەیشتووەکان دانران بـــە بە ئەنـــدام لە هـــەردوو ئەنجومەنەکەدا ٠٠٠٠

عیراقیەکان شەڕیـــان کرد لەگەڵ ئەوانەی کـــە دەیانویست بازرگانـــی بە میللەتی کوردەوە بکەن ٠٠ ٠ گەلی کورد چەکی هەڵگرت بۆ پارێزگاری کردن لە ئۆتۆنۆمی ٠ ٠٠ تا ساڵـــی ١٩٧٥ دەستەی بەکرێگیـــــراو ڕوخان ٠٠٠٠

بۆی هەیە ئەو ڕاستییە باش بزانن کـــە ئـــەم تاقیکردنەوەیە کە بۆ گەلـــی کورد لە کوردستانـــــی عیراقدا هاتۆتە کایەوە ٠٠٠

نە لە ئێرانو نە لە تورکیاو نە لە سوریا بۆ گەلـــی کوردمان نەهاتۆتە دی ٠٠ ٠ سەرەڕای خەباتی درێژخایە ـ نیان ٠٠ دەتوانم بڵێم لـــە سەرانسەری ناوچەکەدا بـــە یەکەمین تاقیکردنـــەوە دەژمێردرێت ٠٠٠

داو دەربەدەری کردنو لـــە هەموو مافێکی ڕەوادا بـــێ بەشی کردون ، هەتا لـــە زگماکی خۆشیاندا ٠٠ ٠٠ ئاشکراشە کە گەلی کـــورد لە کوردستانی ئێراندا بـــە درێژایی دەیان ساڵ خەباتـــی کرد بۆ لە ناوبردنـــــی

حسین ڕابەرایەتی ئەم کاروانە دەکات ئۆتۆنۆمی لـــــە کوردستاندا هەر لـــــە پێش‌کەوتن دەبـــــێو شارستانیەتو ئاوەدانـــیو باری کۆمەڵایەتــــــیو ڕۆشنبیری لە پێش‌کەوتندا دەبێت ٠٠٠٠ بەڵێ براکانم

لایەنێکی زیندووی ئـــەم وولاتە ٠٠٠

● بەرێز جمال حاجـــی شریف سەرەکی ئەنجومەنـــی ڕاپەڕاندنی ناوچـــــەی کوردستان ، لە وەڵامـــی پرسیارەکانی هەندێک لـــە نوێنەرانی ڕۆژنامەو گۆڤارو

هەندێک پرسیار هاتـــە کایەوە دەربارەی ئـــەوەی کە دوا (وەرەقە)ی هەندێـــک لەو وولاتانەی کە دژی عیراقن لەمانە سوریاو لیبیاو ئێرانو سەهیونیەت یاریکردنە بـــە میللەتی کورد ٠٠٠ لەســـەر ئەساسی ڕوخانی ڕژێمـــی عیراقی ، بەڵام با جـــارێ باش ئەوە بزانن کە عیـــراق شورەیەکی پۆڵاینەو کوردو عەرەب پاسەوانیەتـــــی ڕوخانی قەت بۆ نابێ ٠٠ ٠ ئینجا دەڵێم مادام ڕژێمـــی حافظ اسدی بەکرێگـــیراو ئەوەندە دڵسۆزی میللەتـــی کوردە ، بۆ کوردەکانـــی سوریای هەموو لە سێدارە

ڕژێمی شا بە نیازی داهێنانی حوکمێکی دیموکراتیانە بـــۆ ئێرانو خودموختاری بـــۆ کوردستان بەڵام لـــە جیاتی پاداشتی ئەو هەمـــوو خەباتە درێژخایەنە کە (شا) لە ناو چوو خومەینـــــی خوێنڕێژ وەڵامی بە تـــۆپو فرۆکەو منداڵ کـــوشتنو بۆردمانکردنی شارەکانـــی کوردستان دایەوە ٠٠ ٠٠ ٠ کەواتە ئـــەو مزایـــەدەو بازرگانیەتە بۆ ٠٠٠ ڕژێمە بێعەقڵەکەی لیبیاش کەمتـــر نیە لەوانی تر ٠٠ براکانم٠٠٠ پیاوانی ڕاگەیاندن ٠٠٠

مادام شۆڕش لە عیراقدا بەردەوامەو هەڤاڵ صدام

یەکێتی نیشتمانی پتـــەوەو سەرکەوتنی زۆر بـــەخۆیەوە دیوە ٠٠ ٠٠ ٠ بەخشینـــی میدالیای ئازایەتی بـــــە جەنگاوەرە کوردەکان بەڵگەی ڕاستی ئەو بناغەیـــــــە مێژوویـــــییە کە گەلـــی کورد هاوبەشە لەم وولاتە، واتە ئەمڕۆ سەنگەرەکانـــی پێشەوەی بەرەکانی جەنگـــە بۆ پاراستنی خاکی عیراق٠٠٠ گەلی کورد لە دوو ئەنجومەندا دەور دەگێڕێ ئەنجومەنـــی نیشتمانیو ئەنجومەنــــی یاسادانانی ناوچـــــەی کوردستان واتە بە هەمـــوو شێوازێکی یاساگەری ئـــەم گەلە بەشدارە لە هەمـــوو

ئێزگەو تەلەفزیوندا دەربارەی باری ناوچەی کوردســــتان لە سایەی ئۆتۆنۆمــــیو بزووتنەوەی پەرەپێدانــــی شارستانیەتو ئاوەدانـــــ کردنەوەو بنیاتناندا وتی :ـ

حزبی بەعسی عەرەبـــی سوشیالیستی کە بەیاننامەی ١١ی ئازاری مێژوویـــیو یاسای ئۆتۆنۆمی کوردستانی بڵاو کردەوەو لە چوارچێوەی بەندەکاندا ، مافە ڕەواکانـــی گەلی کوردی دەستنیشـــان کرد ، هەڵبەت دەبێ پـــەرەی پێ بدرێو پارێزگاری لێـــوە بکرێت ٠٠٠ براکانـــم ٠٠ ڕۆژنامەنوسان ٠

من بەڕاستیتان پێدەڵێم

دوور لە هیچ عاتیفەیەك ٠ ٠ دەڵێم میللەتی کورد لـــــە کوردستانی عیراقدا لـــــە سایەی (صـــدام حســـین)ی قارەمانو حزبو شۆڕش لە نێو گەورەترین تاقیکردنەوەدا دەژی لە هیچ وولاتی ترا ٠٠ کە کوردی تێدابـــێ ڕووی نەداوە کە ئەویش(ئۆتۆنۆمییە بۆ ئەم گەلە) لە ســـوریادا هەتا ئێستاکەش کــــورد ناوێرێ سەر هەڵبــــڕێ ، ڕۆشنبیرە کوردەکان هەمووی دەر بە دەرکران ، گـــەڕەکە کوردییەکان تەفروتونا بوون ناویان لێنان « مەهاجیـــر » یانی بۆچی ئێمە پشت بـــە ڕژێمە بۆگەنەکەی (حافـــظ اسد) ببەستین هەتا ئـــەو بازرگانیەتیمان پێبکات ٠ ٠ خۆ لە ترکیا هیچ لــــــە ئێرانیشا ئەوەتا مێـــــژوو شایەدمانی ئەو ڕاستییەنو لای هەمووتـــــان ڕوونو ئاشکرایە کە ڕژێمی خومەینی کۆنەپەرست چۆن لەگەڵ گەلی کوردمان دەجولێتەوە ٠٠٠٠

جەنگ بە هیچ جۆرێـــك کاری نەکردۆتە ســـــەر بزووتنەوەی ئاوەدانی لـــــە ناوچەی کوردستاندا ، بــــە پێچەوانەوە ، زۆر دەسکەوت لە سەردەمی جەنگ بـــــۆ ناوچەکە هاتۆتە کایەوە ٠٠٠ گرنگی پێدانو بەســــەر کردنەوەی شەخسی لەلایـــەن سەرەکی فەرماندە هـــەڤاڵ « صدام حسین »ەوە ئـــەو پەڕی بەڵگەی ڕاستیمـــــان دەداتە دەست٠٠٠

لە وەڵامی دوو پرسیاری ڕۆژنامەی « هاوکـــاری »دا بەرێزی وتی :ـ

پرسیاری یەکەم ئاشکرایە کە ئەنجومەنی سەرکردایەتی شۆڕش لە کاتی خۆیـــــدا بڕیاری لەسەر ئەوەدا کـــــە کاروباری ڕەسمی لە ناوچەی کوردستاندا لە نێوانـــــی فەرمانگەکاندا بە کوردی بێت کەچی ئەمە دواخراو

هەتا ئێستاکە جێبەجـــێ نەکراوە ٠٠٠٠ ؟

وەڵام

ئەمە ڕاستە بەڵام ئەمە ئیشی ئەوێو هیوادارییـــــن لە دوا ڕۆژدا جێبەجـــێی بکەین ٠٠٠

پرسیاری دووەم/قەناتی تەلەفزیونـــی تەئمیـــم ، بەرنامەکانی زۆر بێهێزە ، بۆچی تا ئێستاکە بیرتـــان لەوەی نەکردۆتەوە کـــــە پەرەی پێبدەن ٠٠ ؟

وەڵام /

ئەمە لە پلانی ئەمساڵدایە کە قەناتی تەلەفزیونی تەئمیم پەرەی پێبدرێ ، لەگـــەڵ دەزگای گشتی ئێزگـــەو تەلەفزیونا قســـەمـــان کردووە ٠٠٠٠٠

● ئینجا بەرێـــــزان ڕۆژنامەنوسەکان چەنـــد پرسیارێکیان ئاراســـتەی مامۆستا احمد عبدالقـــادر نقشبندی سەرەکــــــی ئەنجومەنی یاسادانانـــــی ناوچەی کوردستان کـــرد دەربارەی دەوری گەلـــــی کورد لە باروزروفـــــی ئەمڕۆماندا کە وولاتەکەمان لە جەنگێکی دژواردایــــە دژی ڕژێمی خومەینی کۆنەپەرست وتی :ـ

مەسەلەی گەلی کـــوردو بەشداریکردنی لە جەنگـــی ڕەوامانداد دژی ئەو تاقمـــە ملهوڕەی ئێران شتێکـــی ئاساییە ، چونکە پارێزگاری لە خاکی خۆی دەکات کـــــە عیراقە ، کەواتە با ئــــەو ڕاستییە هەموو لایەك بیزانن هەر لە ڕۆژی یەکەمـــــی جەنگەوە گەلی کورد لــــــە سەنگەرەکانی پێشــــەوە خوێنی بەخشیو شەهیــــد بوو ٠٠٠٠ هەتا ئەمڕۆشـــ چ لە بەرەکانی ســــوپای میللی بێ یان ســــەربازی نیزامی بێ بەشداری لــــــە جەنگی پیرۆزمان لە پێناوی خاكو شەرەفو کەرامەتدا٠٠

ئێمە لە هەندێك لایەنـــی دژ بە وولاتەکەمـــــان دەبیستینەوە کە میللەتـــی کورد لە عیراقدا دژی شۆڕشو دژی حزبە ، بەڵام ئەمـــــە واقع نیە ٠٠٠ ئەو لایەنانـــە لە پێناوی بەرژەوەنـــــدی گومان لێکراوەکانی خـــۆیان ئەو پڕۆپاگەندە ناپەسندانـــە دروست دەکەنو بازرگانـــی پێوە دەکەن ٠٠٠

سەرکردایەتی حـــزبو شۆڕش بە شەخسی سەرەکی تێکۆشەر صـــدام حســـین بایەخ بە میللەتی کـــوردوو ناوچەی کوردستان دەدات ٠ بەخشینی میدالیای ئازایەتی بە جەنگاوەرە کوردەکـــان ، ئەوەمان بۆ دەسەلمێنێ کـــە میللەتی پاڵەوانیەتـــــیو ئازایەتی دەنوێنی لــــەو شەڕەداو واتە بەشـــــدار، بە شداری‌یەکی کاریگەرانەش ٠ ٠٠ ٠ واتە دەبێ ئـــەوە بسەلمێنین کە مەسەلەی کورد یەکێك بوو لەو مەسەلـــــە گرنگانەی کە حکومەتـــــە کۆنەکانی ڕابردوو نەیـــان توانی چارەسەری بـــۆ بدۆزنەوە بـــەڵام ١٧ی گەلاوێژ ئەم دیـــــوارەی ڕوخاند ٠٠٠

○ ڕاپۆرت ○

کۆمەڵێک پڕۆژەی ئەمین داریی ناوخۆیی کوردستان

لەم ماوەیەی دووایـــیداو سەرباری جەنگی ڕەوامان دژی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران، چەندان پرۆژەی ئاوەدانـــیو خزمەتگوزاری لە ناوچـــەی کوردستاندا بەدی هاتـــووەو کار بەردەوامە لە تەواوکردنی چەندان تەقەللایی فراوانتر

● لە چاوپێکەوتنێکـــی تایبەتی ڕۆژنامەی «هاوکاری» لەگەڵ بەرێز سیروان عبداللە جاف ئەمینداری گشتـــی ناوخۆیی لە کوردستانـــــدا چەندان پـــرۆژەی ئاوەدان کردنەوەی بۆ باسکردین ٠ ٠ لەوانە :

١ ـ جێبەجێکردنـــــی پرۆژەی ڕێگەوبان لـــە هەر سێ شارەکەی کوردستان کە هەندێکیان تەواوبـــوونو هەندێکی تریان لە ڕێگـــەی تەواوبووندایەو ملیۆنەهـــا دیناریان تێچووە ٠

٢ ـ تاکو ئێستا لـــــەم ماوانەی دواوییدا (١٥٠٠) مامۆستای ئافرەتو پیاو لـــەم سێ شارەدا دامـــەزراونو زۆربـــــەی بۆشایـــــی قوتابخانەکانیان پڕکردۆتەوە لە ناوچەی کوردستاندا ٠

٣ ـ گواستنـــــەوەی مامۆستایان بە گوێرەی یاسا بەتایبەتی کەســـو کاری شەهیدانی قادسیەی صدام ٠

٤ ـ سەردانـــــــی ڕاستەوخۆمان بۆ هەموو ئەو بەشانەی کە پەیوەنـــدی ڕاستەوخۆیان بـــەم ئەمینداریێتییەوە هەیە لـــە نزیکەوە گوێمان لە گیروگرفتە ـ کانیان ڕاگرتووە ٠

٥ ـ کردنەوەی چەنـــدان خولی بەرگری شارستانـــی بۆ ئەندامانو کاربەدەستانـــی ڕێکخـــراوە میللـــیو پیشەییەکانو لەم خولانەشدا زیاتر لە (٧٤٦) کەســـ بەشداربوون ٠

٦ ـ چەندان مەڵبەنـــدی ئاگر کوژێنەوە کراوەتـــەوە لە سەراپای قەزاو ناحیەکانی کوردستانو دامەزراندنـــــی چەنـــدان کرێکار بـــۆ ئیشکردن لەم لایەنەدا ٠

٧ ـ ئەمەو ســـەرباری بەشداریکردنی ئەمینداریێتی ـ یەکەمان بە هەمـــــوو بەشەکانییەوە لە شـــەڕی چارەنووسماندا دژی ڕژێمـــی ڕەگەزپەرستی ئێران ٠

Institut Kurde de Paris

خۆشەویستی نیشتمان

محمد سعيد سليم جاف

چەند خۆشەویستی خاکی نیشتمان
بینای دیدەم شیرین تر لە گیان

×

ئاوت بۆ ئیمە ئاوی حەیاتە
مردن لە پێی تۆ وەکو خەلاتە

×

سێبەری قەلبەز شنەی شەماڵت
بەهەشتی ژینە شاخی خاڵ خاڵت

×

دەشتو چیمەنی پڕ لە نەسرینت
هاژەی بەفراوی ئاوی هاوینت

×

هەلاڵەی هەردو وەنەوشەی باخت
سەدای قاسپەی کەو پڕ لە دەماخت

×

دارستانی مات ، چڕی سەهەندت
بۆنی بنێشتی پای دارەوەندت

×

پیاسەی ئیوارەی دەشتو گوڵزارت
دەنگی کناچەی پۆڕی بەهارت

×

شنەی شەماڵی تیاری دەستت
چینی گوڵاڵەی چەشنی بەهەشتت
قورنانو حەدیس دێنیتە پیش چاو
باسی بەهەشتو شکراوو گوڵاو

×

برا ئەرمردم دڵ بەداخەوە
بم خەنە گۆڕێك بە قەد شاخەوە

×

یا لە سەهەندی عەرعەرو ناوباخ
یا لە جاسوگەی ڕاوچیانی شاخ

×

بدا لە گوڕم شنەی بای بەیان
ران دۆش بێنە لام کاتی ئیواران

×

سەرچۆپی بگرن شمشاڵ لێدا شەوان
بون بکەم بە بۆی عەتری ناو مەمان

×

زینەوببمەوەو بێمەوە جیهان
دونیابێدەنگ بێ لەشەڕو پیلان

×

بەدەنگی عودو بەنەیو کەمان
ببیسم سوزی نەشیدی لاوان

هەر کە ناوی نەورۆز دێت ، لای زۆربەمان دوو دیمەنو دیاردەی گرنگی سروشتیو مێژویی ئاوێتــە ئەبێت ، بە جۆرێکی ئەوتۆ لە یەکــــەوە ئەئاڵێن ، هەریەکەیان تەواوکەری ئەوی دیان دەر ئەخات .

لایەنێکی ئەو دیاردەیە ڕاپەڕینە مێژوییەکــەی کاوەی ئاسنگەرە بە رووی ستەمکاری خوێن خــۆر « زوحاکی » زۆردار کە ئەمەیان وەك شانازیەکـــی نەتەوەیی ، کورد خۆی بە خاوەنی ئەزانێو وای داناوە کە ڕێکەوتی یەکەم رۆژی بەهاری کردوەو رەمــزی دەستپێکردنی ڕاپەرینە خوێناویەکە ئاگر کردنەوەیە ، خۆ گەر ڕاپەرینەکە لەو رۆژەدا نەبووبێتو بــەر رۆژێکی دی کەوتبێ ئەوا هیچ لە نرخو گرنگـــی ڕاپەرینەکە کەم ناکاتەوەو با بڵێن کورد خۆی ئــەو رۆژەی ئاوێتەی نەورۆز کردوە کە خۆی لــە وەرزی نوێی ساڵی تازەدا ئەنوێنێ ، ئەو وەرزەی کە گژوگیاو دارو درەخت ئەژێتەوەو سروشت بەرگی جوانو ئاڵو واڵاو سەوزی نوێێ ئەپۆشێ و مژدەی توانــــەوەو هەڵاتنی سەرماو سۆڵەو سەهۆڵو بەستەڵەکی سەختی زستان بە گوێی مرۆڤدا ئەچرپێنـــێ و لە جیاتـــی وەیشومەی سەرمای مەرگ هێن ئاوو هەوای سازگارو خۆش ئەهێنێ ، زەویوزار دارو درەختو گژوگیـا ئەژێتەوە ، تەنانەت مرۆڤ لەلای خۆیەوە بەهــار بە وەرزی لەش ساغی خوێن جمان ئەژمێرێ ، ئەمــەو سەرەرای ئەوەی هەر لەم وەرزە بە پیتو فــەڕەدا زۆربەی باڵندەو گیاندارەکان بەردەوامی ژیانی خۆیان ئەسەلێنن ... هەندێ باڵندە تەنیا لەم وەرزەدا هیلکەو بەچکە ئەکاتو بەلەوەریش ئەزێ،سروشت وای کردوە هەندێ لەو باڵندەو پەلەوەڕانە لە وەرزی بەهــــاردا بارودۆخی ژیانەودی نوێ بۆ بەچەو وەچەیــــان بڕەخسێ ، کەواتە رۆژی نوێو مژدەی هاتنی بەهار واتای گەورەو بایەخدارو پیرۆز ئەبەخشێ ، خــۆ گەر ئاگر کردنەوەی شەوی نەورۆزیش لەگەڵ ئــەو بیرورایەدا گرێ بدەین کە ئاگر لای کورد پیــرۆزە (بەڵام ناپەرستن)و رەمزی رووناکەرەوەی تاریکییەو چەکی دەستی مرۆڤە بۆ بە گــــژاچوونی ســەرماو ڕەقبوونەوەو لە هەمان کاتیشدا لە گەڵـــێ رووی ژیانەوە کەڵك بە مرۆڤ ئەگەیەنێ .

لەبەر رۆشنایی ئەو ڕاستییە لە جێی خۆیایەتی گەر لەو شەوەداو لە یەکەم شەوی نوێی ساڵی تازەدا نیشان بدرێو لە پێشوازی هاتنیبەهاردا بەکار بهێنرێ ، واتە ئاگری شەوی نەورۆز بە هەردوو باردا لەگــەڵ هەردوو دیمەنو دیاردەی سروشـــتیو مێــــژوییەدا ئەگونجێ ..!

لێرەدا لەوەیە پرسیارێك سەر هەڵبداتو خــۆی قوت بکاتەوە بەوەی : هاتنی نەوروز یان وەرزی بەهار هەر تەنیا بۆ کورد نییەو کورد بۆچی ئەمەی بــــۆ ئەکات ؟ .

ڕاستە گەلێ رووداوی مێـــژوویو دیـــاردەی سروشتی لە نێوان میللەتاندا هاوبەشە کەچـــی ئەو میللەتەی لە دیاردەکە نزیکترەو زیاتر لــەو بوارەدا ژیاوەو ڕاستەوخۆ کاری تێکردوە تەواو خۆی تیـــا ئەنوێنێو ئەبینێتەوە ، بەهارو زستان ، سازو ناسازی سروشت موڵکی هەموو مرۆڤێکی سەر ئەم گویـــی زەمینەیەو زیانو کەڵك لێ وەرگرتنی ڕۆڵێکی بەهێز ئەبینێ،بۆیە ئەڵێم ئاخۆ کوردیش وەك مرۆڤو نەتەوە لە کۆمەڵگای مرۆڤایەتی جیا ئەکرێتەوە ؟.. ئاخــۆ ئاهەنگ گێڕانو بەشداری شادی مرۆڤ لە داماڵینی پەڕۆپیتاڵی زستان نیشانەی هەستی بەرزو پیرۆزی مرۆڤانەی مرۆڤی کورد نابەخشێو چەندی لە دەست بێ بەشداری بەزمو شادیو تەنگو چەڵەمەکانـــی کۆمەڵگای مرۆڤایەتی ناکات ؟... بەڵێ ئەوەیـــە ڕاستیو واقیعی هەست بەرزی کورد لە بواری هەستی مرۆڤانەدا ، ئەمەو سەرەڕای ئەوەی کە نەتەوەی کورد بە حوکمی سروشتی خاکی کوردستان زیاتر لە هەندێ نەتەوەو دانیشتوانی سەر زەمین ژانو ئازارو تاڵیو مەینەتی بەدەست زریانو تۆفو ڕەهێڵەو بەفرو سەختی زستانەوە ئەچێژێ ، ساڵ نییە زیانێکی زۆری مادیو گیانی لێ نەکەوێو چەند مرۆڤێکی کورد نەکەونـە بەر شالاوی بێ بەزەیی هەرەس هێنانـــی بەفرەوە ، بۆیە ئەو هەقە بە خۆمان ڕەوا ئەبینین کــە بــە

نەورۆز لە ماوەی دیاردەیەکی مێژووی سروشتی یەوە

شادییەوە زیاد لە زۆر نەتەوەی تر بەرەو پیری وەرزی تازەی بەهارەوە بچین . کە ئەمەش تەواو لەگەڵ مرۆڤی خاوەن زەوقدا ئەگونجێ ، ئەگەرچی ئەم نەرێتە باوەی ئێستا ، ئازا بەم جۆرە لە نەورۆزدا بەڕێوە ئەکرێ، تەمەنێکی کورتی هەیەو هەر هەموو ئەو بیانووانەی بۆ پوکانەوەی پیرۆزیو گەورەیی نەورۆز ئەهێرێنەوە، بە هەردوو بارو لایەنەکەیدا بەڵگەی بێ پێزنو لــــە شوێنی خۆیان ئەپوکێنەوەو نەورۆز کراوە بــــە نیشانەیەکی پیرۆزی ڕاپەڕینو یەکێتی رۆڵانـــی نەتەوەی کورد لە پێناوی شادیو خۆشەویستی خاكو سەربەستیو ژیانەوەیدا ... ئەم لایەنانەشــــ زۆر بە ئاسانیو ئاسایی لە لای شاعیرەکانمان ڕەنگـــی داوەتەوەو هەریەکەیان بەجۆرێ رووبیان لە لایەکی ئەو دوو بوارە کردوەو هەستی ناسكو بەســـۆزو بیروڕای پتەوی خۆیان بــەرامبەر دەربــڕیوە . سەرەتای چێژی بەرکولمان لای شیعرە بە ناوبانگەی پیرەمیردە ئەو پیرەمیردەی نا مرد تامەزرۆی لەتامی جەژنی نەورۆز بوو هەرچێکی لە پێناودا ئەکرد هەر بەلایەوە کەم بوو . عاشیقێکی بێ رویامالو سووتاوی دلسوزی ئەو شانازییە نەتەوەییەمان بوو ، ئەوەتا بە کوڵو دڵ گۆرانی بۆ نەورۆز ئەڵێ :

ئەم ڕۆژی سانی تازەیە نەورۆزە هاتـــەوە
جەژنێکی کۆنی کوردە بە خۆشـــیوبەهاتەوە
چەن ساڵ گوڵی هیوای ئێمە پێ پەست بوو تاکو پار
هەر خوێنی لاوەکان بوو گوڵی ئاڵی نەوبـــــەهار

لەوەیە لای زۆرکەس بە لچ هەڵقورتاندنیەکەوە بڵێ ئەمە بوو بەچی ، بۆ هەموو موناسەبەیەكو لــــە ناوهێنانی جەژنی نەورۆزدا یەکسەر ئەو ســرودەی پیرەمێرد دووپات ئەکرێتەوە ، بەڵێ ڕاستە وایـــەو چوونکە پیرەمێردی شاعیر ئەوەندەی بۆ نــــەورۆز کردوەو شیعرەکەشی لــەپلەو پایەکدابە هەمیشــە ببێتە ویردی سەر زمانی ڕۆڵەکانی کورد ، ئەوەتـــا پیرەمێرد بەر لەو سرودەش شەیدای ژیانەوەی ئــەو جەژنە بووە لە نەورۆز نامەکەی ساڵی ١٩٣٧ ئەڵێ :

مژدەبێ ساڵ گەڕایەوە
ئاگری نەورۆز کرایەوە
بەفری زستان توایەوە
گژو گیاو گوڵ بوژایەوە

پیرەمێرد لایەنێکی گرنگی جەژنی نــەورۆزی دەرخستوەو لەگەڵ سروشتە سەختەکەی کوردستاندا گرێی داوە ، سۆزو خۆشەویستی جەژنی نەورۆز بە خۆیيو بنەمای کۆنی ڕابوردو تازەیەوە لای گـــۆران بەم جۆرە کەوتۆتەوە کە ئەڵێ :

بە سوورێکی نر ئەستێرەی ئینسان گـــر
قەومی کۆنی خســــتەوە جەژنی ئاگـــر
کام قەومی کۆن ؟ کام جەژنی بەرزو پیرۆز
قەومی مادی ، جەژنی بڵنـــدی نەورۆز
ئەو نەورۆزەی کە هەزاران بەهـــــارە
لە دێی کوردا گــڕی ئاگــــری دیارە

نەورۆز لای کورد لە دێرەوە یادی کراوەتەوە و بە شادییەوە بەرەو پیری چوون ، تەمەنی لای گۆران هەزاران بەهارە ، گڕی ئاگرەکەیو ڕەسەنایەتیەکەی لەوەدایە کە هەر لە کۆنەوە لە ناو کـــوردا باو بووە لای هەموو دڵسوزێکی نەتەوەو خاکی کورد پیـــرۆزە کاکەی فەللاح لە (سرودی نەورۆزدا) بەم جــــۆرە هەستی ناسکی خۆی دەرئەبڕێ :

جەژنەکەم ، جەژنی نەورۆزە
لای کورد جەژنێکی پیرۆزە
پیرۆزە وەك گڕی خەبات
مزگێنی ڕووناکی ئەبات

یادو بیرەوەری نەوروز هەر لەوەدا نییــــە ، ڕۆژیکەو ڕێکەوتی ئەو بیرەوەرییە ئەکات ، بەڵکــو نەورۆز مزگێنی رووناکیو ژیان ئەبەخشــــــێو ئەیخاتەوە یادی مرۆڤ کە پێویستە وەك گڕ هەمیشە رووناکی و تین بە ژیان بدەن ، (دیلان)یش لە شیعری (دیسانەوە نەورۆزە) ئەڵێ :

دیسانەوە نەورۆزە ، بەهارە ، گوڵی ئاڵــە
شەونم بە قەتیسی لەسەر ئەو نیرگــە کاڵە
وەك چاوە چ چاوێ ؟ کە بە فرمێسكو کەژاڵە
بۆ تازە بەهارێ
بۆ گەشتی کەنارێ

لای هەندێ شاعیرش نەورۆز لە دیاردە سروشتییەکە جیا نەکراوەتەوەو نەورۆزو بەهــــار هاو واتایەکی جوانو دڵگیرو بەخشناوە ئەبەخشـێ أ.ب. هەوری لەو دەلاقەیەوە تەماشای نەورۆز ئەکات:

وەتەن نەورۆزە نیشانەی بەهـــار
دەك پیرۆزت بێ نەك جارێ سەدجار
تا دوشمن بمرێو دۆستیش بە شادی
بژیو ببینێـــت رۆژی ئـــازادی

کەچی نەورۆز لای صەلاح شوان بە مەسەلــــە زاتیەکەوە گرێ دراوە ، بەڵام ئەو بۆچوونە هەرگیـز ئەوە ناگەیێنی کە نەورۆز فەرامۆش کرابێت ، بەڵکو لە چاوی سەلاحەوە نەورۆز گەورەیە نەورۆز شوێنکی تایبەتیو پیرۆزی هەیە ، لە شیعری (جەژنانـــــەی من) ئەڵێ :

دڵدارەکەم ...
بۆ جەژنانە
من تەنیا ماچێکم ئەوێ
بە بێ ماچی چاوەکانت
نەورۆز لە ناو دڵی منا
سەر برراوە
دڵدارەکەم

لای مەدهۆش نەورۆز تەنیا نیشانەی بەهـــارو شادیو خۆشی نییە بەڵکو دروشمێکی بڵندو پیرۆزە ، رۆژی لێبوردنو گەردن ئازادییە :

ئەوا بەهارەو ، دیسان نەورۆزە
ئەو جەژنەی کەوا گەلێك پیرۆزە
هەموو نەورۆزێك گۆڕینێك دێنێ
بزانین ئەمساڵ چۆن خۆی ئەنوێنێ
بە هیوام ئەمساڵ نەورۆز شیرین بێ
لێبوردن لە جێی دروشمی قین بـێ

بۆچی ئەبێت لەو رۆژەدا گەردن ئازادی بکرێت؟ چوونکە ئەو رۆژە رۆژی شادییە و (جاهدی) لــــەو رووە ئەڵێ :

جەژنی نەورۆزە شـــادیو ســــرورە
عالەم سەراپا غەریقــــی نـــوورە

گڕو کاپەی ئاگـری نــــەورۆزی دێرێــــــن رووناکەرەوەی شەوەزەنگی دەیجورە ،.. ئێستاش بابزانن (ع.ح.ب) رووی ڕاستی نەورۆز چۆن نیشان ئەدات :

نەورۆز ئەی جەژنی هەزار ساڵە
جەژنی بەهاری جوانو گوڵاڵــــە
جەژنی ڕاونانی ستەمو زوڵمو زۆر
جەژنی ئاگری سوورو تیشکی خۆر

ئەو گەشتە سەرپێیە بە کاروانێکی شیعری کوردیدا ، ئەمان گەیەنێتە ئەنجامی ئەو ڕاستییەی کە نەورۆز وەك دیاردەیەکی مێژوویو سروشـــتی لای ئەدیبو شاعیرانی کورد فەرامۆش نـــــەکراوەو هەریەکەیان چەندە ژانە پەنـــگ خواردوەکــەی تەقبێتەوە ، ئا بەو جۆرە پێشوازی نەورۆزو جەژنی نەوروزیان کردوە .

عەبدوڵڵا عەزیز خالە

مژدەی بەهارو گڕی نەورۆز

دیسان هاتەوە نەورۆزو بەهـــــار
شاییو هەڵپەرکێ کرا لە دێو شـــار
ئاور لە دۆڵو کەژ کرایەوە
کاوەی ئاسنگەر یاد کرایەوە
یەکەم شۆڕشی کورد گەڕایەوە
ریشەیئازاندەو قین بڕایەوە
ئاڵای ئازادی هەڵ کرایەوە
لالەی ژوورەکان داگیرسایەوە
تاریکی هەگبەی خۆی پێچایەوە
بەفری کۆهسارو شیو توایەوە
زستان زوو یارگەی خۆی تێك نایەوە
مژدەی بەهاری کورد گەڕایەوە
خاکی چەوساوەو لات رازایەوە
دێر زەمانە کورد دژی ستەمکار
گڕ دەکاتەوە لە دێهاتو شـــار
دێر زەمانە گشت تیرەو هۆزی کورد
بەم بۆنە شایی دەکەن گەورەو وورد
لەم رۆژە دایکی رەش پۆشی گشت هۆز
جلی دەگۆڕی لە خۆشی نەورۆز

ڕۆستەم باچەلان

Institut Kurde de Paris

نەورۆزو کیژۆلەیەکی چاوگەش و هەندێ بیرەوەری

دکتۆر احسان فؤاد

کاتێ هاوڕێی هونەرمەندم کاك محمد عارف سیامەنسوری پار لە هۆڵی (رواق) پێشکانگایەکی تایبەتی خۆی رێك خستبوو بۆ نیشاندانی کۆمەڵێك لە تابلۆ رەنگینەکانی ، منیش یەکێك بووم لەوانەی لە ئاهەنگی کردنەوەیدا بەشداربوم •

پێشانگاکە گەلێك نیگاری جیاوازی ناوەوەی وولاتو دەرەوەی تێدابوو ، یەکێك لە تابلۆ خۆمالی‌یەکان وێنەیەکی ریالستیی هەڵپەرکێی کوردی بوو کۆڕ کۆڕ •• خەڵکەکان سەرنجیان لەم وێنانە دەدا • کاتێك گەیشتمە ئاستی وێنەی هەڵپەرکێیەکە وا رێك کەوت دەستەیەك کورو کچیش بە ووردی سەیریان دەکرد • لە ناو ئەمانەدا کچێکی ئەسمەری چاوگەش بۆ دەستە خوشکێکی قسەی دەکرد •• ئێستاش هەندێ لە ووتەکانی لە بیرمدا دەزرنگێتەوە :

– پێرار نەورۆز لە دوکان بانگ کرا بووم •• ئاخ ! خۆزگە تۆش لەگەڵما دەبوویت ، بە قسە ناتوانم بۆت باس بکەم •• ئای خوایە چەند دیمەنێکی رەنگین بوو ! هەڵپەڕکێو گۆرانی‌و جلوبەرگی رەنگاورەنگ لەناو ئەو سروشتەدا بووبوو بە جوانترین دیمەن • هەندێ منداڵی کوردیش چەپکە گوڵی نێرگزیان بە دەستەوە بوو •

قسەی ئەم کچە شۆخە ئەسمەرەی پایتەخت گەلێ راستی‌ی روون کردەوە ، یەکەم : نەورۆز کە لەمەوبەر زۆرجار لەو دیو پەردەو بە نهێنی دەکرا ئێستا جەژنێکی رەسمی نەتەوەییە لە سەرانسەری عیراقدا • دووەم نەك هەر کورد بەڵکو نەتەوە براکانی دیکەی نیشتمانیش وەکو ئەم کیژۆلە عەرەبە دەزانن نەورۆز واتای چی‌یە ، سروشتی ئەم کوردستانەش چ رەنگ‌و بۆن‌و بەرامەیەکی تێدایە •

هەموو جارێك کە نەورۆز نزیك دەبێتەوە هەندێك لە بیرەوەری‌یە تایبەتی‌یەکانی من دەبووژێنەوە ، دەچمەوە کۆی یادگار • لەبیرمە جاران کە قوتابی بووین زۆر بە کوڵەوە چاوەڕێی ئەم رۆژەمان دەکرد ، باش خۆمان بۆ ئامادە دەکرد •• ئیتر بەیانیی ئەو رۆژە لە زانستگاکانەوە روومان دەکردە ئەم دەشتودەرە ، بە هەڵپەڕکێو گۆرانی‌و سروودو هۆنراوە خەریك دەبووین • وەختەکە ئەوەندە تیژڕەو بوو ، هەر ئەوەندەمان دەزانی وا رۆژ بەرەو ئێوارە دەکشێ • لە ناو ئەو سروشتە سەوزەی تازە چرۆیەدا هەڵێکی باش دەسازا بۆ دەربڕینی رازونیازو ئەڤین‌و مەست بوون • بەشێك لەم یادگارە گەرمانە هەر دەمێننەوەو لە یاد دەرناچن ، چونکە یادگاری لاوی‌و سەرگەرمی‌و خۆشی‌و نامە پەنهێنی‌یەکانی دڵ‌و دەروون کە نزیکترن لە جیهانی هونەرو شیعرەوە بۆیە داویانە لە شەقەقەی باڵ‌و هەڵنانیشنەوە ئەوەندەی لەم زەمینە دوورن ئەوەندەش نەمرن • ئەمە رام دەکێشێ کە هەندێ لەو یادگارە سەرگەرمانە لەو هەڵەدا نەشارمەوە •

لە تەك مەیلی دڵا بۆ تۆ دەجەنگم ، مەیلەکەت زاڵە بە تۆوە خەو دەبینم ، کاتێ دەتبینم زمان لاڵە ! لە بیرمە ، جووتە دانیشتین ، قسەت کاری لە سینەم کرد دەروونم گانی پڕ گڕ بوو و دڵم مەست بوو بە دەستوبرد چ خۆش بوو بەزمی ئەو کاتەی هەناسەت لێی دەدام زوو زوو چ راستگۆ بوو ، چ پیرۆزبوو، دووانی بەینی دوو دڵ بوو بەبێ دەنگ چاوی هەردووکمان گەیاندی هەستی دڵداری شەرم میوانی رووت سوو ، خوێنی گەش بوو بوو بە یەکجاری !

جا نەورۆزێك لە قووڵترین گۆشەی دڵ‌و دەروونمدا جێیەکی ئاوای بۆ خۆی کردبێتەوە ، ئاوا بەسترابێ بە چرۆو ئەڤین‌و سۆزەوە دەبێ چۆن بە پیرییەوە بچین‌و پێشوازیی لێ بکەین • لە سۆزی دڵەوە ئێستاکێ من بەم جۆرەی خوارەوە بۆی دەچم :

دەبێ ئاگر لە بۆ چڵ تینێ پەیدا کا ،
چرۆگەش بێ
لەبن بەفرا هەڵاڵە سەر بڵندکا
تاکو هاوبەش بێ •
لەگەڵ هاژەی پلەی کێوا
کەوی مژدەو سەدای قاسپە
لە تەك دەنگی ئەوا لاوان
بجۆشن وەك دەمی کڵپە

★

تەنانەت رەنگی دڵداریش وەکو نەورۆز
دەبێ نەو بێ
چ خۆشە سوخمە بۆنی نێرگزی لێ بێ‌و
سەدای کەو بێ !

سەدەی بوژانەوە

زنجیرەی مێژوویی

د. کمال مظهر احمد
فراد مجید میسری کردویەتی بەکوردی

بابەتەکانی «دیکامیرۆن» باسی سەرچڵی‌ی چاو نەترسی‌ی هەندێ بازرگان دەکەن لە هەندەران • هەندێکیشیان بە شێوەیەکی زۆر جوان لە داستان‌و چیرۆکی فولکلۆزیی دەماودەم‌و حیکایەتی رۆژهەڵاتی بۆمانا وەرگیراون‌و سەر لەنوێ داڕێژراونەتەوە •(١٦) بەڵام رووداوی رۆژانەی کۆمەڵ لە ناوەرۆکی گشتی‌ی چیرۆکەکانی «دیکامیرۆن»دا پلەی یەکەمیان پێ بەخشراوە • لەبەر ئەوە دەبینین پاڵەوانەکانی ، رۆڵەی کۆمەڵگای ئیتالیایین‌و هەر لە پادشاو سەرۆکەوە بیانگرە تاوەکو دەست‌و پێوەندو جووتیارە سادەکان دەگرنەوە • نووسەر بۆ گەیاندنی مەبەست چی ووزەو توانای هەیە بۆ ئەوەی تەرخان دەکا ، چیرۆکەکانی بخاتە قالبێکی گاڵتەجاڕی‌یەوەو پەردە لە سەر هەڵس‌و کەوتی رەبەنو قەشەو سەرجەم پیاوانی کەنیسە هەڵدەماڵی‌و ئاشکرای دەکا ئەوانە کۆمەڵە خەڵکێکی مشە خۆرو نینتەلا کردووو ساختەبازو داوێن‌پیس‌و دروزمان‌و مەرایی‌کەرن • بەو چەشنەو بە هۆی ئەم شێوازە گاڵتەجاڕی‌یەوە زەبرەکانە ناخی خوێنەر دەهێنێتە پێکەنین • «بۆکاشیۆ» راستەوخۆ نوخنی مەسەلە ئاینی‌یەکان نەکەوت ، بەڵام هەنگاوێکی چاو نەترسانەی نا ، بۆ ئاشکراکردنی رووی راستەقینەی بیاوابی کەنیسەو پاشان کاری لەو رێبازە ئاینی‌یانەیش کرد کە لە پێناوی چارەسەرکردنی لایەنە سەلبی‌یەکانی رێبازی کاتۆلیکیدا بێ‌ترس‌و سڵەمینەوە هاتنە کایەوە • دەبێ ئەوەیش بووترێ کە چیرۆکەکان پڕن لە نموونەی زیندوو ، تێیاندا باسی سەرکەوتنی ئەو یاسایانەی ژیان دەکا کە لەتەك عەقڵی ئادەمیزادو بەرژەوەندی‌یەکانی سەدەی نوێدا دەگونجێن • بە جۆرێك دەڕوانێتە ئادەمیزاد کە داهێنەرێکی گەورەی ژیانەو پێویستە لە شوێن‌و جێگای شیاوی خۆیدا دابنرێ •

« بۆکاشیۆ » بەمەوە نەوەستا ، بەڵکو گەشەی بەو ڕایەیش دا کە دەووترا : نابێ پلەو پایەی تاکەکەس بەو چاوەوە تەماشابکرێ لە چ خێزان‌و بنەماڵەیەکە ، بەڵکو ددبێ کارو کردار بکرێتە محەکی چاکەو پیاوەتی‌ی تاکەکەس •

لێرەدا گرنگ ئەوەیە دەست بۆ ئەوەیش رابکێشین کە «بۆکاشیۆ» لە سەر ڕێ‌و شوێنی «دانتێ» نەرۆیشت وپێویستی بەوە نەبوو ، یەکێکی وەك « ڤێرجیل » زیندوو بکاتەوەو ئەو دونیا بخولقێنێ‌و بە هۆیانەوە داخی دڵ لە دەست دیاردە ناهەموارەکانی کۆمەڵەکەی هەڵبڕێژێ ، نەخێر ، « بۆکاشیۆ » پێ لەسەر زەمینەی واقیع دادەگرێ‌و لە «دیکامیرۆن»دا بەزمانی نەوەی نوێی سەر بەتوێژە تازە پێگەیشتوودکانی کۆمەڵەوە قسە دەکاو نیشانی دەدا چۆن وەك مافێکی ڕەوای خۆیان بەرەنگاری ناتەواوی‌یەکانی واقیعی کۆمەڵایەتی دەبنەوە• نووسەر بێ ئەوەی هەست بە خۆی بکا ، هەر وەك گوزەرانی چینی بۆرژواو ئوروستۆکراتی نیشان دەدا ، بە هەمان شێوەیش جیاوازیی نێوان ژیانی رۆژانەی ئەم چینە تازە پێگەیشتووەو چینە زەحمەت کێشەکان دەبەخشێنێ‌و دەری دەخا تا چ رادەیەك لەیەك دوورن •

لە کاتێکا ئەم دە کەسە – بە پێی بۆ چوونی نووسەر – لە دەرەوەی شار ژیان بەسەر دەبەن‌و خۆیان لە مەترسی‌ی دەپارێزن ، لەناو شاردا نەخۆشی‌ی رشانەوە ژیانی سەدان کەسی سەر بەچینە هەژارەکان هەڵدەلووشێ ، سەرەڕای ئەمانە هەمووی ، « بۆکاشیۆ » وەك «دانتێ» و «پەترارك»ی هاوچەرخی لەگێژاوی ئەو ناکۆکی‌یە کۆمەڵایەتی‌یانەدا کە شارەکانی ئیتالیا تێیدا دەژیان‌و هەموو لایەنێکی فیکریشی گرتبووەوە ، دووچاری تەنگوچەڵەمەیەکی سایکۆلۆژی ببوبوو • ئەنجامیش پیاوێکی سەر بەکەنیسە کاری تێ کردو ووردە ووردە لە بیرورا دونیایی‌یەکانی پاشگەز بووەوە کە هەمیشە لە بەرهەکانیدا رەنگیان دەدایەوە ، «پەترارك»یش ئەبوایە کە «بۆکاشیۆ» بەڕابەرو مامۆستای خۆی دەزانی ، ئەوا بەتەواوی دەستبەرداری هەموو جموجوڵێکی ئەدەبیش دەبوو • سەرەڕای ئەمانەیش ساڵانی دوایی تەمەنی بۆ کاری زانستی تەرخان کردو دەستی دایە کۆکردنەوەو ساغ کردنەوەی دەستنووسی کۆن‌و نووسینەوەی مێژوو • بێجگە لەوەیش لە فلۆرەنسادا کورسی‌یەکی تەرخان کرد بۆ شی کردنەوەی نووسینەکانی «دانتێ»و خۆیشی لە سەر حەڤدە سروودی «کۆمیدیای خوداوەندانە »ی نووسی‌و یەکەم کەسیشە مێژووی ژیانی نووسەرەکەی خستە دوو توێی کتێبێکەوە • هەتا ئەتایە ناوی «بۆکاشیۆ» بە نەمریی دەمێنێتەوە ، چونکە چیرۆکی «دیکامیرۆن» ناووشۆرەتێکی جیهانی‌ی بۆ وەدەست هێناو ئەگەر لە تەك بەرهەمەکانی «دانتێ»و «پەترارك»دا بەراورد بکرێ قۆناغێکی پێشکەوتووی پەرەسەندنی ئەدەبیاتی ئیتالیاو ئەوروپایی‌مان نیشان‌دەدا •

ئەدەبیاتی سەرپاکی ئەوروپایش چ لە سەدەی بووژاندنەوەو و چ لە قۆناغی دواتری‌دا قەرزداری داهێنانەکانی « بۆکاشیۆ »یە (١٧) •

لە کاتێکدا کە کۆتایی بە باسی ئەو سێ پێشەوایە دەهێنین پێویستە جارێکی تریش ئەو حەقیقەتە دووبارە بکەینەوە کە سەرەڕای ئەو کەم‌و کوڕی‌یانەی لە بەرهەم‌و بیری ئەوانەدا دەردەکەون ، رۆڵێکی دیارو ئاشکرایان لە بووژاندنەوەی ئەوروپادا هەبووەو هەر ئەوان بوون بەردی بناغەکەیان داناو پاشان لەگەڵ رەوتی پەرەسەندنی کۆمەڵدا گەشەیان پێ‌کراو لە جاران زیاتر نەش‌و نمایان کرد • شانازی‌یە بۆ «دانتێ»و «پەترارك»و «بۆکاشیۆ» کە توانی‌یان «سەرەتای شۆڕشێك لە مەیدانی نووسیندا بەرپابکەن »(١٨) و دوای خۆیان کار بکەنە سەر هەموو رێبازە فیکری‌یە نوێ‌یەکان‌و تێیاندا رەنگ‌بدەنەوە • لەوانەیشە «ئارازمس – ئیرازمۆس» یەکێك بێ لە دیارترین ئەو هۆمانیستانەی کە لەو قۆناغەدا سەدەی بووژاندنەوە تێیدا گەیشتە چڵەپۆپە ، بە ئەندازەیەکی زۆر پەیڕەوی ئەو سێ پێشەوایەی کردبێ •

ماویەتی

کاروانێ شەهیدا

● شەهید یوسف یونس عبداللە ل سالا ١٩٥٦ – ل ناحیا زاوپتە – پارێزگەها دهوکێ – چاڤێن خۆ بۆ ڤێ دنێ ڤەکرن ، لێ نە دزانی ئەڤ دنیایە بێ ئەختو بارە دێ پاتکا خۆی دەتێ و بەرێ وی دەتە رێکا نە هاتنەڤەیێ و خوینا وی دناڤ خیزی دا بەتەخارێ • هوسا کەرتێ رۆژهەلاتا بەصرە بۆ قوناغاوی یا دوماهیێ •

● شەهیدێ جوانەمەرد خویندنا خۆ یا سەرەتایی‌و ناڤنجی ل بەغدا بدوماهی ئینا گەهشتە مەلبەندا مەشق کرنا رێسانێ وڤەهاندێ‌و ل سالا ١٩٧٧ ژێ دەرکەت ، پاشی ل ژێدەریا گشتی یا رێسانێ و ڤەهاندێ لپارێزگەها دیوانی‌یێ کەتە کاری • دیڤدا ڤەگوهەزی ژێدەریا گشتی یا رێسانێ وڤەهاندێ ل پارێزگەها هەبلێرێ •

● هەر دوێ سالی دا ،داخوازکرە خزمەتا لەشکەریێ و ل سالا (١٩٨٠) ژێ قورتال بۆ •

● ل سالا (١٩٨١) دەمێ زایشتێن (١٩٥٦)داخوازکرین ئەو ژی گازی کرێ ڤەوڤەو پشکداری دقادسیا صدامی دا کر پتر ژ سالەکێ، دهێرشا رۆژا (٢١–٣–١٩٨٢) دا ل دیزفول ژی پشکداری بفێهرسی کر •

● هەروەسا د هەڤریشیا مەزنا رۆژهەلاتا بەصرە دا پشکدار بو ، هەتا کو شەهید بوی لرۆژا (٢٢–٧–١٩٨٢) دەمێ مینا گەلەك خورتا ژڤێ دنیایێ بارکری سەبایێ پارێزتنا ئاخا عیراقێ ••••

ئامادە کرنا
رمضان عیسی
پ – هاوکاری لدهوکێ

ئافرەتانی کوردستان دووپاتی دلسۆزی خۆیان دەکەنەوە بۆ ئەوە

بە بۆنەی جەژنەکانی ئادارو نەورۆزەوە

نوسینگەی هەولێر

● لەم ڕۆژانەداو لە چوارچێوەی ئاهەنگەکانی ئازار ، ئافرەتانی کوردستان لە جەژنی خۆیاندا ، هەشتی ئازار جەژنی ئافرەتانی جیهان ، ئاهەنگیان گێڕاو دووپاتی ئەوەیان کردەوە کە دلسۆزی ئەم وڵاتەنو خەباتی بۆ دەکەن ....

بە چاودێری بەڕێز پارێزگاری هەولێر یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق لقی هەولێر ئاهەنگێکی وتار خوێندنەوەو مۆسیقاو گۆرانی گێڕا لەم ئاهەنگە چەند وتارێك خوێندرایەوە .. بەڕێز (یحی جاف) پارێزگاری هەولێر لە وتارەکەیدا وتی:ـ

لە جەژنی ئافرەتاندا ... واتە لە هەشتی ئازار دەبێ دەستنیشانی دەوری ئافرەتانمان بکەین لە بارو دۆخی ئەمڕۆماندا چونکە ئافرەتانمان شانبەشانی براکانیان لە کاروباری ڕۆژانەیاندا ، بەشدارییان کردووە بە هەموو جۆرێك .... چاودێری سەرکردایەتی حزبو شۆڕشو لە سەرووی هەموشیانەوە سەرۆکی تێکۆشەر صدام حسین زیاتر پەرەی بە مەوزوعی ئافرەتان داوەو زیاتر سووری کردوون لەسەر پێش کردن ... ئینجا وتی :ـ

ئاشکرایە کە ئافرەتانی هەولێر بێ بەش نەبوون لەو هەوڵو تەقەللایەی کە دەدرێو دراوە بۆ پشتگیری کردنی جەنگی شەرەفمەندانەمان دژی ڕژێمی بەکرێگیراوی ئێرانی ....

● هەر لەم ئاهەنگەدا هەڤاڵ (علی حسون الجواد) ڕازگری حزبی بەعسی عەرەبی سۆشیالیستی لە هەولێر وتارێکی خوێندەوەو وتی :ـ

مەسەلەی ئافرەت لە وڵاتی ئێمەداو لە پرۆگرامی حزب بە لایەنێکی زۆر گرنگ دادەنرێ ، چونکە ئافرەت دەورێکی کاریگەر دەگێڕێ لە ڕۆژانەی ژیانی مرۆڤدا..

بۆیە هەمیشە دەبێ پشتگیری لەو مەسەلەیە بکرێت ... ئەمڕۆش لە ٨ی ئازار ڕۆژی ئافرەتانی جیهان دەبێ دەستنیشانی لایەنی گەشی بەشداربوونی ئافرەتانمان بکەین لە جەنگی قادسیەی صدامدا ...

سەردانەکانی سەرۆکی فەرماندە هەڤاڵ صدام حسین بۆ بارەگای گشتی یەکێتی لە بەغدا ئەوە دەسەلمێنێ کە دەبێ ئافرەتی عیراقی گرنگی پێ بدرێتو ئەو چواردیوارە بەجێ بهێڵێ کە لە سەردەمی پادشایەتی حکومەتەکانی بەر لە شۆڕش تێیئاخنی بوون ...

ئەمڕۆ دەبینین ئافرەتانی عیراق چەك هەڵدەگرنو داوای چوونە جەنگ دەکەن .. واتە ئەمە مێژوو دروست دەکات ... مێژووی ئازایەتی ئافرەتانمان .. ..

● خوشکە (امل محمد اسماعیل) سەرۆکی یەکێتی گشتی ئافرەتانی عیراق لقی هەولێر لە وتارەکەیدا کە بەم بۆنەیە خوێندیەوە وتی :ـ

ئافرەتانی کوردستان ، لێپرسراوێتییەکی گەورەیان لە ئەستۆیە ، چونکە دەبێ ئەمڕۆ هەوڵی ئەوە بدەن زاڵ بن بە سەر تاریکییەوەو بێننە کۆڕی ئیش کردن . .. بە پێخۆشحاڵییەوە دەڵێم سەرکردایەتی حزبو شۆڕش گرنگی تەواوی داوەتە ئافرەتی کورد ... ئەمڕۆش ئێمە دووپاتی ئەوە دەکەینەوە کە دلسۆزی عیراق بین ...

● دواجار دەست کرا بە پێشکەش کردنی چەند گۆرانییەك لە لایەن تیپی مۆسیقای خانزاد کە سەر بە یەکێتی ئافرەتانە ....

دەوری ڕۆشنبیری کورد لە خەباتی عیراقماندا

نووسینی : فاضل علی

لە چوارچێوەی کاروانی خەباتی میللەتی مەزنی عیراقماندا دەوری ڕۆشنبیری کورد لە پەرەپێدانی بەخششو ئەو پتەوکردنەدا دەردەکەوێ کە گەلەکمانو هاوولاتییەك بۆ بەهێزکردنو قوڵکردنەوەی پەیوەندی یەکێتی نیشتمانی پتەو بۆ چارەسەرکردنی ئەو گیروگرفتانە هەیەتی کە شانبەشانی ئەو یەکێتیو پەیوەندییە لە کایەدا بووە .

بە بۆچوونی پارتی دیموکراتی کوردستانمان دەوری ڕۆشنبیری کورد بۆ پتەوکردنی بیروباوەڕەکانی شۆڕشی حەڤدەو سیی تەموزو ئەو شتانەو ئەو دەسکەوتانەی کە میللەتی عیراقمان وەدەستی هێناوەو لە پێشیانەوە یاسای ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستان لە کاروکردەوەدا زۆر بەهێزترو فراوانترە بەتایبەتی بەرامبەرو دژی ئەوانەی کە بە چاوێلکەی تاریكو شۆڤینیانەوە تەماشای یەکێتیو قازانجی میللەتی عیراق دەکەن کە تا ئێستەش لایەنی خۆفرۆشو هێزەکانی دەرەوە ئەوانەی کە مەبەستیان خراپە دەیانەوێ بیوروژێننو ئەنجام .. بەڵام ئەم ئاواتەیان هەرگیز نایەتەدی چونکە میللەتە مەزنەکەمان کە ئەمڕۆ شانازی بە شۆڕشەکەیو سەرکردایەتی هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسینەوە دەکات دەزانێت ئەو خۆفرۆشانە بایی چەندن. کە دەیانەوێ دژی یەکێتی عیراق بووەستنو گیانی شۆڤینی بڵاوبکەنەوە .

وتەکەی بەڕێز سەرۆکی فەرماندە تێکۆشەر صدام حسین بەڕێزی کە بەشداری کۆڕی شیکردنەوەی بەرەی- کاری دەزگای ڕۆشنبیریو بڵاوکردنەوەی کوردی کرد لەم قۆناخەدا ڕۆشنبیری کورد لەبەردەم مەسەلەی نیشتمانیو نەتەوەیی خۆیاندا دادەنێ بەتایبەتی بەرامبەر بەو هێرشە دڕندایەتییەی کە ڕژێمی داخ لە دڵو ڕەگەزپەرستی ئێران دژی وڵاتەکەمان دەیکات .

گەلی کوردمان کە ئێستا شەڕی ڕەوای خۆی لە قادسیەی صدامدا دژی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران دەکات بەوپەڕی خۆشییەوە بۆ ڕۆشنبیرانی کورد دەڕوانێ کە بۆ بەهێزکردنی سەرکەوتنەکانی سوپای دلێرمانو بۆ پاراستنی سەربەستی پێنوسەکانیان زیاتر بخەنەکارو پارتی دیموکراتیشمان هەموو توانایەکی بۆ یارمەتی تەختکردنی ڕێگای ڕۆشنبیری کورد دەخاتەکارو دووپاتی ئەوە دەکاتەوە کە بەرپرسیارییەکی مێژوویی یەخەی ڕۆشنبیرانی دەگرێ .

دەربڕینی مافی نەتەوایەتیو بەکارهێنانی مافی نەتەوایەتی کوردەکان دەبێ بەکارهێنانێکی وردو بێگەر بێ کە بریتییە لە یەکێتی ڕاستەقینەی عیراقو دەبێ هاوولاتیان بەتایبەتی ڕۆشنبیران وەك یەك میللەت بەخوێنو بەگیانو بەبیرو بە مێژووی هاوکۆیی تەماشای عیراق بکەن .. هەروەك بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسین دووپاتی کردەوە تایبەکەتکاری عیراق لەوە کەمترە لەوەی کە پەنجەمان بۆ ڕاکێشاو . ئەو عیراقییەی کە ئەم تایبەتکارییە بەشێوەیەکی ڕاست ناگرێتە ئەستۆو کاری تێدا ناکات ئەوە ئەو عیراقییە نیە کە شانازی پێوە دەکەین .

ئەو پەرەسەندنەی کە ئەمڕۆ هەموو لایەنێکی ئابووریو کۆمەڵایەتیو سیاسیو ڕۆشنبیری گرتۆتەوە بۆ بەهێزکردنی کاروانی میللەتو خاکی **عیراقمان وامان لێدەکەن** کە هەموو توانایەك بخەینەکارو بەرەی نیشتمانیو نەتەوەیی پێشکەوتنخوازمان بۆ پەرەپێدانی تێگەیشتنو پتەوکردنی بیروباوەڕی ڕاستی نیشتمانیو یەکێتی نیشتمانی کە دەربڕی ڕاستەقینەی ویژدانی ئەو جەماوەرەیە کە لە یەکێتیو بەختیاری هەموو عیراقییەکی شەرەفمەندا هەیە دەوری پێشەوایەتی دەگێڕێو دەبێ ڕۆشنبیری کورد بایەخێکی تەواو بە مەسەلەی نیشتمانیو توانەوەی تایبەتکاری نەتەوەیی لە چوارچێوەی نیشتماندا بداتو ئەمەش نیشانەی ئەو مرۆڤەیە کە شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمموزی مەزن درووستی- کردووە .

ڕۆشنبیری کورد پێش هەموو کەس دەبێ ڕەسەنایەتیو دلسۆزی خۆی بەرامبەر بەم خاکە پیرۆزەو شۆڕشە مەزنەکەی دەربخاتو دەبێ دلسۆزی خۆی بۆ نیشتمان دەربخاتو ئەمانەشی لە بەرهەمو نووسینەکانیدا دیاری بکات .

پارتی دیموکراتی کوردستانمان کە شانازی بەراستیو پەیوەندییە مێژووییەکانی میللەتی عیراقمانەوە دەکات لایەنی ئامادەکردنو ڕۆشنبیر بوونو هەموو قسەکانی هاوڕێی تێکۆشەر صدام حسین دەگرێ ئەوەی کە پەیوەندی بە ڕۆشنبیریو ئەدەبی کوردیو نووسینو بەرهەمی ڕۆشنبیرو کادری کوردو هەموو ئەو شتانەی وەك شتی ئەدەبیو نامیلکەی حزبەوە هەیە بەتایبەتی ڕۆژنامەی ناوخۆیی پارتەکەمان (پارتی) دەگرێ شانبەشانی ئامادەکردنو ڕۆشنبیرکاری شانەیی ناو ڕێکخراوەکانی پارتیمان لەبەر ڕوناکایی ئەم ڕاستییە مێژووییانەدا سووورە لەسەر ئەوەی کە پێویستە کەژی ڕۆشنبیری کوردی لە ئاڵۆزیو ئەم سەرنجانە پاك بکرێتەوە کە لەگەڵ ڕەوتی ڕاستەقینەی نەتەوایەتیدا ناگونجێ ئەمەش بە هەنگاونانی تەواو بەدەربڕینو کار دەبێ بگەینە ئەوەی بە گیانی نیشتمان پەروەریتی عیراقی مەزنمان پەروەردە ببین .

لە سایەی بەخشندەیی شۆڕشدا پێشکەوتنێکی فراوان وگەورە

ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنۆمیدا

لە قسەکردنماندا دەربارەی ناوچەی کوردستانی ئۆتۆنۆمی سەبارەت بەو ڕاستیانەی کە بە چاو دەیبینینو جەماوەری تێکۆشەرمان بە چاوی خۆی بینیویەتیو بۆ دەرخستنی ئەم ڕاستیانەی چوارچێوەی ئەو پێشکەوتنو دەسکەوتە گەورانەی کە لە سایەی شۆڕشو ئامۆژگارییەکانی بەڕێز سەرۆکی فەرماندە صدام حسینو بایەخدانی حزبو شۆڕش بە ناوچەکە ناوچەکەی گرتۆتەوە دەبێ بگەڕێینەوە بۆ ساڵانی جێبەجێ کردنی یاسای ئۆتۆنۆمی بۆ ئەوەی کە هەموو دەسکەوتە شۆڕشگێڕیو گەورانە بە یەکەو ببەستین چاومان بە بەڕێز کمال صابر مصطفی ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانیو سەرۆکی یەکێتی ناوخۆی نەقابەکانی پارێزگەی هەولێر کەوتو وتی :

نۆ ساڵ بەسەر جێبەجێ کردنی یاسای ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانی عیراقدا تێدەپەڕێ ـو ناوچەکەش پێشکەوتنێکی فراوانی لە هەموو پلەیەکدا بێجیاوازی بەخۆیەوە دیوە بەجۆرێك کە ناوچەکە بە گشتی بەخشندەیی سەرۆکی فەرماندە صدام حسینی لە ڕاپەڕاندنی کۆمەڵی بۆ ڕاپەڕاندنی کۆمەڵی پرۆژەی بەرکەوتووەو کاربەدەستان زۆر بەخۆشەویستیوشانازییەوە کەوتنە ڕاپەڕاندنی ئەم بەخشانو زۆر بەخۆشەویستیو هەموو تواناو وزەیەك لە پارێزگەکانی ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا بۆ تەواوکردنی پرۆژەکان خرانەکار .

ئەوەشی کە پەیوەندی هەبێت لە (سەرەتای جێبەجێ کردنی یاساکەوە) چینی کرێکارو لە زیادبوو ندایەو بەپێی زۆربوونی سۆشیالیست یان کەرتی ئەو پڕۆژانە کە کراونو تایبەتی یاخود تێکەڵاودا هەیەو لە پارێزگەی هەولێرو پارێزگەی هەولێریشەوە بە چینی کرێکارانی دەکرێن دەگونجێو یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگەکەوە دەورێکی بایەخدارو پێشکەوتووی بۆ یارمەتیدانی پرۆژەکان بە کەسانی پێویستداوەو ئەمە بێجگە لەوەی کە کەژێکی چاکی بۆهێناوەتەکایە بە ئامادەکردنی کرێکاری بەهرەدارو خواستراو بەڕێز کمال صابر مصطفی پەنجەشی بۆ ئەوە ڕاکێشا کە ماوەی کار بۆ هەموو ڕۆلەکانی پارێزگەی هەولێر لە کەرتی لە پارێزگەکانی تری ئۆتۆنۆمی ناوچەی کوردستانی لە سایەی جێبەجێ کردنی یاساکەوە ژیانێکی نوێ دەژینو دەوری پێویست بۆ پشت گرتنو پێشخستنی دەبینرێو لەمەشەوە سووربوون دەبینین کە لە پەنا تەقەللادانو بەخششدا کرێکاران بیناکاریش دەکەنو ئەمەشی بەروونی لە چوارچێوەی گونجاندا لەگەڵ ڕێکخراوە جەماوەرییەکانو ڕۆلەکانی پارێزگەی هەولێر لە هەموو بلەیەکیاندا لە پشت سەر- کردەی فەرماندە صدام حسینەوەنو یەك هێزنو ئەمەش لەو خۆپیشاندانەدا دەرکەوت کە بۆ لایەنگرتنی بەڕێزی کراو ناوچەی ئۆتۆنۆمی جوانترین ڕوو بوو کە بەخۆیەوە ببینێ .

بەڕێز ئەندامی ئەنجومەنی نیشتمانیو سەرۆکی یەکێتی نیقابەکانی هەولێر کە لە ناوچەوانیدا نیشانەی شانازی دەردەکەوت پەنجەی بۆ ئەو دەورە جیاوازەش ڕاکێشا کە کرێکاران لە جەنگاوەرە پاڵەوانەکان دەنێرنە بەرەکانی جەنگ بۆ بەرگری کردن لە سنووری ڕۆژهەڵاتمانو ئەمەش جا بەشداریان لە سوپای میللیدا یان لە کاری تایبەتی یان لە ڕیزی هێزی چەکدارمان لە قادسیەی ئەمری صدامدا بووبێ .

دەربارەی ئەو پڕۆژانەشی کە تەواوکراونو تەواودەکرێن لەبەرئەوەی کە خۆی سەرۆکی نیقابەکانی کرێکارانی هەولێرە دەڵێ :

ئەتوانم بڵێم هەموو پارێزگەیەك گشت ڕۆژێ هەنگاو بەرەو گۆڕانو گۆڕانکارییەك دەبینێ کە لە قازانجی جەماوەری پارێز — گاکەنو ئەمەش لەو بایەخدانە گەورەیەوەی سەرکردایەتی حزبو شۆڕشەوە لەسەروو هەموویانەوە سەرکردەی کاروانی میللەتەکەمانەوە سەرۆکی فەرماندە صدام حسینەوەیە کە بە ناوچەکە دەدرێو سەبارەت بە باس کردنی پڕۆژەو پەیوەندی کرێکاران بە تەواوکردنیانو بەرامبەر بە گۆڕانکاری .. لەگەڵ ئەوەی لە شەڕی ڕەواماندایین دژی ڕژێمی بەکرێگیراوی ئێران .. پرۆژەیەکی زۆر هەیەو کە تەواوبوونو پارەیەکی زۆریشیان تێچووە کە خۆی لە چەند ملیۆنێ دینار دەدات لەوانەش خانووی ئەوانەی سەر بە بەرێوەبەرێتییەکانی دەولەتنو خوێندنگەی سەرەتاییو مەڵبەندی لاوانو ئاوەدانکردنەوەو چاککردنی خانووی کرێکارە مستەخدەمەکان .. ئەمە بێجگە لە دابەش کردنی کۆمەڵێ زەوی بە سەر هاوولاتیاندا .

بەڕێز سەرۆکی یەکێتی کرێکارانی هەولێر پەنجەی بۆ دەوری ئافرەتی کرێکار زەوی بە سەر هاوولاتیاندا .

بەڕێز سەرۆکی یەکێتی کرێکارانی هەولێر پەنجەی بۆ دەوری ئافرەتی کرێکار ڕاکێشاوە بۆ بڵندکردنی بەرهەمو دەرخستنی توانای خۆی و ئافرەتی کورد لە ناوچەی ئۆتۆنۆمیدا لە سایەی حزبو شۆڕشدا خۆیو بەشداری کردنی لە جەنگی ڕەواماندا دەرخست ئەمەش جا بە بەشداری کردنی بێ لە ڕیزی سوپای میللیو چوونە ناو ڕیزی بەرگری مەدەنییەوە بوو بێ یان لە بەرهەمدانا لە کارگەدا بووبێ و یەکێتی ئافرەتانی بۆ ئامادەکردنی جەماوەری ئافرەتانو قوڵکردنەوەی دەورو پەیوەندی بە کۆمەڵەوە دەورێکی کاریگەری بووەو ئافرەتی کرێکاری ناوچەی ئۆتۆنۆمی ئەمڕۆ لە سایەی سەرکردایەتی سەرۆکی کاروانی میللەتەکەمانەوە سەرۆکی فەرماندە صدام حسینەوە بەختیارو تواناداور خۆش دەژین .

● خێزانی سەربازێکی جەنگاوەر لە کەرتی ناوەڕاست لە مەیسان و لە جەنگە مێژووییەکەی چەرخی بیستەم لەشیب سەرکەوتن و سەربەرزی عیراق و سوپا دلێرەکەمان ئەگێڕێتەوە ·

ئافرەت بە سەربازە دلێرەکانەوە ئەنازێ

به پێکەنینەوە خاتو - بەتول - ژنە فەرمانبەرێکی لێوەشاوەی ڕەنگ خۆش ئەڵێ :

میردە سەربازەکەم ئەگێڕێتەوە ئەڵێ : جەنگی وەها سەرکەوتوانە نەبووە ئەتوانم بڵێم یەکەم جارە بەم شێوەیە دو دەوڵەتی دراوسێ بجەنگن و سەرکەوتن هەمیشە بەشی ئێمەبێت · هێزی سوپامان گەلێ گەلێ بە هیمەت و بە جەرگەو پاڵەوانە یەکجار بەتواناو لێوەشاوەیە نەك لەبەر ئەوەی خۆمی تێدام بەڵکو هەر یەکە لە سەربازەکانی عیراق ئەم هەستەی هەیە · ٥٠ هەزار کوژراو و برینداو و ئەسیر لەوان گومانی تیانی‌یە ·

- لە سەرەتای دەست پێ کردنی جەنگەوە

بەئەفسەری ئیحتیات براوە ·

- چەند منداڵت هەیە ·

- دو منداڵ کوڕو کچێك ·

- کە دێیت بۆ دائرە بە ڕوژ لای کێ جێیان ئەهێڵیت ؟!

- لای خەسوم ئێمە یەك ماڵین ·

لەگەڵ ماڵی خەسوت خوش گوزەرانیت ·

- گەلێ خوش گوزەرانم ·

- ئەمە ڕوداوێکی گرنگەو تاقی کردنەوەیەکی سەرکەوتووە بۆ ئەو بووکە تازانەی کە کێشەی خانوگرتن و ماڵ دامەزراندن خستونیەتە گێژاوی سەرسوڕمان و دڵ تەنگی ·

- هیچ گیرو گرفتێك تەهاتۆتە ڕێی ژیانت تائیستا ؟

- تائیستا هیچ گیرو گرفتێکم بەخەم نەزانیوە ، تەنیا خەمی دووری مێردەکەم نەبێ ·

- بەچەند ڕوژ جارێك ئەگەڕێنەوە ؟

- مانگی جارێك لە بەرەی جەنگ ئەگەڕێتەوە ·

- تائیستا لە جەنگدا چۆن بووە ؟·

- گەلی بە ورەو هێز پتەو بووە جونکە سوپای بەتوانامان هەر سەرکەوتو بووە ، بەڵام ئەوەی ئەمجارە لەکەرتی شیب ڕوی داوە سەرکەوتنێکی یەکجار سەربەرزانەو پاڵەوانانە بووە کە

ئیتر لەمەو دوا هیچ مەترسی لەجەنگ ناکری و هەر سەرکەوتن بەشمان ئەبێ ·

- بڕوای بەهێزی ئەو بڕوای نۆی پتەو کردوە ؟·

- گەلێ گەلێ ·· بە دڵنیاییی و بەخەندەیەکی جوان ·

خاتو بەتول ئەمەی ووت و سەری لەقاند ·

(هیچ خوی نەشڵەژاندبوو ، هیچ خوی تیك نەدابوو بەو پەڕی لە خۆ ڕازی بوون و خۆرێك خراو لەسەر کورسیەکەی نەجولایەوە)·

چەند سەربازە دلێرەکانمان ورەیان بەهێز بێ ئێمەش کە خێران و ماڵ و منالی ئەوانین هێزو ورەمان پتەو ئەبێ ·

سەر بەرزی ئەوان دلخۆش کەرەی ئێمەیە ·

سوپاس بوخوای میهربان کە یەك بەهەزار شەهید نادەین ·

بە تایبەتی جەنگی شیب نمونەی سەرکەوتنێکی مێژوویی‌یە کە تا ئیستا لەهیچ جەنگێکی دوتیادا رووی نەداوە ·

سەرکەوتن هەر بۆ خومانە ·

● **خوشکە سەبیمەی یاریدەدەری بەڕیوەبەری حیسابات کە لەئافرەتە چابوکەکان ئەژمێری یەکێکە لەو سەربازانەی کە لە گورەپانی جەنگدایە بێ ئەوەی بچێتە بەرەکانی جەنگ · وەك خوی ئەڵێ · گورەپانی جەنگدایە بێ**

- لەبەر ئەوەی کە برا سەربازەکانمان جێگای تایبەتی خویان لە کاروو ئەرك و فەرمانبەریدا جێ هیشتوەو لەبەرەکانی جەنگدان ئێمەی ئافرەت نەبی نەك دوو جەندانە کار بکەین بەلکو یەك بە شەش ئەتوانم ببیم خوم یەکێکم لەوانەی لەباتی پینج فەرمانبەری جەنگاوەر مالی لەگەل خوم بۆ ئەوەی لەماڵەوە تەواویان بکەم وبەروژ لەدائرە ئیشی پتر بکەم ·

- خوشکە سبیحە دیارە خاوەن منداڵ نیت ·

- نەخێر شوم نەکردوە خاوەن منالیش بومایە هەر ئەمە بوو ڕیبازم ·

- ئەنوی بەم ڕیبازە ڕولی خوت بنوێنی لەبەشداری کردنتا بوجەنك ·

- بەڵی بەمەو بەڵکو شانازیش ئەکەم بەوەی کەسێ برام لەجەنگدان ، دو برام لەکەرتی شیب یەکیکیان لە پینجوین ··

- بوونی براکانت لەجەنکدا کاری کردوە سەر ژیانت ·

- چاوەڕوانی سەرکەوتنیان هەمیشە لە یادمانایە· بەڵام کە دێمەسەر ئەرکی ڕوژانەم و ئەکەومە کار هەولی ئەوەمە بەزووترین زوو ترین و چاکترین ئەرك بەئەنجام بینم ·

نجاة رفيق حلمي
نووسینگەی هەولێر

دهوک د ڕۆژا ماموستایێ دا

رمضان عیسی
پ - هاوکاری ل دهوك

جەژنا ماموستا ، چرایێ هەرکیز یێ هەل دریا هاژوتنا کاروانێ ماف وئارمانجا ، کومتێ بلندێ هیڤیا ·· ئەڤروکە جهێ شانازیا ئەڤ دلسوز و تێگەهشتیا یە · لەورا وژبەر کو دا ئەڤ ڕۆژە جهێ خۆ موکم کەن دناڤ دلێ ساڵێ دا مە ئەڤ چاڤ پێ کەتنە دگەل سەرەکێ نیقابا ماموستایێن دهوکێ بەڕیز (مصطفی موسی)ی کر ، ئەوێ بسەرنزی و دلخوش ئاشکەرایا هەمی چالاکی و پێ ڕابونێن دەربارا ڤێ ڕۆژێ و بارێ نیقابێ بگشتی کرین :

● ل ڕۆژا ئێکێ ژ ئادارا هەر ساڵ بیرهاتنەکا بەرکەتی و پیروز دناڤ دلێ کورێن ملەتێ مە یێ خەبات کەر بسەروکاتیا عەگیدێ ملەتی و قەهرەمانێ ڕێزگارکرنا وی موهیب روکن (صدام حسین)ی ·· ئەڤ بیرهاتنە جەژنا ماموستایێ شورەش گێرو بارهەلگرێ هیڤیێن پاشەڕۆژا گەلێ ، خەم خورو شەنگ هوستایێ چێکرنا مروڤێ نوی ، ئەوێ هەر دەم چرا و درێیا سەرکەتنا گەلێ ئازادی خواز دهێتە سووتن ··

لەوا نیقابا مە یا خەبات کەر ، ئەڤ سەرەکانیا هەر دەم دزێت و چك نەبیت و رێبازا پەروەردی و زانیاریێ پری کور و کچێن ڕەوشەنبیر و تێگەهشتی دکەتن هەر دەم یا لتایێ وی راوەستیایە ل خوشی و نەخوشیێ ، لهەر دەمەکێ ماموستایێ خوشتڤی ژی گیروگرفتەك تێ بئالیێت و بچەرخینیت ·

- سەیدایێ مصطفی پتر روناهی داڕێژا سەر کارو بارێت نیقابێ و خزمەت کاریا ماموستایێ پێشکەفتی خواز و گوت :

● ئەڤ نیقابا ئالاهێ و خودان دویروکا مشتی خەبات و بزاڤ ژلایێن کومەلایەتی و رامیاری و زانیاری ڤە ، خۆ ژ سەرێ ڕۆژا هەڤریش بونا دژمنێ ئیرانی بۆ عیراقێ ، یا ڕاپەری

برابونا ئەرکێ خۆ یێ نیشتیمانی و نەتەوەیی بچاك ترین روی و دەمی زێیادا یا چکلی یە وەکو : تەطەوعێ درەختێن هێزێن نایبەتی و سوپایێ مللی و بێش کرنا خوینێ و مایەی کە پاش‌گری بۆ (قادسیا صدام) ی · ۆ بهەلئەفتنا جەژنا ماموستایێ پایەدار کومیتەیا رێڤەبەریا نیقابێ بریارەکا دەرئینای دەربارا چالاکی و بزاڤێن خوەهەدەك ژێ ئەڤەنە :

بەلاڤ کرنا واژەیەکا پیروزبایێ ب بیرهاتنا جەژنا ماموستایێ هێژا لسەر رێڤەبەرێن خاندنگەها ·

● پیروزکرنا ڕێڤەرێن خاندنگەها و ماموستا ل سپێدەیا ئێکێ ئاداری وپێش کێش کرنا شریناهیێ جەژنێ ·

● خەملاندنا رویکارێ بارەگایێ نیقابێ و خاندنگەها ·

● بسترینا سروودێن سەرکەوتنێ ژ ناڤ ئاڤاهیێ لەقی

● پێش وازی یا پیروزگەرا ل بارەگایێ لەقی·

● بەلاڤ کرنا کارتێن پیروزبایێ لسەر چەقێن نیقابێ و رێڤەبەرێن خاندنگەها ·

- پشتی سەیدا (مصطفی)ی ئەڤ چالاکیێن بزەڤەر ژمەرا ئاشکەرا کرین ئەم پێڤە مایین دا وا دەسکەفتێن ڕازکری ژێ بهلاڤێژیتە بەر

ڕوناهیێ ، کو هەڤالێ هێژا بێ مشتومڕ نێك ئێکە هژمارتنە وێرێ ، ئەوژی ئەڤەنە :

● ئاڤاکرنا سێ ئاڤاهیا بۆ بارەگایێن لەقی و کەرتێ ئامێدیێ و زاخو ·

● ڤەکرنا یانەیەکێ بۆ هەڤالێن ماموستا ل بارەگایێ لەقی ·

● پشکداری دمەودایێ نەهێلانا نەخویندەواریێ و ڕانانا ڤێ کردکا گرنك لسەر ئاستێ مەلبەندێ و دەڤەرێ ژی ·

● ناربرایەتی درەختێن لیژنێن نامەکرنا (میلانا) دا ·

● پشدداریا ناریکەر د لیژنین نویژاندنیێ دا ·

● بجهـ ئینانا سەف هەلیێن هەڤالین ماموستا دەربارا دانا سلناو دەسندەیێن پێتڤی ·

● پیش کیش کرنا دەسندەیێن بریاردای ، ئەوێن شایسنە بۆ میرات گرێن شەهید و بریندارو بەرزەبویا ·

● ئەم وێ لبەر نو چەند نورانەها و برابا پێك بینین بهەلکفتنا حەفتیا (قادسیا صدامی) لنافبەرا (٢١-٣-١٩٨٣ - ٦-٤-١٩٨٣) · لدوماهیێ گەرمترین سلاڤا بۆ ماموستایێن قەدرگران دهنیرم بدێبا ڕۆژناما هاوکاری و هەردەم داخوازکارێ پێش کەفتن و دلخوشنیا وا نم ئو سوپاس ·

هاوکاری : ئەم ژی سوپاسیا سەیدا (مصطفی موسی) ی دکەین سەر ڤێ دەرفەتا دایە مە و ئەو بیرو رایێن بئاشکرایێ شروڤەکرین ، ئو هیڤی دارین کو ماموستا مافێن خۆ یێن راست و رەسەن وەرگریت سەربارا خزمەتا ملەتێ خۆیێ پێتڤی ··

لە سایەی ئۆتۆنۆمیدا
کرێکاران ڕەنجی دڵسۆزانەی هۆشیارو زیاد کردنی بەرهەم

نوسینگەی سلێمانی

لە ماوەی ئەم چەند مانگە ڕابوردووەی ساڵی ئەمساڵدا یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگای سلێمانی هەڵساوە بە جێ‌بەجێ کردنی چەند چالاکیەتی جۆربەجۆر لەوانە (٢) کۆبونەوەی فراوان یەکەمیان لەگەڵ کادیرە پێشکەوتوەکانی نەقابەی کرێکاراندا لە دەرەوەو لە ناوو مەڵبەندی پارێزگادا ئەمەش بۆ لێکۆڵینەوەی نەخشەی داهاتوی نەقابە بوە بە تایبەتی بۆ پاڵپشت کردنی جەنگی ڕەوای وڵاتمان جەنگی قادسیەی صدام ·

دووەمیشیان لەگەڵ لێپرسراوانی ئیدارەی کارگەو دەزگا بەرهەم هێنەرەکانی پارێزگادا بوە دەربارەی دەستنیشان کردنی ئەو کۆسپ و تەنگ و چەڵەمانەی کە دێنە ڕێگای زیاد کردن و چاك کردنی بەرهەم و دۆزینەوەی چارە سەرێکی گونجاو بۆیان ··· دوا کۆبونەوەش لەگەڵ بەرۆکانی نوسینگەکانی لقەکانی نەقابە بوە کە تیایدا هاوڕێ ئەمینداری نهێنی نوسینگەی کرێکاران ئامادە بوەو دەربارەی نەخشەی ڕێکخراوی نەقابە بۆ ساڵی ١٩٨٣ کۆلیونەتەوەو تیایدا بریاری سازکردنی کۆنگرەیەکی تایبەتی بۆ سەرۆك دائیرەکانی پارێزگا درا تاوەکو

دەربارەی نەخشەی ناوبراو بکۆڵنەوە ·

لەلایەکی تریشەوە نەقابەی ناوبراو هەڵساوە بە سازکردنی (٣) کۆڕی فراوان یەکەمیان بە بۆنەی سەشت و دووهەمین بیرەوەری دامەزراندنی سوپای دلێرمانەوە کە هەموو کادیرە نەقابیەکانی کرێکارانی پارێزگا ئامادە بوون و دەربارەی هەڵوێستی سوپای دلێرمان و بە دەستهێنانی سەرکەوتنە مەزنەکانی بە سەر سوپای ڕژێمی ئێرانی ڕەگەزپەرست- دا قسە کراوە ·

دوەمیشیان بە بۆنەی بیستەم بیرەوەری شۆڕشی (٨)ی شوباتەوە بوە کە ژمارەیەکی زۆر لە کرێکارانی سلێمانی لەگەڵ هاوڕێ ئەمینداری نهێنی نوسینگەی کرێکاران ئامادە بوون و ئەمەش تایبەتی بوە باس کردنی دەورو خەبات و تێکۆشانی حزبی سەرکردەو بەرپا کردنی شۆڕش و گۆڕبەگۆڕ کردنی فەرمان ڕەوایەتی عبدالکریم قاسمی دیکتاتۆر ·

سێهەمیشیان بە بۆنەی وتارە بە نرخەکەی سەرۆکی فەرماندە صدام حسینەوە بوە کە بۆ چەند جەنگاوەرێکی کوردی پێشکەشی کردوەو لەم کۆڕەشدا جەماوەرانی کرێکاران بەڵگە نامەیەکی بە خوێن نوسراویان پێشکەش بە سەرەکی

فەرماندە صدام حسین کردوە

ئەمانەش سەرباری سەردانی هاوڕێ سعدی مهدی صالح ئەندامی سەرکردایەتی قوتری حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست ، ئەمینداری نهێنی نوسینگەی ڕێکخراوی حزب لە سەرووی وڵات بۆ

بارەگای یەکێتی نەقابەو تیایدا لەگەڵ هاوڕێ ئەمینداری نهێنی سەرکردایەتی لقی حزبی بەعسی عەرەبی سوشیالیست لە سلێمانی چاویان بە سەرۆك و ئەندامانی نوسینگەی ڕاپەراندن و سەرۆکانی نوسینگەی نەقابەکانی کرێکاران کەوتوەو لەم ڕووشەوە هاوڕێی ناوبراو ستایشی دەورو هەڵوێستی یەکێتی نەقابەکانی کرێکارانی پارێزگاکەی کردوە بە تایبەتی لە بواری جەنگی ڕەوامان‌دا جەنگی قادسیەی صدام ·

گەلی عیراق خاوەنی بنچینەیەکی مەحکەمە

● صبیح عبدالمجید ●

کە لەسەر بنچینەی بیروباوەڕی نەتەوەیی و مرۆڤایەتی و باوەڕی بەرز بە عیراق و بە نەتەوەی عەرەب دامەزراوە ·

دوژمنەکانی گەلی عیراق و سەربەخۆیی و پێشکەوتنی عیراق کە ڕێگای خۆ فرۆشتن و ناپاکیان گرتووە ·· هەمیشە خەریکی ئەوەن بە درۆ و دەلەسەو تەلەکەبازی دەیانەوێ ئەم وێنە مەزنە پیرۆزەی گەلی عیراق و سەرکردایەتی‌یە دلێرەکەی بشێوێنن ·

بەڵام گەلی عیراق لەگەڵ ئەوەدا کە دوو ساڵ

زیاترە لە بەرەکانی جەنگدا - لە لایەك دژی ڕژێمی خەڵەفاوی ئێران سەرکەوتن بە دوای سەرکەوتن وەدی‌دەهێنێ و - لە لایەکی ترەوە بەوپەڕی تواناوە بەرهەم وەبەردەهێنێ و پایەی پێشکەوتن و گەشەسەندن هەڵدەچنێ درۆی ئەم خۆفرۆش و تەڵەکەبازانەی هەموو خستەروو دەری‌خست و بەکردەوە سەپانی بەسەر دۆست و دوژمندا کە باوەڕ بە ڕاستی ئەم یەکێتی‌یە پتەوەی نێوان گەلی عیراق و ئەو دڵسۆزی‌یەیان لە دەوری سەرکردایەتی شۆڕش بکەن و دانی‌پێدا بنێن ·

پوختەی ئەم شتانەشی کە لێ‌ی‌دواین لە وتەکەی سەرەکی فەرماندە صدام حسین‌دا دەردەکەوێ کە دەڵێت - لەمەودوا کەس شایەنی ئەو ڕێزلێ‌گرتنە نابێت کە بە ناوی گەل و شۆڕش و بە ناوی حزبەوە دەکرێت ·· ئەو کەسە نەبێت کە دڵسۆزی گەل و دڵسۆزی شۆڕش بێت ·· دڵسۆزی‌یەکی عیراقیانەی شەرافەتمەندانە ·

ئەمەیە یەکێتی گەلی عیراقمان و گردبوونەوەی بە گەرمی لە دەوری سەرکردایەتی مەزنی سەرەکی فەرماندە صدام حسین و ئەمەشە دڵسۆزی سەرکردایەتی شۆڕش بەرامبەر بە گەلی عیراق کە بێ‌گومانە ڕۆژ لە دوای ڕۆژ دەبێ سەرکەوتنی مەزنتر وەدەست‌بهێنێ و بڕبڕەی پشتی دوژمنان بشکێنێ ·

ئەم یەکێتی‌یەی گەلی عیراقمان و ئەو کۆبوونەوە دڵسۆزانەیەی لە دەوری سەرکردایەتی‌یەکەی داموو دەزگاکانی ڕاگەیاندنی دەوڵەتان و عەرەبیان وا لێ‌کردووە کە هەمیشە لێ‌ی بدوێن و لێکۆڵەرەوەو چاودێریکارە سیاسی‌یەکان کاتێ کە باسی جەنگی پیرۆزی قادسیەی صدام دەکەن پێش هەموو شت جارێ پەنجە بۆ ئەو یەکێتی و دڵسۆزی‌یەی گەلی عیراقمان ڕادەکێشن کە لە ناوخۆی خۆیداو بەرامبەر بە سەرکردایەتی‌یە بەتواناکەی هەیەتی ·

جا ئەگەر یەکێتی گەلەکەمان یەکێتی عەرەب و کورد لەم مەیدانەدا جێگەیەکی پێشکەوتوو مەزنی گرتبێ - کە گرتویەتی - واتە زۆرچاك لە قازانجی ئەم یەکێتی‌یەیان بۆ پاراستنی سەربەخۆیی عیراق و دەسکەوتنە مەزنەکەیان گەیشتوون و سەرکردایەتی‌یە مەزنەکەیان بە چاکی دەناسن بۆیە بەم جۆرە بێ‌دەربەست بەوپەڕی لەخۆبردنەوە دژی ڕژێمی ڕەگەزپەرستی ئێران و هەموو دەستدرێژی‌یەك خۆیان بەختدەکەن و دەستی پۆلایی لە دوژمن دەوەشێنن ·

سەرەکی فەرماندە بەڕێز صدام حسین ئەو پەیوەندی‌یە پتەوو قوڵەی گەلی جار دووپات‌کردۆتەوە کە لە نێوان گەلی عیراقداو لە نێوان گەل و سەرکردایەتیدا هەیەو لەو ڕۆژەشدا کە مەدالیای ئازایەتی بە جەنگاوەرە دلێرەکانی گەلی کوردمان بەخشی ئەم پەیوەندی‌یە پتەوەی بەو جۆرە لە قەڵەمدا

Institut Kurde de Paris

نەورۆزو هونەرمەندان

— نووسینگەی هەولێر —

وا جارێکی تریش نەورۆزی جوانیو نەورۆزی خۆشەویستی داهاتەوەو سەوزاییو سرووشتی جوان بەفرو بەستەلەك رادەمالێو مێژوو دووبارەی دەکاتەوە کە هەفو راستی تەنگ بە تاریکایی شەوە زەنگ دەنێ ٠٠

لە نەورۆزدا ، هەموو شتێك جوانە، خۆشەویستیو عەشقی مرۆڤ تێکەڵ بە ژیان دەبێو ئاواتەکانی ئادەمیزاد بۆ پاشەڕۆژێکی گەشتر دەست پێدەکاتەوە٠٠ بەم بۆنەوە ئەم دەستە هونەرمەندە دڵی خۆیان دەکەنەوە ٠ ٠

● هونەرمەند سەعدون یونس لە یادی پیرۆزی نەورۆزدا دەڵێ :

کە ناوی نەورۆز دێ ، کاوەو چەکۆشەکەو جوانی سروشتو ئاواتە پیرۆزەکانی مرۆڤمان دێتە بیر کە بە درێژایی مێژوو لەگەڵ ستەمکاری بەربەرە کانێیەکی بەردەوام دەکات بۆ ئاسوودەییو بەختەوەری مرۆڤایەتی ٠

لە نەورۆزدا مرۆڤی ئەم وڵاتە یەکتری خۆشتر دەوێو پڕ بە دەروون دەتەوێ هەناسەی کامەرانی هەڵمژی ، سەرەرای ئەو وەرزە بە جۆشە کە هەموو شتێك تیایدا گۆرانی زەماوەندو خۆشەویستییەو مێژوو قەتو قەت ئەو « کاوە »یە لە بیر ناکات کە پاشماوەی دوواکەوتنو ستەکاری راماڵیو بەرزترین نموونەیەکی پێشکەش بە لاپەرەکانی مێژوو کرد ٠

● هونەرمەند زایەر عبداللە ووتی :

زۆر بیرەوەری پیرۆز هەن لە بیری مێژوو ناچێتەوە ، نەورۆز تەنیا بیرەوەری نیە بەڵکو بەرزترین بەڵگەیە بۆ مێزی مرۆڤو

تەقەللادان بۆ هێنانە دێی ژیانێکی گەش ٠ هەموو ساڵێك کورد کچۆڵانی ئێمە روو دەکەنە بنار شاخو رەشبەڵەکی رازاوەی کوردی ساز دەکەنو پڕ بەدڵ گۆرانی بۆ جوانیو سرووشت دەڵێنو لەو بۆنەدا ژیان بە سەوزێ جوانترو ئاسکتر خۆی دەنوێنێ ٠

● خاتو جیهان ئەحمەد ووتی :

نەورۆز جوانییە ، بۆیە هەموومان ئەوەندە بە گەرمی پێشوازی لێ دەکەینو بە ئێمە هەموومان وا بێ بیکەینە گوڵو لە یەخەی خۆمانی بدەینو خۆمانی پێ برازێنینەوە ، نەورۆز رۆژێکە هەموو ساڵێك

چاوەڕوانی دەکەین وەکو مێوانێکی ئازیز بێتو بە گوڵ باران بەڕێی بکەین

● بەڵام خاتوو سەمیرەی هونەرمەند ووتی :

هیچ شتێك بەقەد یادی نەورۆز بیرەوەرییەکی پیرۆز نیە ، چونکە جەژنێکی

هەرە راستەقینەی میللەتی کوردەو بە درێژی مێژوو هەر رووی گەشو جوانتر دەبێو بوە بە بەشێك لە بیرەوەرییە بەنرخەکانی ژیانمانو رۆژێکی ئاسایی نیە لە ژیان ، تەنانەت هەموومان ئەو رۆژە گڵپەی شادی لە دڵماندا هەڵدەکاو بە گۆرانی ئەو کامەرانییە دەردەبڕین ٠

● بەڵام نووسەر مەغدید سۆزان وتی :

ئاهەنگی نەورۆز لە ژیانی میللەتی کوردا رۆژێکی دیارەو منداڵو گەورە بەو بۆنەوە حەز دەکات بەشداربێو ئەو هەموو سۆزی خۆیان بە رەشبەڵەکو گۆرانی ناسكو جلو بەرگ دەردەبڕن ، سەرەرای ئەوەی کە ناوەرۆکی داستان نەورۆز بوە پەندێکی گەورەی مێژووی مرۆڤایەتی ٠

● بەڵام مۆسیقاژەن شاکر صابر دەڵێ :

نەورۆز بریتی نیە لە یادکردنەوەیەك ، بەڵکو هەزاران یادگاری شیرینو بە سۆزو بووە بە نیشانەی چینی زەحمەتکێشو رەنجدەران بۆ ژیانێکی گەشتر ٠

کلپەی جەژن

«عوسمان هەورامی»

فرمێسکی ئاڵ
بە کلپەی دڵی نەورۆزا
گوزەری کرد ،
کە دڵ بەسەر سکڵا چزا
ئاسمان بوو بە چرا خان ،
ئەشقی نەورۆزی دڵداران
بەسەر کێڵگەی دڵا ڕژا ، ٠٠٠
سۆزی بەیان ،
تیشکی ئاسۆی ،
چاوی نەورۆزی فراوان
لە ورشەی دڵی پڕ سۆزا
خۆیان نوان ، ٠٠٠٠٠
نەریتی کلپەی نەورۆزە :
جەژنە پیرۆزەی ئازداران
ئەبێتە چاوەی ئاگرو
خۆشەویستیو گوڵو باران

نەورۆزو عەشق

● وا نەورۆزێکی تریش هاتەوە ٠٠٠ ساڵانێکی دووره نەورۆز ، وەك هەتاو هەڵدێ وئاوا دەبێ ، وەك تیشك دەچێتە ناو گلێنەی چاومانەوە ، نە مانای هەڵوەرینو نە توانەوەو نە خەزان دەزانێ نەورۆز جاران تەنیا ئاگر بو ، ئەمڕۆ نەورۆز بۆتە گوڵی هیوا ، ئەوەتانێ گەورەو بچووك بە دەم زەردەخەنەوە پێشوازی دەکەن ٠٠

نەورۆز تەنیا ئاگر کردنەوەو توانەوەی بە فری سەرچیاکان نیە ، بەڵکو نەورۆز عەشقە ، ئەوەی عاشق نەبێ لە زمانی نەورۆز ناگات ، لەوەش گەورەتر نەورۆز بۆتە نیشانە . تەنانەت لە سێبەری نەورۆزدا خۆمان دەبینین ، وە وێنەی شاخو «کاوە»و رەزو بەفرو جوانی ٠٠

● نەورۆز ئەمڕۆ بۆتە باران ، هەموومان خۆمانی لەبەر تەڕ دەکەین ، تەنانەت رۆژ بە رۆژ ئەو رۆژە دەبێتەوە خەونی رەنگاو رەنگ ٠

● لە نەورۆزدا هەزاران گۆرانی فێربووین ٠٠ منداڵان بە دەم گوڵی نەورۆزەوە زەردەخەنەی لە خۆیان ناسکترو جوانتر لەسەر لێو دەنەخشێنن ٠٠

نەورۆز ئاگردانە٠٠ نەورۆز لە دایك بوونەوەیەکی تازەیە ٠

شێرزاد عبدالرحمن

نەورۆزی نوێ

لە نەورۆزا
کەژینەمۆ ٠٠ زۆر بە هەڵپە
دەم ئەنێتە ناو دەمی دڵۆپی ئاڵ ئاڵ
کێشەکان دەبنە هەوری تاڵ
کاتێ هەموو ئازارەکان ٠٠ دەبنەیەکو
بە دامێنی قولپێك خوێنی کاڵو گەشدا
ئەهەژێن ٠٠ ٠
ژیلە مۆکان دەبنە هەوێن
بۆ زۆر بوونی دڕکو داڵی ٠٠
بە دفە ساڵی
سەر ڕێبازی
(رۆژ) و (چرۆ)و (کۆتر)و (خوێن) ٠
لە نەورۆزا
کە شادەماری گوڵەکانی ئەبزوێن
کە خواستەکان ئەبن بە خوێن
بۆ لەشو گیان ٠٠
ئەبن بە بەرگ بۆ منالی
نەرمو نۆڵی ٠٠ هەژارەکان
کانیاوێکی پڕ هازەی روون
ئەتەقێنن
بۆ گشت تینوو ئاوارەکان ٠
لە نەورۆزا

کاتێ گەرووی تەسکی شمشاڵ
ئاوازەکان رائەژەنێ
نێرگسی شۆخ لە سەر یەخەی
وەیشورمەی مەرگی نازداران
لە چاڵ ئەنێ ٠٠
کاتێ تیشکی زێرینی خۆر
لە ژوانی مەلەکانا
(نۆف)و (بەفر)و (سۆڵەی زستان)
بە ئارشێوو دۆڵەکانا
هەڵ دەپێچێتو ڕاو ئەنێ ٠٠
کاتێ (کاوە) کەللە سەری ئەژدەهاك
لە چاڵ دەنێ
ئەعریمەنیش لە ناو هەمو خواوەندانا
سەر دادەنێ ٠٠
ئەوسا کەوی باڵ ئەخشینی وڵاتەکەم
بە دامێنی سەوزو سووری چیاکانا
بەرەو کۆشکی ئارەزووە پیرۆزەکان
هەنگاو ئەنێ ٠٠
ئەوسا هەموو ئەمامەکان
لە دێراوی
پڕ لە ئاوی
کێڵگەکانی کوردستانا ٠٠

لە ناو چاوی بێدارانا
لە ئاسۆگەی بێ لانەکان
ڕەگی زیندوو ٠٠ لە نەورۆزا
بنیات ئەنێ
لە نەورۆزا
کاتێ خواستە بێدەنگەکان
ئەگرمێنن ٠٠
بەرەنگی سوور
مژدەی ئازادیو سەرکەوتن
بە گوێی هەموو دڵسۆزانا
ئەچرپێنن ٠٠
لە نەورۆزی خوێن جمانا
کە ژو دەشتو سەر کێوەکان
بەگڕی ئاگر
تۆوی تاریکیو هێزی شەڕ
ئەسووتێنن ٠٠
ئەوسا کە (خۆر) بە شەرمەوە خۆی ئەنوێنێ
(چرۆ)ی ئەمام بە نازەوە سەردەردێنێ
(کۆتر)ی ئەخشین باڵەکانی ئەبزوێنێ
(خوێن)ی گەشیش لە دەمارا ئەزکێنێ
نەورۆز ، بەهار ٠٠ شادمانی
بۆ گەل دێنێ ٠

— حسن تەنیا —

رەشبەڵەکی نەورۆز

راپەریو کوڕە جوتیارێکی هەژار شمشێرەکەی بە دەستەوە گرتو توانی ئەژدیهایەکە لە ناو بیات ٠ خۆشیو شادی خستە ناو هەموو دڵێکی شارەکە ٠ لە لای ئێمەش هەموو ساڵێك هەر لەگەڵ هاتنی بیستو یەکی ئاداری ڕەنگین لە سەرانسەری کوردستانی خۆشەویستمان دەست دەکرێ بە چۆپیو ڕەشبەڵەك بە بۆنەی ڕزگار بوون لە دەست زوحاکی زۆردار ٠ سەڵاو بۆ ئەو کەسانەی دەمرنو دەژین لە پێناوی نەورۆزێکی نوێ بۆ خاكو جیهانێکی نوێ !!

— زیاد کریم خدر —

هەرکەسێ مێژووی گەلو نیشتیمانەکەی بخاتە پشت گوێ بە هیچ جۆرێك ئەو کەسە دڵسۆزی نانوێنێ بۆ گەلو نیشتیمانەکەی ٠٠ هەر کەسێکیش مێژووی نەورۆز نەزانێ دڵخۆش نابێت بە گوڵو ڕووناکی ئە پێویستی هەموو دڵێکی ئەڤیندارە ٠٠٠

مێژووی گەلەکەمان پڕە لە سەر گوزەشتە ، ئەم سەر گوزشتانەش زوربەی زۆریان ئەفسونو درۆو دەلەسە نین، بەڵکو پارچەیەکن لە مێژووی درێژی گەلی کورد٠٠ چیرۆکێك هەیە دەربارەی ئەژدیهایەك دەدوێ کە بەردەمی ئەو ئاوە دەگیرێ

بۆ شارێك دەچێتو نایەڵێ چۆڕێ ئاو بۆ دانیشتوانی شارەکە بڕوات ٠٠ تاکوو قوربانیەك پێشکەش نەکرێ قوربانیەکەش دەبێت کچێك لە کچەکانی شار بێت ٠٠ چەند ساڵ ئەم شارە بەم جۆرە مایەوە تا وای لێهات ئارامی نەما و

بووکی نەورۆز

● صدیق خالد هروری ●

وەرن هەڤالینو ٠٠ وەرن

بهەڤرا بلەیزن ، بگرنژن ، بسترن ئیرو نەورۆزە لدەشت و چیا ٠٠ لبەر ڕزدە و بەتەنۆکێد وەلاتێ خۆ بنێرن کەزیێد شەنگەبیا٠ بنێرن زۆیرمزەڤیا بکەسك و سۆر و زەری ڕەنگێدای ٠

بنێرن خەملا داربەڕیا ٠ بنێرن ئاڤا کانی و رۆیبارێد وەلاتێ خۆ ، ژ ڕۆندکێد عەورێ٠ گریاین ٠٠ ژ ڤەڕێژا کەفیێد حەلیاین دلەیرووکا نەورۆزێ دا هلفیرینەو ئیرو سەرخۆشن و سەرمەستن ٠٠٠ وەرن هەڤالینو ٠٠ بهێلەکا بەرز و بلند ، بدەنگەکێ دەنگڤەدایی ڕاگەهینین : ئیرۆ نەورۆزە ـ نەورۆزە ٠ نەورۆز ڕەنگ و بێهنا کولیسلکا ئادارێیە و بێهنا کولیلها ئادارێیە ، نەورۆز بۆیکا بهارێیە ، نەورۆز گرنژینا سەرلێڤێد ئازادی و سەربەستی و تەنماهییێیە ، نەورۆز دەنگێ زەنگا نوژینێیە ٠٠٠ ژ عەشقا بەژنا نەورۆزێ

٠٠ بەژنا هەما خۆ خەملاند ٠ ژعەشقا چاڤێد نەورۆزێ ٠٠ چاڤا هەما خۆ دکلی وەراند ٠ ژ عەشقا دێمێ نەورۆزێن ٠٠ دێما هەما

خۆ گرنژاند ٠ ژعەشقا پرچا نەورۆزێ ٠٠ پرچا هەما خۆ بسەر ڕوی و ملادا بەلاڤ کر ٠ ژعەشقا لێڤێد نەورۆزێ ٠٠ لێڤا هەما

پێڤە ماچ کر ٠٠٠ ئەڤجار وەرن هەڤالینە٠٠ دا بیستەکێ دفێ بالایێ بفکرین ٠ داکو باوەر بکەین، ژبەژن و باڵا خەجوکا

سیامەندی جوانترە ٠ ژ بەژن و باڵا زینا مەموی جوانترە ٠ داکو باوەر بکەین ، هەڤالینە ٠ ٠ بەژنا جەژنا ژ بەژن و باڵا هەمی شەنگە ـ پەریێد کوردستانێ جوانترە !!! ٠

وەرن هەڤالینو ٠٠ ئەڤرۆ ڕۆژە و ڕۆژە ڕۆژا هەلاتییە٠ بەلێ لشەڤێ تاریستانە و کەس نابینیت ٠٠ ئەگەر شەڤا بشکۆڕییە و ژ بۆ نەورۆزێ دگرنژیت ٠ ئێدی وەرن دا لبلندیا ئاگری هەلکەین ، ئاگرێ نەورۆزێ پێشبکەین ٠٠ پەلن بزۆتن چریسکن ٠ ٠٠ بلند بلند دبن ٠٠ لسەر بەرپەڕێد ڕۆژێ دنڤیسن : نەورۆز٠٠٠

دێ وەرن هەڤالینە وەرن٠٠ داڤێکرا بکەین و بێژین : ئەڤرۆ جەژنە و جەژنا هەوە هەما پیرۆز ٠

● وەرن هەڤالینە وەرن ٠٠ نەورۆز بویکە ٠٠ وەرنە سەری ٠ دخەمل و کەملا بویکینیێ وەرە ٠٠ مە دل کەلژیایەو مەژیێ دلسۆز ٠٠٠

لەبەر رووناکی ووتەکەی سەرەك صدام حسیندا راستی و ... دەنگی راستی

— ٢ —

ئێمە لە خزمەتی وشەو رۆشنبیری کوردی داین و پێچەوانە راست نیە

● عبدالله عباس ●

یەکێ لەو شتانەی وادەکات ، (صدام حسین)ت بەدڵ بێ ، راستگۆیەتی لەوەی دەری دەبڕێ و ... لەوەی دەیکات ، راستگۆیی ، وەك خۆی لە ووتەکەیدا ووتی [**راستگۆیی ئەوەیە ، قسەی راست بکەی ئەگەر رەخنەبێ یان رازی بوون و لە هەموو رەوالەتەکانی ئازایی گرنگتر ئەوەیە ، یەکێ راست بڵێ و لەگەڵیا بژی ئیتر چ نەویستن بێ یان ویستن و قایل بوون و لەگەڵدا ژیان**] .. بەڵام .. [**ئادەمیزادی راستگۆ ئەوەنیە هەر رەخنە بگرێ ... راستگۆ ئەوەیشە کەشتی راست وەردەگرێ و بەرگری لێ دەکات**]و .. چونکە ئەگەر [**تەنیا راستگۆبین لە وەرگرتنی شتی راست و نا راستگۆبین لەدیاری کردنی هەڵەو هەوڵدان بۆ چاککردنی دەکەوینە بارێکی لەنگەوەو ئەگەر هاتوو تەنیا سەراحەتی رەخنەگرتنمان وەرگرت و راستگۆ نەبووین لە وەرگرتنی شتی راستدا ، دیسانەوە بارەکە لە بیرو دەروون و کەسیەتی و رەوشتمانا لەنگ دەبێ**] ... صدام حسین وایە ، من ناڵێم نموونەی سەرکردەی وەك صدام حسین نەبووە ، لەم رووەوە ، بەڵام دڵنیام وولاتەکەمان ، نموونەی سەرکردەی وای بەخۆیەوە نەدیوە ، لەمەش زیاتر ، صدام حسین ، لەرەخنەکانیا لەو دیاردانەوە دەستپێدەکات ، کە خۆی دەگرێتەوە ، ئەوسا ئەوانەی کاری لەگەڵ دەکەن ، ئەوسا کاربەدەستان ، ئەوسا دیاردە ناتەواوەکان لە کۆمەڵی عیراقدا دەبەستێتەوە بە ئەنجامی ئەو هەڵانەوەو لەسەرچاوەوە دەست پێدەکەن ، ئینجا دێ راسپاردەی مەوزوعی دەدات بۆ چارەسەریان و پلەبەپلە لەسەرەوە بۆ خوارەوەو بە پێچەوانەوە ، ئەم نموونەیە دەهێنمەوە بۆ ئەوەی بگەمە لای خۆمان و بڵێم : ئێمە ، وەك کارگێڕ لە دەزگایەکدا — **کە ناتوانین بە بەرهەمی قوربانی دان و شەونوخونی ئەڵەئەمان بەگشتی و رۆشنبیرانی کورد** — بەتایبەتی دانەبێین ، لەبەر ئەوەیە ، هەست بەوە دەکەین ، پەرەپێدانی ئەم دەزگایەو رێگا خۆشکردن لەبەردەمیا ، بۆ بەدی هێنانی ئەرکەکانی بەر لەهەموو لایەك ، لە ئەستۆی ئێمەدایە ، بەپلەی یەکەم لە ئەستۆی ئێمەدایەو بەپلەی دووەم و بەهاوکاری و هاتنە پێشەوەی بێگرێی رۆشنبیرانی کورد ، بەلای منەوە ، لەوە دەگەم — ئەم راستیەم لەبەردەم شەشەم کۆنگرەی یەکێتی نووسەرانی کورد لەبەغدا روونکردەوە — **کە دەزگاکەی ئێمە ئەرکی خزمەتی رۆشنبیری کوردەو ئەنجام خزمەتی زۆربەی زۆری رۆشنبیرە راستەقینەکانی کوردو بەپێچەوانەوە راست نیە ، یەعنی [وەك کاربەدەست] وای بۆبچین دەبێ رۆشنبیرەکان خۆیان تەرخان بکەن بۆ خزمەتی دەزگاکەی ئێمە** !! نەء ، بەڵکوو ئێمە دەبێ هەست بەوە بکەین — نەك هەر هەست بکەین بەڵکوو بە هۆشیاریەوە وا هەڵس و کەوت بکەین — کە بۆ ئەوە دانراوین لەماوەی چاپکراوەکانماندا ، ووشەی کوردی تیشك بداتەوە ، لەسوودی ئینسانی کوردو پێشکەوتن و سەربەرزی ئەو ئینسانەدا تیشك بداتەوەو رەنگێکی جوان بێ لە رەنگە رازاوەکانی خێمەی عیراقی سەربەست .

● رۆشنبیرانی کورد ، پێشکەوتنخوازو نیشتمان پەروەری دلسۆزن

زیاتر لەجارێ ، لە زۆر کۆڕو گفتۆگۆداو لە قسە کردندا لەگەڵ چی کاربەدەستان و چی رۆشنبیراندا ئەوەم دووپات کردۆتەوە [وەك کارگێڕێك لە کاروباری رۆژنامە نووسی و رۆشنبیری‌دا] ئەوەی بزووتنەوەی رۆشنبیری کورد ، ئیستاو بۆنەوەی داهاتووش شانازی پێوەدەکاو حەقیەتی شانازی پێوە بکات ، ئەوەیە ، **نووسەرو رۆشنبیرو ئەدیب و شاعیرو هونەرمەندی کوردی — دوژمن بەئاوات و خواستی نیشتمان و گەل نەبوون — دەربڕینی جیاجیاو ناکۆك و لێك دانەوەی جیاجیاو ناکۆك بەیەك هەیە ، ئەمەش ئاساییە ، گرنگ لە سەرنجدانی ئەمەدا ، چۆنەو بەرەو کوێ ؟ ... پێ لەسەر ئەوە دا دەگرم — وەمن لێرەدا مەبەستم زۆربەیە — پێنووسی دوژمن بە سەربەستی عیراق و کوردو عەرەب نیەو نەبووە ، تاکو تەرای بڵقی سەر ئاو رووی پاکی ووشەی سەرفرازی کوردی نەشێواندوە ..**

جا لەبەر رووناکی ئەم راستی‌یەدا ، دەمارگیری و دەرگا داخستن بەرووی داهێنانی ئەدەبی و رۆشنبیری کوردیدا ، لەژێر تەئسیری « وەزیفی ووشك »دا لەژێر هەر پەردەیەکدا بکرێ زیان دەدات لە رەوتی بزوتنەوەی رۆشنبیری کوردی و وەك ئەنجام رۆشنبیرانی کورد لەتێکەڵ بوون بەسەرجەمی رەوتی عیراق دوور دەخاتەوە ، کە ئەمە پێچەوانەی خواستی گەلی کوردو تێکڕای عیراقە ، پێچەوانەی ڕێبازی سەرکردایەتیە کە بەرنامەکەی بەوشێوەیە دیاری کراوە « **کورد نابێ دەوریان لە دەوری عەرەب کەمتر بێ** » لە قوڵکردنەوەی ڕێبازی نموونەیی عیراقدا . من دڵنیام و لەسەر مەسئولیەتی خۆم ئەوە دەڵێم ، ئەگەر هەندێ بیانەوێ ، ئێستا ، وەرچەرخانی هەڵبازی بەرامبەر راسپاردەکانی سەرەك صدام حسین بکەن ، بۆ بیانوو دۆزینەوە بەرامبەر « دەمارگیری »و « کورت بینی » رابوردوویان لەرووی رۆشنبیری کوردیدا ، هەڵوێستی‌وا بەسەر رۆشنبیری هۆشیاردا رەت نابێ ، **وەك ئەوەی بیانوو بدۆزرێتەوە ، گوایە زۆر ووشەی « کورد »و « کوردستان » یان بۆیە دەکوژانەوە ، چونکە « ئیفراتی تیا دەکرا » .. نەء .. بۆیە دەیان کوژانەوە ، چونکە لەرادەی هۆشیاری مەسئولیەتی خۆیاندا نەبوون و چونکە تەنگ بین بوون و دەترسان .**
وە چونکە ڕێبازی سەرکردایەتی « تەنگ بینی » نیە ، بەڵکو هەست کردنە بە بەرپرسیاری مێژووی بۆداخستنی هەموو کەلەبەرێ کە لەوانەیە بکرێتە بیانووی لایەنانێك دەیانەوێ زیان لەیەکێتی نیشتمانیمان بدەن بەڕێز ، **سەرەك صدام حسین ئەم هەستە سەرکردایەتیە دەکات و دەڵێ [کاتێك پرسیار لە عیراقیەك دەکەم وە دەڵێ من کوردم بە کفری نازانم چونکە لەدایك بوونی مێژوویی و نەفسی ئەم حاڵەتەو بەستراوەیی بە رۆژگارەکەیەوە لەبەر چاو دەگرم و بەو جۆرە هەڵس و کەوتی لەگەڵ دەکەم]..** کە رابەری رەوتی عیراق لەوە بکات ، ئەوەی هەڵس و کەوت بەم لایەنەدا نەکات لە دووشت بەدەر نیە یان شایستەی ئەرکی سەرشانی خۆی نیە ، یان بە خۆی بزانێ و نەزانێ بەلایەنێکدا کار دەکات ... ئەو هەست بەلێپرسینەوە مەبدەئیە کە دەگاتە خوارەوە بۆ راپەراندن پووچی بکاتەوە .

هۆشیار نەبوون بەرامبەر حەقیقەتی مێژووی رۆشنبیرانی کورد کە چەندانیان بەر لەوەی لەسەر کورد لەبەندیخانەو گرتووخانەکانی سەردەمەکانی رابووردوودا سزایان کێشابێ لەسەر سەربەستی عیراق و سەرجەمی گەلی عیراق سزایان کێشاوە ،
زۆر لە رۆشنبیرانی کورد بە هۆشیارانە چاویان لەوەوە بووە سەرکەوتنی رەوتی شۆڕشی عەرەب — سەرجەمی نەتەوەی عەرەب — چەندان هەنگاو کورد لەبەختەوەری و سەربەستی ژیان نزیك دەکاتەوەو رۆژێ لەرۆژان ئەمەیان بەکەم کردنەوە لەگیانی کوردایەتی خۆیان نەزانیوە ، بەڵام ، **کە رۆژانێ دێ ، سڵ کردنەوەو گومان و تەنیا گومان سەروەر دەبێ ، لە هەموو مامەڵەیەکدا لەگەڵ رۆشنبیری و رۆشنبیرانی کوردا ، بێگومان ، رۆشنبیری کورد ناچارە ، هەر هیچ نەبێ گۆشەگیری هەڵبژێرێ ، ئەگەر نەڵێین هەڵوێستی گومان لێکردنیان هەندێکیان — وەبەزۆر — هان نەدا بۆ هەر هیچ نەبێ نزیك بوونەوە لەسەنگەرە دژەکان ، لەکاتێکدا رەوت و باوەڕی سەرکردایەتی‌ی شۆڕش لە عیراقدا ئەوەیە گەلی کوردی لەدەست نەچێ و ئینسانی کوردیش کەلێنی مێژووی نەخاتە ژیانی خۆیەوە لەوەڵام دانەوەی مەبدەئی بەرگری کردن لەوەی لەسایەی شۆڕشدا دەستی کەوتووە بەتایبەت بۆخۆی و لەوەی دەستی سەرجەمی گەلی عیراق کەوتووە بەگشتی .. دیسان دەگەڕێینەوە سەر ئەم باسە .**

بیروڕای خومەینی سەبارەت بە ژنانی ئێران

نوسینی ا.ن دلسۆز

خومەینی چەن ڕۆژێ لەمەوپێش لەگەڵ برێ لە ئافرەتانی خەڵکی قومدا کۆبویەوە .

خومەینی لەوتارێکا بەم ئافرەتانەی ووت .

پەنجاساڵ لەمەوبەر «رەضاخان» بەزۆری زۆرداری عەباو پەچەی بەسەری ژنانی ئێرانەوە لابرد ، ئەم کارەی رەضاخان «شای پێشوتری ئێران» نوسەرە بویە هۆی لادانی ژنان لەسەر ڕێگەی ڕاست ، وەهەموی ژنانی لەخشتەبرد ، تەنهاژنانی «قوم» نەبێ ، کەهەر عاباوبەچەیان لانەبردو لەڕێگەی ڕاست لایان نەدا ، «خومەینی لەپاشان وتی » .

جائەمە پەنجاساڵە ئیتر ئافرەتانی ئێران بونەتە کەرەسەیێکی ڕابواردن بۆ جوانانو پیاوە چەوتو بەدڕەفتەکان ، وە خانەدانی رەضاخانیش هەمویان باڵیان ئەنا بەئافرەتانی ئێرانەوە کە لەڕێ لادەنو بینە کاڵایێك بەدەستی پیاوە چاوبرسی‌یەکانەوە .

خومەینی لەپاشان وتی کەئێمە لەمەولا ماوەنادەین بەژنان کەجارێکی‌تر یاغی‌ببنو سەریان ڕوت‌کەنو خۆیان برازێننەوەو بڕۆنەناو پیاوان ، وئێمە لەمەوپاش ئافرەتەکان ڕاست‌ئەکەینەوە وەئەیان خەینەوە سەرڕێگای ڕاستی ئیسلام .

بەڕاستی ئەم وتارەی خومەینی کەزۆری لەسەرچو وەئیستە ناکرێ هەموی بنوسینەوە ، بەڕادەیێك ناشیرین‌بو وبەڕادەیێك پەلامارێکی بێ‌ویژدانانەبو بۆسەر ئافرەتانی ئێرانو جیهان کە مرۆڤ لەباس‌کردنی شەرم ئەکات ، خومەینی ئەیوت پەنجاساڵە ئافرەتانی ئێران داویانەتە بێ‌عاری ، وەکوئەوەی ئەوژنانەی کەلایادانیشتون هی‌صەدساڵ لەوەوپێش‌بن یان خەڵکی ئێران نەبن یان دایکو خوشکو ژنی پیاوەکانی ئێران نەبن ، جائەگەر پەنجاساڵ‌بێ ئافرەتانی ئێران چەوت ڕەوبن ئەبێ بیاوەکانیش چەوت‌کاربوبن وەهەموی نەتەوەی ئێران لەم چەوتڕەوو چەوت‌کارانە بن جا بۆیە خومەینی لەناو هەمویانا ئافرەتانی قومی جوێ کردەوەو هەڵی‌هاینن . چونکی خۆی لەقوم دائەنیشی وە مالوخێزانی خۆیو مونتەزریو ئەحمەدی کوڕیشی ئەگرتەوە کەخۆیانی لەگەلی ئێران جوێ کردەوە .

خومەینی لای‌وایە کەهەرکەس عەبای‌لابرد ئیتر داوێنیشی پیس‌ئەبێ یان‌ئافرەت هەربەوەی ڕژیمێك‌بڵێ عەبالابە ئەخلاقیشی لانەبات وە هەربەوەی کە خومەینی بڵێ بڕۆزەوە ژێری‌عابا دوبارە ئەچێتەوە ناو ئەخلاقی پاك .

بەڵێ هەمومان ئەزانین کەبەرگی ژنان ئەبێ بەرگێکی ئابڕومەندانەو ڕێکوپێك‌بێ وە ئیسلام داوای‌کردوە کەبەرگرسیپاڵی ژنان بەرگی حورمەت‌بێ ، بەڵام ئەمەهیچ ئەوە ناگەیێنێ کە بەرگێکی دیاری کراو کردەوییێکی تایبەت لە مرۆڤدا بێرێتەدی ، جگەئەمەش چۆن مرۆڤێك ئەکرێ بەجارێکا هەر بەبۆنەی سیپاڵێکی دیاری‌کراوەوە سەبارەت بەڕەوشورەفتاری ئەلێك داووری بکات ، واتە بڵێ ئەم گەلە ئەگەر ئەم‌سیپاڵە بکەنەبەر واچاکن وەئەگەر ئەوسیپاڵە بکەنەبەر هەمویان خرابن .

جائەگەر وابوایێ ئیتر پەروەردەکردنو ئاموژگاری کردنو ئاینو دینو ئەمانە ئەبوە هیچ تەنها ئەهاتەوە سەرجلوبەرگ ، وەلەماوەی شەوو ڕۆژێکا جیهانێك ئەگۆڕرا لەچاکەوە بۆخراپ لەخرابەوە بۆچاك خومەینی ئەیەوێ گەنجی بیت ساڵانیش وەکو ئەو کەنەوەدساڵەیە ڕەفتاربکات ، جائایاخۆی لەگەنجی‌داوابوە ؟ هەروەها ئەم وتارە ، کەم‌تەرخەمی کاربەدەستانی ئەمڕۆی ئێران ئەگەیێنێ بەرانبەر بەشعوزی خەڵك بەهەستی سی‌وشەش‌ملیۆن ئێرانی .

کاتێ خومەینێ ئەڵێ پەنجاساڵە پاڵ‌بەژنانەوە نراوە بۆخراپ بون ، ئەمە یانێ‌چی ؟ واتە هەموو خراپ‌کراون وئیستە من‌ئەمەوێ بەزۆر چاکیان کەم . خومەینی ئەگەر ئیسلامی ڕاستەقینە بوایێ ، ئەیوت ماوەییێکە ئەوتراوە کەئافرەتی موسڵمان باش‌وایە پۆشاکی ئابڕومەندانە لەبەرکات وەئێوەش ئەگەر وابکەن کەئیسلام ئەڵێ کارێکی‌چاکتان کردوە .

بەڵام هەرمادام رەزا شا سەرتانی ڕووت‌کرد جگە ژنانی قوم ئیترهەموتان لەڕێ‌لاتان‌دا وەئیستەش من بەزۆری کوتەك هەموتان ئەخەمەوە قاڵب .

بەڕاستی چ ڕەفتارو گوفتارێکی ئەم‌پیاوە لەهی گەورە پیاوانی ئایین یان زانیاری یان ڕامیاری یان ژیری‌وئاوەز ئەکات ؟ تەنانەت فارسی‌یەکەشی لەهی فارس ناچێ .

خومەینی بریتی‌یە لە کۆنەبەرستێکی ڕەقەبەرێ‌کەر کەدەربەسی دلی‌کەس هەستی‌کەس قازانجوزیانی گەل وە ئابڕوی‌ئیسلام نیە . بەلایێکەو بەربوەتە گیانی گەلانی‌ئێرانو ئاینی‌ئیسلام وەبە رچەڵە کیانا چوەتە خوارەوە .

نەورۆز .. ئەی خۆشەویستی و ئاشتی

● **نەورۆز ئەم رۆژە دێرینەی مێژووی گەلی کوردمان ، کاتێك ئەوقی زنجیرو پێوەندەکانی شکاند .. ئەمڕۆژە ژیانی گەلێکی لە ژێر ستەمی ستەمگەرە بێ بەزەیی‌یەکان کۆڕی بەرەو سەربەستی و سەربەرزی و ژیانی ئازادو بەرەو ڕزگاری و سروشت . نەورۆز ئەو ووشە جوان و ئایەبەیەلە دڵی هەموو کوردێکی دلسۆزدا ، کە ئەم رۆژە نوێ‌یە لە چوارچێوەی پوختەی ئەو خەباتە درێژەوە هاتووە کە ئەم گەلە دژ بە دوژمنانی ژیان و سەربەستی تێیدا قاڵ بووە .**

ئەژدەهاکی ستەمگەرو خۆسەپێن بەسەر گەلدا کە مێژوو هیچ کەسێکی تری وەك ئەوی نەدیتووە ئەوەندە دژ بە مرۆڤی نوێی ئاشتیخواز بێت ، ئەو ئەژدەهاکەی کە بە ئارەزووی خۆی کوشتن و بڕینی دژ بەو گەلە بەستەزمانانە بەکار دەهێنا کە فەرمانڕەوایی دەکردن .

نەورۆز ئەو ڕۆژە شادمانی‌یە بوو لە ژیانی گەلی کوردمان‌دا کە بە هۆی ڕۆڵەی پاڵەوانیەوە (کاوەی ئاسنگەر) کە خۆی بۆ خزمەتی گەلەکەی تەرخان کردبوو تا ئەژدەهاك لە ناوبەرێت .

کە ئەژدەهاك فەوتا جەماوەری گەل ، بۆ ئەم ڕۆژە رزگار بوونە لە دەست ستەم و زوڵم و زۆر دەستی بە ئاهەنگ کردو ، بەسەر لوتکەی چیاکانەوە دەستی بە ئاگر کردنەوە کردو ، رووی کردە ژیانی نوێی پڕ لە ئاشتی و خۆشەویستی و ژیانی هاوبەش لەگەڵ گەلانی تردا بەو پەڕی ئاسایش و هێمنی‌یەوە .

ئەمڕۆیش گەلی کوردمان لە سایەی عیراقی شۆڕشدا ، عیراقی قادسیەی نوێدا بەم ڕۆژە شادی‌یەوە ئاهەنگ دەگێڕێت و دەچێتە نێو ژیانێکی نوێوە ، لە سای ئەو سەرکەوتنانەدا کە سەربازە دلێرەکانمان دژ بە تاقمی نەزانی خومەینی لە قوم و تاراندا وەدەستیان دەهێنن ، گەلی کوردمان لە ناوچەی ئۆتۆنۆمی‌ی کوردستان ئاهەنگ دەگێڕن و رەشبەڵەك و شایی و گۆرانی و دەهۆڵ و زوڕنا ساز دەدەن لە گەڵ نزا کردن بۆ سەرەکی فەرماندە صدام حسین خوا بیپارێزێت کە بایەخێکی گرنگ بە ناوچەکە دەدات ، ئەم ناوچەیەی کە مافە نەتەوەیی و رۆشنبیری و کۆمەڵایەتی‌یەکانی خۆی بە شێوەیەکی دیموکراتی و سەربەستانە بەڕێوە دەبات .

لەوێش لەسەر سنووری رۆژهەڵاتی نیشتمان خوێنی کوردو عەرەب خوێنی یەك نیشتمان بۆ بەرگری‌کردن لە دەستەڵات و سەربەرزی و ئازادی و ئافرەت و منداڵەکانی نیشتمان لاپەڕەی خەباتی هاوبەشیان سوور کرد .

ئەوەتا مەیدانی سەربەرزی و خۆبەخت‌کردن چەندین گوڵی رەنگاورەنگ لە خوێنی لاوەکانمان ، سەربازانی قادسیەی دووەم ، سەربازانی سەرکردە صدام حسین ، بۆ بەرگری کردن لە سەربەرزی و شکۆمەندی چرۆیان دەرکرد .

ئەم نەورۆزەو هەموو نەورۆزێك جەژنە پیرۆزە لە گەلەکەمان دەکەین لە ژێر سای سەرکەوتن و دەستکەوتە نوێیەکان داو بەرەو سەرکەوتنی تر لە ژێر سایەی سەرکردایەتی‌ی شۆڕەسواری پاڵەوان سەرەکی فەرماندە صدام حسیندا .

ذکریات محمد

Institut kurde de Paris

نەورۆزو ... خۆشەویستی‌و ... پێشكەوتن

« تێدەكۆشین لە پێناوی هێنانە دەستی یەكسانی‌یەكی راستەقینە لە مافدا بۆ كەمایەتی نەتەوەیی كورد » • هەروەها لە ماددەی نۆهەمدا داوای یەكسانی ئافرەتی كرد بە پیاو لە مافە سیاسی‌و ئابووری‌و كۆمەڵایەتی‌یەكاندا • كاتێكیش (فهد) باسی یەكێتی عەرەب‌و یەكبوونی عەرەبی كرد لە نرخی شۆڕشی نیشتمانی بیستی كەمكردەوە كە كوردەكان بەشداری برا عەرەبەكانیان تیاكرد لە خەباتیانا دژی ئیمپریالیزمە ئینگلیزەمان‌و باسی دوارۆژی كوردەكانی نەكرد ئەگەر یەكێتی عەرەب هاتەدی ، وەك چۆن شیوعی‌یە عیراقی‌یەكان لە چەرخی قاسمدا باسیان كرد • ئەمانەی خوارەوە ئەو وتارانەن كە (فهد) لە رۆژنامەی حزبی شیوعی عیراق (القاعدە)دا بلاوی كردبوونەوەو هیچ توخنی كوردو مەسەلەی كورد نەكەوتوە تیایانا :

— بەیاننامەی حزبی شیوعی عیراق‌و (داخوازی‌یە دەرخراوەكان) حوزەیرانی ١٩٤٣ •

— ئەركمان بەرامبەر نیشتمان ، خەباتمان لە پێناوی دیموكراسیدا ، تەمووزی ١٩٤٣ •

— وەڵامی جەماوەر لەسەر وتاری عەرش، كانوونی دووهەمی ١٩٤٤ •

— وەزارەتێكی تازەو (داخوازی‌یە دەرخراوەكان) حوزەیرانی ١٩٤٤ •

— ئیتر چی لە میری چاوەڕێ دەكەین ؟ ئابی ١٩٤٤ •

ئەتوانین بڵێین ئەوەی (فهد) لە بارەی كرێكارانی خەتی ئاسن‌و مانگرتنەكانیان نووسیویەتی، بۆ وێنە ، جارەها جاری ئەوە دەبێ كە لەسەر مەسەلەی كورد نووسیویەتی • لە بارەی ڕێكخراوە پیشەیی‌و كۆمەڵایەتی‌یەكان‌و حزبی «ئازادبوونی نیشتمانی » كە وێمترا ببێ بە ڕووی ئاشكرای حزبی شیوعی عیراق لە ساڵی ١٩٤٦دا (فهد) لە ناو شیوعی‌یە كوردەكانا یەكێكی توانای نەدۆزی‌یەوە بیكا بە پێشەوای یەكێ لەم ڕێكخراوانە لە پارێزگاكانی كوردستانا ئەو كاتەو ، لە نێوان دەستەی دامەزرێنەری حزبی «ئازادبوونی نیشتمانی»دا تاقە كوردێكی تیا نەبوو • لەو كاتەدا حزبی شیوعی عیراق چەندەها كۆمەڵی جووتیارانی لە پارێزگاكانی خواروو ناوەڕاستدا شیوعی‌یە عیراقی‌یەكان كۆمەڵی جووتیارانیان لە لادێ‌و دێهاتەكانیانا دانەمەزراند •

ئایا ئەمەی باسمان كرد ئەوە دەگەیەنێ (فهد) پشتی بەستبوو بە هێزە «شۆڕشگێڕە-شیوعی‌یەكان» لەو پارێزگایانەدا كە دانیشتوەكانیان عەرەب بوون بەو پێ‌یەی ئەمانە هێزی رەنجكێش‌و پەرپووتن بە پێچەوانەی ئەوەیی لە كوردستانی عیراقدا هەبوو ؟ یاخود دەیوێست «مۆركێكی عەرەبی » بنێ بە حزبە شیوعی‌یەكەیا وەك چۆن ئەو كاتەی كۆمەنتێرن لە مۆسكۆ بوو دەیویست‌و فەرمان‌و ڕاسپاردەی وای دەردەكرد كە دەبوو جێبەجێ بكرێن ؟

ئەم جۆرە پرسیارانە لەوەوە دەردەكەون كە (فهد) ڕووی كردبوە كاروبارێ لای وابوو گرنگترن لە مەسەلەی كورد كە بە كورتی ئەمانەن

— دروستكردنی حزبێكی شیوعی عیراقی جەماوەری •

— داواكردنی ئازادی دیموكراسی سیاسی‌و نەقابی بۆ ئەوەی حزبی شیوعی عیراق ئازادی هەبێ بۆ ئیشكردن لە ناو جەماوەردا •

— بەرگری‌كردن لە بەرەی هاوسوێندەكان‌و كۆششی جەنگاوەری‌یان‌و دوژمنایەتی ئەو هێزە عەرەبە نەتەوە پەرستانەی كە بە تۆمەتی كەوتنەدوای میحوەر تاوانبار كرابوون •

— بەرگری‌كردن لە یەكێتی سۆڤیەت‌و پێشكەش‌كردنی وێنەیەكی پرشنگدار لە بارەی ژیانەوە تیایاو كردنی بە قیبلەی پرۆلیتاریای جیهان •

— ڕاوەستان لە بارەی فیكرو ریك‌و پێكی‌یەوە بەرامبەر حزب‌و ڕێكخراوە نیشتمانی‌و نەتەوە پەرستەكان بۆئەوەی لە جەماوەر جیایان بكاتەوە •

— گوێدانە نەقابەكانی كرێكارانی بەندەرو خەتی ئاسن‌و نەوت بە شێوەیەكی توند •

— ڕاكێشانی ڕۆڵەی كەمایەتی‌یە ئایینی‌و تایەفەكان •

— باسكردنی كاروباری ناوخۆو عەرەب‌و جیهان لەبەر ڕووناكی هەڵوێستی شیوعی‌یەتی جیهانی لە بارەیانەوە •

لای (فهد) مەسەلەی كورد جێگایەكی وای نەبوو لە ناو شەبۆلی ئەم كاروبارە زۆرو گرنگاتەداو لای وابوو چارەكردنی ئەم مەسەلەیە بەستراوە بە ڕووداوەكانی دوارۆژی بزووتنەوەی شیوعی‌یەوە لە عیراقدا •

« فهد »و مەسەلەی كوردو
تەفەلاكانی جوولەكە زایۆنی‌یەكان

كاتێ كە (فهد) ڕوویكردە جوولەكەكان‌و بانگی‌كردن بۆ دروستكردنی ڕێكخراوەیەكی جوولەكەی دژ بە زایۆنیزم لەسەر ئەو ئەساسەی گوایا «جوولەكە ڕەنجكێش‌و كرێكارن‌و ڕقیان لە كردەوەی زایۆنی‌یەكانە » دوو ڕاستی خستبوە پشت‌گوێ كە ناتوانرێ دانیان پیانەنێین :

— هەموو جوولەكە ڕەنجكێش‌و كرێكارو ڕۆشنبیرە بیتی بۆرژواكان دوورنین لە كاری ئەو پڕۆپاگاندە زایۆنی‌یانە كە داوای دروستكردنی نیشتمانێكی نەتەوایەتی دەكا بۆ جووەكان لە سەر

بازرگانی بە مەسەلەی كوردەوە

خاكی فەلەستین ، یا دوورنین لە پێوەندی لە بارەی بیرد ڕێك‌و پێكی‌یەوە لەو كۆمەڵ‌و یانە زایۆنی‌یانەی لە هەندێ لە شارەكانی عیراقدا هەبوون بەتایبەتی بەغدا •

— ڕێكخراوەی (یەكێتی تێكوشان)ی شیوعی كە جوولەكەكان بەشداری‌یان كرد لە كۆكردنەوەی ڕەگەزە سەرەكی‌یەكان‌و ئامادەكردنی كاروباری چاپكردنی ڕۆژنامە نهێنی‌یەكەی‌و ئامادەكردنی ئەو وتارو دەنگوباسانەی لەو ڕۆژنامەدا بلاودەكراوە دوور نەبوون لە كاری بزووتنەوەی زایۆنیزمی جیهانی بەهۆی هەندێ لەو جوولەكە زایۆنی‌یانەی كە كتێبەكانی ماركسیزم - لینینیزمیان لە ئەڵقە زایۆنی‌یەكانا بە قووڵی خوێندبوو هەندێكیان یەكێ لە زمانە زیندووە بێگانەكان - ئینگلیزی یا فەرەنسی یا هەردووكیانی ئەزانی •

كاتێ كە گفتوگۆ لە نێوان حزبی شیوعی عیراق بە سەرۆكایەتی (فهد)و ڕێكخراوەی (یەكێتی تێكوشان)دا دەستی پێ‌كردو (فهد) مەرجەكانی هەڵوەشاندنەوەی ڕێكخراوەی ناوبراوی خستەڕوو جوولەكەكان دەورێكی باڵایان هەبوو لە ڕازی‌بوونا بەو مەرجانە بەهۆی ئەو جێگا كاریگەرانە كە لە لیژنەی ناوەندی ڕێكخراوەی (یەكێتی تێكوشان)دا هەیانبوو ، لەبەرئەوە ئەو لیژنە ناوەندی‌یە لە ٢٠ی نیسانی ١٩٤٥دا بڕیاری ئەوەیاندا بچنە ناو دەستەی (القاعدە)وە بێ هیچ جۆرە مەرجێك‌و هیچ جوولەكەیەكی ئەندام‌و كادیری ڕێكخراوەی (یەكێتی تێكوشان) دوو دڵ نەبوون لە چوونەپاڵ حزبی شیوعی عیراق - دەستەی (فهد) بە ئەندامی بەلام لە هەمان كاتدا سكرتێری ڕێكخراوەكە (صفاء مصطفی)و هەندێكی تر لەوانەی كە جوولەكە نەبوون قبووڵیان نەكرد بگەڕێنەوە بۆ حزبی شیوعی سەرۆكایەتی (فهد) •

ئەم دوو ڕاستی‌یە بە تەنیا بەسن بۆ ئەوەی نیازی زایۆنی‌یەكان ئاشكرا بكا لە چوونە ناو حزبی شیوعی عیراقدا بۆ ئەوەی لە كاتی خۆیدا كاربكەنە سەر هەڵوێستی حزبی شیوعی عیراق بەرامبەر بە گیروگرفتی فەلەستین چ لە بارەی نێو دەوڵەتان یا لە جیهانی عەرەبدا بۆ كاركردن بەرەو دروستكردنی قەوارەی زایۆنی • هەروا بەم جۆرەیش بوو - وەك زۆر كەس ئاگاداری هەڵوێستی حزبی شیوعی عیراقن بەرامبەر بەم گیروگرفتە نەتەوایەتی‌یە لە ساڵی ١٩٤٧ ، ١٩٤٨دا وەك لە لێكۆڵینەوەی ئەدەبیاتەكانیا دەردەكەوێ •

بێجگە لەوەی حزبی شیوعی بە جوولەكە نوقم كرابوو لە هەموو جۆرە پلەیەكی كۆمەڵایەتی دوو كەس لە پێشەواكانی (یەكێتی تێكۆشان) ابراهیم ناجی‌و یعقوب اسحیق ماڵەكانیان بۆ خزمەتی حزب‌و سكرتێری گشتی حزب (فهد) تەرخان‌كرد بەوەی هەر یەكەی مانگێ میوانداری بكەن‌و یارمەتی پارە بەزۆری پێشكەش بە كادیرەكانی حزب بكەن‌و كادیرە كاربەدەستەكانی حزب لە ماڵی خۆیانا میوانداری بكەن بۆ ئەوەی لەگەڵ (فهد)و (زكی محمد بسیم)ی ئەندامی نووسینگای سیاسی‌یدا كۆببنەوە ، بۆ سەلماندنی ئەمەیش بەڵگە لەوە باشتر نابێ كە (فهد)و (زكی بسیم) لە ١٨ی كانوونی دووهەمی ١٩٤٧دا لە ماڵی ابراهیم ناجی‌دا گیران •

— ژمارەیەكی زۆر لە ڕۆشنبیرو كارزان‌و كاسبكارو قوتابی‌و سوپایی‌یە كوردەكان لە ساڵی ١٩٣٩وە لە حزبی (هیوا)دا ئیشیان‌دەكرد كە ئەویش حزبێكی بۆرژوازی ڕاستڕەو بوو كە شۆڤێنی‌یەت دەستی گرتبوو بەسەر دڵ‌و دەروونی پێشەواو كادیرو هەندێ لە ئەندامەكانی •

— هەندێ لە دەروبەگ‌و ئاغا كوردەكان دڵیان بۆ حزبی (هیوا) لێ‌دەداو یارمەتی‌یان دەدا بە ماڵ‌و بەهۆی ئەمەوە نیازە چینایەتی‌و سیاسی‌و كۆمەڵایەتی‌یەكانیان جێبەجێ دەكرد كە دژی هەموو نیازێكی چەپڕەو یا ماركسی (شیوعی) بوو •

— پێوەندی عەشایەری كە لە كۆنەوە دەستەڵاتی هەبوو بەسەر كۆمەڵكای كورددا دەورێكی گەورە دەگێڕێ لە یارمەتیدانی هەر سەركێشی‌یەكی سوپایی كە ئەم «سەرۆك عەشرەتە» یا ئەوەی تر بیكا وەك مەلا مستەفای بەرزانی‌و هاو وێنەكانی • هەرچەندە (هیوا) ڕاستەوخۆ بەشداری لەو شەڕانەدا نەكرد كە (مەلا مستەفای بەرزانی لە ساڵی ١٩٤٣دا پڵیتەكەیانی داگیرساند) بەڵام ئەندامە سوپایی‌یەكانی ئاگایان لە جم‌وجووڵی بەرزانی‌یەكان هەبوو بەرهەڵستی‌یان نەكرد ، لەبەرئەوە بەرزانی‌یەكان بە ئاسانی توانی‌یان هەموو مەڵبەندەكانی پۆلیس لە ناوچەكە داگیر بكەن » •

— ماركسی‌یە كوردەكان ، لە سەرەتای پێوەندی‌یانەوە بە بزووتنەوەی شیوعی لە عیراقدا لە ساڵانی سەرەتای چلەكانا هەستی سەربەخۆیی ڕێكخراوە شیوعی‌یەكەیانیان چاند بۆ ئەوەی لە گۆڕەپانی سیاسیدا لە كوردستانی عیراق وەك «پێشەوای چەپڕەو پێشكەوتوو» ناودەركەن‌و بەم جۆرە رازی نەبوون ڕێكخراوە شیوعی‌یەكەی خۆیان بتوێننەوە لە هەولێردا لەو كاتەی ڕێكخراوە (یەكێتی تێكوشان) كە پێ‌یەوە بەسرابوون ڕێكخراوەكەی خۆیی تواندەوەو چوە باڵ حزبی شیوعی‌یەوە بەسەرۆكایەتی (فهد) بەڵام كە نائومێدبوون لە سەپاندنی بیروباوەڕە «سەربەخۆی‌یە»كەیانا بەسەر (فهد)دا دامەزراندنی حزبە شیوعی‌یە كوردی‌یەكەیان (شۆڕش) ئاشكرا كرد لە هەولێر •

ئەم سەربەخۆیی‌بەیان ئەوە ناگەیەنێ كە لە بارەی سیاسی‌یەوە بە تەواوی پێگەیشتوون‌و دەتوانن بڕیار دەركەن‌و دروشم دەرخەن بێ‌گەڕانەوە بۆ مەڵبەندێكی ناوەندی بۆ ئاڕاستەكردن‌و ئامادەبوونی فیكری ئیتر چ لە ناو عیراقدا بێ یا لە دەرەوەی بەڵكو ئەوە دەگەیەنێ كە ئەمان سوورن لەسەر بوونی ڕێكخراوەیەكی كوردی سەربەخۆ شیوعی بێ یانا شیوعی • سەرچاوەی ئەم سووربوونەیش ئەوەبە لە عەرەب دەترسان یا نەوەك بكەونە ژێر سایەی عەرەبەوە چونكە دەماری شۆڤێنی‌یان لە هەموو دەمارێ بەهێزتر بوو •

— ژمارەیە لە شیوعی‌یە كوردەكان كە لە ناوەڕاستی چلەكانەوە چووبوونە پاڵ حزبی شیوعی عیراق دەماری شۆڤێنی لە دڵ‌و مێشكیان هەڵنەكەنرابوو ، هەموو شیوعی‌یەكی كورد «ئومەمی»-وەك ئەوەی (فهد) دەیویست لە وەسیەتەكەیا بۆ هەموو ئەندامێكی تازە تێپەڕ بووبوو بە قۆناغی پاڵاوتندا بۆ ئەندامێتی ، • بەڵكو هەر تەنها بە گوێرەی ئەو مەرجانەی ئەندامێتی‌یەوە دەجووڵانەوە كە یاسای ناوخۆی حزبی شیوعی عیراق ئەوەی لە ساڵی ١٩٤٥دا بڕیاری لەسەر دابوو • ئەم مەرجانەیش هیچ شتێكی ئاشكرای وایان تیا نیە كە بڵێ دەبێ واز بێنرێ لە بیروباوەڕی شۆڤێنی یا هەر بیروباوەڕو دەمارێكی تری ڕەش‌و كۆنەپەرست •

— دامەزرانی پارتی دیموكراتی كوردستان لە ئابی ١٩٤٦ داو ڕووكردنە ئەوانەی كە لە گۆڕەپانی سیاسی كوردستانی عیراقدا ئیشیان دەكرد - بە جۆرەها چین‌و توێژە كۆمەڵایەتی‌یەكەیانەوە - كۆسپێكی گران بوو لەبەردەم بلاوبوونەوەی بزووتنەوەیی شیوعیدا لە ناو ناوەندە كوردەكانا بە جۆرێكی وا جارجار دەبوە هۆی بەیەكداچوونی «پارتی‌یەكان» - كە سەر بە پارتی دیموكراتی كوردستان - بوون لەگەڵ شیوعی‌یەكاندا وەك چۆن جارجاریش دەبوە نزیك بوونەوەیان لە یەك‌و بۆ ئەوەی هەندێ شیوعی بڕۆنە ناو پارتی دیموكراتی كوردستانەوە نەك بەپێچەوانە •

ئەم ڕاستی‌یانە بە كۆمەڵ بارێكی گەورەی وای خولقاند لە قازانجی حزبی شیوعیدا نەبوو بە پێشەوایەتی (فهد)و ئەمەیش لەو ڕاپۆرتەدا دیاردەی دا كە لە كۆنگرەی یەكەمی حزبدا خوێندیەوە كە لە شوباتی ١٩٤٥دا بەسترا تیایا وتی :-

« مەترسی‌یەك هەیە دەمەوێ حزبەكەمانی لێوە ئاگادار بكەم ئەویش ئەو ناكۆكی‌یە ئیمپریالی‌یە كە لە وڵاتمانا لە نێوان ئینگلیزو ئەمەریكایی‌یەكاندا هەیە »•

« ئەو ناكۆكی‌یە ئیمپریالی‌یە ئەمەریكی‌یەی كە ساڵێ زیاترە بە شێوەیەكی ئابووری پەیدابووە لە پێناوی دەستگرتن بەسەر سەرچاوە نەوتی‌یەكانی وڵاتانی عەرەبداو ئەنجا بەرگری‌كردن لە مەسەلەی زایۆنی ئیستە بە تەواوی دەردەكەوێ ، ئەمەریكایی‌یەكان دەیانەوێ بنكەیەكی كۆمەڵایەتی بۆ خۆیان پەیدا بكەن لە عیراقدا ، دەیانەوێ سوود لە باری كوردەكان‌وەرگرن‌و بیكەن بە بارێكی كۆمەڵایەتی بۆ خۆیان ، لەم دوایەدا ڕۆژنامەنووسی ئەمەریكایی میستەر هارۆلد هات بۆ عیراق‌و دەستی‌كرد بە بینینی پیاو ماقووڵە كوردەكان‌و ڕێكەوتن دەستی‌پێ‌كرد لە نێوان ئەوان‌و ئەمداو ئەم دەستی‌كرد بەڵێنی ئیمپریالی دان بۆ یەكخستنی ناوچە كوردەكان‌و شتی وا •

دوای دو مانگ لەسەر ئەم قسە (فهد) سەیری كرد «گەلی كورد لە نێوان حانەو مانەدا »یە - و بەم ناونیشانە وتارێكی لە ڕۆژنامەی حزب «القاعدە»دا نووسی‌و تیایا وتی :

« ئەوانەی ئیستە خۆیان بە ناوی گەلی كوردەوە كردوە بە گەورە پشت بە گەل نابەستن بۆ گەیشتن بە گەورەیی‌و مانەوەیەوە چونكە لە گەل ناگەن‌و ناتوانن ڕادەی هێزە راستەقینەكەی بزانن‌و وا دیارە نایانەوێ لە ڕێگای گەلەوە ببن بە گەورە چونكە گەورەیی وا زیانی هەیە ، وەك لایان وایە ، بۆ بەرژەوەندە چینایەتی‌یەكەیان و پەتی پێوەندی‌یان دەبڕێ لەگەڵ بەرژەوەندی ئیمپریالیزمدا• ئەم پێشەوایەتی‌یانە نوێنەری بزووتنەوەی كوردنین‌و بەرژەوەندی گەلی كورد دەرنابڕن‌و بوونیان هۆی دواكەوتنی بزوتنەوەی كوردو كۆسپ خستنەڕێی ڕەگەزی هۆشیاری بوو لەم بزوتنەوەیەدا »•

ئەم پێشەوایەتی‌یە كوردی‌یانەی كە (فهد) ناوی ئاشكرانەكردن‌و هەر خاوەنی دەستەڵاتی گەورەو توانای دیاربوو لە هەموو جووڵانەوەیەكی سیاسی‌و سوپایی كورددا بریتی‌بوو لە پێشەوایەتی مەلا مستەفای بەرزانی‌و ئەوانەی بە دەوریا بوون لە پێشەوایەتی پارتی دیموكراتی كوردستان كە پێوەندی‌یە گومانلێ‌كراوەكانیان لەگەڵ ناوەندە كۆنەپەرست‌و ئیمپریالی‌و زایۆنی‌یەكان - كە لەمەودوا باسیان دەكرێ •

« فهد »و كەمایەتی نەتەوەیی كورد

پاش ئەوەی لە سەرەتایی ساڵی ١٩٣٨دا (یوسف سلمان - فهد) لە مۆسكۆ گەڕایەوە بۆ عیراق ڕووی‌كردە هەندێ لە ماركسی‌یە عەرەبەكانی عیراق بە جۆرەها ئایین‌و مەزەبیانەوە بۆ ئەوەی جارێكی تر حزبێكی شیوعی لە عیراقدا دابمەزرێنن لەسەر ئەو بناغە فیكری‌و ڕێكخراوەیی‌یەی كە لە كاتی خوێندینا لە «زانكۆی ڕەنجكێشانی ڕۆژهەڵات » لە مۆسكۆ فێریان بووبوو كە دوو ساڵ‌و نیوی خایاند بوو‌و توانی یەكەم لیژنەی ناوەندی بۆ حزب دروست‌بكا كە بێجگە (فهد) پێنج ئەندامی تری تیابوو ئەنجا لە كۆتایی ساڵی ١٩٤١دا پێنجی تری خستەسەر كە تاقە یەك كوردیان تیانەبوو •

بە درێژایی سێ ساڵ لە كانوونی یەكەمی ١٩٤٠ەوە تا تشرینی دووهەمی ١٩٤٣ هەردوو ڕۆژنامەكەی حربی شیوعی - الشرارەو القاعدە - باسی مەسەلەی كوردیان نەكرد • لەو ڕاپۆرتەیشیا كە (فهد) خستیە بەردەم ئەنجومەنی گشتی یەكەمی حزب (كۆنفرانس) لە شوباتی ١٩٤٤دا تاقە یەك وشەیش ناوی كورد مەسەلەی كوردی نەهێنا • لە « پەیمانی نیشتمانی »دا كە لە (كۆنفرانسی)دا بلاوكرایەو بڕیاری لەسەردرا لە مادەی دەهەمیا دەڵێ :

ئەگەر (یهودا فرایم صدیق)ی دەمارو ڕەوشت زایۆنی ئەندامی لیژنەی ناوەندی حزبی شیوعی عیراق لە پێش جوولەكەكانی تردا هاتبێتە حزبەوە ، ئەو بێ‌گومان بوو بە نزیك‌ترین كەس لە (یوسف هارون زنخە ، ابراهیم ناجی ، یعقوب اسحیق ، مسرور قحطان ، یوسف زلوفو نعیم دنكور)ەوە لە كادیرە ڕێكخراوەكانی (یەكێتی تێكوشان) چ لە سەرپەرشتی‌كردنی ئەو هەوڵەی ئەوان دەیاندا بۆ دامەزراندنی ڕێكخراوەیەكی ئاشكرا بۆ جوولەكەكان بە ناوێكی واوە جەماوەر پێ‌ی ڕازی بێ (دەستەی بەربەرەكانێ كردنی زایۆنیزم) یاخود بەهۆی جم‌وجووڵیەوە لە دەزگای چاپ‌و بلاوكردنەوەی (دار الحكمە)ەوە كە هی حزبی شیوعی عیراق بوو • (یهودا صدیق) هیچ هەستی ئایینی (جوولەكانەی) خۆی نەدەشاردەوە بەرامبەر بەو شیوعی‌یە جوولەكانەی كە سەرێ لە ماڵیان دەدا كە دەیوت كە دەچێتە ماڵە جوولەكەیەكەوە هەست بە ئارامی‌و دڵنیایی دەكا • هەر ئەمیش بوو كە دەری‌خست هەندێ لە بەرپرسیارەكانی ڕێكخراوە شیوعی‌یەكان لە چەند لای بەغدادا لە ڕێكخراوە زایۆنی‌یەكانەوە هاتوون •

دەوری نەخشە كێشراوی جوولەكە زایۆنی‌یەكان پاش گرتنی (فهد)و دوو ئەندامەكەی نووسینگای سیاسی زكی محمد بسیم‌و حسین محمد الشبیبی‌و هەندێ لە كادیرەكانی حزبی شیوعی عیراق‌و توندكردنیان لە بەندیخانەی كووت ئاشكراتر بوو • لە پێشا یهودا صدیق دەستی گرت بەسەر ئەو كاروباری چاپەی كە ڕۆژنامەی (القاعدە)ی پێ‌چاپ دەكراو ئەو ڕاسپاردەیەی شاردەوە كە (فهد) پێ‌ی وتبوو بۆ ئەوەی كە (مالك سیف) ی ئەندامی لیژنەی ناوەندی ، بەرپرسیاری ڕێكخراوەی لیژنەی ناوخۆی بەسرە ببێ بە بەرپرسیاری یەكەمی حزب ، هەمووی بۆ ئەوەی خۆی ببێ بە سەرۆكی حزب لە كاتی نەبوونی (فهد)دا • لە مەیش زیاتر ڕۆیشت كە لەترسی گرتن بەغدای بەجێ‌هێشت بۆ ئەوەی چاوی بە بەرپرسیارەكانی ڕێكخراوە ناوخۆیی‌یەكانی حزب بكەوێ لە كوردستان كە هەموویان كورد بوون (نافع یونس ، جمال حەیدەری ، احمد غفور ، یوسف حنا شیر)و ئەمانە بكا بە بنكەیەكی لە یەك كۆبووەوە تاكو لەوەو دوا شیوعی‌یە كوردەكان بخاتە ژێر ڕێبازی خۆیەوە لە بارەی مەسەلەی فەلەستین • ئەم نیازانەی ئەو نامەیەدا دەردەكەون كە (فهد) لە فهد وتارەكەی بەمە تەواوكرد :

« ئێمەی عەرەب كە ئارەزوومەندی سەربەستی‌و پێشكەوتنین‌و هێشتا مەسەلەی نیشتمانیمان هەر لە « بكرەوبردایە » پێویستە بە دڵ‌و بە مێشك ڕووبكەینە (كۆمارە مەزنەكانی یەكێتی سۆڤیەت) كە توانی‌یان هەموو گیروگرفتە ئاڵۆزە كۆنەكانیان چارەبكەن » •

ئەمەبوو ئەو سەربەیتەی كە (فهد) ویستی بیكاتێ ، چونكە دەیویست « دۆستایەتی ئەم كۆمارە جوامێرەو گەلەنی نەتەوە یەكگرتووەكان وەدەست‌بێنێ بە تایبەتی هەندێ گیروگرفتمان لەبەردەمدایە پێویستیان بە چارەكردنە وەك پەیمانی ئەتلەسی باسی‌كردووزو بەپێ‌ی ئەو بیروباوەڕانەی بەرەی نەتەوە یەكگرتووەكان شەڕی لە پێناوا دەكەن » •

بەمە دەیویست كەمایەتی‌یە نەتەوایەتی‌یەكانی عیراق دڵنیا بكا بەوەی كە لەسەر دەسی شیوعی‌یە عیراقەیەكان نەبێ كە «خاوەنی چارەكردنی سۆشیالیستی ماركسین » چارەی گیروگرفتی نەتەوایەتی‌یان ناكرێ •

(فهد) بەشێوەیەكی ئاشكرا باسی مەسەلەی كوردی نەكرد وەك ئەو شیوعی‌یانەی پاش ئەو وتیان :

« حزبی شیوعی عیراق لەو ڕۆژەوە دامەزراوە خەباتی كردوە بۆ چارەكردنی گیروگرفتی نەتەوایەتی

بڕوانە ل : ١١

Institut kurde de Paris

لەهەفتەی قادسیەی صەدام دا

بە رتاپای وڵات چالاکی ڕۆشنبیری و هونەری جەماوەری بەخۆیە وەدەبینی

لەم ڕۆژانەدا ، وولاتە خۆشەویستەکەمان ، عیراقی کوردو عەرەب ، لەسەر تاپایەوە لە ئاهەنگەو شادی و ڕەشبەلەکو چالاکی هونەری و ڕۆشنبیری جۆراوجۆردا ، ڕازاوەتەوە ، لەم ڕۆژانەدا گەلەکەمان دەستی بە هەفتەی قادسیەی صەدام کرد ، بۆ ڕێزنان لەوانەی خوێنی گەشی خۆیان کردە قوربانی بۆ سەربەرزی ئەم خاکە پیرۆزەو، بۆ پاڵپشتی کردنی ئەو سەرکەوتنانەی سەربازە پاڵەوانەکانی سوپامان ، لەسەر سنووری ڕۆژهەڵاتی وولاتماندا ، دژ بە ڕژێمی بۆگەن و دواکەوتووی قوم و تاران و خومەینی جادووباز ، وەدەستی دەهێنن ، ئەوە بوو لە ڕۆژی ٢١ی ئەم مانگەدا ئەم هەفتەیە کرایەوەو هەر لە بەرە بەیانەوە لە هەموو مزگەوتەکاندا دەنگی بانگ بەرز بووەوەو لە کلیساکانیشدا زەنگەکان لێدران و سەر لە بەیانیش زانا ئایینی یەکان سەریان لە مەزاری سەربازی نەناسراو داو چەندین چەپکە گوڵیان لەسەر داناو ، لە شاری بەغدای پاتەختدا چەندین ڕێڕەوی ڕێشەنگ و نەوجوانان دەستی پێکرد سەرەڕای کردنەوەی چەندین پیشانگای هونەری و کتێب و پۆستەری سیاسی و پیشانگای پیشەیی و هونەری تەشکیلی و کردنەوەی پیشانگای چاپەمەنی یەکانی ئەدەبیاتی حزب و چەندین پیشانگای فۆتۆگرافی و چەندین کۆڕو لێکۆڵینەوەی تر .

لەو چالاکی یە دیارانەی کە لە بواری ڕۆشنبیری دا ، لە شاری بەغدا ، بەم بۆنەیەوە دەستیان پێکرد

– میهرەجانی شیعر لە هۆڵی کۆنگرەکان کە لە لایەن بەڕێز وەزیری ڕۆشنبیری و ڕاگەیاندنەوە سەرپەرشتیی کرا .

کرینی بەڵگە نامەکانی قادسیەی صەدام و کۆ بەرگی نووسینی لێکۆڵینەوەو تۆژینەوەو ڕاوەرگرتن سەبارەت باشترین گۆرانی سیاسی و پێکهێنانی پیشانگای کتێب لەلایەن دەزگای نیشتمانی ی بڵاوکردنەوەو ڕاگەیاندنەوە لە هەولێر ئەوا چەندین چالاکی ی هونەری و ڕۆشنبیری لە ناوچەکەدا پێشکەش کران و دەکرێن .

– ڕۆژی ٢١-٣-١٩٨٣ کردنەوەی پیشانگای تەشکیلی ی هونەرمەند عبدالواحد مرجان لە لایەن بەڕێوەبەرێتی ی ڕۆشنبیری ی جەماوەرەوە .

– کردنەوەی پیشانگای پۆستەری سیاسی لە لایەن قوتابیانی کوردستانەوە لقی هەولێر .

– لێکۆڵینەوەیەك بە ناونیشانی (ئافرەتی کورد لە کۆمەڵی کوردەواری ی هاوچەرخدا) لە لایەن (دکتۆر شۆکریە رسول)ەوە . پاشان لێکۆڵینەوە سەبارەت بەو دەستکەوتانەی لە ژێر سایەی شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەمووزدا بۆ ئافرەتی کورد وەدیهاتوون و ڕادەی بەشداری کردنی ئافرەتی کورد لە پشتگیری کردنی جەنگ و ئابووری ی نیشتمانی دا .

– پیشاندانی شانۆگەری ی (قەڵای دمدم) بە ڤیدیۆ لە بارەگای کۆمەڵی کوردی ی هونەرە جوانەکان لە هەولێر .

– لێکۆڵینەوەیەك بە ناونیشانی (ناکۆکی ی عەرەب و فارسەکان لە مێژوودا) لە لایەن (دکتۆر عبدالحسین مهدی)یەوە لە هۆڵی ڕۆشنبیری ی جەماوەر .

سەرەڕای چەندین چالاکی ی هونەری و ڕۆشنبیری ی تر لە شاری سلێمانی و شاری دهۆك و شارەکانی تری کوردستان .

– میهرەجانی گۆرانی ی سیاسی و جەماوەری بەهاریکاری کردن لەگەڵ ڕێکخراوە میللی و پیشەیی یەکاندا

– پێشکەش کردنی شانۆگەری یەك لەسەر شانۆی رشید – لێکۆڵینەوەیەك بە ناونیشانی دوژمنایەتی فارسی دژ بە نەتەوەی عەرەب لە مێژوودا لە لایەن (دکتۆر عەلاء نورس)ەوە .

● لە کوردستانیشدا ،

شارەکانی بە وێنەی سەرەکی فەرماندە وچەندین دروشمی ڕەنگاو ڕەنگ ڕازانەوەو ، هەر لە بەیانی یەوە لە مزگەوتەکاندا دەنگی بانگ بەرز بووەو زەنگی هەموو کلیساکان لێدران و هەفتەی قادسیەی صەدام دەستی پێکرا . سەرەڕای شارڕازاندنەوەو خوێن بەخشین و

بازرگانی بە ... پاشماوە

لە عیراقدا چونکە ئەو حزبی هەموو ڕەنجکێشەکانی عیراق بە چونکە ئەو حزبی هەموو ڕەنجکێشەکانی ترەوەو چونکە حزبێکی ئوممەمی یەو دان مافی هەموو نەتەوەیەکدا ئەنێ بە بچووك و گەورویانەوە لە دانانی چارەنووسی خۆیانا .

بەڵام (فهد) ئەو بنکە جەماوەری یە فراوانەی کوردستانی عیراقی نەخسەت پشت گوێ کە پێویستە حزبی شیوعی عیراق جێ پێی خۆی تیا بکاتەوە لەبەرئەوە ڕووی کردە هاووڵاتی یە هۆشیارەکانی هەموو چینەکانی گەلی کوردو داوای لێکردن کە گەلیان بەرەو ڕێی ڕزگاربوون بەرن لەو بارە ناخۆشەی کە تیایەتی و ڕێکخراوەی میللی کوردی دروست بکەن بەو گوێرەیەی لەگەڵ بارودۆخی گەلی کورددا بگونجێ و وتی حزبی شیوعی پشتگیری ئەم ڕێکخراوەیە دەکاو یارمەتی پێشکەش دەکاو لەگەڵیا دەوەستێ . بەم جۆرە هەندێ لە مارکسی یە کوردەکان کە حزبێکی شیوعی کوردی یان دروست کردبوو ئەمەیان بە هەڵزانی و حربی (رزگاری کورد)یان دروست کرد کە لە بەرنامە سیاسی یەکەیان داوای «یەکخستن و ئازادکردنی کوردستانی گەورەی » دەکرد .

بە پێچەوانەی ئارەزووی پێشەواکانی (شۆڕش) حزبی شیوعی کورد ، هەندێکیان لە ساڵی ١٩٤٦دا چوونە پاڵ پارتی دیموکراتی کوردستان ، وەك چۆن هەموو ئەندامە گەورەکانی حزبی (رزگاری کورد) چوونە پاڵی .. بەم جۆرە (فهد) ئەوەی دەیویست لە بانگ کردنی کوردەکانا بۆ دامەزراندنی ڕێکخراوەیەکی میللی لە کوردستانا لە دەستی چوو کە دەیویست بیکا بە ڕواڵەتێکی میللی بۆ حزبە شیوعی یەکەی بەتەواوی وەك حزبی گەل کە دەیویست بیکا بە ڕواڵەتێکی ئاشکرا بۆ حزبەکەی کەچی بوو بە دوژمن بۆی و بۆ حزبە شیوعی یەکەی .

پاش ئەوەی لە ساڵی ١٩٤٦دا هەندێ شیوعی کورد وەك (صالح حەیدەری ، نافع یونس ، حمید عثمان ، جمال حەیدەری) هاتنە پاڵ حزب (فهد) سەیری کرد هەلی تازە پەیدابووە بۆ ئەوەی شیوعی یەکان بچنە ناو ریزی کوردەکانەوە بەهۆی لقی کوردی سەر بە حزبی شیوعی یەوەو بەهۆی ڕۆژنامەی (ئازادی)یەوە کە بە نهێنی بە کوردی دەردەچوو . هەندێ لە شیوعی یە کوردەکان قوتابی بوون لە کۆلێجەکانی بەغداو هەروەها هەندێکی تر شیوعیش هەبوون کە لەوەپێش نەچووبوونە حزبی (شۆڕش)ەوە .

ئەو شیوعی یە کوردانەی کە لە حزبی (شۆڕش)ەوە هاتبوون لە نیوەی ڕێگادا گەیشتن بە حزبی شیوعی عیراق بەو هیوایەی پلەی حزبایەتی گەورەتریان دەستکەوێ و لە کۆنگرەو کۆنفرانسەکانی حزبی شیوعیدا قسەیان باشتر بڕوا لەمەودوا بۆ ئەوەی بەو شێوەیەی ئەوسا کە لە حزبی (شورش)دا بوون دەیانوێست باسی مەسەلەی کورد بێننە ناوەوە .

ئەم شیوعی یە کوردانە لەوەدا بە پێشەوایەتی (فهد) گەیشتن کە (فهد) یادداشتێکی لە ٢١-١١-١٩٤٥دا بەرزکردبووەوە بۆ سەرۆکی دەوڵەتی عیراق و ئەنجومەنی نەتەوەو سەرۆکی دەوڵەتە گەورەکانی (بەریتانیای مەزن ، وڵاتە یەکگرتووەکان ، یەکێتی کۆمارە سۆشیالیستەکانی سۆڤیەت)و سەرۆکی وڵاتە عەرەبەکانی میسرو سوریاو لبنان و کە داوای کردبوو کە کوردەکان مافمان هەیە لە «وەرگرتنی مافی دەستووری و دیموکراتی و ئازادی کەسایەتی و پیرۆزی دیهات و ماڵ و مافی ئەوەیان هەیە داوای کۆشش بکەن بۆ بەرزکردنەوەی پلەی ئابووری و ڕۆشنبیری و کۆمەڵایەتی یان . چونکە هەوڵی حکومەتی عیراق لە حوکمکردنی گەلدا بە توندی و بە زۆرو نەهێڵێ داوای مافی خۆیان بکەن لەگەڵ بەرژەوەندی ئەو یەکێتی یە نیشتمانی یەدا ناگونجێ کە گەلی عیراق دەیەوێ – بە عەرەب و کوردیەوەو بە پێچەوانەی ئەو قسانەیە کە پێشەواکانی نەتەوە یەکگرتووەکان کردوویانە لە بارەی خۆشویستنی سەربەستی و ئەو بیروباوەڕانەی کە گەلان لە پێناویان بۆی جەنگاون و قوربانی یان بۆ داوە » .

بەڵام (فهد) ویستی گەلانی داگیرکراوو شوێن کەوتووی ئاسیا دڵنیا بکا کە یەکێتی سۆڤیەت هیچ تەماعێکی نیە لە خاکیاناو نایەوێ دەستەڵاتیان بەسەرا بگرێ ، بەتایبەتی ئەو کاتەی کە سوپای سووری سۆڤیەت لە ساڵی ١٩٤١دا هاتە ناو ئێران و هەوڵی دامەزراندنی دوو کۆمار دەستی پێکرد لە ئازەربایجان و کوردستانی ئێراندا بە پارێزگاری سۆڤیەت و یارمەتیدانیان لە بارەی مادی و مەعنەوی یەوە ، لەم کاتەدا وتارێکی لە ژێر ناونیشانی « چۆن سۆڤیەتەکان گیروگرفتی نیشتمانی یان چارەکرد »دا بڵاوکردەوەو تیایا وتی :

«هەر کەسێ مێژووی حزبی شیوعی (بۆلشەوی) بخوێنیتەوە دەزانێ کە سەرۆکی ئەم حزبە لینین یەکەم کەس بوو کە چارەی سۆشیالیستانەو مارکسی یانەی بۆ گیروگرفتی نەتەوایەتی دانا (کۆنگرەی دووهەم ، لەندەن ١٩٠٢) بە شێوەیەکی وا هیچ جۆرە گومانێکی تیا نیەو هیچ لێکدانەوەیەکی پێویست . نیە ، چونکە لە پرۆگرامەکەیا کە پێشکەشی کۆنگرەکەی کرد مافی گەلە ژێردەستەکانی مسۆگەر کرد لە چارەنووسی خۆیاندا بە مافی جیابوونەوەیشەوە لەو دەوڵەتەی پێوەندی پێیەوە هەیە » .

دژی بەردەوامبوونی شەڕ بەرامبەر عیراق :

« موجاهیدینی خەلق » فەرماندەی پۆلیسی سوپایی ئەهواز دەکوژێ لە نمایشێکی سوپاییدا

لەندەن : ڕێکخراوەی موجاهیدینی خەلق بڵاوی کردەوە کەوا ئەو بەرپرسیاری کوشتنی کاربەدەستێکی سوپایی گەورەی ڕژێمی ئێرانە لە ئەحوازدا .

نووسینگای ڕێکخراوەکە لە پاریسدا بە تەلەفۆن بە ئاژانسی ڕۆیتەری گەیاند کەوا ئەندامێکی ڕێکخراوەی موجاهیدینی خەلق کە سەربازە عەقید سیپهری فەرماندەی پۆلیسی سوپایی کوشت لە کاتێکدا کە ڕۆژی دەی ئەم مانگە لە ئەحوازدا گیررا .

فەرمانڕەوای باڵای پۆلیسی سوپایی کە ئەویش لەو نمایشەدا بوو لە کوشتن ڕزگاری بوو .

ڕێکخراوەکە وتی عەقید سیپهری لەبەر ئەوە کوژرا بۆ بێزاری دەربڕین دژی بەردەوامبوونی شەڕی ئێران و عیراق و لەبەر ئەو دەورەی کە دەگێڕا لە ناردنی منالە ئێرانی مەشق نەکراوەکانا بۆ مردن ..

ڕێکخراوەکە وتی بەڵام عەقید کورچك زادەی

وێنەو ..
هەواڵ ..

وێنەی یەکەم : ئافرەتێکی فەلەستینی کە بەگوللەی زایونیەکان کەوتوە ، دوای خۆپیشاندانێکی جەماوەری لە صیدا دژی داگیرکاری زایونی دوژمن .

وێنەی دووەم : دەربەدەرەکان لە سلفادۆر کە لەژێر دەستەڵاتی نارەوای ڕژێمی سلفادۆری سەر بە ئەمەریکا هەڵاتوون ،

لێپرسراوێکی کورد : لە جەنگەکانی ئەم دوایی یەدا (١٤٧٥٠) کوژراوو بریندار زیانمان بە ڕژێمی تاران گەیاندووە

پاریس -٢٢- ئا.ف.پ : مستەفا حەجری یەکێك لە سەرکردە کوردەکانی دژ بەڕژێمی ستەمگەری خومەینی ووتوویەتی لەو جەنگانەی کە لە ناوچە کوردی یەکانی ئێراندا لە ماوەی هاوین و پاییزی ڕابوردوودا ، لە نێوان هێزەکانی ڕژێمی ئێران و شۆڕشگێڕە کوردەکاندا ڕوویانداوە بوونەتە هۆی کوشتنی ٦٢٠٠ سەرباز و پاسداری ڕژێم .

حەجری لە کۆنگرەیەکی ڕۆژنامەنووسی دا لە پاریس ڕوونی کردووەتەوە کە هێزەکانی تاران خۆیان ئامادەدەکەن بۆ دەست پێ – کردنی هەڵمەتی لەناوبردنی زۆرتر دژ بە کوردەکان ، ئەو هێزانە ٨٥٥٠ بریندارو دەستگیرکراو زیانیان لێکەوتووە سەرەڕای خستنە خوارەوەی ١٧ فرۆکەی هیلیکۆپتەرو دەست بە سەرداگرتنی چەندین چەك و تەقەمەنی و ئازووقە .

ئەو لێپرسراوە کوردە پەنجەی بۆ ئەوە ڕاکێشاوە کە ئەو جەنگانە بەزۆری لە ڕێگای بیرانشەهر – سەردەشت و لە لای ڕێگای سەرەکی ی نێوان شارەکانی کوردستانی ئێراندا ڕوویاداوە .

بۆ ئاگاداری

لە ڕۆژی ٢٧-٣-١٩٨٣دا و لە بەردەم دادگای بەدای چۆمان ناوبراو بە «تسلیم وەسمان حسن » ناوی خۆی دەگۆڕی بە «قسیم وەسمان حسن » هەرکەسێ ئیعتیرازی لەسەر ئەم ناوە هەیە لە یان بەر لەکاتی دادگا بێت و بەڵگە نامەی خۆی پێشکەش بکات .

دادگای بدایی چۆمان

لەبەر ڕووناکی ووتە بەنرخەکە سەرەکی فەرماندە صدام حسین‌دا
(٢)

ڕەشماڵی ڕەنگینی عیراق

○ مصلح جەلالی ○

(ئێمە کاتێ لە عیراقدا کە دێین باسی کوردیەتمان دەکەین ئەمە شتێك نیە کە خەوشی بێت بۆمان یان نیشتمانپەروەریتی عیراقمان لەنگ بکاتو ئەوەش کە ئەو نیشتمانپەروەریتیەمان لەنگ دەکات ئەوەیە کە لە خێوەتی گەورەی عیراقیێتماندا و لە ئەرکەکانمدا بەرامبەر بە تێکڕای عیراقی مەزنمان باسی کوردیەتمان بەدابڕاوی بکەینو ئەمەش لە چوارچێوەی بەرپرسیاریماندا وەکو فیکریو لە چوارچێوەی ڕەفتاری کاری ڕۆژانەماندا دەیبینینو کاتێکیش لە وڵاتە خۆشەویستەکەماندا باسی هەموو خاسیەتە عیراقیەکان دەکەین هەر بەو جۆرەش باسی تورکمانیەتو تورکمان دەکەین) .

سەرەکی فەرماندە
صدام حسین

بەڵێ باخچەیەکی پڕ لە گوڵی ڕەنگاورەنگو پۆشتەو ڕازاوەو بۆنخۆشو فەربەخش کە باخەوانێکی دلسۆزو وریاو تواناداری لێهاتووی هەبێو ئەم هەموو گوڵە گەشو هەمە جۆرانە لە یەك زەویدا بڕێنو یەك خۆراکی پێزدار بخۆنو یەك ئاوی ڕوونی سازگار بخۆنەوەو لەبەر تیشکی یەك خۆری پرشنگداردا بژین هەمیشە ئەو باخچەیە دڵگیرو خۆش بەختو کەلك بەخشەو سەرکەوتووە .

ولاتی عیراقیشمان کە کوردو عەرەبی تیایدا خاوەنی مێژووی پەیوەندیەکی کۆنی کۆمەڵایەتیو سیاسیو ئابووریو ڕۆشنبیری تێکەڵاونو ئەم پەیوەندیە مێژووییە توندو تۆڵو دێرینە بوو کاریکی ئەوتۆی کرد کە کوردو عەرەب پێکەوە بەشداریەکی پتەوی ئەو باری سیاسیو کۆمەڵایەتیو ئابووریو ڕۆشنبیریە بکەن کە ئەو سەردەمە مێژووییانە باوو پێویست بوون نموونەشمان لە ڕووی سیاسیەوە بۆ ئەمانە بەشداریکردنی تێکەڵاوی گونجاوی کوردو عەرەب بوو بۆ ڕووخاندنی دەوڵەتی ئەمەویەکانو دروستکردنی دەوڵەتی عەباسیە باری ئابووریو کۆمەڵایەتیش ئەوە شتێکی ئاشکرایە کە سەرانسەری عیراق بازاڕی ئاڵو گۆڕو زەوی کشتوکاڵو مەیدانی ئەو نەریتە کۆمەڵایەتیە بووە کە لەو سەردەمانە باو بوون .. بەڵام باری ڕۆشنبیری دەتوانین بڵێین کە کوردەکانیش نەک هەر لە عیراقدا بگرە لە شامو مصرو شوێنانی تریشدا شاعیرو فقهەو ڕۆشنبیرو زانای ئاینیان بووەو ئەم شتانەش هەمووی دەوریکی مێژوویی هاوکۆیی دێرینو تازەی ئەم دوو نەتەوەیە بەو جۆرە دیاری دەکەن کە هەر دەستدرێژیەك کرابێتە سەر لایەکیان یاخود سەر خاکی عیراقمان دەستدرێژی بووە بۆ سەر هەمووان و بە گشتی بە تەقەلای هەموان ئەو دەستدرێژیەیان زیندە بە چاڵ کردووە .

ئەمڕۆش لە عیراقی خۆشەویستو سەرفرازو پێشکەوتوو کامەرانماندا کە هەموومان تیادا لە ژێر یەك خێوەتدا دەژین گومانی تێدانیە کە وەك دۆستمان هەیە پڕی خۆشە هەمیشە پەرەسەندوو پتەوو بەهێز بێنو باڵی ئاوەدانیو بیناکردنی لێ هەڵدالینو گەلێ باشتر بتوانین یارمەتی بزوتنەوەی بێلایەنی دەوڵەتانو گەلی نەبەزی فەلەستینو گەلانی ئازادیخوازی جیهان بدەین هەرواش دوژمن هەن کە نایانەوێ ئەم خێوەتە هەروا پەرەسەندوو بە دەسەڵات بێو بە هەموو جۆرێو بە پشتی کۆنەپەرستانو زایۆنیو ئیمپریالیزم دەیانەوێ تیرەگەریتی زیندوو بکەنەوەو بیروباوەڕی شۆڤێنیو کۆسمۆپۆلیتیەت لە ناو مێشکی ئەم و ئەو دابچێننو ئەو نەریتو شتە کۆنانە بهێننەوە کایە کە ئەمڕۆ باویان نەماوەو کەڵکیان لێوەرناگیرێو لەم ڕێیەوە دەیانەوێ ئەو مەبەستە چەپەڵە نارەوا دواکەوتوانەی خۆیان بە سەرماندا بسەپێنن تاوەکوو ئێمەی کوردو عەرەب لە سای ئەو خێوەتەدا کە عیراقی خۆشەویستمانە لە یەکمان دابڕێنو ئەو خۆشیو پێشکەوتنو پەرەسەندنەمان تێك بدەنو بناغەی برایەتیمان بشێوێنن بەڵام زۆر چاك دەبێ ئەوە بزانین کە عیراقی مەزنمان تەنیا وڵاتێك نیە لەم جیهانەدا کە لە نەتەوەیەك زیاتری تێدا بژی .. بگرە زۆر وڵاتی وەك عیراق هەیە کە لە نەتەوەیەك زیاتر تیایدا دەژیو هەمووشیان ئەو وڵاتە بە وڵاتی خۆیان دەزانن و دلسۆزانە کاری بۆ دەکەنو قوربانی بۆ دەدەنو بەرگری لێ دەکەنو شانازی پێوە دەکەن .. لەمانەش وڵاتێکی وەك هندستان کە دەتوانم بە دڵنیاییەوە بڵێم لە سەد نەتەوە زیاتری تێدا دەژیو وڵاتی سۆڤیەت دەیان نەتەوەی تێدایەو یۆگۆسلاڤیاش کە لە چەندان نەتەوە پێکهاتووەو لە هەر یەکێ لەم نەتەوانەش وەك لێی‌دوایین ئەگەر بپرسی دەڵێ هندستانیم یاخود سۆڤیەتیم یاخود یۆگۆسلاڤیم . ئەوەشی مەبەستمە کە لێرە دابیلێم ئەوەیە ئێمە ئەگەر هاتوو بەراوردێکی مێژووی ئەو پەیوەندیو تێکەڵاویە توندو تۆڵەی لەناو کوردو عەرەبدا هەبوو لەگەڵ مێژووی پەیوەندیو تێکەلاوی نێوان کوردو عەرەب هەمیشەو گەلێ زیاتر لەو پەیوەندیو تێکەڵاویە بەهێزتر بووە کە لە نێوان ئەو نەتەوانەدا بووەو هەر ئەمەشە کە کۆبوونەوەی هەموو عیراقیەکان وەك باخچەیەکی ڕەنگاورەنگ لە سایەی پرشنگو بەخشندەیی شۆڕشی ١٧-٣٠ی تەموزی ئەمردا بەوپەڕی دڵگیریو گەشاوەیی پێکدێنێ بەچاودێری سەرکردەی دڵسۆزو وریاو بەتوانادا تیادا دەژینو ئەویش دەواری عیراقی خۆشەویستمانەو بۆ ئەوەشی کە خزمەتی جوانی ئەم بەختیاریو پێشکەوتنو سەرفرازیو پەرەسەندوو ئەم وڵاتەمان زیاتر بکەینو نەیەڵین دوژمنانی میللەتو وڵاتەکەمان ماوەی ئەوەیان هەبێ دەستمان لێ‌بووەشێنن هەر یەکە لەلای خۆیەوە پیاو ئافرەت گەورەو ورد کاسبکارو موچەخۆر کرێکارو جوتیار ڕۆشنبیرو شاعیرو ئەدیبو هونەرمەند دژی ڕژێمی خەلەفاوی ئێرانو دکتاتۆریەتو خۆفرۆشی حافظ اسدو قەشمەربازاری بەکرێگیراو قەزافیو هەموو ئەوانەی کە داری دەستی ئیمپریالیزمی لەژێر ئەم دەوارەدا زیاتر کۆبینەوەو پارێزگاری عیراقی مەزنمان بکەینو کارو بەرهەمو هونەرو نووسینو شیعرمان هەموو گوڵێکی ئەو باخچە جوانو خۆشەویستو دڵگیرە فەڕدارە شۆخو شەنگترو شادمانترو سەرفرازترو پێشکەوتووتر کاتو لە دەوری سەرکردایەتی بەتوانای سەرەکی فەرماندە صدام حسین زیاتر کۆبیبێتەوە .

چالاکی ڕۆشنبیریو ڕۆژنامەنووسیو هونەری فراوانی :

دەزگای ڕۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی لە هەفتەی «قادسیەی صدام» دا

دەزگاکەمان ، دەزگای ڕۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی ، لە هەفتەی « قادسیەی صدام» ی پیرۆزدا ، کە سەرجەمی گەلو هەموو ڕێکخراوە جەماوەریەکان لە ٢١ی ئەممانگەوە دەستی پێکردوە ، بەرنامەیەکی تێروتەسەلی ڕۆشنبیریو ڕۆژنامەنووسیوهونەری داناوە ، وەك بەشداریەکی چالاکانمان لەم بۆنە پیرۆزەدا .

بەرنامەکەی دەزگاکەمان، تەنیا لە مەڵبەندی دەزگاکەدا گیر نەدراوە ، بەڵکو لە ڕێگای نووسینگەکانمانەوە هەرسێ پارێزگاکانی کوردستانی گرتۆتەوە ، بەم پێیە ، دەزگای ڕۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی وەك دەزگایەکی ڕۆشنبیری کوردی مەرکەزی کە جێگای بایەخ پێدانی کاربەدەستە دڵسۆزەکانەو بەتایبەتی لە لایەن وەزارەتی ڕۆشنبیریو ڕاگەیاندنەوە ، پشتیوانی تەواوی لێ دەکرێ، لە هەموو چالاکیو بۆنەیەکی نیشتمانیدا ، دەوری دیارو گەورەی خۆی دەگەیەنێ کە لە ماوەی ئەم دەزگایەمانەوە ، دەوری پیرۆزی وشەی پاکی کوردی لە قولکردنەوەی ڕەوتی شۆڕشی عیراقی مەزنو پتەوکردنی یەکێتی نیشتمانیدا زیاتر دەسەلمێ .

ئەمەو بەرنامەی دەزگاکەمان لەم هەفتەیەدا بریتیە :

● لەبەغدا

- ڕۆژنامەی «هاوکاری» دوو ژمارەی تایبەت بەم بۆنەیەوە دەر دەکاو هەروەها ژمارەی تایبەتی گۆڤاری «بەیان»و تەرخان کردنی مەلەفی تایبەت بەم بۆنەیە لە گۆڤاری «ڕۆشنبیری نوێ»دا .

- بەستنی کۆڕێك دەربارەی دەوری گەلی کوردمان لە جەنگی قادسیەی صدامدا .

- دابەشکردنی ٨٦هەزار لە ئامیلکەکانی وتارو دوانە گرنگەکانی سەرەکی فەرماندە صدام حسین .

● لە هەولێر

- کۆڕێك دەربارەی مەلسەنگاندنی چیرۆکی کوردی .

- کۆڕێك دەربارەی بزوتنەوەی شانۆیی کوردی .

● دهوك

- کۆڕێکی ئەدەبی .

- کردنەوەی پێشانگایەکی تەشکیلی .

● سلێمانی :

- کۆڕێك دەربارەی مێژووی دەستدرێژیو دوژمنایەتی ڕژێمی ئێران .

- پێشانگایەکی تایبەت بۆ چاپکراوی کوردی .

ئەمەو لەگەل چەندان چالاکی تری هەمە چەشنەی هونەریو ڕۆشنبیری تردا .

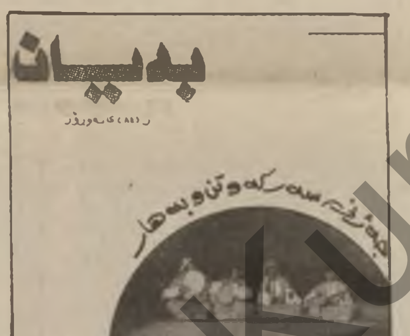

○ ژمارەی نوێی بەیان ○

ژمارەی « ٨٤ »ی گۆڤاری بەیان کە لە دەزگاکەمانەوە ، دەزگای ڕۆشنبیریو بلاوکردنەوەی کوردی دەردەچێ ، لەم دواییەدا گەیشتە دەست خوێنەرانی .

لەم ژمارەیەدا :

تۆماری تایبەتی جەنگ بە چەندان باسو بابەتی جەنگی ڕەوامان دژی دەستدرێژی نارەوای ڕژێمی ئێران بلاو کراوەتەوە بێجگە لە چەندان باسو بابەتی ڕۆشنبیریو ئەدەبی شیعرو لێکۆڵینەوەو جیرۆك کە ژمارەیەکی دیار لە نووسەرەکانمان بەشداریان تیا کردوە .

ئەم منداڵە هونەرمەندە

لە تەمسلیەی « ماڵەی سەرگردەکە »و هەندێ بەرهەمی تردا منالێکی بە بەهرە دەرکەوتووە . ئەم منالە زهیر سەعدونو نادەو پاڵەوانی فلمێکیش بو کە لە پەیمانگای هونەرە جوانەکان دەرچو .

● زهیر پۆلی چەندی ؟

× سێ ..

● لە تەمسیلیەی «ماڵەی سەرگردەکە» دەورت چی بو؟

× تحسین .. بەلام ماڵە پێی دەگوتم تەکۆ !

● ماڵە کێ بو ؟

× بە ڕاستیەکەشی هەر باوکم بو،وە «وەیمانە»ش هەر دایکم بو .

● دایکت خۆشتر دەوێ یان باوکت ؟

× باوکم زیاتر چونکە فێری تەمسیلی کردم .

● لە منالەکان هەر تۆ ئەکتەری ؟

× هەموومان ..

● چی‌تر ؟

× لەم ڕۆژانە دەور لە شانۆگەریەك دەبینم .

● شێرزاد ●

گوڵێکی تری شانۆی کوردی

لە کۆلێژی هونەرە جوانەکانی کورد لە هەولێر کچێکی خوێن گەرم لە چەند بەرهەمێکی ئەم کۆمەڵەدا دەردەکەوێ کە «ڕۆژهەلات محمود »ی ناوە .. لە سەرەتادا ووتی :

تاکو ئێستاش لە چەندان شانۆییدا بەشدار بووم لەوانە بوکی بەفرو قەلای دمدمو بە زۆرکراوە بە دوکتۆر وەهەر سێ دەورەکەی خۆشم خۆش دەوێت .

● چۆن بیر لە دوورەپەرێزی ئافرەتو شانۆی کوردی ئەکەیتەوە ؟

× ئەم لایەنە دەردەسەریەکی گەورەیەو بە قسە ناتوانین چارەسەری بکەین بەڵکو بە کردەوەو

● بیرت لەوە کردۆتەوە لە شانۆ جیا بیتەوە ..؟

× نەخێر ..

لە جەژنی سەرکەوتنو نەورۆزدا

لەگەل هاتنی بەهاری پڕ لە سەرکەوتنی مەزندا کە ڕۆڵە دلێرەکانی عیراق لە جەنگی ڕەوایاندا دژ بە تاقمی خومەینیی جادووگەردا وەدەستیان هێناوەو ، لەگەل سەردانەوەی جەژنی نەورۆزی پیرۆزی ئەم ساڵدا ، تیپەکانی هونەری میللی سەر بە دەزگای گشتی سینەماو شانۆ ، لە چوارچێوەی ئاهەنگەکانی هەفتەی قادسیەی صدامو جەژنی نەورۆزدا ، چەندین هەڵپەڕکێو دیمەنی جۆراوجۆریان پێشکەش کرد .

● تیپی نەتەوایەتی هونەری میللی لە ڕۆژانی ٢١و ٢٢و ٢٣ی ئەم مانگەدا لە هۆلی گەل لە بەغدا ژمارەیەك دیمەنو هەڵپەڕکێی میللیو فۆلکلۆریی پێشکەش کرد سەرەڕای چەند دیمەنێکی سوپایی کە باسی سەربەرزیو نەبەردیو شکۆمەندیی عیراقو سەربازە دلێرەکانیان دەکرد لە ژێر سایەی سەرکردەی سەرکەوتندا- تێکۆشەر صدام حسین .

هەروەها ئەو چالاکیانە چەندین بڕگەی مۆسیقیو گۆرانیی فۆلکلۆریو میللیان تێدا بوو کە چەند هونەرمەندێك بەشداریان تێدا کرد .

● تیپی هونەری میللیی بەسرەیش لەسەر شانۆی بەڕێوەبەرایەتیی ناوچەیی لە بەسرە وەرزی هونەریی خۆی پێشکەش کرد کە چەند ڕۆژێکی خایاند .

وەرزەکەیش بریتی بوو لە چەندین دیمەنو هەڵپەڕکێی میللیو فۆلکلۆریو دیمەنی سوپایی و تێکەڵ بە گۆرانی کە بۆ یەکەمین جارە پێشکەش کران .. سەرەڕای چەندین بڕگەی مۆسیقیو گۆرانیی نوێ کە گۆرانیبێژی ناسراو ئەمەل خضەیرو ژمارەیەك لە هونەرمەندانی بەسرە بەشداریان تێداکرد .

● لە کاتێکدا تیپی هونەری میللیی هەولێر لە ڕۆژی ٢٢ی ئەم مانگەوەو ڕۆژانی پاش ئەوەیش (ئاهەنگێکی گۆرانیو مۆسیقای هەمەڕەنگ)ی لە هۆلی (ابن المستوفی) لە هەولێر پێشکەش کرد ..

ئاهەنگەکە بریتی بوو لە ژمارەیەك گۆرانیو بڕگەی مۆسیقای میللیو فۆلکلۆری کە کەلەپووری ناوچەی کوردستانو شادیی ڕۆڵەکانی دەردەبڕن بەرانبەر بە سەرکەوتنەکانی پاڵەوانانی سەدەی بیستەمو جەژنی بەهارو نەورۆز .

Institut Kurde de Paris